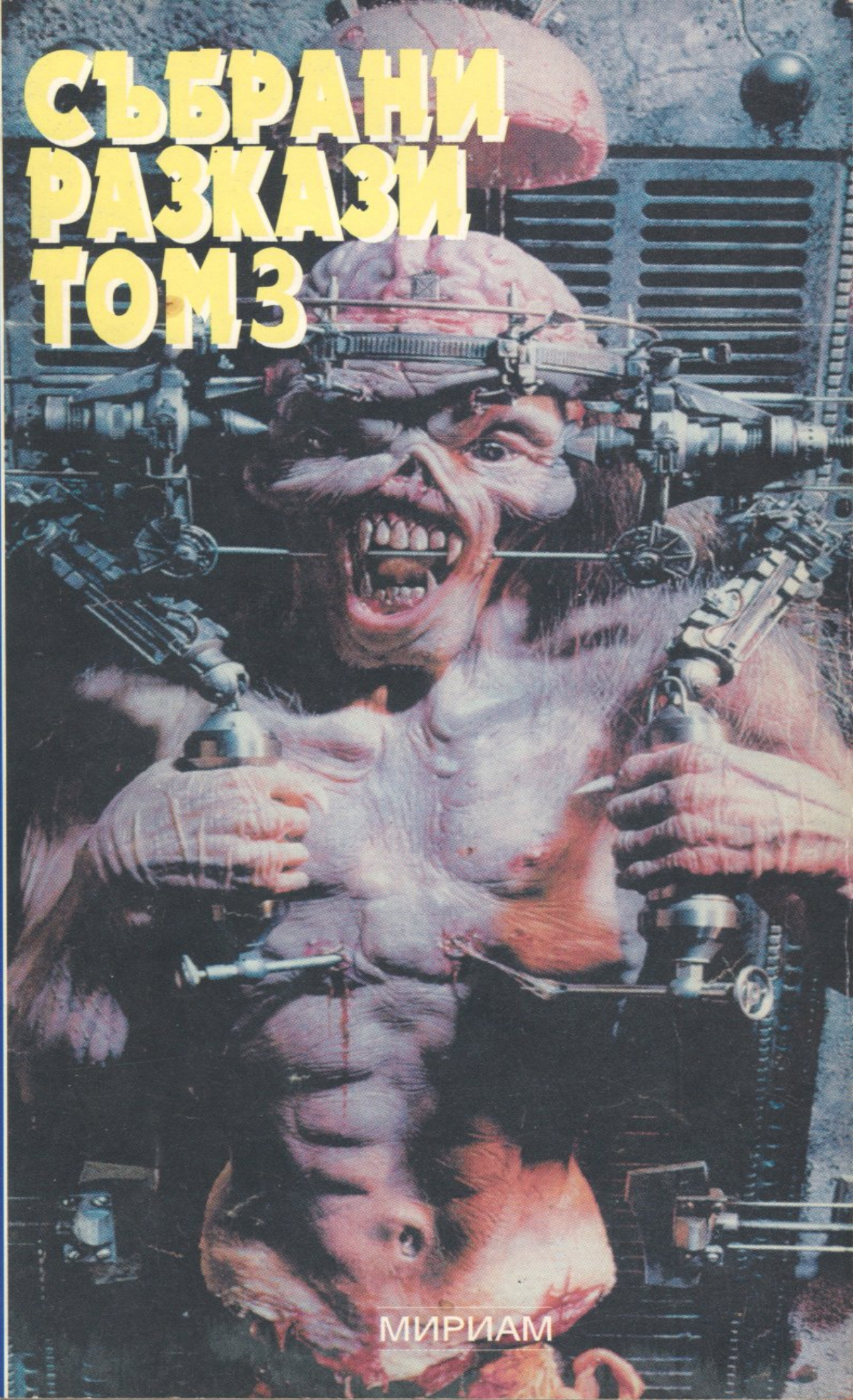

РОБОТ ШЕЖИ

СЪБРАНИ РАЗКАЗИ ТОМ 3

МИРИАМ

РОБЪРТ ШЕКЛИ
СЪБРАНИ РАЗКАЗИ
ТОМ 3

Превод: Рени Димитрова

chitanka.info

ХАРЛАН ЕЛИСЪН

СЪПРУГИТЕ НА ШЕКЕНЩАЙН

Това е чудесна книга с разкази, а Робърт Шекли е голям писател. Добре, стига толкова.

А сега, нека поговорим за клюките. Знаете ли, че Шекли през по-голямата част от живота си на проядоха е бил непоправим мръсник? Знаете ли, че освен вероятно *стотиците* жени, които той е заразил с толкова неизвестни болести, че човек трябва да си разкъса езика, за да ги опише, Шекли всъщност е бил женен законно (ако не и морално) поне четири пъти?

И, да, аз съм готов да призная само ако ме привържат и измъчват с нагорещено желязо:

а) че ние с Робърт Шекли сме били невероятно близки приятели повече от тридесет години;

б) че Робърт Шекли е един от моите десет или дванадесет най-обичани автори. Един от онези, чиято всяка нова книга аз посрещам с хляб и сол и при появата на която оставям настрана и най-интересното четиво, за да се потопя в грешното удоволствие;

в) че Робърт Шекли бе обект на едно много дълго, подробно проверено научно изследване, което имах намерение да напиша преди няколко години почти без пари, но после треската отмина и всичко отново тръгна постарому;

г) че Робърт Шекли дълги години бе Бог в моите очи и само появата на лазерната хирургия бе по-велика и

д) че ако *нещо* от писаното от мен тук трябва да бъде прието насериозно, то нека бъде това: Робърт Шекли по мое мнение бе *вдъхновителят* на пробива във фантастичната литература през петдесетте години.

Сега идва моментът на сериозния коментар. Ако искрените ми бележки ви изнервят, можете да ги прескочите.

Ако някой от издателите на една от онези страхотни „енциклопедии“ за научна фантастика ме попита: Кой измежду най-

известните писатели от началото на петдесетте до наши дни мислиш, че има най-силно и най-сериозно влияние върху литературата? Аз бих отговорил, без да ми мигне окото: Робърт Шекли.

Защото той пишеше толкова добре и толкова бързо. Защото бе професионалист и от това се издържаше. Защото *той пишеше*, вместо да виси по кафенетата или сред тълпа от обожавачи го пишещи студенти, пред които да философства както други, *много* други писатели правят. И защото той постигна такъв голям успех, и при това толкова бързо. И защото например той продаваше разказите си на „Плейбой“ за много пари, когато повечето от авторите на научна фантастика не можеха да пробият на пазара, а Док Лаундърс от „Кълъмбия Пъбликейшънс“ печаташе работите на други писатели на задните страници, за да може да плати на Шек половин цент на дума повече и да го публикува на корицата. И защото Балантайн издаде „НЕДОКОСНАТ ОТ ЧОВЕШКИ РЪЦЕ“ много преди събраните разкази на по-стари и утвърдени „заслужили“ писатели.

Затова той бе обект на завист и клевети. Истински невинна жертва на хули и злостни клюки, разпространявани от група нюйоркски професионалисти, които бяха мръсни лайна и дотолкова потънали в жлъчта, с която заливаха Шекли, че ако някой изрови телата им след хиляда години, ще установи, че те са цели и неразложени от огъня на смъртта, все още с коси и зъби, с изцапани от калта нокти и запазили ужасния си образ, мумифициран от балсама на злобата и омразата.

Именно Шекли беше този, който според Алфред Бестър имаше най-голямо влияние върху младите писатели на моето поколение. Ако наистина Азимов и Хайнлайн бяха онези, които формираха начина на писане, създаде по-късно Пол Андерсън и Франк Херберт, тогава абсолютно сигурно е, че Алфи и Шек бяха хората, които блестяха като слънца за мен, Зелазни и Силвърбърг. И докато Роджър и Боб може и да не са срещнали трудности да признаят дължимото на Алфи, аз мисля, че им е било нужно доста дълго време, за да осъзнаят колко важно е било влиянието на Шекли за оформянето на единомислие в техния литературен светоглед. Той пишеше толкова просто и сбито, толкова умно и разнообразно, че за по-неталантливите това бе като театрално представление. И заради това червеите го мразеха. Той беше Фред Астер: той танцуваше толкова добре, че всичко изглеждаше

просто и лесно за подражание. Докато някой опита, и падне на задника си. А след това го намразваше още повече. Защото в простите думи, които той използваше, имаше дълбочина и сложност. Докато другите правеха катодни лампи, той вече работеше с микрочипове.

Днешните читатели може и да не знаят нищо от това. Както винаги съм казвал за самодоволните, арогантните, културно неграмотните джуджета от генерацията на MTV, носталгията е нещо без значение. Дори и така, тя си има дълбини, които трябва да бъдат познати.

Радвам се обаче, че не ми се налага да бъда досадникът, който ще им го каже.

Защото, макар да съм щастлив да призная всичко това от а) до д), бих предпочел да говоря за жените, за които Шекли е бил женен. И ако ме попитате, *защо* отбягвам тази възможност да възхваля един от най-добрите си приятели, великолепен писател и човек, който едва показва носа си сред хората, а предпочитам в този твърде скъп том да разказвам за неизвестни за читателите личности, аз ще ви отговоря така: защото съм възпитан отвратително; защото не желая да се смесвам с тълкувателите, заобиколили изранените колене на Шекли, и защото той заслужава и това. Винаги трябва да търсим равновесието във Вселената.

Запознах се с Шекли през 1953 година. Още учех в гимназията. Когато бях на тринадесет години, избягах от къщи, но се връщах и си тръгнах от Охайо, докато баща ми почина през 1949 година. После живеех в Кливланд с майка си до завършване на гимназия, което, доколкото си спомням, ми отне дълго време. Но доста скитах из страната. И посещавах Ню Йорк. И обожавах Шекли, защото той беше изгряваща звезда по онова време и неговите разкази бяха толкова странни, че аз разбрах, че ще бъдем приятели, макар още да бях дете, а той сбръчкан Матусалем на цели двадесет и пет години. И така, аз успях да изнамеря телефонния номер на Шекли, мисля от „Ейджей“, и му се обадох, а той измърмори любезно, както продължава да прави и досега, казвайки нещо незаангажиращо, като „мини някой следобед, детко“. И аз бях при него след час.

Той живееше, съвсем сигурен съм в това (макар че не ми се харчат пари сега да му се обаждам, за да потвърди този факт, пък и кой се интересува от факти, когато става дума за нещо много по-важно), на авеню „Уест енд“, близо да 103-та улица.

По онова време това беше особено шикозно място. Беше преди идването на културата на Жертвите, „облагородяването“ и нахлуването на армията от бездомни, както и останалите блага, дължащи се на повече от тридесетгодишното републиканско разсипничество, но аз се отклонявам...

Той живееше нависоко, в гледащата към улицата част на богаташки жилищен блок и когато влязох в огромния хол, който имаше изглед към река Хъдзън, той бе изпълнен със слънчева светлина. Пред един от огромните прозорци имаше нисък шкаф за книги, а отгоре му беше пишещата машина и купчина хартия до нея. Тя блестеше на слънцето.

Бях въведен в апартамента от първата съпруга на Боб, Барбара. Тя ме остави сам за няколко минути, докато самият Шекли се появи под музиката на фанфари, с лира и лавров венец. През тези няколко минути аз се промъкнах до работното място, където се раждаше величието на постоянни интервали от по три цента на дума, и прочетох напечатаното върху листа на машината. Беше един от разказите на „Фин О’Донован“, мисля. В онези дни имаше доста списания, в които да се публикува и заплащането бе толкова нищожно, че един новоизпечен млад автор трябваше да пише много. Но за да не разводнява творчеството си с второстепенни произведения, почти всеки тогава работеше под два или три псевдонима, по чисто комерсиални съображения. „Фин“ беше най-известният на Шекли. По този начин той успяваше да публикува два или даже три разказа само в един брой на „Галактика“, която плащаше най-много от всички научнофантастични списания по онова време, без да се подлага на униженията на по-неталантливите писатели, които бяха принудени да продават части от телата на рожбите си на любезни непознати в горната част на Бродуей.

Спомням си ясно как прочетох тази недовършена страница върху валяка на машината. Ставаше дума за Били Батсън и може би за капитан Марвел и като че ли Били се намираше в някаква голяма пощенска кутия на ъгъла на някаква улица.

Никога не успях да проследя пътя на този разказ. Може да е било чернова, която Шекли е изхвърлил, загубил или просто не е използвал никога. Но аз никога няма да я забравя. Години по-късно, когато написах разказа „В цирка на мишките“, който Силвърбърг смята за най-добрия от всичките ми, аз използвах тази картина. Били Батсън разговаря, надничайки от процепа на пощенска кутия. За моите цели това бе идеално и след като никога не бях го открил в работите на Шекли, макар да съм прочел деветдесет и пет процента от всичко, което е публикувал, аз реших, че толкова добре запомнена картина не бива да изчезне без следа. Затова не казвайте точно на мен, че Шекли не е упражнил най-силното влияние над младия ми и трескав ум!

Е, важното в цялото това бърбрене е, че Барбара Шекли бе тази, която разтвори пред мен вратата към света на Бобо. Тя бе красива жена, млада през 1953 година и очевидно чувстваща се добре в този (според моите представи) палат, издигащ се в небето на Манхатън. За един беглец от Охайо тя беше Гранд дама.

Малко си спомням за нея, освен това че ми поднесе чаша кафе и че двамата с Шекли се скараха яростно за нещо незначително. Понеже и аз съм от еврейски произход, както Шекли, а също и Барбара (Скадрън по баща), това беше форма на разговор, с която бях свикнал.

Моите сънародници на това му викат *гешрай*.

Ще ме попитате какво е това *гешрай*? Застанете в средата на ехтящо пространство. За предпочитане празно. Например малко игрище, заобиколено от съседски къщи. Сложете си ръцете на слепоочията, хванете косата с всичките десет пръста и се опитайте да я отскубнете от главата, докато крещите с пълна сила. Освен това се опитайте да се ококорите така, като че ли ви изскачат очите, правете се, че си гълтате езика от ярост и изрецитирайте с крясък всички поколения библейски лица на някой от забравените древни езици, докато вените на челото ви изпъкнат до пръсване. Това до известна степен може да бъде нещо близко до *гешрай*.

Не си спомням много повече. Дълги години след това не бях виждал Шекли. Той се бе запознал с Барбара Скадрън в Нюйоркския университет, в класа по литература на Ъруин Шоу. Бяха женени от средата на 1951 до средата на 1957 година, макар че се бяха разделили още през 1955-а и Боб отиде да живее в стария апартамент на Лестър дел Рей — тъмна и подтискаща клетка в западната част на Шейсета

улица, където сега се издига центърът Линкълн. Дълбоко в себе си съм убеден, че той изневеряваше на Барбара през по-голямата част от брака им. Нямам доказателства. Но искрено се надявам, тя да му е отвърщала със същото.

Та те имаха помежду си такива... хммм... разногласия.

Сега стигаме до Зива, която за мен бе най-възхитителната и обожаваната от различните съпруги на Шекли. На първо място, бившата (и настояща) Зива Куитни бе великолепна жена. Дори и слепците по авеню „Амстердам“ се усмихваха, когато тя минаваше, и мислеха, че могат да умрат доволни. Когато тя минаваше, разцъфваха цветя. Небето над нея винаги беше синьо или пастелно розово. Тя бе спретната като сладкиш, имаше много фини и стройни глезени, знаеше как да спечели в спор, бе грациозна постарому, макар и изключително модерна и (както Даниъл Манус Пинкуотър казва) „изключителна“.

Шек се запозна със Зий на една случайна среща, организирана от Фрума Клас, която също е една от най-женствените и страхотни жени, които бихте искали да срещнете, въпреки зловния съпруг, с когото е свързана. Та тя организира тази среща през 1956 година, след като Боб и Барбара бяха скъсали. Ако попитате Шекли, как се е запознал със Зива, той ще започне да ви разказва разни глупости за тази случайна среща, организирана от Фрума, където се е запознал със Зий. Според него Фрума била *шадхен* (сватовница за *нееврейците*), а Шекли бил онзи млад писател-кавалер, който измъкнал изпод носа ѝ съблазнителната наивница. Друг път бихте могли да получите нещо подобно на истина, което е много по-интересно, да не говорим, че може да ви послужи като страхотен урок, как не бива да се вярва на обърканата памет на Шекли. Защото, когато *той* ви казва, че Фрума е уредила срещата през 1957 година, това са абсолютни глупости, дявол да го вземе, тъй като те със Зива тогава вече бяха женени. Неприятна работа е третият стадий на сифилиса. Първо, губиш паметта си, после чувството за хумор, после коленете, гръбначния стълб...

Както и да е, работата беше такава: Шекли се бе разделил с Барбара. Джейсън се бе родил през 1952 година. Когато се разделиха, той бе на три години. Значи Боб живееше в онази гадна кула, за която Лестър го е убедил, че може да служи за дом на човешки същества, когато то всъщност е нещо, идващо направо от най-тъмните дълбини на трилогията „Лакомите чудовища“ на Мервин Пийк. Това продължи

около две години, което време Шекли отдаваше на три дейности: да пише за дребни стотинки, които да дели с Барбара за издръжката на Джейсън... да се среща с някаква жена на име Филис, която едва си спомням... и да громи гигантските хлебарки-мутанти с размера на вагоните на метрото из кухнята на онова място, което някой ден ще се превърне в операта „Метрополитен“. Лестър, разбира се, бе напуснал тази сцена и живееше в разкош в Ред бенк, Ню Джърси, където Евелин прекарваше по-голямата част от времето си в лекуване на раните му, получени в резултат от нападенията на хлебарките.

Но нека оставим младия писач-кавалер и да се приближим да погледнем младата Зива Куитни, наскоро завърнала се от Израел и записала да учи в Нюйоркския университет. Един ден, в началото на 1956 година, тя си купува броя на новото тогава списание „Градски глас“ и вижда една реклама, в която пише нещо такова:

ПИСАТЕЛИ! ИЗДАВАНИ И НЕИЗДАВАНИ!

Да се съберем за разговор, литературни разбори и професионално сътрудничество; да си направим група!

ТЪРСЕТЕ: САМ

И така, Зий се обажда и се оказва, че там няма „Сам“ (защото „Сам“ всъщност е един полтъргайт, но това е съвсем друг психологически въпрос). Да кажа сега, че за членовете на MTV поколението името Дейв Мейсън не означава нищо. Тоест то не е означавало много и за *моето* поколение, но на времето Мейсън беше познат, така че мога да ви разкажа за него, но няма защо да се чувствате необразовани, ако не сте чували това име.

Дейв Мейсън беше човекът, който обикаляше Ню Йорк и източното крайбрежие и пишеше научна фантастика, успя да публикува една-две книги, вършеше това-онова и прекарваше доста време, ако си спомням точно, в опити да си намери постоянна работа.

Заради което всъщност и бе публикувал рекламата в „Глас“. Нямахте група писатели, нямахте „Сам“, но когато Зий се обадила, тя попаднала на Дейв Мейсън, който започнал да ѝ говори такива глупости, че тя затворила телефона. И така, след това Зива се обадила на приятелката си Фрума и двете поклокарствали за този тип, който се опитвал да си урежда срещи с жени по такъв начин. Тогава Фрума звъннала на Мейсън и той започнал да сваля и *нея*. Фрума му определила среща за следващия петък вечерта, след което се обадила

на Зива и двете се забавлявали по този повод. После Фрума предложила на Зий тя да се обади *отново* на Мейсън, но този път да му говори със страхотния си руски акцент и да се направи на друга. Накрая Зий и Фрума се събрали, Зива се обадила на Мейсън и му казала, че е „Светлана“ или нещо подобно и той се хванал за този попрегракнал секси шепот, и направил всичко възможно да я свали. Фрума написала бележка на Зива да настоява за среща в петък вечер, Зий го направила и Мейсън, след като попитал дали няма някоя друга свободна вечер, а тя му казала „не“, се съгласил.

Дошла значи петък вечерта и Зива уредила да се срещне с Дейв Мейсън пред един магазин за цигари на ъгъла на улица „Кристъфър“ и Седмо авеню, на площад „Шеридан“. И естествено Мейсън провалил срещата си с Фрума, очаквайки с нетърпение тази с тайнствената Светлана.

И така, той чакал, чакал, чакал. Обаче никоя от двете не се явила. Само че те минали инкогнито оттам, наблюдавайки как оня глупак потропва с крака в очакване да се появи Сирената от степите.

Ако бяхте виждали Дейв Мейсън, щеше да ви се стори наистина смешно. Но след като не го познавате, можете да ми вярвате.

Както и да е, поради неизяснени причини, Фрума започна да ходи с Мейсън. Да я пита човек защо. Той я завел на някаква среща на научните фантасти. Група полупрофесионални писатели. И там Фрума се запознала с мъжа, за когото после се омъжи и чието име предпочитам да не споменавам тук. По време на срещите ѝ с този човек тя завела Зива на едно друго събиране, където запознават Зий с Боб. Само че Боб не си спомня това.

Нито пък си спомня, че бъдещият съпруг на Фрума се е опитвал да сватоса Шекли, който е бил разделен с жена си и живеел в зоната на хлебарките, наричана по това време „Адът на Дел Рей“. Той е питал Фрума дали няма някоя приятелка и когато тя казала „да, приятелката ми Зива“, те организирали тази среща. Ето *така* стана всичко, Шекли, идиот такъв!

Точно тези случаи разглежда Оливър Сакс. Когато човек страда от странното заболяване, чийто главен признак е, че не си спомня какво е правил предния ден и всяка сутрин си измисля събитията, като онзи тип от романите на Джийн Улф. Шекли е точно такъв. Паметта му всеки път е като „табула раса“. Чиста, като лист хартия.

Това е наистина страхотно. Той не си спомня нищичко. Можете да му кажете каквото си искате и той ще ви повярва. Гледайте:

Хей, Шекли! Кога ще ми върнеш стотарката, която взе назаем при издаването на „Омни“?

Но да продължим. На 8 април 1956 година Робърт Шекли и Зива Куитни се срещат за първи път. След по-малко от година, на 22 февруари 1957, Шекли се развежда с Барбара. А тази дата е интересна поради следната причина: 22 февруари е рожденият ден на Барбара Шекли. Страхотно чувство за такт имаш, Шек! И което е *още* поинтересно, 22 февруари е рожденият ден и на Зива Куитни. Когато Шекли осъзнал връзката между Зий и Барбара, той побледнял силно. Нека не подозираме, че е бил суеверен, но и досега той не позволява на мъртвия си член да се надигне, без първо да провери на коя дата е родена жената. Не че това го е предпазило от заразяване с венерическа болест от някоя, дето да не е родена на 22 февруари.

На 7 април 1957 година Боб се ожени за Зива. През следващите осем години те живяха в Гринидж Вилидж. Алиса се роди през 1964 година. В средата на 1967, няколко месеца преди да се преместят в Майорка за една година, аз бях на гости за около две седмици при Боб и Зий, и две и половина годишната Алиса в апартамента им на авеню „Уест енд“. Шляехме се много, аз живеях в задната стая и седях увит само с пешкир, докато пишех един разказ, наречен „Светове за унищожение“, който продадох на „Иф“ или „Галакси“, или на някое друго списание.

Златни хора бяха. Особено Зий.

Е, всичко онова свърши. Къде приятелски, къде не, след всичките четиринадесет години, включително и онази, преди да се оженият, те се разделиха.

Между другото: Когато Боб бе при мен в Лос Анджелис в началото на 67-а, ние написахме заедно един от разказите в този том: „Виждам човек, седнал на стол, а столът е ухапал крака му“^[1]. Зива си беше в Ню Йорк а Алиса и се готвеше за пътуването в Майорка. Според висши академични източници този разказ е най-хубавото нещо, което някога е писал Шекли, включително „Корпорация Безсмъртие“, която е основата за филма „Фрийджак“. За този разказ „Ню Йорк Таймс“ писа: „Шекли се издигна до нови висоти на съвършенството, вдъхновен от тормоза на Елисън.“ „Бостън Глоуб“ въздъхна: „Най-

после! Шекли си намери липсващия душевен двигател.“ „Харпър“ изръмжа: „Имало ли е някога по-величествено дуо? Гилбърт и Съливан? Трой и Кресидида? Бърк и Хеър? Ура за Елисън и Шекли!“

(Но аз пак се отклонявам.)

И така, накрая Шекли скъса със Зий, което аз винаги съм смятал за най-голямата глупост, но може би то е било само краят на естествения живот на връзката им. Кой знае? И кой, по дяволите, може да каже? Всъщност това изобщо не е наша работа. Нито един от нас не е по-умен.

И така, той отиде да живее на остров Ибиса, където се запозна с онази съдийска щерка, която била там на почивка. Казваше се Аби Шуман. Беше някъде през 1970 година и те ходиха известно време, а после се ожениха, защото Шекли като че ли винаги е имал нужда да бъде свързан със силна жена. Само че щом бракът продължи и се появят деца, той става неспокоен и чувства нужда да кръшка, за да си откъхне. Няма нищо странно в това. Той просто изпитва нужда да забрави, да се махне и да се измисли отново. Такива работи.

Зий е психотерапевт. С частна практика в Ню Йорк. Тя пише популярни статии за вестници и списания. Интересно е да се види какво би написала за Шекли. Особено сега, защото Алиса — която е страхотна млада жена, редактор в „ДС Комикс“ и автор на първия си роман, публикуван от „Харпър Колинс“ през есента на 1992 — току-що се омъжи. Шекли беше на сватбата и танцува със Зива, и изглеждаше много щастлив. Пък и след няколкото години омраза, заради това че Боб, меко казано, не бързаше с паричните помощи за издръжката на Алиса, като че ли сега помежду им имаше искрена обич.

Струва ми се, че това май не е точно онзи предговор, който издателят (или моят приятел Боб) очакват. Е, да ви кажа право, то не е и точно онова, което аз имах намерение да напиша. Но вече е факт. Не е ли странно?

Обаче вече започвам да се притеснявам. Може би се опитам да изпитам здравината на доброто приятелство. Да... И така...

Той се ожени за Аби. Бракът им продължи от средата на 1970 до 1981 година. И свърши не особено добре. Не мога да кажа много хубави неща за Аби. Тя ме притискаше за някакви хонорари и тласна Боб по лоши пътища. Но всъщност не знам нещата отвътре, затова

нека кажем, че тя просто беше съпругата на Франкешек номер три и да се насочим към завръщането на Шекли в Щатите, издигането му като редактор в „Омни“ в Ню Йорк, някъде в средата на 1981 година, и срещата му с една дама на име Джей Ротбел, която преди е била женена за Бил Оски, а после за Джон Шърли. И която, след като се разведе с Шекли, се омъжи за един много добър човек на име Джек Ремс, с когото сега живеят някъде около Сан Франциско.

С Джей той живя приблизително от 1982 до 1986 година. Известно време даже живяха в едно градче от фургони във Флорида.

Сигурно забелязвате, че има много „приблизително това и около онова“, когато се връщам в ранните години от познанството ми с Шекли. Напоследък съм бил много по-ангажиран с моите си работи, отколкото с това. Защото след определена възраст съчувствието към гладуващите деца в Етиопия става много по-малко предизвикателство в сравнение с трудностите, с които човек става всяка сутрин от леглото и ежедневните му болести. Не е благородна, но тъжна и неизбежна истина по отношение на състоянието на човека.

Което ни връща отново към Шекли и предстоящото пристигане на съпругата на Бобенщайн номер пет. Една дама, която не познавам още, на име Гейл Дана, за която ми казаха, че била твърде добра за стария окаяник Робърт. Значи госпожа Дана, жителка на Портланд, явно се е решила да се омъжи за Принца на Демоните на 12 октомври 1991 година, а аз седнах да пиша настоящото през юли.

Даже и да се получи нещо, то няма да е задълго. Нито Шекли, нито аз можем да се надяваме да се мотаем на този свят повече от десетина, най-много двадесет години още. Така че на госпожа Дана ѝ е нужна малко твърдост и предварителна подготовка, за да приеме факта, че всички ние, писачите, умираме точно толкова бедни, колкото са били и предците ни и по този начин да се подготви за акта на изчезването, когато Шекли си получи онова, което е заслужил, понеже всички кредитори само го чакат, за да се нахвърлят върху спечеленото от него. Което, от своя страна естествено, не съществува.

И така, това е краят. В това нещо като предговор се очаква да бъде обхванато всичко, с някаква блестяща метафора и нечия вяра, че всичко ще бъде наред. Искане ми се да знаех как да го направя. Но не знам. Ние с Шекли преживяхме заедно много години и ако не сме били

винаги като залепени, то поне си подавахме топката, докато се хвърляхме поотделно във всякакви идиотски приключения.

Ако не сте го разбрали досега, нека ви кажа, че аз обичам моя приятел Боб Шекли. Обичам го, защото ми е бил другар и никога не се е отнасял с мен по друг начин, освен сериозно и с уважение. Дори и когато бях юноша, почти дете, вмъкнало се в личния му живот. Той е по-възрастен с шест години от мен и това трябваше да създаде помежду ни отношения като на по-голям към по-малък брат. Но не беше така. Ние и двамата не бяхме дорасли. Бяхме доста диви и безотговорни. За мен Шекли винаги е бил другар. Двамата като да бяхме връстници на около седем или осем години, с обелени носове и превързани колене. Двамата като че ли получихме от живота точно онова, което сме искали. И ако ми позволите да бъда толкова самонадеян, че да отговоря и за него, както за самия себе си, ние почти не съжаляваме за това. Но ако искате да разберете кой е *истинският* Робърт Шекли, аз ви предлагам не тази книга на кисели видения, нито която и да било от останалите. Препоръчвам на вашето внимание (ако изобщо можете да намерите екземпляр) един чудесен трилър със заглавие „ЧОВЕКЪТ ВЪВ ВОДАТА“, който Шек написа, когато живееше със Зий в Майорка и който „Иджай“ публикува в „Реджънси букс“, след като аз заминах за Калифорния през 1961 година. Наистина силно произведение и в него блести истинският Шекли.

Извън това, остава да се каже само едно:

Това е една чудесна книга с разкази, а Робърт Шекли е голям писател.

---

[1] Непонятна грешка — този разказ е включен в том 5. Бел.Mandor. ↑

ΚΑΠΑΗ 3Α ΧΟΡΑ

1.

Беше Денят на надбягването за земя — време на невъздържани мечти и неопикуема трагедия, ден, който характеризираше напълно нещастния двадесет и първи век. Стийв Бакстър се опита да достигне до стартовата линия рано, както и останалите състезатели. Но бе пресметнал погрешно времето, което щеше да му е необходимо. И сега бе изпаднал в беда. Пропускът му на Участник му бе позволил да се промъкне през външната тълпа без инцидент. Но нито на пропуска, нито на мускулатурата си можеше да разчита, за да успее да се промъкне през онази коравосърдечна част на човечеството, която съставляваше вътрешната тълпа.

Бакстър оценяваше гъстотата ѝ на 8,7 — доста близо до нивото на пандемия. Всеки момент можеше да бъде достигната точката на избухване, въпреки факта, че властите току-що бяха напръскали тълпата с транквилизатори. Ако имаше достатъчно време, човек би могъл да я заобиколи, но Бакстър разполагаше само с шест минути до започването на състезанието.

Въпреки риска той се запромъкна сред редиците. Върху лицето му бе замръзнала усмивка — абсолютно необходим атрибут, когато си имаш работа с толкова гъста човешка тълпа. Вече виждаше стартовата линия, представляваща високо издигната платформа в парка „Глиб“ на Джорджтаун. Останалите състезатели вече бяха там. Още двадесетина метра, помисли си Стийв, ако само тези животни не ме стъпчат!

Но навлязъл дълбоко в центъра на тълпата, на него му оставаше да премине през ядрото ѝ. То се състоеше от едри грубияни с квадратни челюсти и разногледни очи — залепени един до друг истериофили според жаргона на пандемолозите. Застанали един до друг като сардели в кутия, реагиращи като един организъм, тези хора не бяха способни на нищо с изключение на сляпо отблъскване и ирационална ярост към всичко, което се опитва да проникне сред техните редици.

Стийв се поколеба за миг. Ядрото на тълпата, по-опасно от водните биволи от древността, го гледаше, а ноздрите на мъжете се разширяваха и краката им помръдваха застрашително.

Бакстър не си позволи да мисли и се хвърли право към средата им. Усети удари по гърба и раменете си, чу ужасяващото *xrrrrr* на подлудялата тълпа. Безформени тела се заблъскаха в него, задушаваша го, притискаха го все повече и повече.

Тогава, за негов късмет, властите включиха Музак. Тази древна и тайнствена музика, която вече повече от век успокояваше и най-необузданите безумци, не се изложи и сега. Тълпата бе заглушена и изпадна във временна неподвижност, а Стийв Бакстър се промъкна през нея до линията на старта.

Главният съдия вече бе започнал да чете Правилника. Всеки състезател и повечето от зрителите знаеха този документ наизуст. Но въпреки това, по закон, правилата трябваше да бъдат прочетени.

— Господа — четеше съдията. — Вие сте се събрали тук, за да участвате в надбягването за придобиване на собственост върху обществени земи. Вие, петдесет щастливи мъже, бяхте избрани от обществената лотария измежду петдесет милиона души, регистрирани в района на Южен Уестчестър. Състезанието ще започне оттук до регистрационната линия на Управлението на земите, на площад „Таймс“ в Ню Йорк. Приблизителното разстояние е от 5,7 законни мили. На вас, състезателите, е разрешено да поемете който и да било път, да пътувате по повърхността, над или под нея. Единственото изискване е да финиширате лично. Не се разрешава да бъдат изпращани заместници. Първите десет финалисти...

Сред тълпата настана мъртво мълчание.

— ...ще получат по един акър необременена земя с къща и земеделски сечива. Освен това на всеки от финалистите ще бъде осигурен безплатен транспорт от страна на правителството до неговото имение за него и семейството му. И този акър земя, който споменахме, ще бъде изцяло негова собственост, докато свети слънцето и докато водата тече, за него и наследниците му, и чак до трето коляно!

Когато чу това, тълпата въздъхна дълбоко. Нито един от тези хора никога не бе виждал акър необременена земя, камо ли да мечтае да я притежава. Цял акър земя само за теб и семейството ти, цял акър,

който не ти се налага да делиш с никого, е, това просто надхвърляше и най-необузданата човешка фантазия.

— Имайте предвид — продължи съдията, — че правителството не поема отговорност за смърт, вследствие на участието в това състезание. Длъжен съм да ви напомня, че средната смъртност при надбягванията за земя е около 68,9 процента. Всеки състезател, който желае, може да се оттегли още сега без каквито и да било предразсъдъци.

Съдията зачака и Стийв Бакстър за миг се замисли дали не си струва да се откаже от цялата тази самоубийствена идея. Разбира се, че той и Адела, заедно с децата, леля Фло и чичо Джордж можеха да продължат да съществуват някак си в тесния едностаен апартамент, намиращ се в жилищния център за хора със средни доходи в мемориалната зона на Ларчмънд Фред. Така или иначе той не беше човек на действието, не бе някой мускулест смелчага или космат бияч. Беше си просто консултант по деформация на системите, при това доста добър. Освен това бе мекосърдечен средностатистически гражданин с жилави мускули и определено недобре развито дишане. Защо тогава, за бога, му трябваше да се напъхва в опасностите на мрачния Ню Йорк, най-известния от градовете-джунгли?

— По-добре се откажи, Стийв — каза един глас, като че прочел мислите му.

Бакстър се извърна и видя Едуард Фрайхоф Сент Джон, неговия богат и противен съсед от Ларчмънт. Сент Джон, богат, елегантен и здрав, благодарение на тренировките си по бейзболните игрища. Сент Джон, с неговата спокойна, мрачнокрасива външност, чиито хлътнали очи твърде често се обръщаха след русата красота на Адела.

— Никога няма да успееш, Стийв, миличък — каза Сент Джон.

— Възможно е — отвърна спокойно Бакстър. — Но предполагам ти ще успееш, нали?

Сент Джон примигна и почеса нос с уверено изражение. От няколко седмици насам той подхвърляше за някаква специална информация, която бил получил от продажен контролър на състезанието за земя. Тази информация щяла да увеличи шансовете му за пресичане на района на Манхатън — най-гъсто населената и опасна градска зона в света.

— Откажи се, Стийв, момчето ми — каза Сент Джон с примамливо дрезгавия си глас. — Откажи се и аз ще ти се отплатя. К'во шъ каиш, сладурче?

Бакстър поклати глава. Не се смяташе за смелчага, но по-скоро би се съгласил да умре, отколкото да приеме услуга от Сент Джон. Пък и не можеше да продължава все така. Според приетия миналия месец Закон за увеличаване на семейното съжителство, Стийв вече бе задължен да приеме при себе си три неомъжени братовчедки и овдовялата си леля, чийто едностаен сутеренен апартамент в индустриалния комплекс на Лейк Плейсид бе съборен заради строежа на новия тунел, свързващ Олбъни с Монреал.

Дори и с антишоковите инжекции, десет души в една стая вече бяха твърде много. Той просто трябваше да спечели парче земя!

— Оставам — тихо каза Бакстър.

— Добре, лигльо — намръщи се още повече мрачното лице на Сент Джон. — Но не забравяй, че съм те предупредил.

В този момент главният съдия извика:

— Господа, заемете местата си!

Състезателите замлъкнаха. Те се подредиха на стартовата линия с присвити очи и стиснати устни.

— Готови!

Сто напрегнати крака издуха мускулите си, когато петдесетимата решителни мъже се приведоха напред.

— Старт!

И състезанието започна!

Една свръхзвукова вълна парализира временно околната тълпа. Състезателите се хвърлиха между неподвижните ѝ редици и затичаха по и около редовете ръждясали автомобили. После те се разпръснаха, но се насочиха главно на изток към река Хъдзън и зловещия град, лежащ върху далечния ѝ отсрещен бряг, полускрит в гъст дим от недогорели хидровъглероди.

Само Стийв Бакстър не тръгна на изток.

Единствен от състезателите той се насочи на север, към моста на Джордж Вашингтон и Града на планинската мечка. Устата му бе стисната и той се движеше като насън.

В далечния Ларчмънт Адела Бакстър наблюдаваше състезанието по телевизията. Тя въздъхна несъзнателно. Осемгодишният ѝ син Томи

се развика:

— Мамо, мамо, той отива на север към моста! Но този месец мостът е затворен! Няма да може да мине оттам!

— Не бой се, скъпи — отвърна Адела. — Баща ти знае какво прави.

Говореше със сигурност, каквато не чувстваше. И докато фигурата на мъжа ѝ се изгубваше из тълпите, тя се облегна, за да чака... И да се моли. Дали Стийв знаеше какво прави? Или се бе паникьосал от напрежение?

2.

Семената на този проблем бяха посяти още през двадесети век, но се наложи ужасната жътва да бъде събирана цели сто години по-късно. След безброй хилядолетия на бавно нарастване, населението на света изведнъж се увеличи, удвои се и отново стана двойно. Болестите бяха преодолени и храната осигурена, смъртността продължи да намалява, докато раждаемостта се увеличаваше. И попаднали в кошмара на геометричната прогресия, редиците на човечеството се разрастваха като необузвано раково образувание.

Четиримата конници на Апокалипсиса, онези древни пазители, вече не бяха в състояние да поддържат реда и на тях не можеше да се разчита. Чумата и гладът бяха унищожени, а войната бе твърде голям лукс за настоящата епоха. Бе останала само смъртта... почти обезсилена, бледа сянка на отминало величие.

Науката с блестяща ирационалност продължаваше да се развива безспир към целта си да осигури по-дълъг живот за повече хора.

И хората идеха, увеличаваха своята численост, тъпчеха се върху земята, замърсяваха въздуха и тровеха водата, ядяха сандвичите си от преработени водорасли и хляб от рибено брашно, и замаяно очакваха някоя катастрофа, която да разреши гъстите им редици. Но чакаха напразно.

Количественото нарастване на населението предизвикваше качествени промени в човешкото съществуване. В по-невинните години, приключенията и опасностите бяха свързани с безлюдните места — високите планини, пустините, димящите джунгли. Но през двадесет и първи век повечето от тези места бяха заселени поради все по-нарастващото търсене на жилищна площ. Приключенията и опасностите сега можеха да се намерят в чудовищните неуправляеми градове.

В градовете човек можеше да открие съвременния еквивалент на дивашките племена, ужасяващите зверове и страхотните болести. Една експедиция в Ню Йорк или Чикаго изискваше много повече умение и

издръжливост, повече ум, отколкото на онези наивни викториански екскурзианти, покорили Еверест или изворите на Нил.

В този свят, приличащ на тенджерата под налягане, земята бе най-скъпоценното богатство. Правителството я парцелираше, щом това станеше възможно, чрез регионални лотарии, достигащи кулминацията си в надбягването за земя. Тези състезания се провеждаха по начина, по който през 1890 година е била разпределена територията на Оклахома и ивицата Чероки.

Състезанието за земя се смяташе за справедливо и интересно, едновременно спортно и възпитателно. Милиони гледаха състезанията и успокояващият ефект от преживяното вълнение бе изследван и одобрен като ползотворен. Това само по себе си бе и причина за узаконяването на състезанията.

Освен това и високата смъртност сред състезателите също бе постижение. Като процент тя не бе голяма, но претъпканият свят бе благодарен дори и за това минимално облекчение.

* * *

Състезанието бе започнало преди три часа. Стийв Бакстър включи малкото си транзисторно радио и се заслуша в последните новини. Чу как първата група от състезатели бе пристигнала при тунела Холанд и била върната от въоръжена полиция. Други, по-хитри, бяха поели по дългия южен път към остров Стейтън и сега приближаваха покрайнините на моста Веразано. Фрайхоф Сент Джон, съвсем сам, показващ значката си на заместник-кмет, бе успял да прекоси барикадите пред тунела Линкълн.

Сега обаче беше време Стийв Бакстър да изиграе картите си. С мрачно лице и спокойна смелост, той навлезе в известното с лошата си слава свободно пристанище на Хобокън.

3.

Над брега вече падаше здрач. Пред него във величествен полукръг се поклащаха спретнатите бързи кораби на контрабандния флот на Хобокън, всеки с бляскавия знак на бреговата охрана. Някои вече бяха натоварени — каси с цигари от Северна Каролина, алкохол от Кентъки, портокали от Флорида, дървен материал от Калифорния, оръжие от Тексас. Всяка от касите носеше официална маркировка „КОНТРАБАНДА — ПЛАТЕН ДАНЪК“. Защото в тези нещастни дни и години, притиснатото от обстоятелствата правителство бе принудено да облага с данък дори и незаконните сделки, като по този начин им придаваше полулегален характер.

Като избра внимателно момента, Бакстър стъпи на борда на един бързоходен катер за марихуана и се сви сред ароматните бали на борда. Екипажът бе готов за предстоящото тръгване и, ако можеше да остане скрит по време на краткото пътуване през реката...

— Ха! Какво, по дяволите, си имаме?

Един пиян втори механик, появил се неочаквано откъм предния мостик, бе попаднал ненадейно на Бакстър. В отговор на неговия вик останалите от екипажа се появиха на палубата. Те бяха група здравеняци, от които хората се бояха заради безкомпромисните убийства. Същите безбожници като тях бяха ограбили Уихаукън преди няколко години, бяха подпалили Форт Лий, бяха преминали и плячкосали всичко по пътя до Ингълуд. Стийв Бакстър знаеше, че не може да очаква милост от тях.

И въпреки това, с възхитително хладнокръвие, той заяви:

— Господа, нуждая се от транспорт до другия бряг на Хъдзън. Ще ми услужите ли?

Капитанът на кораба, един колосален метис с белези по лицето и издути мускули, се изпъна и се заля от смях.

— Ут нас ли искъш дъ тъ возим, бе? — заговори той със силен хобокански акцент. — Дъ ни мислиш, чи сми фериботъ от улица „Кристъфър“, ъ?

— В никакъв случай, сър. Но се надявах...

Екипажът заръмжа подигравателно.

— Готов съм да заплатя за превоза си — каза Стийв с тиха гордост.

— Дъ ни *плътиш*? — изръмжа капитанът. — Да бе, някуй път продаваме и билети — нонстоп пу тичениету и поели праву нъдолу!

Екипажът отвърна с дружен смях.

— Щом трябва, така да бъде — каза Стийв. — Ще ви помоля само да ми позволите да пусна писмо до жена си и децата.

— Жина и дица? — попита любопитно капитанът. — Чи защо ни каза по-рану! И аз ги имъх преди многу времи, дукъту скитниците ни ги убихъ.

— Съжالياвам — каза напълно искрено Стийв.

— Тъхъ. — Твърдото лице на капитана омекна. — Сига си спомням как малките бандюги близвъхъ от джинъ и бузкити им ставъхъ розувички.

— Трябва да сте бил много щастлив — отвърна Стийв. Той едва разбираше какво му говори този човек.

— Май тъй беши — мрачно заяви капитанът.

Един дебелокрак моряк се хвърли напред.

— Ей, капитане, хайде да го свършваме тоя и да тръгваме, преди да ръждяса коритото ни.

— Кой си ти, чи да ми зъпувядъш, бе, глупъву, тъпулицу диване! — нервира се капитанът. — Шъ ръждясвъми, дукъту ни кажъ аз, Госпуд дъ ми е нъ помуш! Пък този няма да гу свършвами. Не, шъ нъправя идно дубро, дъ пукнъ аку ни'й тъка! — Той се обърна към Бакстър: — Шъ тъ закаръми, мумче. И нищу няма дъ ти струвъ.

Така Стийв Бакстър, без да иска, бе докоснал тъжния спомен на капитана и поради това бе спечелил благоразположението му. Контрабандистите на марихуана се отдръпнаха и скоро стройният катер вече пореше гъстите сиво-зелени вълни на Хъдзън.

Но успокоението на Стийв Бакстър бе за кратко. В средата на течението, тъкмо когато навлязоха във федерални води, вечерният здрач бе разкъсан от ярък прожекторен лъч и един строг глас им нареди да спрат. Злата съдба ги бе запратила право в ръцете на един от разрушителите на патрулите по Хъдзън.

— Дяволите да ги вземат — ядоса се капитанът. — Само знаят да налагат данъци и да убиват! Но и ние ще им покажем какво можем! На оръжие, говеда!

Екипажът бързо свали покривалата от четиринайсетмилиметровите картечници и двата дизелови двигателя на катера изръмжаха предизвикателно. Като извиваше и се накланяше, катерът се втурна към прикритието на нюйоркския бряг. Но разрушителят бе по-бърз, пък и картечниците не можеха да се сравняват с четириинчовите му оръдия. Преките попадения разбиха задните перила на катера, взривиха главния мостик и раздробиха десните товарни рампи.

Можеха да се предадат или да умрат. Но старият капитан помириша въздуха.

— Дръжте се, момчета! — извика той. — Иде западнякът!

Наоколо им се пръскаха шрапнели. И изведнъж, откъм запад, ги обгърна напълно един широк и гъст облак от смог. Той закри всичко с мастилените си пипала. Повреденият мъничък кораб се измъкна от битката, а екипажът, който бързешком си надяна респираторите, с благодарност се помоли за доброто на тлеещите бунища на Сийкауукъс. Както капитанът бе отбелязал, това беше болестоносен вятър, който не предвещава добро.

Половин час по-късно те акостираха на кея на 79-а улица. Капитанът прегърна топло Стийв и му пожела късмет. И Стийв Бакстър продължи пътя си.

Широката Хъдзън остана зад него. Отпред се простираха над тридесет градски квартала и не по-малко от дузина предградия. Според последните сведения от радиото той беше доста по-напред от останалите състезатели. Преди Фрайхоф Сент Джон даже, който още не беше се появил от лабиринта в края на тунела Линкълн откъм страната на Ню Йорк. Май се справяше доста добре, като се имаха предвид всички обстоятелства.

Но оптимизмът на Бакстър бе прибързан.

4.

След няколко часа сън в багажника на един изоставен автомобил, Стийв продължи на юг по булевард „Уест енд“. Скоро се зазори — един магически час в този град, когато не повече от няколко стотици ранобудници можеха да бъдат срещнати на всяко от големите кръстовища. Високо в небето се издигаха назъбените кули на Манхатън, а над тях телевизионните антени изплитаха фантастичен килим на фона на тъмното кафеникаво небе. Виждайки тази картина, Бакстър можеше да си представи как е изглеждал Ню Йорк преди около стотина години през грациозните и леки дни преди демографския взрив.

Но мечтите му бяха прекъснати рязко. Появила се като че ли отникъде, една група въоръжени мъже внезапно изникна на пътя му. Те носеха маски, черни шапки с широки периферии и купища оръжия. Изглеждаха живописно престъпни.

Един от тях, явно водачът, пристъпи напред. Той беше сбръчкан, оплешивяващ старец с гъсти черни мустаци и мрачни зачервени очи.

— Чужденецо — каза той. — Да видим пропуска ти.

— Мисля, че нямам такъв — отвърна Бакстър.

— Дяволски прав си. Нямаш — каза възрастният. — Аз съм Пабло Щайнмец и сам издавам всички пропуска тук. И не си спомням да съм те виждал някога наоколо.

— Не съм оттук — каза Бакстър. — Само минавам.

Мъжете с черните шапки се захилиха и си закимаха. Пабло Щайнмец почеса небръснатата си буза.

— Добре, синко — каза той. — Значи се оказва, че се опитваш да минеш по частен път, ходенето по който се заплаща. При това го правиш без разрешението на собственика, който по една случайност съм аз. Трябва значи да приема, че ти минаваш оттук нелегално.

— Но как е възможно някой да притежава частен път в сърцето на Ню Йорк? — попита Бакстър.

— Мой е, защото аз казвам, че е така — заяви Пабло Щайнмец, като стисна по-здраво приклада на своя „Уинчестър 78“. — Така си е, чужденецо. Препоръчвам ти или да си платиш, или да играеш.

Бакстър посегна за портфейла си и установи, че той липсва. Явно капитанът на катера при сбогуването се бе поддал на първичните инстинкти и бе пребъркал джобовете му.

— Нямам пари — каза Бакстър. Позасмя се притеснено. — Може би ще трябва да се върна.

Щайнмец поклати глава.

— Връщането е същото, като да продължиш напред. И в двете посоки пътят е частен. Така че трябва или да платиш, или да играеш.

— Предполагам тогава, че ще трябва да играя — каза Бакстър. — Какво трябва да правя?

— Ще тичаш — каза старият Пабло. — А ние ще стреляме поред в теб, като се целим само в горната част на главата ти. Първият, който те събори, печели пуйка.

— Но така не е честно — заяви Бакстър.

— Може — меко възрази Щайнмец. — Но ние сме го приели. Правилата са си правила дори и в анархията. Така че, ако си добър в тичането към свободата си...

Бандитите се захиха, затупаха се един друг и заопипваха пистолетите в кобурите си. Всички бутнаха нагоре широкополите си шапки, а Бакстър се приготви за смъртния бяг...

В този момент един глас извика:

— Стойте!

Говореше жена. Бакстър се извърна и видя едно високо, червенокосо момиче, което си пробиваше път сред бандитите. Тя бе облечена в панталони на тореадор, пластмасови галоши и хавайска блуза. Екзотичното облекло усилваше ефекта на грубата ѝ красота. В косите ѝ бе затъкната хартиена роза, а около гладката шия висеше гердан от перли. Бакстър никога не бе виждал по-завладяваща хубост.

Пабло Щайнмец се намръщи и подръпна мустака си.

— Пламена! — изръмжа той. — Какво, по дяволите, си намислила?

— Дойдох да прекъсна игричката ви, татко — изрече спокойно момичето. — Искам да поговоря с тази мухоловка.

— Това е мъжка работа — каза Щайнмец. — Чужденецо, хайде, тичай!

— Чужденецо, да не си мръднал! — извика Пламена и в ръката ѝ се появи един малък, но смъртоносен „Деринджър“.

Баща и дъщеря се гледаха внимателно. Стариият Пабло пръв се предаде.

— По дяволите, Пламена, не можеш да правиш така — каза той. — Правилата са си правила даже и за теб. Този тук преминава нелегално, не може да си плати, значи трябва да играе.

— Това не е проблем — заяви Пламена. Тя бръкна под блузата си и измъкна блестящ сребърен долар. — Ето! — каза тя и хвърли монетата в краката на Пабло. — Аз плащам, а може и самата аз да играя. Ела насам, чужденецо.

Тя хвана Бакстър за ръката и го поведе встрани. Бандитите ги гледаха как се отдалечават и се хилеха и потупваха по рамената, докато Щайнмец не им изръмжа. Стариият Пабло поклати глава, почеса се по ухото, изсекна се и каза:

— Инат момиче!

Думите бяха груби, но тонът му бе определено нежен.

5.

Нощта падна над града и бандитите направиха лагер на ъгъла на 69-а улица и булевард „Уест енд“. Мъжете с черни шапки се отпуснаха около пламъците на огъня. Сложиха да се пече парче сочно говеждо, а в огромната черна тенджера изсипаха няколко пакета замразени зеленчуци. Старият Пабло Щайнмец, за да успокои въображаемата болка в дървения си крак, отпи голяма глътка от предварително приготвеното мартини. В тъмнината, встрани от огъня, се чуваше воят на самотен пудел, който си търси другарче.

Стийв и Пламена седяха малко встрани от останалите. Нощта беше тиха, като се изключи далечният вой на камионите за боклук, и ги обгръщаше с очарованието си. Пръстите им се докоснаха и съединиха.

Накрая Пламена проговори:

— Стийв, ти... Ти ме харесваш, нали?

— Ами, разбира се — отвърна Бакстър и плъзна ръка около раменете ѝ с братски жест, който лесно можеше да бъде взет и за друго.

— Е, аз си мислех — продължи бандитката. — Мислех си... — Тя млъкна внезапно засрамена, а после продължи: — О, Стийв, защо не се откажеш от това самоубийствено състезание? Защо не останеш тук с мен! Аз си имам земя, Стийв. Истинска земя. Сто квадратни метра в района на централната гара на Ню Йорк! Аз и ти, Стийв, бихме могли заедно да отглеждаме там зеленчуци!

Бакстър бе съблазнен. Пък и кой ли не би се съблазнил? Той разбираше чувствата на красивата бандитка към себе си и не бе напълно безразличен към тях. Страховитата красота и гордият дух на Пламена Щайнмец дори и без допълнителното привличане на земята, която притежаваше, би могла лесно да спечели сърцето на всеки мъж. За миг той се поколеба и ръката му притисна раменете на момичето.

Но после фундаменталната лоялност взе връх. Пламена бе аромат на романс, блясък на екстаз, за какъвто мъжете мечтаеха цял

живот. Но Адела бе негова любима от детинство, негова съпруга, майка на децата му, търпелива помощничка от дългите съвместни години. За мъж с характера на Стийв Бакстър не можеше да има друг избор.

Но великолепното момиче не бе свикнало да получава отказ. Разярена като ранена пума, тя заплашваше да изтръгне сърцето на Бакстър с ноктите си и да го изяде леко панирано. Огромните ѝ блестящи очи и трепкащите гърди показваха, че това не е просто въображаема заплаха.

Въпреки това, тихо и внимателно, Стийв Бакстър продължи да я убеждава. И Пламена разбра натъжена, че никога нямаше да обикне този мъж, ако той не бе така отдаден на много високите си принципи, които обричаха желанията ѝ на пълен провал.

Затова, когато на сутринта тихият чужденец настоя да си тръгне, тя не се противопостави. Даже се застъпи за него пред разярения си баща, който твърдеше, че Стийв е безотговорен луд, който трябва да бъде вързан заради собственото му добро.

— Няма смисъл, татко. Не виждаш ли? — попита го тя. — Той трябва да изживее живота си по своему, макар това да означава собствената му смърт.

Пабло Щайнмец отстъпи с ръмжене. И Стийв Бакстър отново продължи отчаяната си одисея.

6.

Той вървеше из центъра, блъскан и тъпкан до истерия, ослепен от блясъка на неона и хрома, оглушен от неспирния шум на града. Най-накрая стигна до място, където се виждаха противоречиви знаци:

ЕДНОПОСОЧНО ДВИЖЕНИЕ

НЕ ВЛИЗАЙ

НЕ ХОДИ ПО СРЕДАТА

ЗАТВОРЕНО В СЪБОТНИ И ПРАЗНИЧНИ ДНИ

ЗАТВОРЕНО ПРЕЗ СЕДМИЦАТА

ЛЯВОТО ПЛАТНО ТРЯБВА ДА ЗАВИВА ВЛЯВО!

Като се промъкна из тази бъркотия от противоречиви изисквания, той се намери изведнъж върху широката плоскост на мизерията, позната под името „Сентръл Парк“. Пред него, докъдето поглед стига, всеки квадратен сантиметър земя бе зает от мизерни бараки, смачкани палатки, мръсни кръчмички и шумни вертепи. Внезапното му появяване сред престъпните обитатели на парка предизвика забележки, никоя от които не бе в негова полза. Кой знае защо те бяха решили, че той е някакъв санитарен инспектор, дошъл да затвори маларичните им кладенци, да убие трихинозните им кучета и да ваксинира скрофульозните им деца. Около него се насъбра тълпа, която размахваше юмруци и заплашваше.

За негов късмет някакъв повреден тостер в централно Онтарио направи късо съединение и токът угасна. Сред последвалата паника Стийв успя да се измъкне.

Но сега пък се намери в район, където уличните знаци отдавна бяха унищожени, за да объркат данъчните власти. Слънцето бе скрито над блестящ бял покрив. И даже компас не би могъл да помогне заради близостта на огромни количества старо желязо, останало от легендарната система на градското метро.

Стийв Бакстър осъзна, че е напълно и безвъзвратно изгубен.

Но продължи напред със смелост, надвишавана единствено от неосведомеността му. Загуби броя на дните, през които скиташе из

неназовани улици, покрай безкрайни каменни сгради, планини от стъкло, останки от автомобили и други подобни. Подозрителните жители отказваха да отговарят на въпросите му, опасявайки се, че може да е човек на ФБР. Той се тътреше напред, без възможност да си намери храна или вода, без възможност да си почине от страх, че тълпите ще го смажат.

Един любезен социален работник го спря, тъкмо когато Бакстър се готвеше да пие от някакъв заразен с хепатит фонтан. Този мъдър сивокос старец го нахрани в собствения си дом — колиба, построена изцяло от навити на рула вестници, в близост до покритите с мъх останки на центъра „Линкълн“. Той посъветва Бакстър да зареже необмисленото състезание и да посвети живота си на измъчените, загрубели, ненужни маси на човечеството, които пълзяха навсякъде около него.

Беше благородна идея и Стийв едва не се поддаде, но тъкмо тогава, като за късмет, чу последните резултати за състезанието по очуканото радио на социалния работник.

Много от състезателите бяха намерили смъртта си по убийствените градски улици. Фрайхоф Сент Джон бе затворен за писмена обида втора степен. А групата, която бе пресякла моста Веразано, внезапно била изчезнала сред заснежената пустош на бруклинските планини и досега не беше се чуло нищо за нея.

Бакстър разбра, че той продължава участието си в състезанието.

7.

Когато отново тръгна, духът му бе доста повдигнат. Но сега пък изпадна в самодоволство, което бе по-опасно от най-дълбоката депресия. Движейки се бързо на юг, той използва задръстването на улицата, за да стъпи върху експресната лента за движение на пешеходци. Направи го невнимателно, без сериозно да обмисли обстоятелствата.

Напълно убеден в правотата си, за най-голям свой ужас, той установи, че се намира върху еднопосочен път, където не бе разрешено отклоняване. Едва сега видя, че този път го водеше направо към *непознатите* земи на залива Джонс, Огнения остров, Патчоке и Източен Хамптън.

Положението изискваше незабавни действия. Вляво от него имаше гладка бетонна стена. Вдясно се намираще висока до кръста лента с надпис: „ЗАБРАНЕНО ПРЕХВЪРЛЯНЕТО МЕЖДУ 12 ЧАСА НА ОБЯД И 12 ЧАСА В ПОЛУНОЩ ВЪВ ВТОРНИК, ЧЕТВЪРТЪК И СЪБОТА“.

А днес беше вторник следобед — по време на забраната. И въпреки това, без да се колебае, Стийв прескочи бариерата.

Възмездието последва бързо и ужасно. Една полицейска кола в камуфлажни цветове изникна от една от известните градски засади. Тя се насочи към него, стреляйки безразборно в тълпата. (През тези нещастни години полицията бе длъжна по закон да стреля безразборно в тълпата, когато преследва някой заподозрян.)

Бакстър се скри в близкия магазин за бонбони. Там, разбрал неизбежността, той се опита да се предаде. Но това не бе разрешено, поради пълната липса на места в затворите. Дъждът от куршуми го принуди да остане залегнал, докато полицаите зареждаха минохвъргачките и огнехвъргачките си.

Изглеждаше като край не само на мечтите на Стийв Бакстър, а и на живота му. Легнал на пода сред едри боксьори и пияници, той

предаде с молитва душата си на Господ и се приготви да посрещне края с достойнство.

Но отчаянието му, така както и предишният му оптимизъм, беше прибързано. Чу някакви странни звуци и когато надигна глава, видя че група въоръжени мъже бяха атакували полицейската кола откъм гърба. Обърнали се да посрещнат опасността, мъжете в сини униформи бяха нападнати откъм фланга и унищожени до последния.

Бакстър излезе, за да благодари на спасителите си и откри, че ги води Пламена Щайнмец. Красивата бандитка не бе могла да забрави тихия чужденец. Въпреки мърморенето и възраженията на пияния си баща, тя бе проследила движението на Стийвън и бе дошла да го спаси.

Мъжете с черни шапки ограбваха района с шумни викове. Пламена и Стийв се оттеглиха в сенчестата самота на един изоставен ресторант на Хауърд Джонсън. Там, под увисналите оранжеви останки на отминалите по-приятни времена, двамата изпитаха тръпката на любовта. Тя обаче се оказа само една кратка, горчиво-сладка среща. Скоро Стийв Бакстър се хвърли отново в бесния водовъртеж на града.

8.

Напредвайки неуморно с притворени против разяждащия смог очи и стиснати устни, Бакстър стигна пресечката на 49-а улица и Осмо авеню. Тук обаче, само за миг, условията се промениха с ужасяващата скорост на този град-джунгла.

Докато пресичаше улицата, Бакстър чу дълбоко, ужасяващо ръмжене. Разбра, че светофарът е сменил цветовете. Шофьорите, изнервени от дните на очакване, без да обръщат внимание на минималните пречки, едновременно бяха натиснали газта. Стийв Бакстър се намираше в центъра на потока от автомобили.

Невъзможно беше да помръдне напред или назад по широкия булевард. Бакстър прецени мигновено, дръпна встрани един от капаците на канализацията и се вмъкна в отвора. Направи го може би за половин секунда. Над главата си чу писъкът на изкривен метал и тежкия сблъсък на колите.

Той продължи да си пробива път напред по канализационната система. Тя бе гъсто населена, но бе сравнително по-безопасна от пътищата на повърхността. Стийв срещна трудност само веднъж, когато един уличен тип го нападна в ъгъла на някакъв резервоар за утаяване на отпадъци.

Но научен от опита си, Бакстър събори нападателя си и взе кануто му — абсолютна необходимост в някои от по-дълбоките проходи. После продължи, като гребеше по целия път до пресечката на 42-ра улица с 8-о авеню, където един бърз поток го изведе на повърхността.

Сега вече дългоочакваната му цел бе на една ръка разстояние. Оставаше му само една пресечка. Една пресечка и той щеше да бъде на площад „Таймс“ пред Управлението по земите.

Но в този момент срещна последното, непреодолимо препятствие, което постави *край* на всичките му мечти.

9.

По средата на 42-ра улица, простирайки се без видим край от север на юг, имаше стена. Това беше някаква циклопска постройка, появила се внезапно, както беше нормално за нюйоркската архитектура. Бакстър научи, че това била едната страна на нов, гигантски строеж на жилища за богати хора от средната класа. По време на строителството му целият трафик към площад „Таймс“ бил изменен през тунела „Куинс-Батери“ и на изток през 37-а улица.

Стийв предполагаше, че новият път ще му отнеме не по-малко от три седмици и ще го принуди да мине през непознатия район на магазините за облекло. Сега осъзна, че състезанието за него е свършило.

Смелостта, упоритостта и правотата бяха победени. И ако не беше религиозен човек, Стийв Бакстър би се замислил за самоубийство. С неприкрита горчивина той включи малкия си транзистор и се заслуша в последните съобщения.

Четирима от състезателите вече бяха стигнали до Управлението. Петима други се намираха на няколкостотин метра от целта и се приближаваха към нея откъм юг, където пътят беше открит. И за още по-голямо разочарование на Стийв, той чу, че Фрайхоф Сент Джон е получил пълно опрощение от губернатора и сега пак е на път и приближава площада откъм изток.

В най-мрачния момент от живота си Стийв усети една ръка да се отпуска върху рамото му. Той се обърна и видя, че Пламена отново е до него. Въпреки че смелото момиче се бе заклело да няма повече нищо общо с него, бе дошло. Този нежен мъж със спокоен характер означаваше за нея нещо повече от гордостта ѝ. Може би даже повече от живота ѝ.

Какво можеше да се направи против тази стена? Нещо съвсем просто за дъщерята на един бандитски главатар! Щом човек не може да я заобиколи или пробие, значи трябва да я прескочи! И за тази цел тя бе донесла въжета, обувки, куки, чукове, лостове — пълен комплект

алпинистко оборудване. Беше решила, че Бакстър ще има още един последен шанс, за да постигне мечтата си, и че тя, Пламена О'Рурке Щайнмец, трябва да го придружи и няма да приеме никакъв отказ!

Те се закатериха един до друг по гладката като стъкло стена на сградата. Съществуваха безброй опасности — птици, самолети, снайперисти, бандити — всички рискове на непредвидимия град. А далеч отдолу старият Пабло Щайнмец гледаше и лицето му бе като изрязано от гранит.

След една безкрайност от опасности те стигнаха до върха и започнаха да се спускат от другата страна...

И Пламена се подхлъзна!

Бакстър с ужас гледаше как стройното момиче пада към гибелта си върху площад „Таймс“ и се нанизва върху изострения връх на една антена на кола. Бакстър се спусна и коленичи до нея почти загубил ума си от мъка. А от другата страна на стената старият Пабло усети, че се е случило нещо непоправимо. Той потрепера, устните му се свиха от мъка и ръката му посегна несъзнателно към бутилката.

Едни силни ръце вдигнаха Бакстър. Без да разбира, той погледна нагоре и видя любезното червеникаво лице на федералния чиновник по земите.

За него бе трудно да осъзнае, че е приключил състезанието. Със странно притъпени чувства, той чу как нахалството и упоритостта на Сент Джон са предизвикали бунт в експлозивния бирмански квартал на изток от 42-ра улица и как Сент Джон бил принуден да потърси убежище в лабиринта от развалини на Градската библиотека, откъдето още не можел да се измъкне.

Но Стийв Бакстър по характер не беше присмехулник, дори това да бе единственият възможен отговор на заяжданията. Сега за него имаше значение само фактът, че е победил, че е достигнал Управлението по земите навреме, за да получи правата върху последния останал акър земя.

Всичко това му бе струвало много усилия и мъка, както и живота на Пламена.

10.

Времето беше милосърдно и след няколко седмици Стийв Бакстър вече не мислеше за трагичните събития от състезанието. Един правителствен самолет транспортира него и семейството му до град Корморан в планината Сиера Невада. От Корморан стигнаха с хеликоптер до спечелената земя. Чиновникът на Управлението по земите с набръчкано от годините лице ги посрещна и им показа новата собственост.

Земята им лежеше пред тях, обградена с ниска ограда, намираща се върху почти вертикален планински склон. Наоколо имаше други подобни огради, простиращи се докъдето поглед стига. Земята бе наскоро изсипана и сега представляваше гигантски редици насипи върху покритите с прах чукари на планината. Нито дърво или стръкче трева се виждаха. Но имаше къща, както бе обещано. По-точно това беше барака. Изглеждаше така, като че ли няма да издържи един посилен дъжд.

Семейство Бакстър остана мълчаливо известно време. После се обади Адела:

— О, Стийв.

— Знам — каза Стийв.

— Това е новата ни земя — продължи Адела.

Стийв кимна.

— Не е много... красива — изрече несигурно той.

— Красива ли? Че какво от това? — заяви Адела. — Тя е *наша*, Стийв, и имаме цял акър! Можем да *отглеждаме* различни неща, Стийв!

— Е, може би не и на първо време...

— Знам! Знам! Но ние ще я обработим и ще я засеем. Ще събираме реколтата! Ще живеем тук, Стийв! Нали?

Стийв Бакстър мълчеше и оглеждаше скъпо спечелената си земя. Неговите деца — Томи и русата малка Амелия — вече си играеха с бучки пръст. Щатският чиновник се прокашля.

— Все още можете и да промените решението си — каза той.

— Какво? — обърна се Стийв.

— Можете да промените решението си и да се върнете в апартамента си в града — каза чиновникът. — Искам да кажа, че някои хора намират мястото за доста сурово. Като че не са очаквали точно това.

— О, Стийв, не! — изпъшка жена му.

— Не, татко, не! — развикаха се децата.

— Да се *върнем*? — попита Бакстър. — Никога не съм мислил да се *върщам*. Аз просто *оглеждам*. Нищо повече. Господине, никога през живота си не съм виждал толкова много земя на едно място!

— Знам — каза тихо чиновникът. — От двадесет години работя тук и още не мога да свикна с гледката.

Бакстър и жена му се спогледаха възхитени. Чиновникът почеса носа си и заговори:

— Е, мисля, че нямате повече нужда от мен, приятели. — Той си тръгна тихо.

Стийв и Адела гледаха земята си.

— О, Стийв, Стийв! — каза Адела. — Това всичко е наше! И ти го спечели заради нас... Направи го съвсем сам!

Бакстър стисна устни.

— Не, мила, не го направих сам — каза той. — Помогнаха ми.

— Кой, Стийв? Кой ти помогна?

— Някога ще ти разкажа — отвърна Бакстър. — Но сега... Хайде да влезем в къщата.

Хванати за ръце те влязоха в бараката. А зад тях слънцето залязваше сред гъстия смог на Лос Анджелис. И това беше най-щастливият завършек на нашия разказ, който би могъл да се случи в последната половина на двадесет и първия век.

ЖЕРТВА ОТ КОСМОСА

Хедуъл гледаше планетата долу. През тялото му премина тръпка на възхищение, защото това бе един красив свят със зелени равнини, червеникави планински масиви и синьозеленикави морета. Уредите на кораба му бързо събраха информация и установиха, че планетата е твърде подходяща за човека. Хедуъл набра данни за орбитално спускане и отвори тетрадката си.

Той беше писател, автор на „БЕЛИТЕ СЕНКИ НА АСТЕРОИДНИЯ ПОЯС“, „САГА ЗА ДАЛЕЧНИЯ КОСМОС“, „ПЪТЕШЕСТВИЯТА НА МЕЖДУПЛАНЕТНИЯ СКИТНИК“ и „ТЕРИРА — ТАЙНСТВЕНАТА ПЛАНЕТА“.

Започна да пише в тетрадката си: „Пред мен плава нова, примамлива и тайнствена планета и предизвиква въображението ми. Какво ли ще намеря там аз, скитникът между звездите? Какви ли странни тайни се крият под красивата зелена обвивка? Дали това са опасности? Любов? Удовлетворение? Ще намери ли там мир измореният скитник?“

Ричард Хедуъл беше висок, строен, червенокос младеж. Бе наследил сериозно богатство от баща си и го бе инвестирал в голям космически кораб клас СС. През последните шест години бе пътувал със стария си кораб и бе писал възторжени книги за местата, които бе посетил. Но по-голямата част от възторга бе измислен, тъй като чуждите планети бяха отчайващи.

Хедуъл бе установил, че извънземните бяха невероятно тъпи и отчайващо грозни. Храната им бе невъзможна, а държанието ужасно. И въпреки това, Хедуъл пишеше любовните си истории и се надяваше някой ден да изживее някоя от тях.

Планетата долу беше красива, тропическа и без градуве. Корабът му вече се насочваше към едно малко селище от колиби.

— Може би ще я открия тук — каза си Хедуъл, докато корабът рязко намаляваше скоростта си.

Рано тази сутрин Катага и дъщеря му Мили преминаха по моста от лиани, който водеше към Веселата планина, за да съберат цветове от фраг. Никъде на Игати фрагът не цъфтеше толкова богато, както във Веселата планина и това си беше нормално, защото това място бе свято. Посветено на Тангукари, усмихнатия бог.

По-късничко към тях се присъедини и Брог, един младеж с мрачно лице, без значение за никого, освен за самия себе си.

Мили имаше чувството, че ще се случи нещо особено важно. Тя бе високо, стройно момиче и работеше като в транс, като се движеше бавно и замечтано, а вятърът развяваше дългата ѝ черна коса. Познатите предмети бяха като пропити с невероятна яснота и значение. Тя гледаше селото, което представляваше малка купчинка колиби отатък реката. После се оглеждаше замечтано към върха, издигащ се зад нея, където се извършваха всички бракосъчетания на Игати. А по-нататък се простираше нежносиньото море.

Тя бе най-красивото момиче в Игати. Дори и старият свещеник го признаваше. Мечтаеше за драматична роля в живота, но минаваха ден след ден и монотонният живот в селото не се променяше. И ето я отново тук, събираща цветове от фраг, под горещината на двете слънца. Не беше честно!

Баща ѝ работеше енергично и си тананикаше. Той знаеше, че цветовете скоро ще започнат да ферментират в селския казан. Лаг, свещеникът, ще промърмори подходящите думи и ще възлее питие пред лика на Тангукари. И когато тези формалности бъдат изпълнени, цялото село, включително и кучетата, ще си пийне страхотно.

Тези мисли го караха да работи по-бързо. Освен това Катага бе измислил и една тайна и опасна работа, с която да увеличи още повече престижа си. И това го караше да се чувства доволен.

Брог се изправи, избърса лице с края на препаската си и огледа небето за някакви признаци за дъжд.

— Хей! — извика той.

Катага и Мили вдигнаха поглед.

— Там! — завика Брог. — Там, горе!

Високо над главите им една сребриста точка, обвита в червеникави и зелени пламъци, се спускаше бавно. Докато я гледаха, тя се приближи и се превърна в блестяща сфера.

— Пророчеството! — прошепна благоговейно Катага. — Най-после... След толкова векове на очакване!

— Хайде да кажем в селото! — възкликна Мили.

— Чакай — каза Брог. Той се изчерви силно и заби петата си в земята. — Нали знаете, че аз го видях пръв.

— Разбира се — изрече нетърпеливо Мили.

— И *щом* съм го видял пръв — продължи Брог, — аз съм извършил нещо много важно в служба на цялото село. Не мислите ли... Няма ли да е редно...

Брог искаше онова, за което мечтаеше всеки игатиец, към което всеки се стремеше и се молеше, и заради което умните хора като Катага строяха тайнствени планове. Но това толкова желано нещо не биваше да се нарича по име. Мили и баща ѝ обаче все пак го разбраха.

— Как мислиш? — попита Катага.

— Предполагам, че той *заслужава* нещо — каза Мили.

Брог потри ръце.

— Съгласна ли си Мили? Би ли се съгласила да го извършиш лично?

— Все пак — отговори Мили, — всичко зависи от свещеника.

— Моля те! — извика Брог. — Лаг може да смята, че още не съм готов. Моля те, Катага! Направи го ти поне!

Катага огледа твърдото изражение върху лицето на дъщеря си и въздъхна.

— Съжالياвам, Брог. Ако бяхме само двамата... Но Мили е много религиозна. Нека реши свещеникът.

Брог кимна напълно примирен. Над главите им блестящата сфера се спусна по-ниско към равнината до селото. Тримата игатийци прибраха чувалите си с цвят от фраг и тръгнаха към дома.

Те стигнаха моста от лиани, който се клатушкаше над бушуващата река. Катага пушна първо Брог да мине, след него изпрати Мили, а той тръгна последен, скрил в ръката си остър нож, който измъкна изпод препаската си.

Както и очакваше, Мили и Брог не погледнаха назад. Те бяха твърде заети да пазят равновесие върху хлъзгавия, клатещ се мост. Когато Катага стигна до средата му, той прекара пръсти под главната поддържаща лиана. Само след миг пръстите му напипаха протърканото място, което бе забелязал преди няколко дни. Той бързо

прекара ножа си по него и почувства как нишките се срязаха. Още един-два удара и лианата щеше да се скъса сама под тежестта на човек. Но засега и това бе достатъчно. Много доволен от себе си, Катага скри ножа в препаската си и побърза да настигне Брог и Мили.

* * *

Селото се развълнува, когато се чу новината за пришълеца. Мъжете и жените вече не можеха да говорят за нищо друго, освен за великото събитие и скоро пред храма на Инструмента започнаха ритуалните танци. Но когато възрастният свещеник се показва откъм храма на Тангукари, всички го зачакаха неподвижни.

Свещеникът Лаг бе висок, съсухрен старец. След толкова години служба лицето му бе заприличало досуц на усмихнатия, благодушен бог, на когото служеше. Върху плешивата му глава бе поставена свещеническата корона и той се опираше тежко върху черния свещен жезъл.

Хората се събраха пред него. Брог застана наблизо. Беше стиснал длани с надежда, но не смееше да настоява за наградата си.

— Народе мой — заговори Лаг. — Древното пророчество на Игати сега ще бъде изпълнено. От небесата падна огромна блестяща сфера, точно както се казва в древните легенди. В нея ще има същество точно като нас самите и това ще бъде пратеникът на Тангукари.

Хората закимаха, изпаднали в екстаз.

— Пратеникът ще извърши велики неща. Той ще ни направи добрини, каквито никой досега не е успял. А когато завърши работата си и пожелае почивка, той ще очаква своята награда от нас — гласът на Лаг се сниши до шепот.

— Наградата е онова, което желае всеки игатиец, за което мечтае и се моли. Тя е последният дар, който Тангукари дава на онези, които служат на него и народа му добре.

Свещеникът се обърна към Брог.

— Ти, Брог — каза той, — бе първият, който видя пристигането на пратеника. Ти служиш добре на народа си. — Свещеникът вдигна ръце. — Приятели! Съгласни ли сте, че Брог трябва да получи наградата си?

Повечето от хората завикаха със съгласие. Но Васи, един богат търговец, излезе намръщен напред.

— Не е честно — заговори той. — Ние, останалите, работим за наградата от години и даваме скъпи подаръци на храма. Брог не е направил достатъчно, за да заслужи дори и обикновената награда. Освен това той е от бедно семейство.

— Прав си — отбеляза свещеникът, а Брог изпъшка на глас. — *Обаче* — продължи старецът — добротата на Тангукари не е само за богатите. И най-бедният може да бъде достоен за нея. И ако не наградим достойно Брог, нали останалите ще загубят надежда?

Хората потвърдиха думите му, а очите на Брог се насълзиха от благодарност.

— Коленичи, Брог — каза свещеникът, а лицето му излъчваше всичката милост и доброта на света.

Брог коленичи. Селяните затаиха дъх.

Лаг вдигна тежкия си жезъл и го стовари с всички сила върху черепа на Брог. Беше силен и точен удар. Брог падна, трепна веднъж и издъхна. Изражението на радост върху лицето му бе красиво и предизвикваше завист.

— Колко красиво беше — промърмори завистливо Катага.

Мили го хвана за ръката.

— Не бой се, татко. Някой ден и ти ще заслужиш наградата си.

— Надявам се — каза Катага. — Но как бих могъл да съм сигурен? Виж Рий. По-добър и благороден човек от него не съм познавал. Този нещастен човек работи и се моли цял живот за насилствена смърт. *Каквато и да е* насилствена смърт! А какво стана? Умря в съня си! Каква смърт е това за един мъж?

— Винаги има изключения.

— Мога да ти изброя още поне десетина като него — каза Катага.

— Опитай се да не се тревожиш за това, татко — каза Мили. — Аз знам, че ти ще умреш красиво като Брог.

— Да, да... Но като си помисли човек, че краят на Брог бе толкова *обикновен*. — Очите му светнаха. — На мен ми се иска нещо наистина голямо. Нещо мъчително и сложно. Нещо чудесно. Като например онова, което ще получи пратеникът.

Мили отмести поглед.

— Това не отговаря на положението ти, татко.

— Вярно, вярно — отвърна Катага. — О, но някой ден... — Той се усмихна на себе си. Наистина! Някой ден! Един умен и смел мъж взима нещата в собствените си ръце и урежда сам насилствената си смърт, вместо да чака с надежда свещеникът да реши нещо с отслабналия си ум. Можеш да го наречеш ерес или друго, но нещо дълбоко в сърцето на Катага му казваше, че всеки има правото да умре толкова мъчително и насилствено, колкото му се иска... Ако може да го уреди.

Мисълта за полупрерязаната лиана го изпълваше с доволство. Колко голям късмет имаше той, че никога не беше се учил да плува!

— Ела — каза Мили. — Нека поздравим пратеника.

Те последваха съселяните си към равнината, където бе кацнала сферата.

* * *

Ричард Хедуъл се облегна в тапицирания си пилотски стол и избърса потта от челото си. Последните туземци току-що бяха напуснали кораба му и той ги чуваше как пеят и се смеят, докато се връщат към селото си във вечерния здрач. Пилотската кабина миришеше на цветя, мед и вино, а барабанныят ритъм като че ли още отекваше от металните стени.

Той се усмихна замечтано и взе тетрадката си. Избра си молив и записа:

Красиво местенце е Игати със своите високи планини и бързи, бушуващи реки, с покритите с черен пясък морски брегове, буйни зелени джунгли и огромни цъфтящи дървета.

„Не, не е хубаво“ — каза си той. Облиза устни и продължи:

Хората тук са истински хуманоиди, със светла кожа и приятно държание. Те ме посрещнаха с цветя и танци и показаха голяма радост и обич към мен. Нямах никакви трудности при хипнотичното научаване на езика им и скоро се почувствах съвсем като у дома си. Те са добродушни и весели хора, мили и любезни, живеещи в пълно съгласие с природата. Какъв добър урок може да бъде това за цивилизования човек!

Сърцето му се отваря към тях бързо, също и към Тангукари, техния добродушен бог. На човек му се иска цивилизацията никога да не достигне дотук, за да не отклони тези мили хора от радостното им съществуване.

Хедуъл избра един молив с по-остър връх и продължи да пише:

„Има едно момиче, което се казва Мили и което...“ — Той задраска реда и започна отново: „Едно чернокосо момиче на име Мили, което е неописуемо красиво, се приближи до мен и погледна дълбоко в очите ми...“ — Задраска и това.

Той се намръщи и се опита да напише още няколко реда:

„Спокойните ѝ кафяви очи обещаваат невероятни радости...“

„Малката ѝ розова уста се изви леко, когато аз...“

„Макар че мъничката ѝ ръка се докосна до моята само за миг...“

Той смачка листа. Петте месеца насилствена самота в космоса си казваха думата. По-добре беше да се върне към основната си задача и да остави Мили за после.

Започна да пише отново:

Има много неща, с които доброжелателният наблюдател би могъл да помогне на тези хора. Но пък

сблазънта да не правиш абсолютно нищо от страх да не разрушиш собствената им култура е много силна.

Хедуъл затвори тетрадката си и погледна надясно към далечното село, сега осветено от факли. После отново отвори тетрадката.

Макар собствената им култура да изглежда богата и гъвкава в много отношения, известна помощ от моя страна би могла да им донесе само добро. И аз с удоволствие ще им я дам.

Той затвори отново тетрадката и остави молива.

На следващия ден Хедуъл започна да прави добрини. Той откри, че много от игатийците страдат от малария. След като внимателно подбра антибиотици, той успя да излекува всички, с изключение на най-силно засегнатите. После под негово ръководство туземците пресушиха блатата със заразна вода, където се въдеха комари.

Когато посещаваше и лекуваше болните, Мили го придружаваше. Красивото игатийско момиче бързо научи основните неща и служеше на Хедуъл като компетентна и незаменима медицинска сестра.

Скоро всички по-сериозни болести бяха победени в цялото село. Тогава Хедуъл започна да прекарва дните си в една слънчева пещера, недалеч от селото Игати, където си почиваше и работеше над книгата си.

Свещеникът Лаг свика общоселско събрание по този повод веднага.

— Приятели — заговори старият свещеник. — Нашият приятел Хедуъл направи прекрасни неща за селото. Той излекува болните ни, за да могат да живеят и да се насладят на даровете на Тангукари. Сега Хедуъл е изморен и си почива на слънце. Сега Хедуъл очаква наградата, заради която е пристигнал тук.

— Нормално е — каза търговецът Васи. — Трябва пратеникът да получи наградата си. Аз предлагам свещеникът да вдигне жезъла си и да извърши...

— Защо само толкова? — попита Джуеле, който се учеше за свещеник. — Не заслужава ли пратеникът на Тангукари по-добра смърт? Хедуъл заслужава нещо повече от жезъла! Много повече!

— Прав си — съгласи се Васи бавно. — В такъв случай аз предлагам да пъхнем отровни трънчета от легенбери под ноктите му.

— Това може и да е достатъчно добро за един търговец — намеси се Тгара, каменоделецът. — Но не и за Хедуъл. Той заслужава най-жестоката смърт! Аз предлагам да го завържем и да запалим тих огън под петите му, и постепенно...

— Чакайте — прекъсна ги Лаг. — Посланикът заслужава смъртта на посветените. Затова нека той да бъде отведен нежно и спокойно до най-близкия мравуняк и да бъде закопан там до шия.

Чуха се одобрителни възгласи. Тгара възкликна радостно:

— И докато той вика, да бъдат удряни древните церемониални барабани.

— И да има танци за него — намеси се Васи.

— И питиета в негова чест — добави Катага.

Всички се съгласиха, че това е красива смърт.

И така, последните детайли бяха уговорени и бе определено времето за изпълнение. Селото зашумя в религиозен екстаз. Всички колиби бяха украсени с цветя, с изключение на храма на Инструмента, който трябваше да остане такъв, какъвто си е. Жените пееха и се смееха, докато се готвеха за тържеството на смъртта. Само Мили, поради някаква неясна причина, бе мрачна. С наведена глава тя мина през селото и бавно се изкачи по хълма, за да отиде при Хедуъл.

Той бе съблечен до кръста и се печеше под блясъка на двете слънца.

— Здравсти, Мили — каза Хедуъл. — Чух тъпаните. Какво става?

— Ще има тържество — каза Мили и седна до него.

— Много хубаво. Може ли и аз да присъствам?

Мили го погледна и бавно кимна. Сърцето ѝ се разтопяваше пред смелостта му. Този пратеник се придържаше точно към древните ритуали, според които човек трябваше да се прави, че празненството по случай собствената му смърт изобщо не го засяга. Днешните мъже

не успяваха да поддържат необходимата сдържаност. Но, разбира се, че посланикът на Тангукари следва правилата по-добре от всички останали.

— Кога ще започне?

— След един час — каза Мили. Преди тя се държеше свободно с него. А сега сърцето ѝ бе натежало и тя се чувстваше потисната. Не знаеше защо. Тя срамежливо погледна ярките му чуждоземни дрехи и червена коса.

— Сигурно ще бъде хубаво — каза Хедуъл. — Да, сигурно ще бъде приятно... — Гласът му се прекъсна. Той огледа през спуснатите си клепачи красивото игатийско момиче, великолепната извивка на шията и раменете ѝ, правата ѝ тъмна коса, и по-скоро почувства лекото ѝ благоухание. Той нервно откъсна стръкче трева.

— Мили — заговори Хедуъл. — Аз...

Думите заглъхнаха върху устните му. Изведнъж, без да помисли, тя се хвърли в прегръдките му.

— О, Мили!

— Хедуъл! — изплака тя и се притисна до него. После внезапно се отдръпна и го изгледа изплашено.

— Какво има, мила? — попита той.

— Хедуъл, има ли още нещо, което да можеш да направиш за селото? Каквото и да е. Моят народ ще ти бъде благодарен.

— Разбира се, че има — каза Хедуъл. — Но мислех първо да си почина, да се отпусна.

— Не! Моля те! — заговори тя. — Онези напоителни канали, за които говореше... Не можеш ли да започнеш да ги правиш сега?

— Щом искаш — отвърна Хедуъл. — Но...

— О, скъпи! — тя скочи на краката си. Хедуъл посегна към нея, но тя отстъпи.

— Няма време! Трябва да побързам и да кажа в селото!

Тя избяга от него. А Хедуъл остана да си мисли за странното държание на извънземните, и по-специално на жените.

Мили хукна към селото и намери свещеника в храма, където той се молеше да получи мъдрост и напътствия. Тя набързо му разказа за новите планове на пратеника за подпомагане на селото.

Старият свещеник кимна бавно.

— Тогава церемонията трябва да бъде отложена. Но я ми кажи, дъще, защо *ти* се интересуваш от това толкова много?

Мили се изчерви и не можа да отговори.

Старият свещеник се усмихна. Но след това лицето му стана строго.

— Разбирам. Но послушай ме, момичето ми. Не позволявай любовта да те отклони от истинската вяра в Тангукари и спазването на древните традиции на нашето село.

— Разбира се, че не! — отвърна Мили. — Аз просто мисля, че смъртта на посветените не е достатъчно достойна за Хедуъл. Той заслужава повече! Той заслужава... Висшето!

— Вече шестстотин години не е имало човек, който да е бил достоен за Висшето — каза Лаг. — За последен път това стана, когато героят полубог В'ктат спаси игатийската раса от ужасните зверове Хуелва.

— Но Хедуъл също може да стане герой — настоя Мили. — Дай му време, позволи му да се бори! Той ще докаже, че заслужава!

— Може би — замислено произнесе свещеникът. — За селото ще бъде велико събитие... Но помисли си, Мили! Може на Хедуъл да му бъде необходим цял един живот, за да се докаже.

— А не си ли заслужава да се почака? — попита тя.

Старият свещеник поглади жезъла си и челото му се смръщи замислено.

— Може и да си права — каза накрая той. — Да, може би си права. — Той бързо се изправи и я погледна строго.

— Но трябва да ми кажеш истината, Мили. Ти наистина ли се опитваш да го запазиш заради Висшата смърт? Или просто искаш да го запазиш за себе си?

— Той трябва да получи смъртта, която заслужава — отвърна спокойно Мили. Но нямаше смелостта да погледне свещеника в очите.

— Чудя се — заговори отново свещеникът. — Чудя се какво ли таиш в сърцето си. И мисля, че ти клониш към опасна ерес, Мили. Ти, която си една от най-религиозните.

Мили тъкмо щеше да отговори, когато търговецът Васи се втурна в храма.

— Ела бързо! — завика той. — Фермерът Иглай *наруши забраната!*

Дебелият весел фермер бе умрял от ужасна смърт. Минавал по обичайния си път от колибата си към центъра на селото, покрай старото тръново дърво. И без каквото и да било предупреждение, дървото паднало отгоре му. Тръните го бяха пронизали изцяло. Очевидците казваха, че фермерът изпаднал в конвулсии и стенал повече от час преди да издъхне.

Но бе умрял с усмивка.

Свещеникът огледа тълпата, заобиколила тялото на Иглай. Няколко души криеха усмивките си с длани. Лаг отиде до тръновото дърво и огледа дънера. Виждаха се тънки следи от трион, замаскирани със смола. Свещеникът се обърна към тълпата.

— Често ли стоеше Иглай до това дърво? — попита той.

— Разбира се — отвърна един от другите фермери. — Винаги се хранеше под него.

Тълпата вече се усмихваше открито, горда от постижението на Иглай. Започнаха да си разменят весели закачки.

— Чудех се аз защо все тук се храни.

— Пък и никога не искаше компания. Казваше, че обичал да се храни сам.

— Ха!

— Сигурно всеки ден е рязал по малко.

— Месеци наред вероятно. Това е твърдо дърво.

— Голям хитрец е Иглай.

— Така е! Беше обикновен фермер и никой не би могъл да го нарече религиозен. Но си уреди дяволски хубава смърт!

— Слушайте, добри хора — извика Лаг. — Иглай е направил грях! Само свещеник може да осигури мъчителна смърт!

— Щом свещениците не са разбрали, какво толкова — промърмори някой.

— Е, било грях — обади се друг. — Но пък Иглай си получи красива смърт. *Това е важното.*

Старият свещеник се отдалечи натъжен. Нищо не можеше да направи. Ако бе хванал Иглай навреме, щеше строго да приложи

наказанието. И Иглай никога нямаше да посмее да си уреди друга смърт. Вероятно щеше да си умре тихо и скучно в леглото на преклонна възраст. Но сега вече беше много късно. Фермерът бе получил смъртта си и бе полетял върху крилата ѝ към Рукечанги. Сега беше безсмислено да се моли Бога да наказва Иглай в задгробния му живот, защото фермерът бе там и можеше да се застъпи сам за себе си.

— Никой от вас ли не го е виждал да реже дървото? — попита Лаг.

Но дори и някой да бе видял, нямаше да го каже. Лаг знаеше, че селяните ще се поддържат. Защото въпреки дълбоката религиозност, която се бе опитвал да насажда у тях още от ранно детство, те продължаваха да се опитват да надхитряват свещениците.

Кога ли щяха да разберат, че непозволената смърт никога не може да удовлетвори дотолкова, колкото онази, за която човек се е борил, мечтал и заслужил, и която е получил със съответната церемония.

Той въздъхна. Животът понякога бе толкова тежък товар.

Седмица по-късно Хедуъл записа в дневника си:

„Никога не е имало друга раса като тези игатийци. Вече живея между тях, храня се и пия с тях и наблюдавам церемониите им. Познавам ги и ги разбирам. И сега разбирам колко странни са те.

Най-важното е, че *игатийците не разбират значението на войната!* Представете си само, цивилизовани хора! Никога, през цялата им записана и устно предавана история, не са имали война. Те просто не разбират значението ѝ. И ще ви дам следния пример:

Опитах се да обясня на Катага, бащата на Мили, какво означава война. Човекът се почеса по главата и ме попита:

— Казваш, че много хора убиват много други хора? Това ли е войната?

— Това е част от нея — казах аз. — Хиляди убиват други хиляди.

— В такъв случай — каза Катага, — много хора умират едновременно и по един и същ начин, нали?

— Точно така — отвърнах му аз.

Той обмисли казаното известно време, после се обърна към мен и каза:

— Не е хубаво много хора да умират едновременно по един и същ начин. Не е удовлетворително. Всеки човек трябва да умре от своята собствена смърт.

Помислете си само, цивилизовани хора, за невероятната наивност на този отговор. И все пак, вижте каква дълбока истина се крие зад тази наивност. Истина, която всички трябва да научим добре.

Освен това тези хора не се карат помежду си, те не се бият, не проливат кръв, тук не съществуват престъпления от любов или омраза, няма убийства. От всичко това се налага заключението, че насилствената смърт е нещо *непознато* сред тези хора. С изключение на инцидентите, разбира се. За съжаление, тук доста често има инциденти и обикновено те са с фатален край. Но това аз го приписвам на дивата природа и на безгрижието на местните жители. Но всъщност дори и инцидентите не минават незабелязано и без да бъдат разследвани. Свещеникът, с когото вече съм доста добър приятел, осъжда честотата на инцидентите и непрекъснато проповядва против тях. Той винаги предупреждава хората да внимават повече.

Той е добър човек.

А сега, аз пиша последната и най-прекрасна новина.

(Хедуъл се усмихна несъзнателно, поколеба се за миг и започна да пише отново.)

Мили се съгласи да ми стане съпруга! Щом приключи с писането, ще започне церемонията. Празненствата вече започнаха и се приготвят трапезите.

Чувствам се най-щастливият от мъжете, защото Мили е красавица. И също така най-необикновената жена на света.

Тя притежава много силно социално съзнание. Даже *прекалено* силно, бих казал. Тя непрекъснато настоява да работя за селото. И аз направих много. Построих им напоителна система, запознах ги с няколко сорта бързорастящи плодове, научих ги да добиват метали и доста други неща. Списъкът е твърде дълъг. А тя иска да продължавам. Да направя много, много повече.

Но този път аз ѝ тропнах с крак. Имам право на почивка. Искам един дълъг и безоблачен меден месец, а след това година или повече да се пека под слънцето и да завърша книгата си.

Мили просто не може да ме разбере. Тя продължава да се опитва да ме убеди, че аз *трябва* да продължавам да работя. И ми говори за някаква церемония, която включва «Висшето» (ако преводът ми на думата е правилен).

Но аз свърших достатъчно работа. И отказвам да работя поне една-две години.

Тази «Висша» церемония ще се проведе веднага след сватбата ни. Предполагам, че е някаква висока награда или нещо друго, с което тези хора искат да ме възнаградят. Аз вече заявих готовността си да я приема. Сигурно ще бъде интересно.“

За сватбата цялото село, водено от стария свещеник, се насочи към високия връх, където се извършваха всички бракосъчетания. Мъжете носеха церемониална украса от пера, а жените бяха обсипани с украшения от мидени черупки и блестящи камъни. Четирима яки селяни по средата на процесията носеха върху раменете си странен апарат. Хедуъл само го зърна, но разбра, че са го взели след религиозна церемония от колибата с гладък черен покрив, която изглежда беше някакъв храм.

Те преминаха един по един по тресящия се мост от лиани. Катага, който се движеше последен, се усмихна на себе си и тайничко прокара ножа си по отслабеното място.

Върхът представляваше тясна площадка върху черна скала, надвесена над морето. Хедуъл и Мили стояха в края, застанали с лице към свещеника. Хората затихнаха, когато Лаг вдигна ръце.

— О, велики Тангукари! — извика свещеникът. — Благослови този мъж, Хедуъл, твоя пратеник, който дойде при нас от небето с блестящо превозно средство и който се отдаде в служба на Игати така, както никой досега. И благослови твоята дъщеря Мили. Научи я да обича спомена за съпруга си... *И да остане все така привързана към вярата на племето си.*

Свещеникът погледна строго Мили, когато казваше това. А Мили, с вдигната високо глава, отвърна на погледа му.

— А сега — продължи свещеникът, — ви обявявам за мъж и жена!

Хедуъл прегърна жена си и я целуна. Хората завикаха радостно. И Катага се усмихна прикрито.

— А сега — заяви с най-топлия си глас свещеникът, — имам една хубава новина за теб, Хедуъл. Чудесна новина!

— О? — произнесе Хедуъл и с нежелание пусна съпругата си.

— Ние те оценихме — каза Лаг. — И решихме, че ти заслужаваш... Великото!

— Ами, благодаря — каза Хедуъл.

Свещеникът даде знак. Четиримата мъже със странния апарат, който Хедуъл само бе зърнал, се приближиха. Сега той видя, че това е платформа с размерите на голямо легло, изработена от някакво изглеждащо много старо черно дърво. Към рамката имаше привързани различни бодили, куки, изострени мидени черупки и заострени като игли тръни. Имаше и чаши, които още бяха празни. И имаше още други неща със странни форми, чието предназначение бе неизвестно за Хедуъл.

— От шестстотин години Инструментът не е излизал от храма си — каза Лаг. — Не е излизал от дните, когато В'ктат, богът-герой, собственоръчно спаси игатийския народ от унищожение. Но сега го изнесохме заради теб, Хедуъл!

— Нямахте нужда. Аз не заслужавам — каза Хедуъл.

От тълпата се чу шепот при доказателството за голямата му скромност.

— Повярвай на мен — каза Лаг. — Ти *заслужаваш*. Приемаш ли Великото, Хедуъл?

Хедуъл погледна към Мили. Не можа за разбере изражението на красивото ѝ лице. Погледна и към свещеника. Лицето на Лаг беше безстрастно. Тълпата бе замряла. Хедуъл погледна Инструмента. Не му харесваше видът му. И в ума му се зароди едно съмнение.

Дали не бе сгрешил при оценката на тези хора? Този Инструмент вероятно е бил използван за мъчение в древността. Тези бодли и куки... Но пък за какво бяха останалите неща? Хедуъл се замисли дълбоко и когато си представи евентуалното им предназначение потръпна. Тълпата се бе събрала пред него. Зад гърба му бе острият връх на скалата и почти триста метровата пропаст под нея. Хедуъл отново погледна към Мили.

Любовта и доверието върху лицето ѝ можеха да се разчетат безпогрешно.

Той погледна към селяните и видя тревогата им за него. И от какво се боеше? Те никога не биха направили нещо, с което да го наранят. Особено след всичко, което бе извършил за селото им.

Инструментът без съмнение имаше някакво символично значение.

— Приемам Висшето — каза Хедуъл на свещеника.

Селяните завикаха радостно и от планините им отвърна многогласно ехо. Те го обградиха усмихнати и започнаха да го поздравяват.

— Церемонията ще се извърши веднага — каза свещеникът. — В селото, пред статуята на Тангукари.

Всички веднага тръгнаха обратно, водени от свещеника. Хедуъл и булката му се движеха по средата на веригата. Мили още не бе казала дума след церемонията.

Те мълчаливо преминаха по клатушкация се мост от лиани. От другата страна селяните се насъбраха около Хедуъл и започнаха да се натискат по-наблизо до него. Той почувства нещо като клаустрофобия. И си каза, че ако не беше убеден в природната им доброта, би помислил, че като че ли му завиждат.

Отпред се виждаше селото и олтарът на Тангукари. Свещеникът забърза нататък.

Изведнъж се чу вик. Всички се обърнаха и хукнаха към моста.

Застанал на брега на реката, Хедуъл видя какво се бе случило. Катага, бащата на Мили, бе вървял в края на процесията. Когато бе стигнал средата на моста, главната поддържаща лиана неочаквано се бе скъсала. Катага бе успял да се хване за една по-тънка лиана, но само за миг. Докато селяните гледаха, хватката му се отпусна и той падна в реката. Хедуъл гледаше, замръзнал от ужас. Видя всичко като насън: падането на Катага, усмивката на отчаяна смелост върху лицето му, буйната бяла пяна на бързите води на реката, острите скали отпред.

Това сигурно би била ужасна смърт.

— Не може ли да плува? — попита Хедуъл Мили.

— Не — каза момичето. — Той отказа да се научи... О, татко! Как можа!

Буйната бяла пяна плашеше Хедуъл повече от всичко. Повече от пустотата на космоса. Но бащата на съпругата му беше в опасност. Един мъж е длъжен да действа при подобни обстоятелства.

Той се хвърли с главата надолу в ледената вода.

Катага бе почти в безсъзнание, когато Хедуъл стигна до него, което беше добре, защото игатиецът не се задържа, когато Хедуъл го хвана за косата и започна да плува бързо към близкия бряг. Но не успя да го достигне. Теченията отнесоха двамата настрани, като ги блъскаха и въртяха, потапяха и изкарваха към повърхността. С невероятно усилие Хедуъл успя да избегне първата скала. Но отпред се виждаха още.

Селяните тичаха по брега и му викаха.

С последни усилия Хедуъл се бореше да се доближи до брега. Една подводна скала го одра и той едва удържаше Катага. Игатиецът бе дошъл на себе си и започна да се дърпа.

— Не се предавай, старче — задъхано извика Хедуъл. Брегът бързо отминаваше. Хедуъл се приближи на три метра от него, а после течението започна отново да го отдалечава.

С последно усилие той успя да се хване за един надвиснал клон и да се издърпа нагоре. Само след миг, водени от свещеника, селяните измъкнаха двамата мъже на безопасност върху брега.

Занесоха ги в селото. Когато Хедуъл успя отново да започне да диша нормално, той се обърна и се усмихна изморено на Катага.

— За малко, старче — каза той.

— Натрапник! — изръмжа Катага. Той се изплю върху Хедуъл и се отдалечи. Хедуъл го изгледа и се почеса по главата.

— Трябва да е откачил — каза той. — Е, ще започваме ли Великото?

Селяните го обградиха със заплашителни лица.

— Ха! Великото му се искало!

— Човек като него.

— След като изтръгна горкия Катага от реката, още има смелостта да...

— Собственият му тъст, а той да му спасява живота!

— Такъв човек — обобща търговецът Васи — не заслужава изобщо да умре!

Хедуъл се чудеше дали всички те не са откачили нещо. Той се изправи леко разстроен и се обърна към свещеника.

— Какво означава това? — попита го Хедуъл.

Лаг гледаше тъжно и бе пребледнял. Той стисна устни и не пожела да му отговори.

— Няма ли да получа церемонията за Великото? — попита го жално Хедуъл.

— Ти наистина я *заслужаваш* — каза свещеникът. — Ако някой някога е заслужавал Великото, то това си ти, Хедуъл. Чувствам, че би трябвало да я получиш като част от една абстрактна справедливост. Но тук има нещо повече от абстрактна справедливост. Има принципи за съчувствие и човешка справедливост, които са скъпи на Тангукари. Според тези принципи, Хедуъл, ти направи нещо ужасно и нехуманно, като спаси Катага от реката. Боя се, че твоите действия са неппростими.

Хедуъл не знаеше какво да каже. Явно имаше някакво табу срещу спасяването на хора, паднали в реката. Но как биха могли да очакват от него да знае? Как можеха да позволят нещо толкова дребно да провали всичко онова, което бе направил за тях?

— Няма ли поне *някаква* церемония, която бихте могли да извършите за мен? — замоли се той. — Аз ви харесвам и искам да живея сред вас. Сигурно би могло да се направи нещо.

Очите на стария свещеник се насълзиха от съчувствие. Той стисна жезъла си и започна да го вдига.

Но бе спрял от застрашителното ръмжене на тълпата.

— Нищо не мога да направя — каза той. — Напусни ни, фалшив пратенико. Напусни ни, о, Хедуъл, който не заслужава да умре!

— Добре! — извика Хедуъл, внезапно ядосан. — Вървете по дяволите, мръсни диваци. Не бих останал тук, даже и да ме бяхте молили. Тръгваме. Идваш ли с мен, Мили?

Момичето примигна конвулсивно, погледна Хедуъл, а после свещеника. Последва дълго мълчание. После свещеникът прошепна:

— Не забравяй баща си, Мили. Не забравяй вратата на народа си.

Гордата малка брадичка на Мили се вдигна нагоре.

— Аз знам какви са ми задълженията — каза тя. — Да тръгваме, Ричард, скъпи.

— Хайде — каза Хедуъл. Той се насочи към космическия си кораб, следван от Мили.

Старият свещеник ги гледаше отчаяно.

— Мили! — сърцераздирателно извика той веднъж. Но Мили не се обърна. Той я видя да влиза в кораба и вратата се затвори.

Само след минути сребрилата сфера се обви с червени и синкави пламъци. Тя се вдигна нагоре, засили се, превърна се в точка и се изгуби в небето.

По бузите на стария свещеник се стичаха сълзи, докато гледаше как корабът изчезва.

Часове по-късно Хедуъл заговори:

— Скъпа, вода те към Земята, планетата, откъдето дойдох. Там ще ти хареса.

— Знам — прошепна Мили, докато гледаше през люка към блестящите точки на звездите.

Някъде там, между тях, бе нейният дом, загубен завинаги. Тя вече изпитваше носталгия. Но нямаше друг избор. Поне за нея. Една жена трябва да бъде с мъжа, когото обича. И една жена, която обича истински, никога не губи вяра в мъжа си.

Мили не бе загубила вяра в Хедуъл.

Тя опипа малката кама, скрита в дрехата ѝ. Камата бе намазана с невероятно мъчителна бавнодействаща отрова. Тя бе фамилно наследство, което трябваше да бъде употребено, когато наоколо не се

намира нито един свещеник и бе предназначена само за най-любимия човек.

— Досега съм си губил времето — каза Хедуъл. — Но с твоя помощ ще извърша велики дела. Ти ще се гордееш с мен, любима.

Мили знаеше, че той не лъже. Някой ден, помисли си тя, Хедуъл ще изкупи греха си спрямо баща ѝ. Може би това ще стане догодина. И тогава тя ще му даде най-ценното нещо, което една жена може да даде на един мъж.

Мъчителна смърт.

НЯМА ЛИ ДА СИ ПОГОВОРИМ МАЛКО?

1.

Кацането беше проста работа въпреки гравитационните смущения, предизвикани от двете слънца и шестте луни. Ниската облачна покривка би могла да му създаде някои трудности, ако Джаксън кацаше на визуален режим. Но той смяташе това за детска прищявка. По-добре и по-безопасно си бе да разчита на компютъра и да се радва на пътуването си, излегнат назад.

На шестстотин метра от повърхността облаците свършиха. Джаксън можеше вече да види потвърждение на предишните си наблюдения: там долу имаше град. Съвсем истински град.

Професията му бе една от най-самотните. Но пък макар и да звучеше парадоксално, за изпълнението ѝ се изискваше човек да бъде голям бърборко. И поради това принципно противоречие, Джаксън бе придобил навика да си говори сам. Повечето от колегите му го правеха. Джаксън би разговарял с всеки, човек или извънземен, без значение от цвета и размерите му.

За това му плащаха и така или иначе това си му беше работата. Той говореше когато бе сам по време на дългите междузвездни пътешествия и още повече, когато бе в компанията на някого или нещо, което би му отвърщало. Смяташе, че има късмет, задето му плащат точно за този недостатък.

— И не само че ми плащат — напомни си той. — Ами ми плащат добре. Пък ми дават и премия на всичкото отгоре. Пък освен това, тази ми изглежда късметлийска планета. Чувствам, че май ще забогатея от нея. Освен ако не ме убият там, долу, разбира се.

Самотните полети между планетите и опасността от смърт бяха единствените недостатъци на тази служба. Но ако работата не бе опасна и трудна и заплащането нямаше да е толкова добро.

Дали щяха да го убият? Човек никога не знае. Чуждоземните форми на живот бяха непредвидими, точно както и хората или съвсем малко повече.

— Но аз не мисля, че ще ме убият — каза Джаксън. — Днес просто чувствам, че ще имам късмет.

Тази проста философия го поддържаше от години по дългите разстояния на самотните космически пътища. Пък и при посещенията на десет, дванадесет или вече двадесет планети. Не виждаше причина да променя възгледите си и сега.

Корабът кацна. Джаксън превключи контролните ключове на положение за готовност.

Той провери анализатора за кислород и съдържание на изотопи в атмосферата и направи бърз преглед на местните микроорганизми. Можеше да се живее тук. Той се облегна в стола си и зачака. Не отне много време, разбира се. Те, местните, туземци, автохтони или както и да ги нарече човек, се появиха откъм града, за да оглеждат космическия кораб. И Джаксън ги гледаше през прозореца.

— Ами хубаво — каза той. — Изглежда, че чуждоземната форма на живот по тези краища е най-меко казано хуманоидна. Това означава една пет хиляди доларова премия за стария чичо Джаксън.

Жителите на града бяха двукраки моноцефалоиди. Тоест едноглави същества. Имаха си съответния брой пръсти, носове, очи, уши и уста. Кожата им беше телеснобежова на цвят, устните — бледочервени, косите — черни, кафяви или червеникави.

— Бре, че те са точно като нашите хорица! — каза Джаксън. — Мамка му, ако не взема и допълнителна премия за това. Хуманоидчета, а?

Чуждоземците носеха дрехи. Някои от тях държаха красиво резбовани дървени пръчки, като бастуни на важни хора. Жените се украсяваха с резбовани и емайлирани орнаменти. На пръв поглед Джаксън определи развитието им като някъде в края на бронзовата ера на Земята.

Те приказваха и жестикулираха помежду си. Езикът им естествено бе неразбираем за Джаксън, но това нямаше значение. Важното беше дали изобщо *имат* език и дали звуците му могат да бъдат възпроизведени от неговия говорен апарат.

— Не е като на онази тежка планета миналата година — каза Джаксън. — Онези свръхзвукови копелдаци! Трябваше да си сложа

специални слушалки и микрофон и пак не беше както трябва.

Чуждоземците го очакваха и Джаксън го знаеше. Този първи момент на истинския контакт винаги си бе нервозна работа.

Точно тогава те са най-склонни да ти го начукат.

Той с нежелание отмести люка, разтърка очи и прочисти гърло. Успя да изобрази и усмивка. Каза си:

— Не се притеснявай. Помни, че си просто един малко странен междузвезден пътник, нещо като галактически скитник, който идва да им подаде приятелска ръка и така нататък. Ти само си минал да си поговорите малко. Нищо повече. Продължавай да мислиш така, сладурче, и чуждоземните глупчовци ще го повярват заедно с теб. Не забравяй Закона на Джаксън: всички интелигентни форми на живот споделят божествения грях на бърборенето, което означава, че триезичният Тунг от Орангус V може да бъде измамен точно по същия начин, както и Джо Доукъс от Сейнт Пол.

И така, залепил на лицето си леката изкуствена усмивка, Джаксън дръпна люка и го отвори напълно, след което пристъпи напред, за да си поговори малко.

— Е, хайде значи, как сте, бе? — попита веднага Джаксън само колкото да чуе звука от собствения си глас.

Застаналият най-близо чуждоземец отскочи назад. Почти всички останали се бяха намръщили. Няколко от по-младите имаха бронзови ножове в кании. Бяха груби оръжия, но не по-безопасни от някоя друга измишльотина. Чуждоземните започнаха да измъкват ножовете си.

— Хайде, спокойно, де — каза Джаксън, като се опитваше да говори весело и спокойно.

Те обаче измъкнаха ножовете си и започнаха да се приближават. Джаксън остана на мястото си в очакване, но готов да се хвърли назад към люка като ракета. Надяваше се да успее.

Това един от другите хора (май беше най-добре да ги нарича „хора“, реши Джаксън) пристъпи пред двамата нетърпеливци. Този беше по-възрастен. Той заговори бързо. Започна да жестикулира. Двата с ножовете го гледаха.

— А така — каза окуражително Джаксън. — Погледнете хубавичко. Я, какъв голям космически кораб! Здрава работа. Мощна. Изработена по наистина модерна технология. Трябва да ви накара да се позамислите малко, нали?

Така си беше. Чуждоземците се бяха спрели и ако не мислеха, поне говореха доста. Те сочеха кораба, а после града си.

— Май започвате да разбирате — каза им Джаксън. — Силата е универсален език, нали така, братовчеди?

На различните планети бе присъствал на много подобни сцени. Можеше почти да напише сценарий за разговора, който се провеждаше помежду им сега. Обикновено той имаше следното съдържание:

На далечна планета каца неканен гост с космически кораб, който предизвиква (1) любопитство, (2) страх и (3) неприязън. След няколко минути на благоговейно наблюдение, един от автохтоните обикновено казва на приятеля си:

— Хей, това проклето метално нещо трябва да съдържа бая сила.

— Прав си, Хърби — отговаря приятеля му Фред, вторият туземец.

— Разбира се, че съм прав — казва Хърби. — И мамка му, ако с такава мощ, технология и така нататък този проклетник не вземе да ни *зароби*. Мисля, че наистина го може.

— Прав си, Хърби, май точно така ще стане.

— Така казвам, де — продължава Хърби. — Аз мисля да не поемаме никакви рискове. Абе като го гледам, ми се вижда *приятелски* настроен, но понеже има толкова *сила* на разположение, не ми се вижда да е на добро. И баш сега е най-хубаво да му видим сметката, понеже си седи и чака да го приветстваме с добре дошъл или нещо подобно. Я да го оправим това копеле, пък после ще му мислим какво би и какво не би се случило, ако...

— Съгласен съм с теб, Боже мой — извиква Фред. Останалите също потвърждават съгласието си.

— Давайте, момчета — извиква Хърби. — Да го оправим този извънземен хитрец *веднага!*

И така, те тръгват, но внезапно, в последната секунда, старият Док (третият туземец) се намесва.

— Чакайте, момчета, не може така. Все пак ние имаме закони и...

— Върви по дяволите с твоите закони — казва Фред (скандалджия по рождение и малко тъповат).

— И освен законите, това може да бъде доста опасно за нас.

— Ние с Фред не се страхуваме — казва смелият Хърб. — Може би за теб е по-добре да идеш на кино или нещо там, а, Док. Ние с приятелчетата ще се оправим с това.

— Аз не говоря за близка персонална опасност — упорито продължава Док. — Аз се опасявам от разрушаването на целия ни град, от унищожаването на нашите обични същества, от разрушаването на цялата ни култура.

Хърб и Фред се спират.

— Какво говориш, Док? Та той е просто един досаден извънземен. Бутваш му ножа в корема и той пуска кръв като всеки друг.

— Глупаци! *Тъпанари!* — изгърмява гласът на мъдрия стар Док. — Разбира се, че можете да го убиеете! Но какво ще стане после?

— Ъ? — казва Фред и ококорва сините си очи.

— Идиоти! *Говеда!* Да не мислите, че извънземните имат само този кораб? Да не мислите, че не знаят къде е отишъл този тип? Хора, бъдете сигурни, че те имат още *много* кораби там, откъдето идва този и ако той не се върне навреме, те доста ще се разсърдят. И трябва да сте сигурни, че когато онези извънземни разберат какво се е случило, те ще се ядосат много и ще избръмчат дотук. И тогава ще пометат всичко и всички.

— Че откъде бих могъл да се сетя за такова нещо? — пита замаян Фред.

— Защото и ти би *направил* същото, не съм ли прав?

— Предполагам — казва Фред с глупава усмивка. — Аха, и аз бих направил така. Ама *те* може и да не правят така, а?

— Може, може — подиграва му се старият Док. — Е, синко, не можем да рискуваме цялата игра заради едно проклето „може“. Не можем да си позволим да убиваме този извънземен хитрец и да разчитаме, че неговите хора *може* и да не направят това, което всеки разумен човек би направил. Тоест да ни пратят по дяволите.

— Е, май наистина не бива — казва Хърби. — Но какво *да направим*, Док?

— Да изчакаме и да разберем какво иска той.

2.

Подобна на тази сцена се е случвала поне тридесет-четиридесет пъти. Тя обикновено приключва с решение за изчакване. Понякога контактърът от Земята е бивал убит преди да бъде даден този мъдър съвет, но на Джаксън му плащаха за подобни рискове.

Но пък когато контактърът е бивал убит, отмъщението за него е било ужасно и неизбежно. За съжаление, разбира се, защото Земята е много цивилизована и хората там са свикнали да живеят според закона. Някоя цивилизована и законосъобразяваща се раса не обича да извършва геноцид. Всъщност хората от Земята смятат геноцида за нещо твърде неприятно и не обичат да четат такива работи в сутрешните си вестници. Пратениците трябва да бъдат защитавани, разбира се, и убийството им да бъде наказвано. Всеки го знае. И все пак, човек не се чувства добре, когато чете за геноцид по време на сутрешното си кафе. Такива новини могат да ти развалят целия ден. Три или четири геноцида и човек просто може да се ядоса така, че да не гласува вече.

За щастие няма много възможности за подобни бъркотии. Извънземните обикновено бързичко разбират нещата. Въпреки езиковата бариера те схващат, че земните хора просто *не бива* да бъдат убивани.

А после, лека-полека научават и останалото.

Смелчаците вече бяха прибрали оръжието си. Всички се усмихваха с изключение на Джаксън, който се беше озъбил като хиена. Чуждоземните извършваха грациозни движения с ръце и крака, с което вероятно го поздравяваха.

— Е, това наистина е друга работа — каза Джаксън, който също направи приятелски жест. — Кара ме да се чувствам наистина като у дома си. А сега, предлагам да ме заведете при вашия вожд, да ми покажете града и така нататък. После аз ще си седна на задника и ще понауча езика ви, след което ще си поговорим мъничко. А най-накрая всичко ще стане чудесно. *Напред!*

Като изрече това, Джаксън тръгна бързо в посока на града. След кратко колебание, новопосветените му приятели го настигнаха и тръгнаха с него.

Всичко се развиваше по план.

Джаксън, както и всички останали контактъори, беше полиглот с изключителни възможности. На първо място разполагаше с изключителна зрителна памет и невероятно остър слух. Още по-важно бе, че притежаваше страхотен усет към езиците и недостижима интуиция за значението на думите. Когато Джаксън чуеше непознат език, той бързо схващаше главните особености и основния строеж на основите на езика. Почти без усилие той различаваше говорните, структурните и емоционалните аспекти на речта. Граматическите елементи не бяха бариера, а съставянето на изречения и произношението не му създаваха трудности. Той не знаеше много за науката лингвистика, но не му и трябваше. Джаксън беше талант. Лингвистиката бе създадена, за да описва и обяснява неща, които той знаеше по интуиция.

Още не беше срещал език, който да не може да научи. И не очакваше да има такъв. Както често казваше на приятелите си от „Клуба на острите езици“ в Ню Йорк: „Ех, приятелчета, наистина няма нищо *сложно* в чуждите езици. Поне в тези, които сме срещали досега. Трябва да ви кажа, момчета, че човек, който може да говори сиукски или кхмерски, не може да изпита кой знае какви трудности там, между звездите.“

И така си беше до днес...

След като стигна в града, Джаксън трябваше да изтърпи доста досадни церемонии. Те продължиха цели три дни, и то почти без прекъсване. Ами че не всеки ден им идваше гост от космоса. Така че беше съвсем естествено всеки кмет, губернатор, президент и градски съветник, *заедно* със съпругите си, да поискат да се ръкуват с него. Това бе съвсем разбираемо, но Джаксън съжаляваше за загубеното време. Той си имаше работа за вършене, част от която не особено приятна, и колкото по-бързо започнеше, толкова по-бързо щеше да я свърши.

На четвъртия ден той успя да намали официалните глупости до минимум. Това беше и денят, когато започна сериозно да учи местния език.

Езикът, както всеки лингвист би ви казал, е без съмнение най-красивото творение, което някой може да срещне. Но в тази красота има и елемент на опасност.

Езикът може да бъде оприличен на бляскавата, непрекъснатоменяща се повърхност на океана. Както и в океана, човек никога не знае какви скали могат да бъдат скрити в тъмните му дълбини. И най-бистрата вода крие предателски препятствия.

Джаксън, добре подготвен за неприятности, не срещна такива в началото. Основният език (Хон) на тази планета (На) се говореше от по-голямата част от жителите ѝ (Ен-а-То-На — буквално, хората от На, или Наяните, както Джаксън предпочиташе да мисли за тях). Хон изглеждаше доста проста работа. В него се използваше една дума за дадена идея и това не позволяваше грешки, неразбиране или изкривяване на значението. Идеите се изричаха от съчетания на прости думи (космически кораб например беше *хо-ра-айе-ан* или лодка, летяща над небето). Затова Хон беше много подобен на китайския или анамитския език на Земята. Разликата в ударенията се използваше не само за да се разпознаят омонимите, но също и да се отбележи „усет за реализъм“, телесен дискомфорт и три вида на очаквано удоволствие. Всичко това беше интересно, но не и кой знае колко трудно за един компетентен лингвист.

Всъщност език като Хон бе по-скоро досаден, поради големия речников фонд, който трябваше да бъде запомнен. Но поставянето на ударение и мястото на думата в изречението, макар и смешно, беше важно за човек, който иска да говори смислено. Затова общо взето Джаксън не беше недоволен и попиваше езика толкова бързо, колкото можеха да му го преподават.

След около седмица Джаксън с гордост можа да каже на учителя си:

— Много красиво и приятно добро утро, най-уважавани и достойни учителю. Как е вашето благословено здраве в този великолепен ден?

— Поздравления най-ирд вунк! — отвърна учителят с топла усмивка. — Акцентът ти, скъпи ученико, е превъзходен! Определено *гор нак* всъщност, пък и твоята схватливост към милия ми майчин език е доста *ур нак тай*.

Джаксън светна от комплиментите на милия стар учител. Чувстваше се доста доволен от себе си. Разбира се, трябваше да признае, че не разбра няколко думи. *Ирд вунк* и *ур нак тай* му звучаха някак познато, но *гор нак* му бе напълно чужда дума. И все пак, можеше да се очакват някои празнини при един начинаещ в изучаването на всеки език. Но той вече знаеше достатъчно, за да разбира наяните и да говори така, че и те да го разбират. А работата му изискваше точно това.

Този следобед той се завърна на кораба си. Беше оставил люка отворен през цялото време, откакто бе дошъл на На, но установи, че нищичко не е откраднато. Той поклати тъжно глава, но не си позволи да се разтревожи. Напълни джобовете си с различни предмети и тръгна обратно към града. Беше готов да изпълни последната и най-важна част от работата си.

3.

В центъра на търговския район, на пресечката на Ум и Алхрето, той откри онова, което търсеше: кантора за продажба на недвижими имоти. Влезе и бе заведен в канцеларията на господин Ерум, младши партньор на фирмата.

— Добре, добре, добре! — възкликна Ерум, докато разтърсваше сърдечно ръката му. — Това е истинска чест, господине, много голяма и сериозна привилегия за нас. Мислите ли да закупите някакъв имот?

— Точно това смятам да направя — каза Джаксън. — Освен, разбира се, ако няма никакви дискриминационни закони, забраняващи ви да продавате на чужденец.

— Няма такива трудности — отвърна Ерум. — Всъщност за нас е истински *орай* на удоволствието да приемем човек от вашата далечна и великолепна цивилизация между нас.

Джаксън се въздържа да не се изкикоти.

— Тогава единствената друга трудност, която мога да си представя, е въпросът за законното участие в търг. Аз, разбира се, не притежавам ваша валута, но имам известни количества злато, платина, диаманти и други неща, които се смятат ценни на Земята.

— Те са ценни и тук — каза Ерум. — Казвате количества ли? Скъпи ми господине, няма да срещнем трудности. Както казва поетът, нито *благъл* няма да *мит* или *оус*.

— Надявам се — отвърна Джаксън. Ерум бе използвал няколко думи, които той не знаеше, но това нямаше голямо значение. Основното бе достатъчно ясно. — Предлагам да започнем с някое добро местенце за развитие на производство. Все пак аз трябва да правя нещо. А след това може да си купя и къща.

— Определено *проминекс* — весело каза Ерум. — Знаете ли, аз тъкмо *райш* из моите списъци тук... Да, какво ще кажете за една фабрика за *бромикаин*? Тя е в отлично състояние и лесно може да бъде преустроена за производство на *вор* или да се използва в този й вид.

— А съществува ли реален пазар за *бромикаин*? — попита Джаксън.

— Ами, благословен да е моят *мюргентан*, разбира се, че има! *Бромикаинът* е от първа необходимост, въпреки че продажбата му е сезонна. Разбирате ли, рафинираният *бромикаин*, или *арийзи*, се използва от прехвърлячите на *протигаши*, които естествено жънат през сезона на *солтис*, освен в онези клонове на промишлеността, които са се насочили към *तिकотеване на риватура*. Те, от стабилна...

— Добре, добре — каза Джаксън. Него не го интересуваше какво е това *бромикаин* и не очакваше някога да види. Но щом като беше печеливш, това бе достатъчно да задоволи изискванията му.

— Купувам я — каза той.

— Няма да съжбялявате — одобри Ерум. — Една добра фабрика за *бромикаин* е *гарвелдис багатис*, а така също и *менифой*.

— Разбира се — каза Джаксън, като съжбяляваше, че речникът му на Хон не е достатъчно богат. — Колко струва?

— Е, господине, цената не е проблем. Но преди това трябва да попълните *оланбрий* формуляр. В него има само няколко *скен* въпроса, които *ни нага* всеки.

Ерум подаде формуляра на Джаксън. Първият въпрос беше: „Някога, в момента или в миналото случвало ли ви се е да *еликирате* *мушки форсикали*? Изредете датите на всички случаи. Ако няма такива, опишете причината за *трансгрисиал редукт*.“ Джаксън не чете по-нататък.

— Какво означава това? — попита той Ерум. — Какво значи да *еликирам* *мушки форсикали*?

— Да значи ли? — несигурно отвърна Ерум. — Ами че то си значи точно това. Или може би почти същото.

— Искам да кажа, че не разбирам думите — каза Джаксън. — Не можете ли да ми ги обясните?

— Няма нищо по-просто — зарадва се Ерум. — Да *еликираш* *мушки* е почти същото като да *бифур* *пробишкай*.

— Моля?

— Значи... Ами да *еликираш* всъщност е доста обикновено нещо, макар че не е особено законно. *Скорбадишването* е форма на *еликиране*, също както и *манруб гаринг*. Някои казват, че дори когато

въздъхваме *дюзически* във вечерния *субсис*, ние всъщност *еликираме*.
Лично аз смятам това за малко пресилено.

— Нека опитаме *мушките* — предложи Джаксън.

— Да, нека опитаме! — възкликна със смях Ерум. — Ако само можеше, ех! — Той бутна с лакът Джаксън в ребрата.

— Хмм, да — отвърна хладно Джаксън. — Може би все пак ще ми кажете какво точно е *мушка*?

— Разбира се. Само че такова нещо няма — отвърна Ерум. — Във всеки случай не се среща в единствено число. Една *мушка* е логическа безсмислица, не разбирате ли?

— Готов съм да ви повярвам. Но какво са *мушки*?

— Ами, на първо място, те са обект на *еликиране*. Второ, те са дървени сандали с половин размер, които се използват за стимулиране на еротичните фантазии между религиозните Кутори.

— Е, най-после май стигнахме до нещо! — възкликна Джаксън.

— Само при условие, че имате вкус към подобни неща — отвърна с презрителна студенина Ерум.

— Аз говорех за това, че най-после започнах да разбирам значението на въпроса във формуляра.

— Разбира се, извинете — каза Ерум. — Но виждате ли, там питат дали някога изобщо сте *еликирали мушки форсикали*. А това означава съвсем друго нещо.

— Така ли?

— Ама, разбира се! Модификацията променя цялото значение.

— Боях се, че има нещо такова — замисли се Джаксън. — Дали мога да очаквам, че ще можете да ми обясните какво означава *форсикали*?

— Естествено! Нашият разговор сега, с малка помощ на *деме* въображение, би могъл да бъде определен като *форсикали* насочен разговор.

— А... — каза Джаксън.

— Да — продължи Ерум. — *Форсикали* е начин, средство. То означава „духовно водачество от страна на приятелски настроен събеседник“.

— Е, това е нещо по-разбрано. В такъв случай, когато някой *еликира мушки форсикали*...

— Силно се опасявам, че сте на погрешен път — прекъсна го Ерум. — Дефиницията, която ви дадох, може да се приложи само за разговори. Когато става дума за *мушки*, то е напълно различно.

— Тогава какво означава?

— Ами то означава... Или по-точно изразява... Напреднал и опасен случай на *еликидация на мушки*, но с определено *нмогметичен* уклон. Аз лично смятам тази фразеология за доста неприятна.

— А как бихте го казали вие?

— Аз просто бих го задраскал от езика — замислено каза Ерум. — Бих казал направо: „Случвало ли ви се е сега или някой друг път да *дунфигелерс вок* в незаконни, неморални или *инсиртис* условия, със или без помощта и/или съгласието на *брахниян*? Ако да, опишете кога и как. Ако не, напишете *неугрис крие* и защо не.“

— Значи така бихте го казали, а?

— Разбира се — уверено каза Ерум. — Тези формуляри са за възрастни, нали? Тогава защо да не наричаме *спиглера спиглер*, а *спей*? На всеки му се е случвало някога да *дунфиглира вок*. И какво от това? Ничии чувства не могат да бъдат наранени от това, за Бога. Искам да кажа, че това всеки го прави лично с парче дърво, така че няма защо да се изпада в паника, нали?

— Дърво ли?

— Разбира се *дърво*. Най-обикновено, мръсно парче дърво. Или поне аз така смятам. Освен ако човек не вземе да изпитва чак пък такива чувства.

— Ама какво правят с дървото? — попита Джаксън бързо.

— Да правят ли? Нищо. Като си помислиш сериозно. Но религиозната аура е просто много важна за така наречените интелектуалци. Те по мое мнение не могат да изолират простия, първичен факт — *дървото* — от културната *волтурнеса*, която го заобикаля по време на *фестербиса* и до известна степен също и през *юиса*.

— Такива са интелектуалците — каза Джаксън. — Но *вие* можете да го разберете и смятате, че...

— Аз смятам, че всъщност няма от какво толкова да се възхищаваме. И наистина мисля така. И мисля освен това, че една катедрала не е нищо повече от купчина камъни, ако се погледне реално. Просто нищо повече от куп камъни. Както и гората е просто

сбор от атоми. Защо тогава да смятаме и това за различно? Тоест човек може да *еликира мушки форсикали* без дори да използва *дърво*! Вие как мислите?

— Впечатлен съм — каза Джаксън.

— Не ме разбирайте неправилно! Аз не казвам, че е *просто*, естествено или дори *правилно*. Но така или иначе човек би могъл да го направи! Че какво, човек би могъл да си представи, че *корми гряти* и пак нищо да не му стане! — Ерум замълча и се засмя. — Естествено, че човек би изглеждал глупаво, но нищо няма да му стане.

— Много интересно — каза Джаксън.

— Боя се, че станах малко досаден — Ерум избърса запотеното си чело. — Не говорех ли много високо? Мислите ли, че някой може да ме е чул?

— Разбира се, че не. На мен ми беше много интересно. Сега вече трябва да си тръгвам, господин Ерум, но утре ще дойда, за да попълня формуляра и да купя фабриката.

— Ще я запазя за вас — каза Ерум и като се изправи, топло стисна ръката на Джаксън. — И ви благодаря. Човек няма често възможност да си поговори толкова искрено с някого.

— И за мен беше много поучително — каза Джаксън. Той напусна канцеларията на Ерум и тръгна бавно към кораба си. Беше разтревожен, развълнуван и ядосан. Неразбирането на лингвистичните особености го дразнеше, независимо доколко неразбрани можеха да бъдат те наистина. *Трябваше* да разбере по някакъв начин как някой може да *еликира мушки форсикали*.

— Нищо — каза си той. — Ще порботиш тази нощ, Джаксън, момчето ми, а утре ще се върнеш и ще разпердушиниш онези формуляри. Така че не се тревожи, приятел.

Щеше да се справи с тях. Трябваше да се справи, дявол да го вземе, както и трябваше да притежава някаква собственост тук.

Това беше втората част от работата му.

Земята бе изминала дълъг път от първите дни на откровена агресия. Според историческите книги, един вожд в онези древни времена можел просто да изпрати войските си, за да завладеят онова, което той искал. И ако някой от хората му имал смелостта да го попита

защо толкова го иска, вождът можел да го обезглави или да го затвори, или да го зашие в чувал и да го хвърли в морето. И нямало даже да се почувства виновен, понеже твърдо вярвал, че той е в правото си.

Тази политика, технически наречена *право на господаря*, била една от най-съществените характеристики на *свободния капитализъм*, който древните познавали.

Но с бавното преминаване на вековете, културните процеси вземали връх. В света се появил нов морал и бавно, но сигурно чувството за честност и справедливост било възприето от земната раса. Вождовете трябвало да бъдат избирани с избори и били длъжни да изпълняват желанията на електората. Принципите на Справедливостта, Благородството и Милосърдието станали основни за хората и заменили старото право на юмука от древните времена на дивашките зверства.

Старите времена бяха отминали безвъзвратно. Днес нито един водач не можеше просто да *вземе*. Избирателите никога не биха му позволили.

Сега човек трябваше да има причина, за да вземе нещо.

Като например, ако някой земен гражданин, който по някаква случайност притежава имот, придобит по напълно законен начин на чужда планета, ненадейно почувства необходимост и поиска военна помощ от Земята, за да предпази себе си, дома си и средствата си за живот...

Но първо той трябва да притежава тази собственост. Трябва наистина да я притежава, да бъде предпазен от кръвожадните конгресмени и нахалните, готови да служат на чуждоземни интереси журналисти, които винаги започват някакво разследване, щом Земята се заеме с някоя планета.

Да осигурят законна база за завладяването — ето затова съществуваха контактърите.

— Джаксън — каза си Джаксън. — Ти ще си купиш тази малка стара фабрика за *бромокаин* утре и ще я притежаваш без всякакви пречки. Чуваш ли ме, момчето ми? Казвам ти го съвсем честно.

На другия ден, малко преди обяд, Джаксън се върна в града. Няколко часа усилено учене и дълъг разговор с учителя му бяха

достатъчни, за да разбере какво всъщност не е разбрал.

Оказа се доста просто. Беше изучил доста прибързано сложната и инвариантна техника за изолиране на корените в езика Хон. Беше си мислил, на база на предишното изучаване на други езици, че само значението на думите и конструкцията на изречението са основните фактори за разбирането на Хон. Но се оказа, че не е така. Когато се задълбочи в изучаването, Джаксън установи, че езикът Хон притежава някои неочаквани особености, като например афиксация и елементарна форма на редубликация. Вчера той дори и не бе подготвен за някакви морфологични несъответствия и когато това стана, той бе изпаднал в семантични трудности.

Новите форми не бяха трудни за изучаване. Проблемът се състоеше в това, че те бяха извънредно нелогични и противоречащи на цялостния дух на Хон.

Една дума се произнасяше с един звук и носеше едно значение — такава беше правилото, което бе установил преди. Но сега той откри осемнадесет важни изключения — съчетания, получени по различен начин — всяко от които чрез цял списък от променливи наставки получаваше различно значение. За Джаксън това бе доста странно. Като да бе попаднал на палмова горичка в средата на Антарктика.

Той изучи осемнадесетте изключения и се замисли за статията, която щеше да напише, когато се върне у дома.

А на следващия ден, по-мъдър и по-смел, Джаксън се насочи уверено към града.

4.

В канцеларията на Ерум той попълни държавните формуляри с лекота. На онзи първи въпрос „някога, в момента или в миналото случвало ли ви се е да *еликирате мушки форсикали*?“ сега той можеше да отговори с искрено „не“. Множественото число на думата *мушки* в първото си значение представляваше контекст на единственото число на думата „жена“. (Единственото число на *мушки*, използвано по подобен начин, би означавало безтелесно състояние на женственост.)

Еликация изпълняваше, разбира се, ролята на сексуално извършване, освен когато някой използва модификатора „*форсикали*“. В такъв случай терминът получаваше особено значение точно в този контекст, намекващ за доста сериозно полисексуално насилие.

Затова, тъй като не беше наянец, Джаксън можеше честно да напише не, тъй като никога не бе изпитвал подобни желания.

Ето колко просто бе всичко. Джаксън даже се ядоса на себе си, че не се беше сетил за това преди.

Той попълни останалите въпроси без особени трудности и подаде листа на Ерум.

— Това наистина е доста *ское* — каза Ерум. — А сега има само още две неща, които трябва да свършим. Първото може да стане веднага. След това аз ще уредя една кратка официална церемония за връчването на Акта за прехвърляне на собствеността, която ще бъде последвана от няколко дребни делови задачи. Всичко ще отнеме не повече от ден, след което собствеността ще бъде изцяло на ваше разположение.

— Разбира се, малкият, това е чудесно — каза Джаксън. Той не изпитваше досада от забавянето. Тъкмо напротив, бе очаквал да се бави много повече. На повечето планети местните доста бързо се досещаха какво става и трябваше да се положат сериозни усилия, за да може Земята да получи онова, което иска по законен начин.

А по въпроса защо го иска точно по този начин, това също не бе толкова трудно за досещане. Повечето земни хора бяха големи

идеалисти и вярваха горещо в такива идеи като истина, справедливост, съчувствие и подобни. И не само че вярваха, ами позволяваха на тези благородни идеи да ръководят действията им с изключение само на случаите, когато това бе неудобно или неизгодно. Но дори и да се случеше да извършеха нещо подобно, те продължаваха да говорят за морал. Кое то означаваше, че са лицемери — термин, за който всяка раса си имаше съответния синоним.

Земляните искаха да постигнат своето, но то да бъде направено да изглежда красиво. А не винаги можеше, особено пък когато онова, което искаха бе собствеността върху нечия чужда планета. Но по един или друг начин, те обикновено го постигаха.

Повечето чужди раси разбираха, че откритото противопоставяне е невъзможно и затова предприемаха разнообразни тактики на изчакване.

Понякога те отказваха да продават или изискваха безкрайно множество формуляри или разрешения от някой местен чиновник, който постоянно отсъства. Но за всеки подобен номер, контактът обикновено си имаше контрамярка.

Отказват да продават собственост на расова основа ли? Законите на Земята изрично забраняват подобно нещо, а Декларацията за правата на съзнателните същества постановява, че те имат право да живеят и работят там, където желаят. Това бе свобода, заради която Терра ще се бори, ако някой я принуди.

Пречат? Земната Доктрина за частната собственост не би го позволила.

Отсъства необходимият чиновник ли? Общият закон на Земята против създаването на пречки, предизвикани от действия на отсъствие, специално забранява подобна практика. И така нататък, и така нататък. Това бе игра на воля, която Земята винаги печелеше, защото силата винаги е на страната на умните.

Но наяните дори и не се *опитваха* да се противопоставят. Джаксън сметна това за доста жалко поведение от тяхна страна.

Размяната на земна платина за местна валута бе извършено и Джаксън получи сумата си в новички петдесетвърсови банкноти. Ерум примигна доволно.

— А сега, господин Джаксън, можем да привършим с днешната си работа, ако вие любезно *тромбрамчхуланчихирирате* както обикновено — каза той.

Джаксън се обърна с ококорени очи и стиснати до побеляване устни.

— Какво казахте?

— Само ви помолих да...

— Знам какво ме помолихте! Но какво означава това?

— Ами то значи... Значи... — Ерум се усмихна извинително. — Означава точно това, което казах. Тоест... Казано *етиболично*...

Джаксън заговори с тих и заплашителен глас.

— Кажете ми синонима.

— Няма синоним — отвърна Ерум.

— Виж какво, приятелче, по-добре е да измислиш някой... — Ръката на Джаксън хвана Ерум за врата.

— Спрете! Чакайте! Уххх! — развика се Ерум. — Господин Джаксън, умолявам ви! Как може да има синоним, когато за изразяването на това има само една-единствена дума... Как иначе бих могъл да я кажа?

— Ти ме мотаеш! — изръмжа Джаксън. — И е по-добре да престанеш, защото ние имаме закони против съзнателното объркване и създаване на пречки и други подобни действия пред клиента. Чу ли ме?

— Чух ви — разтрепера се Ерум.

— Тогава чуи и това: *престани да ме моткаш*, проклетнико! Имате си чудесен обикновен аналитичен език, който се различава от останалите само по много особената си тенденция за изолиране на частите на речта. И само това е, което ви дава възможност да говорите така, че да *омотавате* чужденците. Ясно ли е?

— Да, да — изплака Ерум. — Но повярвайте ми, аз нямам намерение ни най-малко да ви *мумнискаритирам*! Никакви *нонискакераки*, вие наистина трябва да ми *дебручили*!

Джаксън сви юмрук, но успя да се удържи. Не беше много мъдро да удря чуждоземци, ако има някаква вероятност те все пак да говорят истината. Хората на Земята не биха харесали подобно държание. И можеха да му отрежат заплатата. Пък ако по някакво нещастно

стечение на обстоятелствата убиеше Ерум, тогава можеше да си изкара и цели шест месеца затвор.

И все пак...

— Ще разбера дали не ме лъжеш! — изкрещя му Джаксън и излетя от канцеларията.

* * *

Той се разхожда почти час, смесвайки се с тълпите в централната част на Грат-ет, под сивите и миризливи Унгпердис. Никой не му обръщаше внимание. По всички външни белези, той би могъл да бъде и наянец, точно както и всеки наянец би могъл да изглежда точно като землянин.

Джаксън намери една приятна кръчма на ъгъла на улиците Нийс и Да и влезе в нея.

Беше тихо местенце, пълно само с мъже. Джаксън си поръча местната разновидност на бира. Когато му я сервираха, той се обърна към бармана:

— Смешна работа ми се случи онзи ден.

— Така ли? — отвърна барманът.

— Да бе, наистина — каза Джаксън. — Сключвах една голяма сделка и изведнъж в последния момент, поискаха да *тромамчхуланчихирирам*, както обикновено.

Той наблюдаваше внимателно лицето на бармана. По отпуснатото лице на мъжа премина лек израз на объркване.

— Че защо не го направихте? — попита той.

— А *вие* щяхте ли?

— Разбира се. Че нали това е обикновената *катханприптиая*.

— Разбира се — намеси се един от клиентите пред бара. — Освен, разбира се, ако се съмнявате, че се опитват да ви *нумнескаратират*.

— Не, не мисля, че са се опитвали да направят това — каза Джаксън с тих и безжизнен глас. Той плати за питието си и се насочи към изхода.

— Хей — извика подире му барманът. — Сигурен ли си, че не са те *нумнескаратирали*?

— Човек не може да знае със сигурност — отвърна Джаксън и си тръгна омърлушен с приведени рамене.

Джаксън вярваше в интуицията си. Както към езиците, така и към хората. Интуицията му говореше, че наяните са прави и не се опитват да го объркат нарочно. Ерум не си измисляше нови думи само за да го обърква. Той наистина говореше на Хон така, както си го знаеше.

Но ако беше така, тогава На имаше доста странен език. Всъщност бе невероятно ексцентричен. И приложението му беше не само любопитно. Беше просто невъзможно.

5.

Тази вечер Джаксън отново се захвана за работа. Откри още няколко вида изключения, които не само не знаеше, но не бе и подозирал за тях. Това беше група от двадесет и девет многостепенни усилватели. Тези думи, сами по себе си без определено значение, се използваша, за да се получат сложни и объркани серии от допълнителни значения на други думи. И всяка степен варираше според мястото на тези думи в изречението.

Затова, когато Ерум го бе помолил да *тромбрамчхуланчихирира*, както обикновено, всъщност е искал от Джаксън да извърши задължителния ритуал за изразяване на уважение. Това означаваше да плесне с ръце зад главата си и да се поклати върху токовете на обувките. И от него се искаше да направи това с израз на пълно, но скромно удоволствие, в съответствие с околната ситуация, състоянието на стомаха и нервите си, религията и моралните си принципи, като държи сметка за малките температурни разлики и влажността и не забравя принципите на търпение, сравнение и опрощение.

Това беше напълно разбираемо. И напълно противоположно на всичко, което Джаксън бе научил досега по отношение на Хон.

Всъщност езикът се оказваше повече от противоречив. Той бе просто немислим, невъзможен и напълно объркан. Беше не само като да откриеш палмова горичка на Антарктика, ами и да установиш на всичкото отгоре, че палмите раждат не кокосови орехи, ами мускатово грозде.

Просто не можеше да бъде! Но си бе точно така.

Джаксън направи онова, което се изискваше от него. Когато свърши да *тромбрамчхулатихирира*, както обикновено, оставаше само да мине през официалната церемония и да изпълни няколко дребни изисквания след нея.

Ерум го увери, че всичко е много просто, но Джаксън подозираше, че може да срещне известни трудности.

Затова, за да се подготви, той работи усилено три дни и успя да научи добре двадесет и деветте особени превъзходни форми, основните им места и усилващия им ефект във всяко от тях. Когато завърши с тази ужасна работа, индексът на яростта му бе достигнал 97,3620 по скалата на Графхаймер. Страничният наблюдател би могъл да забележи заплашителния блясък на сините му очи.

На Джаксън му бе дошло до гуша. Мразеше езика Хон и всичко нааянско. Имаше ужасяващото чувство, че колкото повече научава, толкова по-малко знае. Този език бе невероятно перверзен.

— Доообре — каза Джаксън накрая на себе си и на вселената. — Научих нааянския език и цял куп необясними изключения *и освен това* научих още и повече противоречащи си изключения на изключенията.

Джаксън помълча и продължи с много тих глас:

— Научих *изключително* много изключения. Човек би помислил, че този език се състои *само* от изключения. Но *това* — продължи той — е дяволски невъзможно, немислимо и неприемливо. Всеки език е даден от Бога и по принцип е *систематичен*, което означава, че трябва да следва някакви *правила*. Иначе никой няма да може да се разбере с *никого*. Така е и така трябва да бъде. И ако някой си мисли, че те могат да объркат един лингвист като Фред С. Джаксън...

Тук Джаксън направи пауза и измъкна бластера си от кобура. Той провери дали е зареден, щракна предпазителя и го прибра обратно.

— По-добре е никой да не се опитва да обърква повече стария Джаксън — промърмори Джаксън. — Защото следващият чуждоземец, който се опита, ще получи триинчова дупка в глупавото си дрънкащо гърло.

След като каза това, Джаксън тръгна за града. Чувстваше се определено объркан, но беше абсолютно решителен. Работата му бе да открадне тази планета изпод краката на жителите ѝ по законен начин и затова трябваше да се запознае добре с езика им. Затова, по един или друг начин, той щеше да *се запознае добре* с него. Ако не, щеше да ги запознае с няколко техни трупа.

И в този момент всъщност хич и не му пукаше, чии ще са те.

Ерум си беше в канцеларията и го чакаше. Заедно с него бяха кметът, президентът на градския съвет, президентът на градския район, двама съветници и директорът на борда на съвета за бюджетни кредити. Всички те се усмихваха леко и с прикрито притеснение. В

единия край на масата бяха подредени бутилки със силен алкохол и в помещението цареше дух на приятелство.

Изобщо изглеждаше, като да приемаха Джаксън в обществото като нов и високо ценен собственик, дал своя принос към Факка. Чуждоземните понякога го правеха точно така — приемаха дори и най-лошата сделка за добро, опитвайки се по този начин да се присъединят към Непреодолимите земяни.

— Мун — каза Ерум, като се ръкува сърдечно с него.

— И на теб също, приятелче — отговори Джексън. Нямахше представа какво означава тази дума. Но и не го интересуваше. Можеше да избира от куп други наянски думи и бе решил да форсира нещата, за да приключи с работата си тук.

— Мун! — каза кметът.

— Благодаря, човече — отвърна Джаксън.

— Мун! — заявиха и останалите служители.

— Радвам се, че го приемате така, приятели — каза Джаксън. Той се обърна към Ерум. — Е, да приключваме, става ли?

— Мун-мун-мун — отвърна Ерум. — Мун-мун-мун.

Джаксън го гледа няколко секунди. После заговори с тих, спокоен глас:

— Ерум, синко, какво точно се опитваш да ми кажеш?

— Мун-мун-мун — заяви твърдо Ерум. — Мун-мун-мун-мун. Мун-мун. — Той замълча за миг и после с малко нервен глас запита кмета: Мун, мун?

— Мун... мун-мун — отвърна твърдо кметът, а останалите служители закимаха. Всички се обърнаха към Джаксън.

— Мун, Мун-мун? — попита го Ерум с разтреперан глас, но с достойнство.

Джаксън стоеше изтръпнал и безмълвен. Лицето му придоби холерично червен цвят, а на врата му запулсира голяма синя вена. Но той успя да заговори бавно, спокойно и безкрайно заплашително:

— Какво точно мислите, че правите вие, скапани, третокласни клоуни?

— Мун-мун? — попита кметът Ерум.

— Мун-мун, мун-мун-мун — отвърна бързо Ерум, като направи жест, че не разбира.

— По-добре говори смислено — каза Джаксън. Гласът му продължаваше да е тих, но вената на врата му се беше извила като пожарен маркуч под налягане.

— *Мун!* — каза бързо един от съветниците на президента на градския район.

— *Мун мун-мун-мун?* — отвърна той мъчително и гласът му се пречупи при последната дума.

— Значи няма да заговорите смислено, а?

— *Мун! Мун-мун!* — извика кметът и лицето му посивя от ужас.

Останалите погледнаха и видяха, че Джаксън е извадил бластера и го е насочил към гърдите на Ерум.

— Престанете да ме мотаете! — изкомандва Джаксън. Вената на врата му се извиваше като питон, който гълта жертвата си.

— *Мун-мун-мун!* — замоли се Ерум и падна на колене.

— *Мун-мун-мун!* — извика кметът и като издигна нагоре очи, припадна.

— Сега ще си го получиш — каза Джаксън на Ерум. Пръстът му се сви около спуська.

С тракащи зъби, Ерум успя да изрече едва:

— *Мун-мун, мун?* — Но след това нервите му изневериха и той зачака смъртта си с отпусната челюст и безсмислен поглед.

Джаксън притисна спуська. Но после внезапно го отпусна и прибра бластера в кобура.

— *Мун, мун!* — успя да пророни Ерум.

— Млък! — изръмжа Джаксън. Той отстъпи и изгледа стреснатите наянски големци.

Така му се искаше да изпозастреля всички! Но не можеше да го направи. С невероятна изненада Джаксън бе разбрал неразбираемата реалност.

Безпогрешният му лингвистичен слух бе дочул и полиглотският му мозък бе анализирал. Макар и объркан, той бе разбрал, че наянците не се опитваха да го измамат. Те не говореха безсмислици, а обикновения си език.

Сега този език бе съставен от единствената дума *мун*. Думата носеше в себе си обширен репертоар от значения чрез вариациите във височината на тона, промяната в интонацията и количеството на повторенията ѝ, ритъма, жестовете и изражението на лицето.

Език, състоящ се от безкрайни вариации на една единствена дума! Джаксън не искаше да го повярва, но бе твърде добър лингвист, за да се съмнява в доказателствата, които му даваха собствените му обучени сетива.

Можеше да научи и този език, разбира се, но докато го научеше, как ли още щеше да се промени?

Джаксън въздъхна и изморено потри лицето си. В известен смисъл, случилото се бе неизбежно. Всички езици се променят. Но на Земята и няколкото светове, с които се бяха свързали, езиците се променяха сравнително бавно.

На На скоростта на промяна бе по-висока. Доста по-висока.

Езикът на На се променяше със скоростта, с която на Земята се сменя модата, само че още по-бързо. Променяше се като цените или като времето. Променяше се безкрайно и безспир, в съответствие с неизвестни правила и неясни принципи. Променяше формите си, както лавината променя силата и посоката си. В сравнение с английския беше като глетчер.

Езикът на На бе наистина един чудовищен поток. Като реката на Хераклит. Човек не може да влезе два пъти в една и съща река, бе казал Хераклит. Защото водата в нея винаги тече и никога не е същата на едно място.

И по отношение езика на На това бе проста и буквална истина.

Всичко това бе много лошо. Но още по-лошото бе фактът, че наблюдател като Джаксън никога не би могъл да се надява да определи или изолира дори и един термин от динамичната и променяща се мрежа от думи, които съставляваха езика на На. Защото действията на един наблюдател сами по себе си бяха достатъчно груба намеса, предизвикваща разтърсване и възбуждане на самата система, предизвикващи я да се променя непредвидимо. И така, ако думата би била изолирана, нейните взаимоотношения с останалите в системата биха се нарушили по необходимост, а тя самата би станала безсмислена.

И поради факта на своята променливост, езикът бе абсолютно неподдаващ се на разшифроване и контрол. Чрез своята неопределеност, езикът на На се противопоставяше на всеки опит да бъде победен. И така, Джаксън стигна от Хераклит до Хазенберг, без

да намери друга опора. Той бе объркан и така притеснен погледна към големците с нещо като благоговение.

— Е, успяхте, момчета — каза им той. — Вие победихте системата. Старата Земя не може да ви глътне, а вие никога няма и да го забележите. Не бихте и могли даже. Но нашите хора обичат легалните действия, а нашите закони казват, че преди да извършим каквото и да било прехвърляне на собствеността, ние трябва да сме извършили диалога.

— *Мун?* — попита учтиво Ерум.

— Така че, предполагам, това означава, че трябва да ви оставя на мира, приятели — допълни Джаксън. — Ще го направя поне дотогава, докато законът като такъв фигурира по книгите ни. Но каква ли компенсация би могъл да поиска човек за това, по дяволите, а?

— *Мун-мун* — каза неуверено кметът.

— Е, сега ще си ходя — довърши Джаксън. — Трябва да сме честни... Но ако някога открива, че вие, наянците, сте ме мотнали...

Той остави изречението недовършено. Без дума повече, Джаксън се обърна и си тръгна към кораба.

След половин час бе вече в космоса, а след още петнадесет минути напусна околностите на планетата.

6.

От канцеларията на Ерум големците наблюдаваха как корабът на Джаксън блесна като комета в тъмното следобедно небе. Той се превърна в светеща точка и после изчезна в безкрая на вселената.

Големците стояха мълчаливо известно време, после се спогледаха. Внезапно, спонтанно, всички избухнаха в смях. Смееха се все по-силно, държаха се за коремите, а по лицата им се стичаха сълзи.

Кметът беше първият, който се опита да овладее тази истерия. Той се поизправи и каза:

— *Мун, мун, мун-мун.*

Тази мисъл веднага отрезви останалите. Радостта им секна. Те гледаха със страх към далечното, враждебно небе и премисляха току-що преживяното приключение.

Най-после младият Ерум попита:

— *Мун-мун? Мун-мун?*

Няколко от големците се усмихнаха на наивността на въпроса му. И все пак никой не успя да отговори на толкова простото, но все пак жизнено важно питане. Защо наистина? Смееше ли някой да се реши дори и да предположи нещо?

Сложно бе да се живее в съмнение не само към бъдещето, но и към миналото. Пък и ако наистина не можеше да се измисли отговор, тогава значи такъв нямаше изобщо.

Тишината продължи да виси в стаята и тогава устните на Ерум се извиха надолу с цинизъм, който не отговаряше на младостта му. Той грубо каза:

— *Мун! Мун-мун! Мун?*

Шокиращите му думи не бяха нещо необичайно за жестокостта на всяка младост, но подобни изрази не можеха да бъдат оставени неоспорвани. И почтеният първи съветник пристъпи напред, за да му даде отговор.

— *Мун-мун, мун-мун* — каза възрастният човек. — *Мун-мун мун-мун? Мун мун-мун-мун. Мун мун мун, мун мун мун, мун мун. Мун, мун*

мун мун... Мун мун мун. Мун-мун? Мун мун мун мун!

Прямата му увереност достигна до дъното на сърцето на Ерум. Неволно от очите му потекоха сълзи. Забравил всякакви задръжки, той се обърна към небето, стисна юмрук и извика:

— Мун! Мун! Мун-мун!

Усмехнат нежно, възрастният съветник прошепна:

— Мун-мун-мун, мун, мун-мун.

Това, за съжаление, бе чудната и страшна истина за положението, в което се намираха. Може би все пак бе добре, че останалите не я чуха.

РЕЗЕРВАТ

— Красиво място нали, капитане? — попита Саймънс с привидно спокойствие, докато гледаше през илюминатора. — Като в рая. — Той се прозя.

— Още не бива да излизаш — отвърна капитан Килпепър и веднага видя разочарованието на биолога си.

— Но, капитане...

— Не — Килпепър погледна през илюминатора към полюшващата се под лекия ветрец зелена морава. Осеяна тук-там с червени цветя, тя изглеждаше точно толкова пищна, както и преди два дни, когато кацнаха. Вдясно от моравата имаше кафеникава гора, с цъфнали в жълто и оранжево дървета. Вляво се простираха редица хълмове, оцветени в контрастни сенки на синьозеленото. От един от хълмовете се спускаше водопад.

Дървета, цветя и всичко останало. Мястото бе наистина невероятно красиво и точно това бе причината, поради която Килпепър му нямаше доверие. Опитът му с две съпруги и пет нови кораба го бе научил, че красивата външност може да крие почти всичко. А петнадесетте години в космоса, които бяха добавили достатъчно бръчки по челото му и сивота в косите, не бяха му дали причина да се усъмни в тази си увереност.

— Ето данните, сър — каза помощник-капитан Морена и му подаде купчина листа. По широкото, набръчкано лице на Морена имаше кисело изражение. Килпепър чуваше зад вратата стъпки и шепот. Той знаеше, че екипажът се бе събрал, за да чуе какво ще каже този път.

Всички толкова искаха да излязат навън.

Килпепър прегледа сведенията. Те бяха същите, както на предишните четири групи. Атмосферата бе подходяща за дишане и не съдържаше опасни микроорганизми. Липсваха каквито и да било бактерии и радиация. В близката гора имаше някакви форми на живот, но никакви енергийни източници. На няколко мили на юг бе открито

наличието на голямо количество метал, вероятно планина, богата на желязо. Препоръка за по-обстойно изследване.

— Чудесно — каза намусено Килпепър. Тези сведения го тревожеха. От опит знаеше, че на всяка планета има нещо, което не е както трябва. И беше по-добре то да бъде открито още в началото, преди да е предизвикало сериозни беди.

— Можем ли да излизаме, сър? — попита Морена застанал мирно. Килпепър почти усети как екипажът, събран зад вратата, затаи дъх.

— Не знам — отговори той. Почеса главата си, като се опитваше да измисли подходяща причина да откаже отново. *Трябваше* да има нещо, което да не е наред.

— Добре — каза най-после. — Засега да се постави пълна охрана. Четирима души да излязат. Никой да не се отдалечава на повече от осем метра от кораба. — Трябваше да им позволи да излязат. След шестнадесет месеца в горещия, претъпкан космически кораб, ако не го направеше, можеше да предизвика бунт.

— Слушам, сър! — възкликна помощник-капитан Морена и изскочи през вратата.

— Предполагам това означава, че научният екип може да излезе — обади се Саймънс, пъхнал дълбоко ръце в джобовете си.

— Разбира се — отвърна с нежелание Килпепър. — Идвам с вас. Така или иначе цялата тази експедиция беше излишна.

Въздухът на безименната планета бе благоуханен, особено след влажната, рециклирана атмосфера на кораба. Полъхът откъм планините бе лек и свеж.

Капитан Килпепър вдъхна доволно с ръце, скръстени на гърдите. Четиримата от екипажа се разхождаха наоколо, изпъваха крайници и вдишваха дълбоко свежия въздух. Хората от научния екип се бяха събрали на група и се чудеха откъде да започнат. Саймънс се наведе и откъсна стръкче трева.

— Интересно — каза той, като го вдигна нагоре.

— Защо? — попита капитан Килпепър, който се бе приближил.

— Гледай. — Слабичкият биолог вдигна стръкчето по-нависоко.

— Идеална гладка. Не показва никакъв белег на клетъчни форми.

Чакай да видя... — Той се наведе над едно от червените цветя.

— Хей! Имаме гости! — Един от екипажа на име Флин пръв забеляза туземците. Те излязоха от гората и запристъпваха през моравата към кораба.

Капитан Килпепър погледна нататък. Хората от охраната бяха готови и нащрек. Той докосна оръжието си за по-голяма увереност и зачака.

— О, братко мой — прошепна Арамик. Като корабен лингвист той наблюдаваше приближаващите се туземци с особен професионален интерес. Останалите мъже просто ги гледаха.

Отпред вървеше същество с дълъг, почти два метра, врат като на жираф и дебели тромави крака като на хипопотам. Върху лицето му имаше весело изражение. Кожата му беше червена на големи бели точки.

Зад него се движеха пет малки животинки с чисто бяла козина. Бяха с размерите на териери и лицата им изглеждаха глуповато тържествени. Накрая се движеше едно дебело, червено дребосъче със зелена опашка, дълга поне пет метра.

Те спряха пред хората и се поклониха. Последва дълъг миг на мълчание, след което всички избухнаха в смях.

Смехът като да беше сигнал. Петте мъничета скочиха върху гърба на хипожирафа. Поставиха малко, след което се изкатериха едно върху друго. След миг останаха така, запазили в равновесие пирамидата си като група акробати.

Хората заръкопляскаха възторжено.

Дебелото животно веднага започна да балансира върху опашката си.

— Браво! — извика Саймънс.

Петте рошави животинчета скочиха от гърба на хипожирафа и започнаха да танцуват около прасето.

— Ура! — извика бактериологът Морисън.

Хипожирафът направи тежко салто, приземи се върху едното си ухо, след което скочи на крака и се поклони дълбоко.

Капитан Килпепър се намръщи и потри ръце. Опитваше се да открие причината за подобно държание.

Туземците запяха. Мелодията бе странна, но позната. Те пяха няколко секунди, после се поклониха и започнаха да се търкалят по

тревата.

Хората от екипажа продължаваха да ръкопляскат. Арамик бе извадил тетрадката си и записваше звуците.

— Добре — каза Килпепър. — Екипажът да се прибира.

Всички го изгледаха сърдито.

— Нека някои от останалите да излязат — каза капитанът. Мъжете се върнаха със съжаление на кораба.

— Предполагам, че ще искате да ги погледате още малко — каза Килпепър на учените.

— Разбира се — заяви Саймънс. — Никога не съм виждал подобно нещо.

Килпепър кимна и се върна на кораба. Покрай него минаха други четирима от екипажа.

— Морена! — извика Килпепър. Помощникът се приближи, като стъпваше тежко по мостика. — Искам да откриеш този метален масив. Вземи един човек и поддържай постоянен радиоконтакт с кораба.

— Слушам, сър — отвърна широко усмихнат Морена. — Приятелски са настроени, нали?

— Да — отвърна Килпепър.

— Приятен малък свят — продължи помощник-капитанът.

— Да.

Морена излезе, за да подбере необходимата си екипировка.

Капитан Килпепър седна и се опита да обмисли какво странно намира в тази планета.

Килпепър прекара по-голямата част от следващия ден, за да попълва доклади за напредъка на експедицията. Късно следобед той остави молива и излезе да се поразходи.

— Имате ли минутка свободно време, капитане? — попита Саймънс. — Искам да ви покажа нещо в гората.

Килпепър изръмжа по навик, но последва биолога. Той също изпитваше любопитство да разгледа гората.

По пътя нататък ги придружаваха трима туземци. Приличаха на кучета, с изключение на оцветяването — червени и бели райета, като на ментов бонбон.

— Ето сега — заговори Саймънс с неприкрито нетърпение, когато стигнаха в гората. — Огледайте се. Какво от това, което виждате, ви прави впечатление със странността си?

Килпепър се огледа. Дърветата бяха с дебели стволове и разположени на подходящи разстояния. Всъщност те се намираха толкова надалеч едно от друго, че позволяваха да се вижда поредната полянка помежду им.

— Ами тук няма как да се загубиш — каза Килпепър.

— Не е това — настоя Саймънс. — Хайде, огледайте се пак.

Килпепър се усмихна. Саймънс го бе довел тук, защото можеше да му бъде по-добър слушател от заетите колеги.

Зад тях тримата туземци подскачаха и танцуваха.

— Няма храсти — каза Килпепър, след като се отдалечи на още няколко метра. По стволовете на дърветата се увиваха растения, покрити с шарени цветя. Когато се огледа, Килпепър забеляза една птичка, която се спусна и започна да пърха около главата на едно от ментовите кучета, след което литна отново нагоре.

Птичката бе оцветена в сребристо-златни цветове.

— Още ли не виждате нещо странно? — попита нетърпеливо Саймънс.

— Само цветовете — отвърна Килпепър. — Има ли и друго?

— Погледнете дърветата.

Клоните бяха обсипани с плодове. Те висяха на гроздове, все по ниските клони и в омайващо разнообразие от цветове, форми и размери. Имаше някои, които приличаха на грозде, други на банани и трети, които изглеждаха като дини. Освен това...

— Предполагам, че са доста различни по вид — опита Килпепър, който не знаеше какво всъщност иска от него Саймънс.

— Различни по вид! Гледай, човече. Тук има поне десет различни вида плодове, растящи върху един и същи клон.

Като се вгледа внимателно, Килпепър се увери, че е така. По всяко от дърветата висяха странно разнообразни плодове.

— А това просто е невъзможно — каза Саймънс. — Това, разбира се, не ми е по специалността, но с голяма сигурност мога да твърдя, че всеки от плодовете е от напълно различен вид. Това не са етапи на съзряването на един и същи плод.

— Откъде можеш да си сигурен?

— Няма и нужда — усмихна се биологът. — Но някой нещастен ботаник би могъл да подлудее.

Те се обърнаха и тръгнаха да се връщат.

— Защо си ходил нататък? — попита Килпепър.

— Аз ли? Правех малко антропологично изследване. Искях да открия къде живеят нашите приятели. Нямах късмет. Тук няма пътечки, знаци, поляни, нищо. Нито дори пещери.

Килпепър не смяташе, че е странно биологът да прави антропологично наблюдение. Невъзможно бе в подобна експедиция да има представители на всички науки. Първата и най-важна задача бе откриването на живот — биологичен и бактериален. След това езикът. А чак после се пристъпваше към откриването на каквито и да било ботанически, екологически, психологически, социологически и други познания за планетата. Към животните или туземците, които се намираха около кораба, когато те се върнаха, се бяха присъединили осем или девет птици. Те бяха също бляскаво оцветени: на точки, на черти, на карета. Нито една не бе с тъмен или сивкав цвят.

Помощник-капитанът Морена и матросът Флин преминаха до края на гората. Те спряха в подножието на малък хълм.

— Ще трябва ли да го изкачваме? — попита Флин с въздишка. Огромният фотоапарат на гърба му тежеше много.

— Малкият помощник показва, че трябва — отвърна Морена и посочи уреда. Индикаторът му показваше наличието на метална маса точно зад билото.

— Трябва да оборудват космическите кораби с автомобили — заяви Флин, който се наведе, за да може да започне изкачването по леко полегатия склон.

— Да, или камили.

Над главите им прехвърчаха червени и златни птички и чуруликаха весело. Ветрецьт галеше високата трева и шумолеше мелодично из листата и клоните на дърветата в близката гора. Следваха ги двама от туземците. Те имаха размерите на коне, но кожата им бе оцветена в зелено на бели точки.

— Като в някой проклет цирк — отбеляза Флин, когато един от конете изгалоpira в кръг около тях.

— Дааа — отвърна Морена. Те стигнаха върха на хълма и започнаха да се спускат от другата страна. Тогава Флин спря.

— Виж там!

В основата на хълма се издигаше гладък стълб. Те го проследиха с поглед, но върхът му се губеше в облаците.

Бързо се спуснаха и започнаха да го оглеждат. Отблизо стълбът бе по-масивен, отколкото им се бе сторил. Морена предположи, че е поне шест метра в диаметър. Металът приличаше на стоманена сплав заради сиво-синия си цвят. Но каква стомана, запита се той, би могла да издържи стълб с подобна височина?

— Колко нависоко мислиш, че са тези облаци? — попита Морена.

Флин вдигна глава нагоре.

— Господи, та те трябва да са поне на осемстотин метра. А може и много повече. — Стълбът не се виждаше от кораба заради облаците и сиво-синия си цвят, който се сливаше с небето.

— Не мога да повярвам — каза Морена. — Чудя се колко ли тежи това нещо. — Те гледаха с възхищение огромния стълб.

— Е — каза накрая Флин, — май е по-добре да му направим няколко снимки. — Той разтовари фотоапарата и снима три пъти стълба от двадесет крачки разстояние. После направи снимка на Морена пред него за сравнение. Следващите три снимки направи във височина на стълба.

— Какво мислиш, че представлява? — попита Морена.

— Нека умниците да преценяват — каза Флин. — Ще ги шашне направо. — Той метна фотоапарата на гърба си. — Ще има да си приказваме за това по целия път обратно. — Той погледна зелените коне на бели точки. — Чудя се дали не бих могъл да ги поюздя.

— Опитай, ама да не си счупиш врата — каза Морена.

— Ела тук, кончето ми — извика Флин. Единият от конете се приближи и коленичи пред него. Флин внимателно се качи върху гърба му. Щом го яхна, той се ухили към Морена.

— Само да не счупиш фотоапарата — каза Морена. — Той е държавна собственост.

— Добро момче — каза Флин на коня. — Добро приятелче. — Конят се изправи... И се усмихна.

— Ще се видим в лагера — каза Флин и насочи коня към хълма.

— Почакай — извика му Морена. Той изгледа весело Флин и повика другия кон. — Ела, момчето ми. — Конят коленичи и той го яхна.

Двамата пояздиха известно време в кръг, за да опитат как е. Конете се подчиняваха само при докосване. Широките им гърбове бяха невероятно удобни. Една от червено-златните птички се спусна и кацна върху рамото на Флин.

— Ехааа, това се казва живот — каза той и потупа гладката кожа на кончето си. — Да се надбягваме до лагера, помощник.

— Давай — подкани го Морена. Но конете им, въпреки подвикванията, не тръгнаха по-бързо.

Близо до кораба Килпепър се бе излегал в тревата и наблюдаваше работата на Арамик. Лингвистът беше търпелив човек. Сестрите му винаги бяха признавали търпението му. Колегите го уважаваха заради него, а студентите му се възхищаваха. Сега дългогодишният му опит бе поставен на изпитание.

— Ще опитаме отново — каза Арамик с най-търпеливия си тон. Той прелисти страниците на справочника ЛИНГВИСТИЧНО ПОМАГАЛО ЗА ИЗВЪНЗЕМНИ С ВТОРА СТЕПЕН НА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ, книга, написана от самия него, и откри диаграмата, която търсеше. Той отвори страницата и показа картинката.

Животинчето до него изглеждаше като невероятна кръстоска между лалугер и гигантска панда. То насочи едното си око към диаграмата, докато с другото наблюдаваше наоколо.

— Планета — произнесе Арамик, като показваше картинката. — Планета.

— Извини ме, капитане — намеси се Саймънс. — Искам да монтирам тази рентгенова играчка тук.

— Добре — отвърна Килпепър и се отмести, за да освободи място за машината на биолога.

— Планета — каза отново Арамик.

— *Елам весел болам крам* — произнесе любезно лалугеропандата.

По дяволите, значи те имаха език. Звуците, които произнасяха, бяха определено членоразделни. Задачата бе само да се намери начин да се разберат. Дали са достигнали до простите абстракции? Арамик остави книгата си и посочи към лалугеропандата.

— Животно — каза той и зачака.

— Накарай го да застане мирно — помоли Саймънс, докато фокусираше рентгена. — Добре. Още мъничко.

— Животно — повтори с надежда Арамик.

— *Ифъл бифъл бокс* — каза животното. — *Хофъл тофъл локс, рамадан, смадуран, ифъл бифъл бокс.*

Търпение, напомни си Арамик. Положително отношение. Бъди весел. Не се отчайвай.

Той взе друг от справочниците си. Този бе озаглавен „ЛИНГВИСТИЧНО ПОМАГАЛО ЗА ИЗВЪНЗЕМНИ С ПЪРВА СТЕПЕН НА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ“.

Той откри онова, което търсеше, и остави книгата. Вдигна усмихнат един от пръстите си.

— Едно — каза той.

Животното се наведе и подуши пръста му. Мрачно усмихнат, Арамик вдигна втори пръст.

— Две — каза и вдигна трети. — Три.

— *Хугелекс* — изведнъж произнесе животинчето.

Дифтонг ли? Това ли е думата им за „едно“?

— Едно — каза той отново и размаха пръста си.

— *Вересеревеф* — отвърна животното и примигна. Можеше ли това да бъде друга дума за „едно“?

— Едно — каза той пак.

Животното внезапно запя.

— *Севеф хевеф улуд крам, арагон, билиган, хомус драм...*

То млъкна и погледна лингвистичния справочник, като се завъртя из въздуха и около лингвиста, който със забележително търпение се въздържа да не го стисне за гърлото.

След като Морена и Флин се върнаха, Килпепър започна да умува над доклада им. Накара да проявят снимките и започна внимателно да ги разглежда.

Стълбът беше кръгъл и гладък, и явно обработен. Раса, която можеше да издигне подобно нещо, би могла да им създаде неприятности. Големи неприятности.

Но кой бе поставил този стълб? Със сигурност не и тези щастливи, глупави животинчета, които се въртяха около кораба.

— Казвате, че върхът му се губи в облаците ли? — попита Килпепър.

— Да, сър — отвърна Морена. — Това проклето нещо трябва да е високо повече от километър.

— Върнете се — нареди Килпепър. — Вземете радар. Вземете оборудване за изследване с инфрачервени лъчи. Донесете ми снимка на върха на този стълб. Искам да знам колко е висок и какво има на върха му. Бързо.

Флин и Морена напуснаха мостика.

Килпепър разгледа още мокрите снимки внимателно и ги остави. Започна да се разхожда из корабната лаборатория, а сърцето му бе обхванато от неопределена тревога. Планетата бе някак безсмислена и това го тревожеше. Като се бе справял с големи трудности, Килпепър бе установил, че всичко във вселената си има някакъв шаблон. Ако не успееш да го откриеш навреме, става лошо.

Бактериологът Морисън беше дребен, тъжен мъж. И сега приличаше на продължение на микроскопа, над който се бе надвесил.

— Откри ли нещо? — попита Килпепър.

— Открих липсата на нещо — отвърна Морисън, който вдигна очи и примигна. — Открих липсата на нещо основно.

— И какво е то? — настоя Килпепър.

— Изследвах цветята — заговори Морисън. — Изследвах почвата и водата. Още не съм напълно сигурен, но не се учудвай на това, което ще ти кажа.

— Няма. Какво е?

— На тази планета няма и следа от бактерии!

— А? — зяпна Килпепър, който така се изненада, че не можа да каже нищо друго. Всъщност съобщението нямаше да му се стори чак толкова шокиращо, ако бактериологът не беше го съобщил с такъв тон, като да бе установил, че подпочвеният слой на планетата се състои от стопроцентово чисто сирене.

— Точно така е. Водата на водопада е по-чиста от дестилиран алкохол. Почвата на тази планета е по-чиста от изварен скалпел. Единствените бактерии са тези, които сме донесли ние. И те загиват.

— Как?

— Въздухът на тази планета съдържа около три дезинфекционни съставки, които съм открил досега, и може би още дузина, които не съм установил още. Същото е с почвата и водата. Това място е стерилно!

— Ами хубаво — каза Килпепър. Той още не можеше да осъзнае напълно казаното. Пък и продължаваше да се тревожи от стоманения стълб. — И какво означава това?

— Радвам се, че ме попита — каза Морисън. — Да, наистина се радвам, че ме попита. Това означава, че това място просто не съществува.

— Е, хайде пък сега.

— Наистина. Не може да има живот без микроорганизми. Тук липсва цял етап от жизнения цикъл.

— За съжаление обаче това място съществува — меко му възрази Килпепър. — Нямах ли някаква друга теория?

— Да, обаче първо искам да завърша тези изследвания. Но ще ти кажа нещо, от което може би сам ще си направиш изводи.

— Давай.

— На тази планета не успях да открия и един отчупен камък. Естествено, това не е от моята област, но ние всички тук сме нещо като специалисти по всичко. Пък и освен това аз се интересувам от геология. Никъде наоколо няма нито отчупено парче скала, нито камък. Най-малкото каменно образувание тежи поне седем тона.

— И какво означава това?

— А! Видя ли, че и ти започваш да си задаваш въпроси — усмихна се Мо. — Извинявай. Искам да приключа с тези изследвания преди вечеря.

Тъкмо преди залез бяха приключени рентгеновите снимки на животните. Килпепър получи нова изненада. Морисън му бе казал, че тази планета не би могла да съществува. Сега пък Саймънс му каза, че тези животни не могат да съществуват.

— Само погледни тези снимки — заяви той на Килпепър. — Гледай. Виждаш ли някакви органи?

— Не разбирам много от рентгенови снимки.

— Няма и нужда. Само гледай. — Снимките показваха по няколко кости и един-два органа. Имаше следи на нервна система върху някои от снимките, но повечето от животните като че ли бяха съставени от хомогенна маса.

— Няма достатъчно развита вътрешна структура, за да бъдат живи — каза Саймънс. — Такова опростяване е невъзможно. Няма нищо, което да съответства на дробове или сърце. Няма кръвоносна система. Няма мозък. И невероятно малка нервна система. Тези няколко органа, които имат, просто нямат смисъл за мен.

— И твоето заключение е...

— Че тези животни не съществуват — изрече много весело Саймънс. Харесваше му тази мисъл. Щеше да бъде много интересно, ако напишеше статия за несъществуващите животни. Арамик мина покрай тях, като псуваше тихичко.

— Някакъв късмет с езика? — попита го Саймънс.

— Не! — извика Арамик и се изчерви. — Извинявай. Проверих ги за интелигентност чак до клас СЗББ. Това е клас амеба. Никакъв отговор.

— Може би те са просто безмозъчни — предположи Килпепър.

— Не. Възможността им да играят и да се забавляват показва известно равнище на интелигентност. Имат някакъв език и определен шаблон за реакция. Но не ми обръщат внимание. Просто си пеят песнички.

— Мисля, че имаме нужда от вечеря — каза Килпепър. — И може би една или две глътки от отлежалото.

Отлежалото бе добре почетено на вечеря. След като консумираха десетина бутилки, учените се отпуснаха достатъчно, за да започнат да обмислят някои възможности.

Първо, туземците или животните нямаха вътрешни органи, репродуктивни или изхвърлящи такива. Като че имаше поне три дузини различни видове, без да се броят птиците, и се появяваха нови видове с всеки изминат ден.

Същото ставаше и с растенията.

Второ, планетата бе невероятно стерилна и се държеше така, като че не допуска да бъде замърсявана от каквото и да било.

Трето, туземците си имаха език, но явно не можеха да го предадат на други. Нито пък можеха да научат чуждия.

Четвърто, наоколо нямаше отломки от скали или камъни.

Пето, тук имаше един огромен метален стълб, издигащ се на километри височина. Точният му размер щеше да бъде определен, когато бъдат проявени новите снимки. Въпреки че нямаше знаци за машинна култура, стълбът явно бе продукт на обработка. Някой трябва да го бе построил и поставил тук.

— Съберете всичко това и ми кажете до какви изводи можем да достигнем — каза Килпепър.

— Аз имам теория — обади се Морисън. — Красива теория. Искате ли да я чуете?

С изключение на Арамик всички казаха да. Арамик още преживяваше неуспеха си да научи туземния език.

— Според мен тази планета е изкуствена. Няма начин. Никакъв живот не би могъл да възникне без наличието на бактерии. Тя е изработена от някаква суперраса, която е поставила металния стълб тук. Планетата е направена за тези животни.

— Защо? — попита Килпепър.

— Е, точно това е красивата част — замечтано отвърна Морисън. — Чист алтруизъм. Погледнете туземците. Щастливи, весели. Напълно лишени от чувство за насилие и лоши навици. Не заслужават ли един такъв свят? Един свят, където да могат да се радват и да играят сред вечно лято?

— Това е прекрасно — каза Килпепър и прикри усмивката си. — Но...

— Тези същества са тук като знак — продължи Морисън. — Съобщение за всички минаващи оттук същества, че могат да живеят в мир.

— Само един пропуск има — каза Саймънс. — Животните не биха могли да еволюират по нормалния път. Нали видяхте рентгеновите снимки?

— Така е. — Мечтателят погледна бегло биолога и се сепна. — Може би са работи.

— Това е обяснението, което бих предпочел — каза Саймънс. — Според мен съществата, които са построили металния стълб, са направили и тези животни. Те са им слуги, роби. Не бих се учудил, ако си мислят, че *ние* сме техните господари.

— А къде тогава са истинските им господари? — попита Морисън.

— Че откъде, по дяволите, мога да знам? — отвърна Саймънс.

— И къде ли живеят тези господари? — попита Килпепър. — Не сме забелязали нищо, което да прилича на домове.

— Те сигурно са толкова напреднали, че нямат нужда от машини или къщи. Живеят в съгласие с природата.

— Тогава за какво са им слуги? — попита безжалостно Морисън. — И за какво са направили стълба?

Тази вечер бяха проявени новите снимки на металния стълб и учените ги за разглеждаха с интерес. Върхът на стълба бе на височина близо два километра и бе скрит от гъсти облаци. От двете страни на върха, под прав ъгъл към стълба имаше две огромни издатини, простиращи се на петнадесет метра встрани.

— Прилича на наблюдателница — каза Саймънс.

— Че какво ще наблюдават на такава височина? — попита Морисън. — Могат да видят само облаци.

— Може да обичат да гледат облаци — отвърна Саймънс.

— Аз си лягам — заяви намусено Килпепър.

Когато се събуди на другата сутрин, Килпепър усети, че нещо не е наред. Облече се и излезе навън. Имаше нещо неуловимо във вятъра. Или просто бяха нерви?

Килпепър поклати глава. Той вярваше в предчувствията. Те винаги означаваха, че несъзнателно е достигнал до някакво решение на проблема.

Около кораба всичко изглеждаше нормално. Животните си бяха навън и се разхождаха спокойно наоколо.

Килпепър ги погледна и тръгна да обикаля кораба. Учените се бяха заели с работа и се опитваха да открият тайните на планетата.

Арамик се мъчеше да научи езика от едно зелено-сребристо животно с тъжен поглед. То изглеждаше необикновено апатично тази сутрин. Едва шептеше песничките си и не обръщаше внимание на Арамик.

Килпепър си помисли за Цирцея. Можеше ли животните да са хора, превърнати в животни от някой побъркан магьосник? Той отхвърли странната си мисъл и продължи да върви.

Екипажът не бе забелязал нищо обезпокоително. Всички *заедно* се бяха отправили към водопада, за да поплуват. Килпепър изпрати двама от хората си да направят микроскопски анализ на металния стълб.

Той го тревожеше повече от всичко. Останалите учени като че ли не му обръщаха внимание, но Килпепър смяташе това за нормално. Всеки се занимаваше с работата си. Лингвистът отдаваше първостепенно значение на езика, ботаникът смяташе, че загадката на планетата се крие в разноплодовите дървета.

А той какво мислеше? Капитан Килпепър се замисли. На него му беше нужна обща теория, която да обедини всички забелязани аномалии.

Каква би могла да бъде тази теория? Защо тук нямаше бактерии? Защо нямаше скали? Защо, защо, защо. Килпепър бе сигурен, че обяснението е относително просто. Почти пред очите му... И все пак невидимо.

Той приседна в сянката и се облегна на кораба. Опита се да мисли.

Около пладне Арамик, лингвистът, се приближи до него. Той започна да хвърля една по една книгите си към стените на кораба.

— Ядосан си — каза Килпепър.

— Предадох се — отвърна Арамик. — Тези животни вече не ми обръщат никакво внимание. Едва си отварят устите. И престанаха да играят.

Килпепър се изправи и отиде до животните. Те наистина не изглеждаха весели. Мотаеха се наоколо, като да бяха в последен стадий на умора.

Саймънс стоеше до тях и записваше нещо в малък бележник.

— Какво им има на малките ти приятели? — попита Килпепър.

— Не знам — отговори Саймънс. — Може би са били толкова възбудени, че не са могли да спят снощи.

Жирафоподобното същество изведнъж падна. После бавно се завъртя настрани и замря.

— Това е странно — каза Саймънс. — За пръв път виждам някое от тях да прави така. — Той се надвеси над падналото животно и потърси пулс. Изправи се след няколко секунди.

— Няма признаци на живот — каза той.

Две от по-малките с лъскава черна козина също паднаха.

— О, Боже — възкликна Саймънс. — Какво пък става сега?

— Боя се, че знам — обади се Морисън, който излезе от кораба с посивяло лице. — Бактерии.

— Капитане, чувствам се като убиец. Мисля, че ние убихме тези бедни животни. Нали помниш, че ти казах, че на тази планета няма следи от микроорганизми? Помисли си само колко много сме им донесли ние! Бактериите просто текат от нашите тела към тези нещастници, които нямат никакви съпротивителни сили. Не бива да забравяме това.

— Май ми беше казал, че във въздуха има няколко дезинфектиращи агента? — попита Килпепър.

— Очевидно не действат достатъчно бързо — Морисън се наведе и огледа едно от дребните животни. — Сигурен съм в това.

Останалите животни около кораба също падаха и оставаха неподвижни. Капитан Килпепър се огледа тревожно.

Един от мъжете от екипажа тичаше към тях и махаше с ръка. Беше още мокър след плуването в езерото.

— Сър — задъхано каза той. — Там, около водопада... животните...

— Знаем. Докарай всички от хората ни тук.

— Не е само това, сър — продължи мъжът. — Водопадът... Разбирате ли... Водопадът...

— Добре де, изплюй камъчето.

— Той спря, сър. Спря да тече.

— Веднага докарай всички!

Човекът се затича обратно. Килпепър се огледа, макар че не знаеше какво търси. Кафеникавата гора беше тиха. Твърде тиха.

Той почти се досещаше за отговора... Килпепър осъзна, че лекият, нежен ветрец, който духаше постоянно, бе спрял.

— Ама какво, по дяволите, става? — разтревожено попита Саймънс. Всички тръгнаха към кораба.

— Не ви ли се струва, че слънцето потъмнява? — прошепна Морисън. Не бяха сигурни. Беше пладне, но слънцето наистина като че ли не блестеше толкова силно.

Хората от екипажа, блестящи от влагата, идваха тичешком откъм водопада и езерцето. По заповед на Килпепър всички се качиха в кораба. Учените останаха навън и заоглеждаха потъналата в тишина земя.

— Какво ли може да сме направили? — попита Арамик. Той потръпна при вида на изпопадалите животни.

Мъжете, които бяха отишли да изследват стълба, с тичане се спуснаха от хълма. Тичаха с препъване през високата трева, като че ли самият Дявол ги гонеше по петите.

— Какво има? — попита Килпепър.

— Този проклет стълб, сър — задъхано каза Морена. — Той се завърта!

Стълбът, тази километрова метална маса от невероятно твърд метал, се завърта?

— Какво ще правим? — попита Саймънс.

— Връщайте се в кораба — измърмори Килпепър. Чувстваше как отговорът се оформя в ума му. Нужно му беше само още едно мъничко доказателство. Само едничко...

Животните скочиха на краката си! Червено-сребърните птички започнаха отново да прехвъркват във въздуха. Хипожирафът също се вдигна на крака, изпръхтя и хукна нанякъде. Останалите животни го последваха. Откъм гората на ливадата нахлу поток от други странни животни.

С пълна скорост те се насочиха на запад, далеч от кораба.

— Бързо всички в кораба! — извика внезапно Килпепър. Сега вече знаеше. Всичко му стана ясно и той само се надяваше корабът му да бъде навреме надалеч в космоса.

— Бързайте, дяволите ви взели! Включете двигателите! — развика се той на обърканите хора от екипажа.

— Но ние не сме си събрали уредите — възрази Саймънс. — Не виждам нуждата от такова...

— Обирайте си крушите! — изрева капитан Килпепър и забута учените към кораба.

Изведнъж от запад се проточиха дълги сенки.

— Капитане, още не сме приключили с изследванията...

— Ще имате късмет, ако не приключите с живота си — изръмжа им Килпепър, докато ги вкарваше през вратата. — Още ли не сте готови? Затворете вратата! Всичко да се затегне!

— От завъртането на стълба ли е това? — заговори Саймънс, който настигна Морисън в коридора на кораба. — Добре, де, предполагам, че това е някоя суперраса, която...

— Този въртящ се стълб е ключ, поставен в сферата на тази планета — каза Килпепър, който тичаше към мостика. — Той изчиства това място. Целият свят — животните, реките, вятърът — всичко изчезва.

Той набра координати за бързо издигане.

— Затегнете коланите — каза той и продължи: — Представете си само едно място, където от дърветата растат всякакви прекрасни плодове. Където няма бактерии, които да те разболеят, където няма нито една остра скала или камък, в които да се нараниш или да се спънеш. Място, пълно с чудни, приятни и весели животни, където всичко е предназначено, за да ти достави удоволствие.

— Детска градина!

Учените се втренчиха в него.

— Стълбът е ключ. Когато кацнахме без разрешение, това място се развали. Сега някой почиства планетата.

Навън сенките се бяха проточили надалеч през моравата.

— Дръжте се — каза Килпепър и дръпна лоста за излитане. — За разлика от животните-играчки на мен не ми се иска да се срещам с децата, които си играят тук. А още по-малко ми се иска да срещам родителите им.

МИРИСЪТ НА МИСЪЛТА

Истинските проблеми на Лерой Клийви започнаха, когато преминаваше с пощенски кораб 243 през неколонизирания звезден куп Сийргън. Преди това бе имал обикновените трудности на междузвездния пощальон: стар кораб, издраскани тръби и повредена астронавигационна система. Но сега, докато изчисляваше отклонението, забеляза, че в кораба става неприятно топло.

Той въздъхна недоволно, включи охлаждането и се свърза с началника на пощата в Базата. Беше в края на обхвата за радиоконтакт и гласът на шефа плуваше из море от статична пукотевица.

— Пак ли неприятности, Клийви? — попита шефът със зловещия глас на човек, който пише графици и вярва в тях.

— О, не знам — отвърна весело Клийви. — Като оставим настрана тръбите, астронавигацията и кабелите, всичко е наред, с изключение на изолацията и охлаждането.

— Това е направо срамно, дявол да го вземе — отвърна с внезапно съчувствие началникът на пощата. — Разбирам как се чувстваш.

Клийви включи охлаждането на МАКСИМУМ, избърса потта, която течеше в очите му и реши, че шефът само *си мисли*, че разбира как се чувства той.

— Малко ли съм врънkal правителството за нови кораби? Непрекъснато го правя. — Шефът се изсмя тъжно. — Те май си мислят, че мога да им разнасям пощата с всякакви стари трошки.

В този момент Клийви хич не се интересуваше от проблемите на шефа си. Дори и с включено на максимум охлаждане, в кораба беше горещо.

— Изчакай за момент — каза той. Отиде в задната част на кораба, откъдето като че ли се излъчваше топлината, и установи, че три от резервоарите му са пълни не с гориво, а с кипяща бяла маса. Четвъртият резервоар бързо се изпълваше със същото. Клийви ги огледа за миг, обърна се и хукна към радиото.

— Нямам вече гориво — каза той. — Мисля, че е каталитична реакция. Казах ви, че ми трябва нови резервоари. Кацам на първата кислородна планета, която намеря.

Той измъкна корабния СПРАВОЧНИК ЗА СПЕШНИ СЛУЧАИ и потърси в него информация за звездния куп Сийргън. В тази група нямаше колонии, но кислородните планети бяха отбелязани за по-нататъшно изследване. Какво имаше на тях освен кислорода, никой не знаеше. Клийви очакваше да открие, ако корабът останеше цял достатъчно дълго.

— Ще опитам на З-М-22! — извика той през все по-нарастващия статичен шум.

— Пази пощата — изрева в отговор шефът. — Веднага изпращам кораб за теб.

Клийви му каза къде да си пъкне всичките десет кила от скъпоценната поща, но началникът вече беше изключил.

Клийви извърши добро кацане на З-М-22. Изключително добро, като се има предвид факта, че уредите и ръчките бяха твърде горещи, за да се пипат, че тръбите бяха се огънали от горещината, а чантата с пощата, метната на гърба му, ограничаваше движенията. Пощенски кораб 243 се приближи като лебед. На шест метра над повърхността на планетата той се предаде и се строполи като камък.

Клийви запази съзнание, макар да беше сигурен, че всяка кост по тялото му е счупена. Корпусът на кораба беше тъмночервен, когато той се измъкна през спасителния люк, завързал здраво за гърба си чантата с писмата.

Потътри се на около стотина метра със затворени очи. После корабът избухна и го хвърли по лице върху земята. Той стана, направи още две крачки и припадна окончателно.

Когато дойде на себе си, видя, че лежи върху малко хълмче, с лице в тревата. Беше в прекрасно шоково състояние. Чувстваше се отделен от тялото си. Един чист интелект, носещ се във въздуха. Всички притеснения, чувства, страхове бяха останали в тялото му, а *той* бе свободен.

Огледа се и видя, че наблизо минава някакво малко животинче. Бе с приблизителните размери на катеричка, но с тъмнозелена козина.

Когато то се приближи, той забеляза, че няма нито очи, нито уши.

Това не го изненада. Напротив, стори му се нормално. Защо, по дяволите, на една катеричка ѝ *трябват* очи или уши? За катеричките бе по-добре да не виждат мъката и нещастията на света, да не чуват мъчителните писъци на...

Приближи се друго животно. То пък бе с вида и размерите на голям вълк, но също зелен на цвят. Паралелна еволюция? Клийви реши, че за общата схема всъщност няма никакво значение. Това животно също беше без очи и уши. Но затова пък имаше страхотни зъби.

Клийви го наблюдаваше почти безразлично. Как може чистият интелект да се занимава с вълци и катерички, пък били те без очи или друго? Той забеляза, че катеричката се бе смръзнала на не повече от пет крачки от вълка. Той се приближаваше бавно. После, на не повече от три крачки, като че ли загуби следата. Поклати глава и направи бавен кръг. Когато продължи напред, тръгна в правилната посока.

Слепецът лови слепец, каза си Клийви и това му се стори като дълбока и вечна истина. Докато наблюдаваше, катеричката помръдна, вълкът скочи, сграбчи я и я лапна на три хапки.

Колко са му големи зъбите, помисли Клийви. Безокият вълк веднага се извърна към него.

Сега ще ме изяде, помисли Клийви. Беше му смешно да осъзнае, че е първият човек, който ще бъде изяден на тази планета.

Вълкът дишаше в лицето му, когато Клийви отново припадна.

Когато дойде на себе си, беше вечер. Върху земята се бяха проточили дълги сенки, а слънцето бе слязло ниско. Клийви седна и опипа внимателно ръцете и краката си. Нямахше нищо счупено.

Той се надигна на коляно, скапан, но в състояние да контролира чувствата си. Какво се бе случило? Спомни си катастрофата, като да бе станала преди хиляда години. Корабът бе изгорял, той се бе отдалечил от него и бе припаднал. А след това бе срещнал вълка и катерицата.

Той се изправи несигурно на крака и се огледа. Това трябва да го беше сънувал. Ако бе имало вълк, досега да го е изял.

Когато погледна към краката си, той видя зелената опашка на катеричката и главата ѝ на няколко крачки встрани.

Отчаяно се опита да мисли. Значи е *имало* вълк, при това гладен. И ако очакваше да оживее до идването на спасителния кораб, трябваше да открие какво точно се е случило и защо.

Нито едно от животните не бе имало очи. Тогава как се проследяваха? По мириса? Ако е така, защо вълкът толкова трудно бе открил катеричката?

Той чу някакъв тих рев и се извърна. Там, на не повече от петдесет крачки, имаше нещо, което приличаше на пантера. Една жълто-кафява, безока и безуха пантера.

Проклетата менажерия, помисли Клийви и приклепна във високата трева. Тази планета го изненадваше твърде много. Трябваше му време да помисли. Как действат тези животни? Дали вместо зрение имаха чувство за ориентация?

Пантерата започна да се отдалечава.

Клийви задиша малко по-спокойно. Може би, ако не се мяркаше пред пантерата...

Щом думата „пантера“ му мина през ума, звярът се обърна към него.

Че какво пък направих, запита се Клийви и се зарови в тревата. Та този звяр не може да ме подуши, да ме види или чуе? Само реших да не му заставам на пътя...

С високо вдигната глава пантерата затича към него.

Ето какво! Без очи или уши, имаше само един начин звярът да го усети.

Той трябва да бе телепат!

За да провери теорията си, той произнесе на ум думата „пантера“, идентифицирайки я с животното, което се приближаваше към него. Пантерата изръмжа яростно и намали разстоянието помежду им.

За част от секундата Клийви разбра много неща. Вълкът бе проследил катеричката по телепатичен път. Катеричката се бе смързнала. Може би даже бе престанала да мисли! Вълкът бе загубил

мириса, докато катеричката не бе успяла повече да се въздържи от мисли.

В такъв случай защо вълкът не бе атакувал него, докато бе в безсъзнание? Може би и той е престанал да мисли или поне не е мислил на дължината на вълната, възприемана от вълка. Но може би имаше и нещо повече от това.

Сега обаче негов проблем беше *пантерата*.

Звярът изръмжа отново. Намираше се само на тридесетина крачки и се приближаваше бързо.

Клийви реши, че просто не трябва да мисли за... Трябваше да си мисли за нещо друго. По този начин, може би... ами той вероятно ще загуби мириса. Той започна да си мисли за всички момичета, които някога бе познавал, при това с мъчителни подробности.

Пантерата спря и объркано започна да рови земята.

Клийви продължи да мисли: за момичета, за кораби, за планети и за момичета, и кораби, и за всичко друго с изключение на пантери...

Пантерата напредна още пет крачки.

По дяволите, помисли си той. Как да *не* мислиш за нещо? Мислиш си непрекъснато за камъни и скали, за хора и места, за други неща, но умът ти винаги се връща на... Но ти не можеш да го отхвърлиш и да се замислиш за скъпата си баба, пияния си стар татко и драскотините върху десния ти крак. (Преброй ги. Осем. Преброй ги пак. Пак осем.) А сега вдигни поглед, ей така случайно, погледни, но се прави, че не познаваш... Както и да е, той все пак се приближава.

Клийви разбра, че да се опитва да *не* мисли за нещо е като да спре лавина с голите си ръце. Разбра, че човешкият ум изобщо не може да бъде ограничаван така направо и съзнателно. За това са необходими време и опит.

Оставаха му още петнадесетина крачки, за да се научи как да не мисли за...

Добре де, има игри на карти, за които може да се мисли, празненства, кучета, котки, коне, мишки, овце, вълци (да пази Господ!), драскотини, бойни кораби, пещери, бърлоги, леговища, малки животинчета (внимавай), *n-простоти*, туй-онуй, разни работи и така нататък (още осем крачки), храни, ястия, огън, лисица, прасета, торби, колички и п-п-п...

Пантерата се намираше само на около пет крачки и се присвиваше за скок. Клийви вече не можеше да отбягва мисълта. И изведнъж, в момент на вдъхновение, той си помисли:

— Женска пантера!

Пантерата, все още свита, се обърна неуверено към него.

Клийви се концентрира върху мисълта за женската. Той беше женска пантера и какво всъщност се опитваше да направи този мъжкар, като я плаши по този начин? Помисли си за неговите (нейните, по дяволите!) малки, за топлото леговище и удоволствието да проследява катерички...

Пантерата се приближи бавно и се отърка в Клийви. Той мислеше отчаяно. Колко хубаво е времето и какво чудесно животно е всъщност този мъжкар. Толкова едър, силен и с огромни зъби...

Пантерата замърка!

Клийви се излегна и уви въображаемата си опашка около тялото си, защото реши да поспи. Мъжката пантера стоеше до него в нерешителност. Като че ли чувстваше, че нещо не е наред. Изръмжа веднъж гърлено, извърна се и се отдалечи.

Слънцето тъкмо бе залязло и цялата земя изглеждаше тъмно синя. Клийви установи, че се тресе несъзнателно и след миг ще се разсмее истерично на глас. Ако пантерата бе останала само още миг...

Той се удържа с усилие на волята. Беше време да се замисли сериозно.

Може би всяко от животните си имаше характерен мирис на мисълта. Катеричката излъчва един вид, вълкът друг, а човешкото същество напълно различен. Най-важният въпрос бе дали той може да бъде проследен само когато мисли за определено животно. Или дали мисълта му като мирис би могла да бъде различена дори и когато не мисли за нещо определено?

Очевидно пантерата го бе усетила чак когато бе помислил точно за нея. Но това би могло да се дължи и на странността. Мирисът на неговата чуждоземна мисъл бе успяла този път да обърка пантерата.

Просто трябваше да изчака, за да разбере. Пантерата може би не беше толкова глупава. Защото този номер ѝ го правеха за първи път.

Всеки номер може да сполучи... веднъж.

Клийви се излегна и погледна небето. Беше твърде изморен, за да се помръдне, а и израненото тяло го болеше. Какво ли щеше да му се

случи сега през нощта? Дали животните продължаваха да ловуват? Или има нещо като примирие? Точно сега не му пукаше.

Да вървят по дяволите катеричките, вълците, пантерите, лъвовете, тигрите и северните елени.

Той заспа.

На следващата сутрин се изненада, като се събуди все още жив. Толкова по-добре. Можеше да бъде и хубав ден. Той весело се запъти към кораба.

От пощенски кораб 243 бе останала купчина изкривен метал върху изгорена земя. Клийви намери един метален прът, претегли го на ръка и го мушна в колана си откъм пощенската чанта. Не беше кой знае какво оръжие, но все пак му даваше известна сигурност.

Корабът не ставаше за нищо. Той го изостави и започна да се оглежда за някаква храна. В околността имаше няколко плодни храста. Той внимателно опита един от плодовете и го намери кисел, но не неприятен. Събра си от плодовете и ги изми във водата на близкото поточе.

Все още не бе видял никакви животни. Естествено, доколкото ги познаваше вече, те може би точно сега го заобикаляха.

Той отхвърли тази мисъл и започна да се оглежда за място, където да се скрие. Най-добре бе да не им се мярка пред очите, докато пристигне спасителният кораб. Той обиколи леко издигащите се хълмове, търсейки някоя канара, дърво или пещера. Но приятният пейзаж не предлагаше нещо повече от някой и друг двуметров храст.

Този следобед той вече се чувстваше изморен и раздразнен и оглеждаше нетърпеливо небето. Защо корабът още не идва? Предполагаше, че един бърз спасителен кораб би могъл да пристигне дотук за не повече от ден-два.

Ако, разбира се, началникът на пощата търсеше точно тази планета.

В небето нещо се движеше. Той се вгледа със силно разтуптяно сърце. Там наистина имаше нещо!

Беше птица. Тя се спускаше бавно към него, балансирайки с гигантските си криле. Плъзна се рязко надолу, но после отлетя.

Имаше странна прилика с лешояд.

Той продължи да върви. След миг се намери лице в лице с четири слепи вълка.

Това поне отговори на един от въпросите му. Той *можеше* да бъде проследен по характерния му мирис на мисълта. Очевидно зверовете на тази планета бяха решили, че не е твърде непригоден за ядене.

Вълците се приближиха внимателно. Клийви опита номера, който бе използвал вчера. Като измъкна металния прът от колана си, той помисли за себе си като за вълчица, тръгна да търси малките си. Дали някой от вас, господа, няма да ми помогне да ги намеря? Тук бяха. Само преди няколко минути... Едното беше зелено, другото на петна, а третото...

Може би тези вълци нямат петнисти малки. Един от тях се хвърли към Клийви. Той го удари още докато беше във въздуха с пръта си и вълкът се отдръпна.

Четири животни застанаха едно до друго и започнаха да се приближават.

Клийви отчаяно се опита да си помисли, че не съществува. Никаква полза. Вълците продължиха да напредват.

Клийви си помисли за пантерата. Той беше пантера, при това голяма и търсеше да похапне вълчо месо.

Това ги спря. Те подвиха страхливо опашки, но не отстъпиха.

Клийви изръмжа, тропна с крак и се хвърли напред. Вълците се дръпнаха, но единият се промъкна отзад.

Той отстъпи встрани, като внимаваше да не го обградят. Като че ли не му вярваха. Може би не беше се представил добре като пантера. Те престанаха да отстъпват. Единият бе застанал зад него, а останалите не мърдаха, изплезили езици от влажните си, разтворени пасти. Клийви изръмжа яростно и размаха пръта си. Един от вълците се дръпна назад, но онзи, който беше отзад, скочи, блъсна се в пощенската чанта и го събори.

Докаато те се нахвърляха отгоре му, Клийви получи ново вдъхновение. Той си представи, че е змия, много бърза, смъртоносна и с толкова остри отровни зъби, че би могла да отнеме живота на един вълк само за миг.

Те мигновено отскочиха от тялото му. Клийви изсъска и надигна глава върху дългата си гъвкава шия. Вълците завиха яростно, но не се решиха да нападнат.

Тогава Клийви сбърка. Знаеше, че не трябва да отстъпва, но тялото му си имаше други идеи. Без да се замисля, той се извърна и хукна.

Вълците го последваха, а когато вдигна поглед, Клийви видя, че лешоядите се събираха, за да могат да получат остатъците от тялото му. Той се стегна и се опита отново да се направи на змия, но вълците продължиха да напредват.

Лешоядите над главата му подсказаха нещо. Като космонавт, той знаеше как изглежда земята, гледана отгоре. Клийви реши да се превърне в птица. Той си представи как се носи във въздуха, балансирайки леко по течението, гледайки надолу към зелената, вълнообразна повърхност на планетата.

Вълците се объркаха. Те започнаха да тичат в кръг и да подскачат във въздуха. Клийви продължи да лети, все по-високо нагоре, като при това отстъпваше по-надалеч.

Най-после се отдалечи дотолкова, че вече не виждаше вълците. Беше вечер. Той бе изтощен. Бе преживял още един ден. Но явно, че измамите му хващаха вяра само веднъж. Какво щеше да прави утре, ако спасителният кораб не дойдеше?

След като се стъмни, той лежа буден дълго, наблюдавайки небето. Но виждаше само звезди. И чуваше само виене на вълци или рев на пантера, която сънува закуската си.

Сутринта дойде твърде бързо. Клийви се събуди все още изморен и скапан. Остана да лежи по гръб, в очакване да се случи нещо.

Къде бе спасителният кораб? Реши, че са имали вече достатъчно време, за да стигнат дотук. Но защо още ги нямаше? Ако се забавеха още, пантерата...

Не биваше да си го помисля. В отговор чу ръмжене отдясно.

Той се изправи и се отдалечи от звука. Реши, че ще е по-добре да се изправи пред вълците...

И това не биваше да го помисля, защото сега към рева на пантерата се добави и виенето на няколко вълка. За миг той си помисли, че те биха могли да се избият взаимно. Ако вълците се нахвърлят на пантерата, той би могъл да се измъкне...

Но те се интересуваха само от него. Защо да се бият помежду си, досети се той, щом като се намира помежду им и излъчва във всички посоки своя страх и отчаяние?

Пантерата тръгна към него. Вълците останаха по местата си, явно в очакване да се задоволят с остатъците. Клийви опита отново номера с птицата, но пантерата след кратко колебание, продължи да напредва.

Клийви отстъпи към вълците, като се молеше да има нещо, върху което да се покатери. Трябваше му някоя скала или поне нормално дърво...

Но тук имаше само храсти! С въображение, породено от отчаянието, Клийви се превърна в двуметров храст. Всъщност не знаеше какво би си мислил един храст, но реши да опита.

Сега тъкмо цъфтеше. И един от корените му беше леко наранен — в резултат от последната буря. Но все пак си бе доста красив храст, като се има предвид всичко останало.

С крайчеца на единия си клон той видя, че вълците престанаха да се движат. Пантерата го обиколи, подуши го и наклони глава настрани.

Ами да, помисли си той, кой ще яде храсти? Може и да си е помислила, че съм нещо друго, но всъщност аз съм просто един храст. Сигурно не ти се ще да си напълниш устата с листа, нали? Пък и можеш да си счупиш някой зъб в клоните ми. Че кой е чувал пантера да яде храсти? А пък аз съм храст. Питай майка ми. Тя също беше храст. Ние всички сме си храсти още от ерата на карбона.

Пантерата нямаше намерение да напада. Но нямаше намерение и да се маха. Клийви се чудеше докога ли ще издържи. За какво още да мисли? За красотата на пролетта? За гнездо с червеношийки в косите си?

На рамото му кацна малко птиче.

Не е ли прекрасно, помисли си Клийви. То също смята, че съм храст. Ще си построи гнездо в клоните ми. Виж колко приятно. Всички останали храсти ще ми завиждат.

Птичето клъвна леко шията на Клийви.

Спокойно, помисли си той. Не искаш да убиваш дръвчето, което те храни нали...

Птичето го клъвна отново. Внимателно. После, като заби здраво ноктестите си крачета в рамото му, започна да клъве шията му със скоростта на пневматичен чук.

Проклет кълвач, помисли Клийви, като се опитваше все пак да си остане храст. Забеляза, че пантерата внезапно стана неспокойна. Но след като птичето го клъвна за петнадесети път, Клийви не издържа. Той го сграбчи и го хвърли към пантерата.

Пантерата щракна с челюсти, но не улучи. Ядосаната птичка полетя с писък около главата на Клийви. После литна да си търси поспокойни храсти.

Клийви веднага се превърна отново в храст, но играта вече бе приключила. Пантерата се хвърли към него. Клийви се опита да бяга, но се спъна в един вълк и падна. След като пантерата вече ръмжеше в ухото му, той разбра, че е труп.

Пантерата се поколеба.

Клийви вече беше труп до върха на пръстите си. Беше мъртъв от дни, от седмици. Кръвта му отдавна бе изтекла. Плътта му се разлагаше. Беше мърша. Никое нормално животно не би го докоснало, независимо колко е гладно.

Пантерата като че ли се съгласи. Тя се отдръпна. Вълците виеха от глад, но те също се отдръпнаха.

Клийви увеличи гниенето си с още няколко дни. Мислеше си колко ужасно изглежда, колко нездравословен леш представлява. И наистина повярва в мисълта си. Искрено вярваше, че не става за ядене от когото и да било.

Пантерата продължи да се отдалечава, следвана от вълците. Беше спасен! Можеше да продължава да се прави на труп през остатъка от живота си, ако е необходимо...

И тогава подуши *истински* мирис на мърша. Като се огледа, той видя една огромна птица, която кацна до него.

На Земята тя би била наречена лешояд.

Клийви щеше да се разплаче. Нищо ли не можеше да направи? Лешоядът се насочи към него и Клийви скочи и го ритна. Ако трябваше да бъде изяден, поне нямаше да е от лешояд.

Пантерата се върна със скоростта на светкавица и като че ли по сляпото ѝ лице, покрито с козина, се виждаше яд и объркване. Клийви вдигна металния си прът, като му се искаше той да беше дърво, върху

което да се покатери, пистолет, с който да стреля или дори факла, която да развърти наоколо си...

Факла!

Той веднага разбра, че е намерил отговора. Размаха горящия край към пантерата и тя се отдръпна със скимтене. Клийви бързо започна да гори във всички посоки, като подпалваше сухата трева и храстите.

Пантерата и вълците побягнаха.

Сега вече бе негов ред! Не биваше да забравя, че всички животни се страхуват силно и инстинктивно от огъня. Боже мили, той щеше да бъде най-опустошаващият огън, който би могъл да види това място!

Появи се лек ветрец и го понесе над хълмистата земя. Изпод храстите изскачаха катерички и бягаха надалеч от него. Цели птичи ята се вдигнаха във въздуха, а пантерите, вълците и останалите животни бягаха заедно, забравили всяка мисъл за храна, мъчейки се по-скоро да се отърват от огъня — да избягат далеч от него!

Клийви си помисли бегло, че сега е станал истински телепат. Със затворени очи той можеше да вижда всичко около себе си и да чувства какво става. Той напредваше като бушуващ пожар и изгаряше всичко по пътя си. И *усещаше* страха, който излъчваха мислите им докато бягаха.

Беше приятно. Та нали човекът винаги е бил господар заради възможността си за адаптация, заради разума си? И тук той постигна същия успех. Той с гордост насочи пламъците си на пет километра от себе си и подпали храстите. Гореше силно, пращеше, хвърляше искри...

И тогава усети първата капка вода.

Той продължи да гори, но капките станаха пет, после петнадесет, а после петстотин. Бе измокрен и огънят, тревата и храстите скоро бяха залети с вода.

Загасиха го.

Не е честно, помисли си Клийви. Имаше пълното право да победи. Бе се противопоставил на тази планета със собствените ѝ средства и бе я победил... Но природата бе разрушила постижението му.

Животните плахо започнаха да се завръщат.

Водата се сипеше отгоре. Последните пламъци на Клийви загаснаха. Той въздъхна и припадна.

— ... дяволски хубава работа. Ти запази пощенските пратки и това е знак, че си чудесен пощальон. Може да те уредим за медал.

Клийви отвори очите си. Началникът на пощата се бе надвесил отгоре му и се усмихваше гордо. А той самият лежеше върху една койка и виждаше над себе си извитите метални стени.

Беше в спасителния кораб.

— Какво се случи? — попита с прегракнал глас.

— Пристигнахме тъкмо навреме — отвърна шефът. — По-добре още да не се движиш. Едва не те изпуснахме.

Клийви усети, че корабът се издига и разбра, че напускат планетата З-М-22. Той се домъкна до прозореца и погледна зелената земя долу.

— Малко оставаше — продължи шефът, застанал зад Клийви и наблюдаващ повърхността. — Веднага пуснахме противопожарната система на кораба. Ти бе застанал в центъра на най-страхотния прериен пожар, който някога съм виждал...

Докато гледаше надолу към недокоснатата зеленина на планетата, началникът на пощата като че ли се усъмни в думите си. Той погледна отново и изражението му напомни на Клийви за пантерата, която беше излъгал.

— Я кажи... Как така огънят не те докосна?

НАЙ-НЕОБХОДИМОТО

Ричард Грегър седеше зад бюрото си в прашната канцелария на „ААА — Първокласна служба за междупланетно почистване“ и гледаше с ужас списъка. Той включваше 2305 отделни артикула. Грегър се опитваше да си спомни какво ли може да бе забравил.

Антирадиационният мехлем? Вакуумните горелки? Комплектът за почистване на водата? Да, те всички бяха тук.

Той се прозя и погледна часовника си. Арнолд, партньорът му, би трябвало вече да се е върнал. Бе отишъл да поръча всичките 2305 артикула и да наблюдава натоварването им на космическия кораб. След няколко часа „ААА — Първокласна“ трябваше да тръгне за изпълнението на новата си задача.

Но дали бе записал всичко необходимо? Един космически кораб сам по себе си е отделна планета, самостоятелен и самозадоволяващ се. Ако ти се свърши боба на Дементия II, там няма откъде да си купиш още. Няма Брегова охрана, която да побърза да ти смени изгорената облицовка на главния двигател. Трябва да си имаш резервна облицовка на борда, за да подмениш изгорялата, а справочниците ще ти кажат как да го направиш. Космосът е твърде обширен, за да могат да се провеждат много спасителни операции.

Екстрактор за кислород? Цигари? Беше като да поставиш двигатели на някой супермаркет, помисли си Грегър.

Той бутна списъка настрана, намери колода протрити карти и започна да подрежда един безнадежден пасианс, измислен от самия него.

Само след миг Арнолд пристъпи наперено в канцеларията.

Грегър изгледа партньора си със съмнение. Когато дребният химик се върнесе с тази странна горделива походка и с щастливо грейнало лице, това обикновено означаваше неприятност за „ААА — Първокласна“.

— Взе ли нещата? — попита Грегър.

— Направих даже нещо повече — отвърна гордо Арнолд.

— Трябва да излитаме...

— И ще излетим — каза Арнолд. Той се настани върху края на бюрото. — Току-що спестих значителна сума пари.

— О, не — въздъхна Грегър. — Какво си направил?

— Прецени — заговори с апломб Арнолд. — Само прецени огромните разходи за екипировката на една обикновена експедиция. Ние товарим 2305 артикула само заради вероятността, че някой от тях може да ни потрябва. Харчим си парите, жизненото ни пространство става претъпкано, а това нещо така си и остава неизползвано.

— С изключение на един или два пъти — отвърна Грегър. — Когато ни спасява живота.

— Това съм го взел предвид — каза Арнолд. — Проучих много внимателно този проблем. И успях да орежа значително списъка. С капчица късмет намерих едно нещо, което е наистина необходимо за всяка експедиция. Най-необходимото.

Грегър се надигна и се надвеси над партньора си. През ума му преминаха видения за тежки телесни повреди, но той се въздържа с усилие на волята.

— Арнолд — заговори той. — Не знам какво си направил, но ти препоръчвам да качиш всичките 2305 артикула на борда, при това бързо.

— Не мога — отвърна Арнолд с нервна усмивка. — Парите свършиха. Но това нещо ще ни се отплати.

— Какво нещо?

— Най-необходимото. Ела при кораба и ще ти го покажа.

Грегър не можа да изтръгне от него повече нито дума. Арнолд се усмихваше тайнствено по дългия път до космодрума „Кенеди“. Корабът им вече се намираще на площадката за изстрелване и трябваше да излети по график след няколко часа.

Арнолд отвори със светнало лице люка.

— Ето! — извика той. — Гледай отговора на молитвите на всеки екипаж!

Грегър влезе. Видя една голяма машина с фантастичен вид, с циферблати, лампички и индикатори, разхвърляни безразборно по повърхността ѝ.

— Какво е това? — попита Грегър.

— Не е ли красавица? — Арнолд ласкаво потупа с ръка машината. — Джо, междузвездният вехтошар, я беше скрил под щанда. Убедих го да ми я даде почти без пари.

Според Грегър това обясняваше всичко. Той си бе имал работа с междузвездния вехтошар Джо и преди, и винаги накрая се оказваше излъган. Всъщност играчките на Джо работеха, но кога, доколко и как, си беше съвсем друг въпрос.

— Никаква играчка на Джо няма да тръгва с мен в космоса. Може да успеем да я продадем като метал за вторични суровини — каза строго Грегър. Той започна да търси някакъв лост, за да натроши с него машината.

— Чакай — замоли се Арнолд. — Нека да ти я покажа. Помисли малко. Представи си, че сме в дълбокия космос. Главният двигател прекъсва и спира. След оглед установяваме, че от зъбно колело номер три е изскочила твърдосплавната гайка и е изчезнала някъде. Какво правим?

— Взимаме нова гайка от тези 2305 неща, които сме натоварили точно за такива спешни случаи — каза Грегър.

— Аа! Ама ти не си вписал никаква четвъртинчова твърдосплавна гайка в списъка! — заяви триумфално Арнолд. — Аз проверих. Тогава какво правим?

— Не знам — отвърна Грегър. — Ти кажи.

Арнолд пристъпи към машината и натисна един бутон. После произнесе с ясен глас:

— Твърдосплавна гайка с диаметър четвърт инч.

Машината зашумя и запъшка. Лампичките просветнаха. Една плоча се отмести и пред очите им се появи блестяща, току-що изработена твърдосплавна гайка.

— *Ето* какво ще направим — каза Арнолд.

— Хммм — изръмжа не особено впечатлен Грегър. — Значи прави гайки. И какво друго прави?

Арнолд отново натисна бутона.

— Половин килограм пресни скариди.

Когато панелът се отмести, скаридите бяха върху поставката.

— Трябваше да кажа да бъдат изчистени — заяви Арнолд. — Е, нищо. — Той отново натисна бутона. — Графитен прът с дължина метър и двадесет и два инча диаметър.

Панелът се отвори повече този път, за да може да мине прътът.

— И какво още може да прави? — попита пак Грегър.

— Какво би искал? — каза Арнолд. — Новородено тигърче? Вертикален карбуратор модел А? Двадесет и пет ватова крушка или дъвка?

— Да не би да казваш, че то може да направи *всичко*? — учуди се Грегър.

— Абсолютно всичко. Това е Конфигуратор. Опитай сам.

Грегър опита и произведе набързо литър прясна вода, ръчен часовник и бурканче със сос за коктейли.

— Хммм — произнесе той.

— Разбра ли какво исках да ти кажа? Не е ли по-добре това, вместо да се товарим с 2305 артикула? Не е ли по-просто и по-логично да си произведем само онова, което ни трябва, когато ни потрябва?

— *Изглежда* ми добре — каза Грегър. — Но...

— Но какво?

Грегър поклати глава. Наистина какво? Нямаше представа. Просто от опит знаеше, че тези играчки никога не са толкова полезни, надеждни или сигурни, колкото изглеждат на пръв поглед.

Той се замисли дълбоко, след което натисна бутона.

— Един транзистор, серия GE1342E.

Машината забръмча и панелът се отвори. Там беше мъничкият транзистор.

— *Изглежда* добре — отбеляза Грегър. — Какво правиш?

— Чистя скаридите — отвърна Арнолд.

След като се насладиха на вкусния коктейл от скариди, партньорите получиха разрешение от кулата за излитане. След един час корабът беше в космоса.

Насочваха се към Денет IV. Една планета със средни размери в звездния куп Сикофакс. Денет беше горещ, влажен и плодороден свят, страдащ само от един голям недостатък: твърде много дъжд. На Денет валеше през девет десети от времето, а когато не валеше, беше готово да вали.

Работата им беше лесна. Принципите на климатичния контрол бяха добре познати, тъй като много от светове страдаха от подобни трудности. На „AAA — Първокласна“ щяха да й бъдат необходими няколко дни, за да разруши шаблона на климата и да създаде нов.

След едно безпроблемно пътуване Денет се появи пред погледа им. Арнолд изключи автоматичния пилот и насочи кораба надолу през гъстите облаци. Те преминаха през километри бледа призрачна мъгла. Накрая започнаха да се появяват планинските върхове и те намериха една гладка, пуста, сива равнина.

— Странен цвят има тази земя — каза Грегър.

Арнолд кимна. С умела лекота той спусна кораба, изправи го, насочи се точно над равнината и като балансира двигателите, изключи тягата.

— Чудно, че няма никаква растителност — промърмори Грегър.

Само след миг откриха защо. Корабът увисна неподвижно за секунда, а после падна през равнината на около два метра, докато достигна твърда земя.

Равнината, както им се бе сторила, се оказа мъгла, с гъстота каквато можеше да се намери само на Денет.

Те набързо се освободиха от предпазните колани и започнаха да проверяват зъбите, костите и сухожилията си. Когато установиха, че всъщност нямат нищо счупено или разтегнато по телата си, започнаха да проверяват кораба.

Само че ударът не бе минал толкова безнаказано за горкия стар кораб. Радиото и автоматичният пилот бяха напълно разрушени. Десет от кърмовите плочи бяха смачкани и което бе най-лошото, някои фини компоненти на контролното табло за обратен ход бяха счупени.

— Имахме късмет все пак — каза Арнолд.

— Да — съгласи се Грегър, който се опитваше да види нещо през гъстата мъгла. — Но следващият път използвай уредите.

— От друга страна, аз съм доволен, че се случи така — заяви Арнолд. — Сега ще видиш какъв спасител си имаме в лицето на Конфигуратора. Хайде да се хващаме за работа.

Те направиха списък на повредените части. Арнолд пристъпи към Конфигуратора, натисна бутона и каза:

— Кърмова плоча, пет квадратни инча, дебелина половин инч, стоманена сплав 342.

Машината бързо я подаде.

— Трябват ни десет такива — каза Грегър.

— Знам — Арнолд натисна бутона отново. — Още една.

Машината не реагира.

— Може би трябва да ѝ задам пълната команда — каза Арнолд. Той натисна бутона отново и произнесе: — Кърмова плоча, пет квадратни инча, дебелина половин инч, стоманена сплав 342.

Машината не реагира.

— Това е странно — учуди се Арнолд.

— Нали — изръмжа Грегър със странно чувство на присвиване в дъното на стомаха си.

Арнолд опита пак, но без успех. Той се замисли дълбоко, след което натисна бутона и каза:

— Пластмасова чаша.

Машината му подаде чаша от яркосиня пластмаса.

— Още една — каза Арнолд. Когато Конфигураторът не направи нищо, Арнолд поиска парче восък. Машината му го даде. — Още един — нареди Арнолд. Машината не направи нищо.

— Интересно — замисли се Арнолд. — Май трябваше да се сетя за тази възможност.

— Каква възможност?

— Явно Конфигураторът може да произведе всичко — каза Арнолд. — Но само в един екземпляр. — Той опита отново, като накара машината да направи два молива. Тя направи, но само един.

— Чудесно — каза Грегър. — Трябват ни още девет плочи. А пък таблото за обратен ход също се състои от няколко еднакви части. Какво ще правим?

— Ще измислим нещо — весело отвърна Арнолд.

— Надявам се — измърмори Грегър.

Навън започна да вали. Партньорите седнаха и се замислиха.

— Има само едно обяснение — заяви Арнолд след няколко часа. — Принципът на удоволствието.

— Ъ? — обади се Грегър. Той бе задрямал, приспан от лекото почукване на дъжда по смачканата обвивка на кораба.

— Машината трябва да има някаква форма на разум — каза Арнолд. — Все пак тя получава стимул, превръща го в команди за действие и произвежда продукт на базата на изказаната мисъл.

— Разбира се — отвърна Грегър. — Но само веднъж.

— Да. Но *защо* само веднъж? Това е отговорът на проблемите ни. Аз мисля, че трябва да се дължи на някакво самоналожено ограничение, свързано с усещането за удоволствие. Или може би погрешно разбрано усещане за удоволствие.

— Не те разбирам — каза Грегър.

— Слушай. Конструкторите не биха ограничили машината си по този начин. Единственото възможно обяснение е това: когато машината е била конструирана, при това толкова сложно, в нея са вкарани квазихуманни характеристики. От произвеждането на нещо ново, тя получава квазихуманно чувство на удоволствие. Но произведеното е ново само първия път. След това Конфигураторът иска да направи нещо друго.

Грегър се отпусна отново и задряма. Арнолд продължи да говори.

— Потенциално доволство. Ето какво иска машината. Крайното желание на Конфигуратора е да създава всичко възможно. От негова гледна точка повторението е загуба на време.

— Това е най-подозрителната линия на поведение, която съм чувал някога — каза Грегър. — Но ако предположим, че си прав, тогава какво трябва да направим?

— Не знам — отвърна Арнолд.

— Така си мислех и аз.

Тази вечер Конфигураторът им поднесе много вкусно телешко печено. Приключиха с ябълков пай *а ла машин* и кашкавал. Настроението им се повиши значително.

— Заместители — каза по-късно Грегър, докато пушеше една пура *екс машина*. — Това е, което трябва да опитаме. Сплав 342 не е единствената, която можем да използваме за плочите. Има сума материали, които ще изтраят, докато се върнем на Земята.

Конфигураторът не позволи да бъде излъган да произведе плоча от стомана или каквато и да било сплав на желязото. Те поискаха и получиха плоча от бронз. Но после машината не им даде такава от мед или калай. Алуминият беше приемлив, също като кадмий, платина, злато и сребро. Една волфрамова плоча бе интересна рядкост и на Арнолд му бе интересно да разбере откъде ли машината го бе намерила. Грегър забрани употребата на плутоний и на тях започнаха

да не им достигат материали. Арнолд улучи избора на една плоча от някаква суперсложна керамика. А последната бе от чист цинк.

При триенето в пространството и високите температури плочите от редки метали щяха да бъдат склонни към разтопяване, но при подходящо охлаждане биха могли да изтраят до Земята. Все пак нощната им работа бе увенчана с успех и партньорите се почерпиха с чудесно, макар и някак мазновато сухо шери.

На следващия ден те закрепиха плочите на място и огледаха работата си. Задната част на кораба изглеждаше като парцалено одеяло.

— Мисля, че е доста красиво — каза Арнолд.

— Само се надявам да издържи — отвърна Грегър. — Сега да се заемем с компонентите за обратния ход.

Но това беше проблем от различно естество. Четири еднакви части липсваха, при това нежни и точни изделия от стъкло и метал. И нямаше начин да бъдат заместени с нещо друго.

Машината изработи първата, без да се колебае. Но това бе всичко. Към обяд двамата мъже бяха разочаровани.

— Някакви идеи? — попита Грегър.

— За момента не. Нека си починем и да обядваме.

Те решиха, че ще им дойде добре една салата от раци и си поръчаха такава от машината. Конфигураторът побръмча малко, но не направи нищо.

— Какво има пък сега? — попита Грегър.

— Боях се точно от това — отвърна Арнолд.

— От какво се боеше? Преди не сме искали раци.

— Не — съгласи се Арнолд. — Но сме искали скариди. И те са ракообразни. Боя се, че Конфигураторът започва да взема решения по класове.

— Ти по-добре вземи да отвориш няколко консерви — каза Грегър.

— Амиии — усмихна се едва-едва Арнолд. — След като купих Конфигуратора, аз реших, че няма защо да си правим труда... Тоест...

— Нямаме ли консерви?

— Не.

Те се върнаха при машината и поискаха съомга, пъстърва и рибатон без какъвто и да било успех. После опитаха да получат свинско

печено, агнешко бутче и телешко. Нищо.

— Тя май отчита снощното печено като представително за всички видове бозайници — каза Арнолд. — Това е интересно. Ще можем да развием нова теория за животинските видове...

— Докато умираме от глад — прекъсна го Грегър. Той поиска печено пиле и този път Конфигураторът го подаде без колебание.

— Еврика! — извика Арнолд.

— По дяволите! — възмути се Грегър. — Трябваше да поискам пуйка.

Дъждът продължаваше да се лее над Денет и мъглата се виеше около шарената кърма на космическия кораб. Арнолд започна дълга серия от списъци, с които да заобиколи твърдите правила на машината. Грегър привърши сухото шери, опита безуспешно да си поръча една каса уиски и започна да си реди пасианс. Хапнаха за вечеря остатъците от обедното пиле и Арнолд приключи със списъците.

— Може и да стане — каза той.

— Какво може да стане?

— Принципът на удоволствието. — Той се изправи и започна да се разхожда из каютата. — Тази машина има квазихуманни характеристики. Със сигурност притежава и възможности за обучение. Мисля, че можем да я научим да открива удоволствие и в производството на едно и също нещо няколко пъти. И конкретно на компонентите на панела за обратен ход.

— Заслужава да се опита — каза Грегър.

Те говориха на машината до късно през нощта. Арнолд ѝ шепнеше убедително за радостта от повторението. Грегър говори на висок стил за естетическите стойности на удоволствието от произвеждането на един артистичен предмет като например компонент за уредите за заден ход, при това не само веднъж, а много пъти, като всеки от компонентите не се различава по нищо и е съвсем точно копие на предходния. Арнолд шепнеше съблазнително на машината за тръпката, онази виеща тръпка от безкрайното произвеждане на едно и също нещо. Екстаз! А Грегър го подкрепи толкова добре с философската си концепция за получаването на пълно удовлетворение, съобразено с индивидуалните особености и възможности на машината. Като концептуална система, продължаваше той, Повторението (противно на Създаването) се приближава почти напълно до

състоянието на ентропия, което по своята същност означава перфектност.

Конфигураторът показваше, че ги слуша, като прищракуваше и проблясваше със светлинките си. И когато влажната и бледа зора на Денет се издигна в небето, Арнолд натисна бутона и подаде команда за компонент за обратния ход.

Машината се поколеба. Светлинките ѝ замигаха неспокойно и индикаторите затърсиха нещо. Несигурността ѝ можеше да се види във всеки от уредите.

После се чу изщракуване. Панелът се отвори. И вътре имаше втори компонент за обратен ход!

— Успех! — изрева Грегър и удари Арнолд по гърба. Побърза да поръча още един. Но този път Конфигураторът издаде ниско и недоволно ръмжене.

И не произведе нищо.

Грегър опита пак. Но машината дори и не се поколеба. Просто не направи нищо.

— Че какво пък ѝ става сега? — попита Грегър.

— Очевидно е — тъжно отвърна Арнолд. — Решила е да опита с повторението, за да не би да изпусне нещо. Но след като опита, е решила, че не ѝ харесва.

— Машина, която не обича повторението? — изпъшка Грегър. — Та това е нечовешко!

— Напротив — нещастно отвърна Арнолд. — Твърде е човешко.

Вече беше време за вечеря и партньорите трябваше да измислят нещо, което Конфигураторът би им произвел за ядене. Ястието от зеленчуци се получи, но не беше твърде хранително. Машината им произведе само една филия хляб и никаква торта. Млечните продукти бяха изключени заради снощното парче кашкавал. Накрая, след цял час опити, Конфигураторът им подаде половин килограмова китова пържола, явно поради това, че не бе успяла да категоризира кита между рибите и бозайниците.

Грегър се зае отново с работа, като продължи да набива в рецепторите на машината урока за радостта от повторението. Постоянното бръмчене и проблясването от време на време на някои от индикаторите показваха, че Конфигураторът все още го слуша.

Арнолд измъкна няколко справочника и се зае да ги изучава. След няколко часа той вдигна глава с триумфален вик.

— Знаех си аз, че ще намеря!

— Какво? — погледна го веднага Грегър.

— Заместител на таблото за обратен ход! — Той пъхна една от книгите под носа на Грегър. — Гледай тук. Един учен от Ведниър II го е проектирал преди петдесет години. Доста е груб за модерните стандарти, но ще работи. И тъкмо ще ни свърши работа в този кораб.

— Но от какво е направен? — попита Грегър.

— Е, това му е най-доброто. Няма как да сбъркаме! Направен е от каучук!

Той бързо натисна бутона на Конфигуратора и прочете описанието на контролното табло. Нищо не се случи.

— Трябва да ни направиш таблото на Ведниър! — извика Арнолд на машината. — Ако не го направиш, ти ще нарушиш собствените си принципи! — Той натисна отново бутона и с отчетлив глас отново прочете описанието.

Нищо не се случи.

Грегър внезапно изпита ужасно съмнение. Той заобиколи Конфигуратора, намери онова, от което се страхуваше, и го показа на Арнолд.

Там беше закрепена табелката с данните за производителя. На нея пишеше: *Клас 3, Конфигуратор. Произведен от Лаборатории Ведниър, Ведниър II.*

— Значи вече са го използвали за това — каза Арнолд.

Грегър не отговори. Просто нямаше какво да каже.

В кораба беше започнала да се образува плесен и по стоманените плочи на кърмата се виждаше ръжда. Машината продължаваше да слуша химна на партньорите за повторението, но не правеше нищо, с което да потвърди, че е съгласна с тях.

Отново изникна проблемът с храната. Плодовете вече бяха отпаднали заради ябълковия пай, също и всички видове месо, риба, млечни продукти и зърнени храни. Накрая те вечеряха леко с жабешки бутчета, печени скакалци (по една стара китайска рецепта) и филе от игуана. Но сега, когато гущерите, насекомите и земноводните бяха вече използвани, те знаеха, че менюто им е изчерпано.

И двамата вече показваха признаци на умора. Дългото лице на Грегър бе станало по-кокалесто от всякога. Арнолд откри плесен в косата си. Навън дъждът се сипеше безспир, процеждаше се покрай прозорците и попиваше в така или иначе мократа пръст. Корабът започна да се накланя под собственото си тегло в размякнатата почва.

Не можаха да измислят нищо за ядене.

Тогава Грегър се реши на крайност.

Обмисли идеята си много внимателно. Защото още една грешка щеше да срути и без това лошото им душевно състояние. Но колкото и малък да беше шансът за успех, той трябваше да опита.

Бавно се приближи до Конфигуратора. Арнолд го изгледа ужасен от дивия блясък в очите му.

— Грегър! Какво ще правиш?

— Ще дам на това нещо една последна команда — заяви Грегър с прегракнал глас. С трепереца ръка той натисна бутона и прошепна командата си.

В първия миг не се случи нищо. Тогава Арнолд извика:

— Дръпни се!

Машината започна да си гърчи и тресе, стрелките на уредите заиграха диво, светлинките блеснаха. Индикаторите за топлина и ток промениха цвета си от червено в пурпурно.

— Какво ѝ каза да произведе? — попита Арнолд.

— Не съм ѝ казал да произвежда нищо — отвърна Грегър. — Казах ѝ да се репродуцира!

Конфигураторът затрепери конвулсивно и избълва облак черен дим. Партньорите се закашляха и се опитаха да поемат по-чист въздух.

Когато димът се разнесе, Конфигураторът си беше все още на мястото, макар боята му да се бе полющила и няколко от индикаторите да бяха изгорели. Но до него, проблясващ от черно машинно масло, се намираше дубликатът на Конфигуратора.

— Ти успя! — развика се Арнолд. — Ти ни спаси!

— Направих повече от това — заяви Грегър с леко доволство. — Направих двама ни богати. — Той се обърна към дубликата на Конфигуратора, натисна бутона му и извика: — Репродуцирай се!

След седмица Арнолд, Грегър и трите Конфигуратора се върнаха на космодрума „Кенеди“, след като си бяха свършили работата на Денет. Щом кацнаха, Арнолд напусна кораба и хвана едно такси. Отиде първо на крайбрежната улица, после в центъра на Ню Йорк. Работата не му отне много време и след няколко часа, той се върна на кораба.

— Да, всичко е наред — извика той на Грегър. — Срегнах се с няколко бижутера. Можем да пласираме около двадесет големи скъпоценни камъка, без да предизвикаме паника на пазара. След това мисля, че трябва да се съсредоточим върху платината за известно време, а после... Какво има?

Грегър го гледаше тъжно.

— Забелязваш ли нещо?

— Ъ? — Арнолд огледа каютата, Грегър и конфигураторите. Чак сега забеляза.

В каютата имаше четири конфигуратора, а преди това бяха само три.

— Накарал си ги да произведат още един ли? — попита Арнолд. — Нищо де. Просто кажи сега на всеки от тях да направи по един диамант...

— Ти още не разбираш — тъжно промълви Грегър. — Гледай. Той натисна бутона на най-близкия конфигуратор и каза:

— Диамант. — Конфигураторът започна да се тресе. — Ти, с твоя проклет принцип на удоволствието — заговори отново Грегър. — Повторение! Тези проклети машини са станали истински сексманяци!

Машината се разтресе и произведе...

Нов конфигуратор.

ЛАБИРИНТЪТ НА РЕДФЪРН

В една иначе съвсем обикновена утрин Чарлз Ангиър Редфърн получи две странни писма с пощата си. Едното бе в чисто бял плик и за момент на Редфърн се стори, че разпознава почерка. Той отвори плика и извади писмо без обръщение или подпис. Позачуди се на странния и все пак познат почерк, след което се досети, че това е имитация на собствения му начин на писане. Леко заинтригуван, но и с едва прикрита досада, той прочете следното:

Повечето твърдения в неуместно озаглавения от Редфърн „ЛАБИРИНТ“ без съмнение ще минат незабелязани, тъй като никой няма да им обърне внимание. „Лабиринтът“ на Редфърн не успява да предизвика нищо друго освен собственото объркано безсилие на автора си. Човек чувства, че Редфърн не е успял да превъзмogne личното си покорство и робска психика, собственото си неограничено желание да се подчинява.

Поради този крещящ недостатък, вероятно е, първото усещане на четящия да бъде определено погрешно: загриженост относно непретенциозната краткост на „Лабиринт“ и злостно желание той да бъде още по-кратък. Но това бързо отминава и читателят открива, че го е обзело мълчаливо нежелание изобщо да изпитва нещо. И той с благодарност установява, че е напълно безразличен. Но макар наистина да не иска даже да си спомня за „Лабиринт“, той дотолкова не се интересува от него, че не си прави труда и да го забрави.

Поради това читателят посреща досадността на Редфърн с още по-унищожителната си собствена досада. Той имитира враждебността на Редфърн и лесно я надминава. Отказва да признае дори съществуването на

Редфърн и затова има чувството, че никога не се е докосвал до „Лабиринт“. (И е прав, разбира се. Защото това принципно логическо заключение няма да може да бъде поправено и от безброй нови срещи със споменатото произведение.)

Струва ни се, че този „Лабиринт“ би могъл да бъде използван като паметник на досадата, ако не бе дотолкова объркан (колко типично за Редфърн) от една единствена провокативна идея.

Това се вижда в твърдение 113, което казва: „Всеки знае, че Лабиринтът командва случайните си жертви с железен закон. Но твърде малко от хората осъзнават логическите обстоятелства за това, а именно, че Лабиринтът сам по себе си може да представлява една от тези жертви и поради това също да бъде субект на правилата на този досаден закон.“

Редфърн не формулира „закона“. Пропуск, който трябваше да очакваме. Но той може лесно да бъде изведен от иначе безсмисленото му твърдение 282: „Съдбата, въпреки всичките си външни белези, е невероятно благосклонна.“ Затова според Редфърн Лабиринтът управлява хората, но Съдбата управлява Лабиринта. И откъде разбираме това? От закона, чийто субект (заедно с всичко останало, изключвайки Съдбата) е Лабиринтът. И какъв е този закон? Че Лабиринтът е предназначен да ни *накара да го опознаем*. И как ще го докажем? С факта, че Редфърн, най-досадният и най-фалшивият човек, го твърди.

Само че ние искаме да знаем точно какъв е този закон, който управлява Лабиринта. *Как* може Лабиринтът да ни накара да го опознаем? Без точното му описание, ние нямаме нищо. И по този въпрос Редфърн ни е безполезен. Той не може да ни каже, пък и да можеше, вероятно не би ни казал. Точно затова за формулирането на закона, който управлява Лабиринта, точния му вид и форма, заедно с няколко полезни упътвания за разпознаването му, ние се обръщаме към иначе неизвестния Чарлз Ангиър Редфърн.

Редфърн остави писмото. Принудената му неяснота го бе ядосала. Показният и условен стил, както и безвкусният му ефект му бяха дали странно успокояващото чувство, което човек получава, когато открие фалша в нещо, което е смятал за истина. Той се захвана с второто писмо.

Пликът му бе неестествено дълъг и тесен, с цвят на престоляла вода и носеше лек, но непогрешим мирис на водорасли. Името му, написано с блед, печатен шрифт, бе изписано правилно, но адресът бе грешен. Пишеше булевард „Брюкнер“ 132. Той бе задраскан и отгоре му бе написано с печатни букви „да се върне на изпращача“. (Само че върху плика не бе написан обратният адрес.) Затова надписът също бе задраскан с черен молив и някой бе написал: „Опитайте 12-а улица 137 В“, който бе истинският му адрес.

Редфърн осъзна, че тези подробности бяха безполезни. Като да подсказваха същото и за съдържанието. Той отвори плика и измъкна писмото, което бе написано върху странно намачкан кафеникав лист опаковъчна хартия. В него пишеше:

ЗДРАСТИ!!!

Избран си в качеството си на един от онези наистина модерни и разумни хора, за които новостите са нещо, заслужаващо внимание и чието желание за опознаване на необикновеното може да се сравнява само с добрия вкус и усещането за стил. Преди всичко, ние сме уверени, че ти си точно от онези невъздържани освободени хора, с които бихме желали да бъдем приятели.

Затова ние използваме тази възможност да те поканим на **ОФИЦИАЛНОТО ОТКРИВАНЕ НА НАШИЯ ЛАБИРИНТ!!!**

Този Лабиринт (единственият по рода си на Източното крайбрежие) е без съмнение изпълнен с **ИЗНЕНАДИ**. По нашите завои няма ъгли!!! Този Лабиринт надминава очакванията и предизвиква желанията. Моля обади ни се и ние ще определим час и място за влизането ти, в удобно за теб време. Нашата такса са само животът, свободата и търсенето на щастие.

Обади ни се скоро, става ли?
И МНОГО ТИ БЛАГОДАРИМ, ПРИЯТЕЛЮ!!!!

Вместо подпис беше изписан телефонен номер.

Редфърн със съжаление размаха листа в ръката си. Това очевидно бе работа на някой престарал се кмет — досадно депресиран и с мрачно чувство за хумор.

Този, който бе писал писмото, явно се опитваше да му направи номер. Затова Редфърн реши да му го върне. Той вдигна слушалката на телефона и набра номера, който му бе даден.

Обади се сърдит, но въздържан глас на жена на средна възраст:

— Институт за поведенчески изследвания „Редфърн“.

Редфърн се намръщи, прочисти гърло и каза:

— Обаждам се, за да ви питам за Лабиринта.

— За какво? — учуди се жената.

— За Лабиринта.

— Кой номер търсите?

Редфърн ѝ каза. Жената се съгласи, че това е номерът на института „Редфърн“, но тя не знаеше нищо за някакъв Лабиринт. Освен, разбира се, ако той не говори за добре познатите серии лабиринти, използвани за изпитания на лабораторни мишки. Те, продължи да говори тя, се произвеждат в разнообразни модели и цената им зависи от квадратурата. Могат да бъдат доставени от простия бинарен модел 1001 за принудителен избор, който е с размер двадесет и пет квадратни фута, до Л-10023, модел със случаен и множествен избор, с площ от деветстотин квадратни фута, удобен за показване на лекции.

— Не — каза Редфърн. — Боя се, че не точно това имах предвид.

— Тогава какво точно искате? — попита жената. — Ние правим лабиринти и по поръчка, точно както сме съобщили в рекламата си, публикувана в „Жълти страници“.

— Но аз не искам да *правите* Лабиринт за мен — настоя Редфърн. — Виждате ли, в съответствие с писмото, което получих, този Лабиринт вече съществува и като че е доста голям по размер, тъй като, така да се каже, е проектиран за хора.

— Ама какво точно искате? — попита жената със силно съмнение в гласа си.

Редфърн започна да се обърква.

— Ами получих едно писмо, с което ме канят на тържественото откриване на Лабиринта и където беше написан вашият телефонен номер за по-подробна информация...

— Слушайте, господине — прекъсна го ядосано и с дрезгав глас жената. — Не знам дали не сте някой луд или откачен, но институтът „Редфърн“ е уважавано заведение и съществува повече от тридесет и пет години и ако продължите да ме занимавате с тези глупости, ще поискам да проследят обаждането и ще ви накарам да отговаряте в съответствие със закона!

Тя затвори.

Редфърн се облегна в стола си. Установи, че ръцете му треперят. Понеже, както му се бе сторило, бе разбрал първоначалната подигравка, той се бе опитал да отвърне с подобна, но бе попаднал на по-сериозна или предварително замислена подигравка. Чувстваше се осмян.

После през ума му мина една тревожна мисъл. Той отвори телефонния указател за Манхатън и потърси Института за поведенчески изследвания „Редфърн“.

Нямаше подобно нещо.

Той се обади на информацията и поиска списъка с новите абонати, после редовните абонати, но както и предполагаше, сред тях нямаше институт „Редфърн“. Накрая взе „Жълтите страници“ и започна да търси Лабиринти, Изследвания, Поведение, Научно оборудване и Лабораторно оборудване. Никъде нямаше „Редфърн“ и нито една специализирана фирма в производството на лабиринти.

Сега осъзна, че поставяйки се сам като обект на вторична подигравка, той неизбежно се е поддал и на третична такава. Може би това щеше и да завърши серията.

Но до момента се бяха събрали твърде много доказателства, за да си позволи да се оттегли. Всъщност серията се оказваше част от самия Лабиринт, малка примка, извиваща се бързо назад към началната си точка. Или към точка *съвсем наподобяваща началната*.

Един от основните аспекти на лабиринта е дублирането. Това бе изведено със сигурност: чрез явното използване на името на Редфърн и

в двете писма и имитацията на почерка му. И безусловно, чрез непрекъснатите възражения на всяко от твърденията.

Определянето на закона на Лабиринта (който, както се твърдеше, той хем знае, хем не знае) сега вече бе съвсем лесна работа. Това можеше да бъде определение само на собствените му чувства по отношение на Лабиринта. Насилствените двусмислици му бяха досадни. Показният и условен стил, както и безвкусният му ефект бяха довели до странно успокояващото чувство, което човек получава, когато открие фалша в нещо, смятано преди за истина.

Следователно, съзна той, първото писмо всъщност бе истинският Лабиринт — този заробващ, безкрайно повтарящ се паметник на досадата, чието съвършенство се загрозява от един важен детайл: собственото му съществуване. Второто писмо бе задължителното дублиране на първото, изпълняващо по този начин изискванията за един Лабиринт.

Възможни бяха и други гледни точки, но за момента на Редфърн му беше ясно, че е трябвало да помисли по този въпрос, преди да започне всичко това.

РЕЗУЛТАТЪТ

Ръцете му бяха много изморени, но той вдигна длетото и чука отново. Бе почти привършил. Още няколко букви и надписът, изрязан дълбоко в твърдия гранит, щеше да бъде довършен. Той оформи последната точка и се изправи, като пусна небрежно инструментите си върху пода на пещерата. След това гордо избърса потта от изцапаното си брадясало лице и прочете написаното.

ИЗРАСНАЛ ОТ ТИНЯТА НА ПЛАНЕТАТА, ГОЛ И БЕЗЗАЩИТЕН, АЗ СИ ИЗРАБОТИХ ИНСТРУМЕНТИ. СТРОЯХ И РАЗРУШАВАХ, СЪЗДАВАХ И УНИЩОЖАВАХ. АЗ СЪЗДАДОХ НЕЩО ПО-ВЕЛИКО ОТ МЕН САМИЯ И ТО МЕ УНИЩОЖИ. МОЕТО ИМЕ Е ЧОВЕК И ТОВА Е ПОСЛЕДНОТО МИ ДЕЛО.

Той се усмихна. Онова, което бе написал, беше хубаво. Може би не достатъчно грамотно, но заслужена почит към човешката раса, написана от последния човек. Той погледна инструментите до краката си. Тъй като нямаше за какво повече да ги използва, той ги накара да изчезнат и понеже бе огладнял от продължителната работа, клекна сред отломките в пещерата и си създаде обяд. Погледа храната известно време, като се чудеше какво липсва, а после бавничко създаде маса и стол, прибори за хранене и чинии. Беше притеснен. Отново ги бе забравил.

Въпреки че нямаше нужда да бърза, той се нахрани надве-натри, забелязвайки странния факт, че когато не мислеше за нещо специално, винаги си създаваше хамбургер, пюре от картофи, грах, хляб и сладолед. Навик, реши той. Когато приключи, накара остатъците от храната да изчезнат, а заедно с тях и чиниите, приборите и масата. Стола остави. Седнал в него, той се загледа замислено в надписа.

Чудесен е, помисли, но никой човек освен мен никога няма да го прочете.

Съвсем сигурно бе, че е последният човек на Земята. Войната бе унищожителна. Унищожителна, както само човекът, това придирчиво животно, би могъл да я направи. В тази война нямаше неутрални. Нямаше посредници. Човек можеше да бъде на едната или на другата страна. Бактерии, газ и радиация бяха обвинили Земята като огромен облак. В първите дни на войната едно непобедимо тайно оръжие непрекъснато биваше побеждавано от друго тайно оръжие. И след като последната ръка натисна последния бутон, бомбите биваха насочвани и взривявани автоматично и продължиха да ваят върху Земята. Нещастната Земя се превърна в огромна пустиня от полюс до полюс, без никакво живо същество, растение или животно.

Той бе наблюдавал голяма част от всичко това. Бе изчакал, докато се убеди напълно, че и последната бомба е паднала, а после се бе върнал.

„Много умно от твоя страна — помисли си горчиво, гледайки през отвора на пещерата към равнината от застинала лава, върху която почиваше корабът му, и към извитите планини зад нея. — Ти си предател... Но кой ли се интересува от това?“

Той бе капитан от отбраната на Западното полукълбо. След два дни бойни действия, той бе разбрал какъв ще бъде краят. Напълни един кръстосвач с консервиран въздух, храна и вода и отлетя. Знаеше, че сред тревогата и разрухата, никой няма да забележи отсъствието му. След няколко дни вече нямаше и кой да забележи. Бе насочил кораба към тъмната страна на Луната и бе чакал там. Това бе една дванадесетдневна война. Той бе предположил, че ще продължи четиринадесет дена. Но трябваше да изчака цели шест месеца, докато престанат да падат автоматично изстрелваните ракети. Тогава се завърна.

За да установи, че е единственият оживял...

Бе очаквал и други да осъзнаят безсмислието на всичко това, да натоварят кораби и също да се насочат към тъмната страна на Луната. Явно не са имали време, макар и да са изпитвали желание. Бе си

мислил, че ще намери разпръснати групи оживели, но не бе открил никого. Войната се оказа напълно унищожителна.

Кацането върху Земята би трябвало да го убие, тъй като въздухът бе отровен. На него не му пукаше. И бе останал жив. Като да притежаваше имунитет към различните вируси и радиация или може би това бе част от новата му сила. Със сигурност бе попадал на достатъчно бактерии и радиация, докато обикаляше Земята с кораба си. От руините на един град до тези на друг, през взривени равнини и долини, из новонагънатите и изкривени планини. Не бе намерил никакъв живот, но бе открил нещо.

Той можеше да създава. Осъзна тази си сила на третия си ден на Земята. Разсеяно бе помислил, че му се иска да има някое дърво по средата на разтопените и втвърдени скали и метал. И дървото се бе появило. През останалата част на деня той си правеше опити и установи, че може да създаде всичко, за което някога е чувал или е виждал.

Нещата, които познаваше добре, можеше и да създава по-добре. Онова, което знаеше само от книгите или разговорите — дворци например — обикновено се получаваше някак объркано и несигурно, макар че той можеше да го направи почти идеално, ако поработеше с ума си върху подробностите. Всичко, което създаваше, бе триизмерно. Дори храната имаше вкус на храна и като че ли го засищаше. Можеше да забрави напълно за някое от създанията си, да заспи, а когато се събудеше, то пак си бе на място. Можеше също така и да „отсъздава“. Достатъчно бе само да се замисли по-съсредоточено и създаденото от него изчезваше. Колкото по-голямо бе то, толкова по-дълго трябваше да се съсредоточи.

Можеше също така да „отсъздава“ и неща, които *не бе създал* — планини и долини. Но това отнемаше повече време. Като че беше по-лесно да оформя материя, която веднъж преди това е създал сам. Можеше да направи птички и малки животинчета или поне неща, които изглеждаха като такива.

Никога не бе се опитвал да създаде човешко същество.

Не беше учен. Бе космически пилот. Имаше дълбоки познания по атомна теория, но никакви по генетика. Реши, че в кръвната му плазма или в мозъка му трябва да са протекли някакви промени. Или може би

на самата Земя. Но въпросът „защо“ се е получило така, не го занимаваше. Това просто бе факт и той го прие.

Погледна отново към паметника си. Нещо го притесняваше.

Естествено, би могъл и да го създаде, но не знаеше дали нещата, които прави, ще просъществуват след смъртта му. Изглеждаха достатъчно стабилни, но биха могли да се разпаднат, когато и той се разпадне. Затова се реши на този компромис. Създаде длетото и чука, но избра естествена гранитна стена. Изряза буквите откъм вътрешната страна на пещерата, за да не бъдат подложени на външни атмосферни влияния, и работи усилено, като спеше и се хранеше до работното си място.

През отвора на пещерата можеше да види кораба си, издигащ се над гладката равнинна изпепелена земя. Не бързаше да се върне в него. Единствените хора, които биха прочели този надпис, би трябвало да дойдат от звездите. Но как ли щяха да го разчетат? Той погледна ядосано надписа. Трябваше да го изпълни със символи. Но какви? Математически ли? Естествено, но какво можеха да разкажат те за Човека? И какво го бе накарало да си помисли, че *те* изобщо щяха да открият пещерата? Нямахше смисъл от този надпис, при положение че цялата история на Човечеството бе изписана върху смачканото и опустошено лице на планетата. Всеки можеше да го види и разбере. Той изруга собствената си глупост заради шестте пропиленни в работа по безсмисления надпис дни. Тъкмо се готвеше да го унищожи, когато чу стъпки откъм входа на пещерата и извърна глава.

Щеше да падне от стола си. Скочи прав.

Там стоеше едно момиче. Той примигна бързо, но тя си остана там. Висока, тъмнокоса, облечена в изпомачкана мръсна дреха.

— Здравсти — каза тя и влезе в пещерата. — Чух чукането откъм долината.

Той, без да мисли, ѝ предложи стола си и създаде втори за себе си. Тя опипа стола със съмнение преди да седне.

— Видях, когато го направи — каза тя. — Но още не мога да повярвам. Огледала ли използваш?

— Не — промърмори той несигурно. — Аз създавам. Тоест имам силата да... Чакай! Ти откъде се появи? — Докато задаваше въпроса си, той приемаше и отхвърляше различни възможности. Да е била

скрита в пещера? На върха на някоя планина? Не, имаше само един възможен начин...

— Аз бях в твоя кораб, приятел... — Тя се облегна в стола и обви с ръце едното си коляно. — Когато товареше този кръстосвач, аз си помислих, че ще се измъкнеш. Вече се чувствах изморена да зареждам възпламенители по осемнадесет часа на ден и затова се измъкнах. Има ли някой друг жив?

— Не. Но защо не съм те видял тогава? — Той се загледа в дрипавото красиво момиче и една неясна мисъл се зароди в главата му. Той се пресегна и докосна ръката ѝ. Тя не се дръпна, но красивото ѝ лице изрази раздразнение.

— Истинска съм — каза тя грубо. — Трябва да си ме виждал в Базата. Не помниш ли?

Той се опита да си спомни времето, когато имаше База — като че ли преди векове. Там наистина *имаше* едно чернокосо момиче, което никога не го забелязваше.

— Мисля, че бях умряла от студ — говореше тя. — Или съм изпаднала в кома няколко часа след излитането на кораба ти. Скапана му е отоплителната система на този кораб! — Тя потръпна при спомена.

— Изобщо не съм я включвал, за да не хабя кислорода — обясни той. — Поддържах въздух и топлина само в пилотската кабина. Когато ми трябваша провизии, използвах космически костюм, за да ходя до склада.

— Радвам се, че не си ме видял — засмя се тя. — Трябва да съм изглеждала дяволски зле, мъртва и покрита цялата със скреж. Кой знае на каква спяща красавица съм щяла да ти заприличам! И така, значи съм замръзнала. Когато си отворил всички помещения, съм оживяла. Това е цялата история. Предполагам, че не е станало за един ден. Но интересно, как така не си ме видял.

— Предполагам да е, защото никога не съм поглеждал в складовите помещения — отвърна той. — Доста бързо установих, че не са ми необходими онези запаси. Смешно. Мисля, че наистина отворих всички помещения, но не си спомням...

Тя погледна надписа върху стената.

— Какво е това?

— Мислех да оставя нещо като паметник...

— Че кой ще го прочете? — практически попита тя.

— Вероятно никой. Беше една глупава идея. — Той се концентрира. След няколко секунди гранитната стена беше гладка. — Още не разбирам как е възможно да си останала жива — заговори той с учудване.

— Ето, че съм. Аз пък не разбирам, как ти го правиш това — тя посочи към стола и стената. — Но приемам факта, че го можеш. Защо и ти не приемеш факта, че съм жива?

— Не ме разбираш — отвърна мъжът. — Аз много искам да си имам компания. Особено пък женска. Просто... Я се обърни с гръб.

Тя се подчини, но го погледна въпросително. Той набързо изчисти наболата си брада и си създаде чисти и изгладени панталони и риза. След това съблече изпоцапаната си униформа, облече новите дрехи, разруши парцалите и след като се замисли за миг, си създаде гребен и вчеса обърканата си коса.

— Добре — каза след малко. — Вече можеш да се обърнеш.

— Не е лошо — усмихна се тя, след като го огледа. — Дай да използвам и аз този гребен и... Би ли ми направил една рокля? Дванадесети размер. Обаче гледай да направиш съответните извивки на място.

На третия опит той успя да се справи както трябва. Никога не беше предполагал, че женските форми са толкова капризни. А после ѝ направи чифт златни сандали с високи токове.

— Малко са тесни — каза тя когато ги обу. — И не са особено практични, като няма тротоари. Но много ти благодаря. Този номер, дето го правиш, наистина решава проблема с коледните подаръци, нали? — Тъмната ѝ коса блестеше под блясъка на обедното слънце и тя изглеждаше много красива, топла и по човешки.

— Виж дали и *ти* не можеш да създаваш — настоя той, нетърпелив да сподели невероятната си нова способност с нея.

— Вече се опитах — каза тя. — Не става. Май този свят продължава да бъде по-благосклонен към мъжете.

Той се намръщи.

— Как да съм напълно сигурен, че си истинска?

— Пак ли започваш? Да си спомняш да си ме създавал, майсторе? — попита тя подигравателно, докато се навеждаше да закопчае каишката на сандала си.

— Мислех си... за жени — мрачно промълви той. — Може да съм те създал насън. Защо подсъзнанието ми да няма същата сила като будния ми ум? Може да съм те оборудвал с памет, да съм ти създал минало. Така би станала невероятно приятна за компания. Ако те е създало подсъзнанието ми, то би взело достатъчно мерки съзнателният ми ум да не разбере.

— Глупости!

— Защото, ако съзнателният ми ум би разбрал — продължи да говори той, — щеше да отхвърли съществуването ти. Твоята функция като създание на моето подсъзнание би била да не ми позволиш да разбера това. Да докажеш по всякакъв начин, по логичен път, че ти си...

— Я се опитай тогава да направиш една жена, щом мислиш, че умът ти е толкова силен! — Тя скръсти ръце и се облегна в стола, като кимна уверено.

— Добре. — Той се загледа в стената на пещерата и там започна да се появява жена. Тя беше с размазани очертания, едната ръка бе твърде къса, краката доста дълги. Той се концентрира и успя да направи пропорциите доста прилични. Но очите на създанието бяха поставени под странен ъгъл, раменете и гърбът му бяха безформени и грозно извити. Бе създал черупка без мозък или вътрешни органи и мускули. Той я изкомандва да говори, но от безформената уста излезе само някакво хъркане. Не беше създал говорен апарат. Той потръпна и разруши кошмарната фигура.

— Не съм скулптор — каза той. — Нито пък Бог.

— Радвам се, че най-после го осъзна.

— Но това не доказва — продължи упорито той, — че *ти си* истинска. Нямам представа на какво е способно подсъзнанието ми.

— Я направи нещо за мен, ако обичаш — рязко го прекъсна тя. — Изморих се да слушам глупостите ти.

„Обидил съм я — помисли си той. — Тя е единственото друго човешко същество на Земята, а аз я обидих.“ Той кимна, хвана я за ръката и я изведе от пещерата. Върху равнината отпред създаде един град. Беше се опитал да го направи преди няколко дни и сега му бе много по-лесно. Като се ръководеше от детските си спомени и сънища от ХИЛЯДА И ЕДНА НОЩ, той го направи с кули и минарета в черно, бяло и розово. Стените блестяха в червено, а вратите бяха от обкован

със сребро ебонит. Кулите се издигаха златно-червени, с проблясващи отгоре им сапфири. Към най-високия опалов купол се извиваше огромно стълбище с перила от млечнобяла слонова кост и хиляди стъпала от мрамор. Имаше езера със синкава вода, над които прелитаха малки птички, а в спокойните дълбини играеха сребърни и златни рибки.

Те тръгнаха да се разхождат из града и той създаде рози за нея. Бели, жълти и червени. Също и гардений със странни цветове. Между две сгради с куполи и кули той създаде огромен басейн с вода. Постави в него яркочервена тапицирана с кадифе лодка и я изпълни с всички храни и напитки, които можеше да си спомни.

Те плуваха из езерото, облъхвани от мекия бриз, който той създаде.

— И всичко това е фалшиво — напомни ѝ той след малко.

Тя се усмихна.

— Не, не е. Можеш да го докоснеш. Значи е истинско.

— Дали ще остане тук след смъртта ми?

— Че на кого му пука? Пък и щом можеш да направиш всичко това, значи можеш да лекуваш и всяка болест. Може би можеш да излекуваш дори старостта и смъртта. — Тя откъсна един цвят от надвисналото над тях растение и вдъхна аромата му. — Ти можеш да предпазиш всичко това от увяхване и смърт. Ти може би ще успееш да направиш същото и за нас. Тогава какъв е проблемът?

— Искаш ли да се махнем? — попита той, като издухваше дима от новосъздадената си цигара. — Искаш ли да си намерим нова планета, недокосната от войната? Искаш ли да започнеш отново?

— Да започна отново ли? Да не би... Може би по-нататък. Сега не ми се иска даже да се приближавам до кораба. Той ми напомня за войната.

Те насочиха лодката по един тесен канал.

— Сега сигурен ли си, че съм истинска? — попита тя.

— Ако трябва да ти отговоря честно, не — отвърна той. — Но много ми се иска да вярвам, че си.

— Тогава чуй какво ще ти кажа — заговори тя, като се наведе към него. — Аз съм истинска. — Тя плъзна ръцете си около врата му. — Винаги съм била истинска. И винаги ще бъда. Искаш ли да ти го

докажа? Е, аз знам, че съм истинска. Знаеш го и ти. Какво повече искаш?

Той я гледа дълго. Чувстваше топлината на ръцете ѝ около врата си, заслуша се в дишането ѝ. Усети аромата на кожата и косата ѝ, уникалния аромат на личността.

— Вярвам ти — бавно заговори той. — Обичам те. Как... Как се казваш?

Тя се замисли за миг.

— Джоана.

— Странно — каза той. — Винаги съм си мечтал за момиче на име Джоана. А как ти е фамилията?

Тя го целуна.

Над главите им лястовичките, които той бе създал — *неговите* лястовички — летяха в широки кръгове над езерото. Неговите риби плуваха безцелно напред-назад, градът му се простираше надалеч — горд и красив — чак до подножието на извитите планини от лава.

— Не ми каза фамилното си име — каза той.

— О, стига. Фамилното име на едно момиче никога не е от значение. То винаги взима фамилията на съпруга си.

— Увърташ!

Тя се усмихна.

— Прав си.

ЛАКСИЙСКИ КЛЮЧ

Ричард Грегър седеше зад бюрото си в прашната канцелария на „ААА — Първокласна служба за междупланетно почистване“. Беше почти обяд, но Арнолд, партньорът му, още не беше се появил. Грегър тъкмо довършваше един необикновено сложен пасианс. И тогава чу силен удар в коридора.

Вратата на „ААА — Първокласна“ се отвори и Арнолд надникна вътре.

— Да не е била затворена банката? — попита Грегър.

— Току-що направих двама ни богати — отвърна Арнолд. Той отвори широко вратата и смигна с драматичен вид. — Вкарайте го вътре, момчета.

Четирима изпотени носачи домъкнаха квадратна черна машина с размерите на малък слон.

— Ето го — гордо произнесе Арнолд. Той плати на носачите и застана с полузатворени очи и ръце, скръстени зад гърба, да наблюдава машината.

Грегър бутна картите си настрана с бавното и изтощено движение на човек, който е виждал всичко. Той се изправи и обиколи машината.

— Добре, предавам се. Какво е това?

— Милиони долари в ръцете ни — отговори Арнолд.

— Ясно. Но какво е това?

— Това е Безплатен производител — гордо се усмихна Арнолд. — Минах тази сутрин покрай междузвездното бунище на Джо и това стоеше там, на прозореца. Взех го почти без пари. Джо даже не знаеше какво е.

— Аз също — натърти Грегър. — А ти?

Арнолд бе застанал на колене и се бе подпрял на длани, като се опитваше да разчете инструкциите, гравирани върху предния панел на машината. Без да вдигне глава, той заговори:

— Нали си чувал за планетата Мелдж?

Грегър кимна. Мелдж бе третокласна планета в северната периферия на галактиката, малко поотдалечена от търговските пътища. Някога на Мелдж имало високоразвита цивилизация, създадена по всяка вероятност от така наречената Древна мелджианска наука. Познанията на древната наука бяха изгубени преди години, макар че тук-там все още се появяваше по някоя случайно запазила се оттогава машина.

— И това продукт на Древната наука ли е? — попита Грегър.

— Точно така. Това е Мелджиански безплатен производител. Съмнявам се, че има повече от четири-пет такива в цялата Вселена. Те не могат да бъдат възпроизведени.

— И какво произвежда? — попита Грегър.

— Че откъде да знам? — разсеяно отвърна Арнолд. — Подай ми Мелджианско-английския речник, ако обичаш.

Грегър обузда яда си и отиде до рафта с книгите.

— Като не знаеш какво произвежда...

— Речникът. Благодаря. Какво значение има какво произвежда? То е *безплатно*! Тази машина използва енергия от въздуха, от пространството, от слънцето, откъдето и да е. Не е необходимо да я включваш, да я зареждаш с гориво или да я поправяш. Тя работи вечно.

Арнолд отвори речника и започна да търси думите, които бяха изписани върху Производителя.

— Безплатна енергия... Тези учени не са били глупави — каза Арнолд, като драскаше превода върху джобния си тефтер. — Производителят получава енергията си просто от въздуха. Затова изобщо няма значение какво произвежда. Винаги можем да продадем продукта и всичко, което получим, си е чиста печалба.

Грегър гледаше дребния си подвижен партньор и дългото му мрачно лице стана по-тъжно от всякога.

— Арнолд — заговори той. — Бих искал да ти напомня нещо. Ти, преди всичко си химик. А аз съм еколог. Ние не знаем нищо по отношение на машините и още по-малко за сложните чуждоземни машини.

Арнолд кимна разсеяно и завъртя един ключ. Производителят издаде нещо като сухо хриптене.

— И още повече — продължи Грегър, като се отдръпна на няколко крачки, — ние сме междузвездни чистачи. Не си забравил, нали? Нямаме причини да...

Производителят се закашля неравно.

— Сега разбрах — каза Арнолд. — Тук пише: „Безплатният мелджиански производител, нов триумф на лабораториите Глотън. Този Производител е гарантирано неразрушим, нечуплив и без нито един дефект. Не се изисква включване към енергиен източник. За да бъде пуснат в действие, натиснете бутон номер едно. За да го спрете, използвайте Лаксийски ключ. Вашият Безплатен мелджиански производител е снабден с вечна гаранция против повреда. Ако все пак покаже някакъв дефект, моля върнете го веднага на лаборатории Глотън.“

— Може би не бях напълно ясен — заговори отново Грегър. — Ние сме междупланетни...

— Не ставай досаден — каза Арнолд. — Щом пуснем това нещо в действие, можем да се пенсионираме. Ето го бутон номер едно.

Машината започна да тропа зловеццо, но след това премина към стабилно бръмчене. Дълги минути не се случи нищо.

— Трябва да загрее — каза нетърпеливо Арнолд.

После, през един отвор в основата на машината, започна да се сипе сив прах.

— Може би е отпадъчен продукт — промърмори Грегър. Но прахът вече цели петнадесет минути се сипеше по пода.

— Успех! — извика Арнолд.

— Какво е това? — попита го Грегър.

— Нямам никаква представа. Трябва да направя няколко опита.

Усмихнат триумфално, Арнолд сипа малко от праха в една епруветка и притича към бюрото си.

Грегър остана пред Производителя и наблюдаваше как се изсипва сивият прах.

— Не трябва ли да го изключим, докато разберем какво произвежда? — попита той накрая.

— Разбира се, че не — отвърна Арнолд. — Каквото и да е, трябва да струва пари. — Той запали Бунзеновата горелка, напълни епруветката с дестилирана вода и се захвана за работа.

Грегър повдигна рамене. Беше свикнал с шантавите далавери на Арнолд. Откакто бяха създали „AAA — Първокласна“, Арнолд все търсеше начин за бързо забогатяване. Измишльотините му обикновено завършваха с повече работа от обикновеното, но Арнолд бързо забравяше това.

„Е — помисли си Грегър. — Поне не ни е скучно.“ Той седна зад бюрото си и се зае отново с пасианса.

Следващите няколко часа в канцеларията цареше тишина. Арнолд работеше здраво, като добавяше химикали, изхвърляше утайки, проверяваше резултати в няколко големи книги, които държеше върху бюрото си. Грегър донесе сандвичи и кафе. След като се нахрани, той се заразхожда напред-назад и продължи да наблюдава как сивият прах се сипе постоянно от машината.

Мъркането на Производителя стана по-високо, а прахът се сипеше във все по-голямо количество.

Един час след обяда Арнолд се изправи.

— Готови сме! — заяви той.

— Какво е това нещо? — попита Грегър, надявайки се, че поне веднъж Арнолд е попаднал на нещо свястно.

— Това нещо е Тангрис — заяви Арнолд и загледа Грегър с очакване.

— Тангрис, а?

— Точно така.

— Тогава би ли ми казал какво е Тангрис, ако обичаш? — извика Грегър.

— Аз пък мислех, че знаеш. Тангрис е основната храна на жителите на Мелдж. Един възрастен мелджианец консумира няколко тона годишно.

— Храна, а? — Този път Грегър погледна финия сив прах с уважение. Една машина, която непрекъснато произвежда храна по двадесет и четири часа на ден, можеше да бъде много печеливша инвестиция. Особено, когато не изисква поправки и работи безплатно.

Арнолд вече бе отворил телефонния указател.

— Ето. — Той набра някакъв номер. — Ало, Междузвездна корпорация за хранителни стоки? Свържете ме с президента. Какво? Няма ли го? Тогава с вицепрезидента. Важно е... Ще ме свържете, а? Добре, ето за какво се отнася. Имам възможност да ви снабдявам с

почти неограничено количество Тангрис, основната храна на мелджианците. Точно така. Знаех си, че ще се заинтересувате. Да, разбира се, че ще изчакам.

Той се обърна към Грегър.

— Тези корпорации си мислят, че могат да... Да?... Да, господине, точно така. Вие *се интересувате* от Тангрис, така ли?... Чудесно, блестящо!

Грегър се приближи, опитвайки се да чуе какво говорят от другата страна. Арнолд го бутна настрана.

— Цената? Ами вие кажете каква е нормалната пазарна цена. О... Добре, пет долара на тон не са много, но предполагам... Какво? Пет *цента* на тон? Вие се шегувате! Нека говорим сериозно.

Грегър се отдалечи от телефона и се стовари изморено в стола. Той апатично се заслуша в думите на Арнолд.

— Да, да. Добре, не знаех, че... Ясно. Благодаря.

Арнолд затвори.

— Изглежда на Земята няма голямо търсене на Тангрис — каза той. — Тук живеят само около петдесетина мелджианци, а цената на транспорта до северните покрайнини е невероятно висока.

Грегър повдигна вежди и погледна към Производителя. Той явно бе достигнал нивото на капацитета си, защото Тангрисът се изливаше през отвора като вода от тръба под налягане. По цялата стая имаше сив прах. Пред самата машина вече се беше натрупал куп с височина петнадесет сантиметра.

— Няма значение — каза Арнолд. — Може да се използва за нещо друго. — Той се върна към бюрото си и отвори няколко още подебели книги.

— Не трябва ли да го изключим, докато търсиш? — попита Грегър.

— Разбира се, че не — отвърна Арнолд. — Не разбираш ли, това е *безплатно*! Това произвежда пари за нас.

Той се зарови в книгите си. Грегър започна да се разхожда из стаята, но установи, че му е трудно да ходи из натрупания вече до глезените Тангрис. Той се тръшна върху стола си, като се чудеше защо ли не се бе захванал с озеленяване на земи.

Привечер сивият прах бе покрил пода на около метър височина. Няколко молива, писалки, едно куфарче и малък шкаф за папки вече бяха изчезнали под него, а Грегър започваше да се чуди дали подът ще издържи тежестта. Трябваше да изрови пътечка до вратата, като използва за импровизирана лопата едно кошче за боклук.

Арнолд най-после затвори книгите си и погледна доволно.

— Има друго приложение.

— Какво?

— Тангрисът се използва като строителен материал. Знаеше ли, че след няколко седмици излагане на влиянието на въздуха, той става твърд като гранит?

— Не знаех.

— Свържи се с някоя строителна фирма по телефона. Веднага ще се заеме с тази работа.

Грегър се обади на строителната фирма „Толидо — Марс“ и каза на господин О’Тул, че са готови да го снабдяват с почти неограничено количество Тангрис.

— Тангрис, а? — отвърна О’Тул. — Напоследък не се употребява много в строителството. Нали знаете, че не държи боя?

— Не, не знаех — изръмжа Грегър.

— Факт. Знаете ли какво? Тангрисът го яде някаква откачена раса. Защо не...

— Предпочитаме да го продаваме като строителен материал — прекъсна го Грегър.

— Ами, бих могъл да го купувам. Винаги извършваме строителство и на евтини сгради... Давам ви по петнадесет на тон.

— Долара ли?

— Цента.

— Ще ви се обадя по-късно — каза Грегър.

Партньорът му кимна мъдро, когато чу офертата.

— Това е добре. Да кажем, че тази машина произведе по десет тона на ден, всеки ден, години наред. Чакай да сметна... — Той набързо пресметна. — Това прави почти петстотин и петдесет долара годишно. Няма да ни направи богати, но ще ни помогне в плащането на наема.

— Но не можем да го оставим тук — каза Грегър, докато наблюдаваше с тревога непрекъснато увеличаващата се купчина

Тангрис.

— Разбира се. Ще намерим някое празно място в полето и ще го оставим там. Могат да си вземат материала по всяко време на денонощието.

Грегър се обади на О'Тул и му каза, че са готови на сделка.

— Добре — отговори О'Тул. — Знаете къде е заводът ни. Можете да докарвате материала по всяко време.

— Ние ли да го докарваме? Аз мислех, че вие...

— За петнадесет цента на тон? Не, ние ви правим услуга, като ви освобождаваме от материала. *Вие* ще ни го карате.

— Това е лошо — каза Арнолд, след като Грегър затвори. — Цената на транспорта е...

— Ще бъде много по-висока от петнадесет цента на тон — съгласи се Грегър. — По-добре спри това нещо, докато решим какво да правим.

Арнолд се промъкна до Производителя.

— Чакай да видим — заговори той. — За да се изключи се използва Лаксийски ключ. — Той огледа предната част на машината.

— Хайде, изключвай я — настоя Грегър.

— Чакай малко.

— Ще я изключиш ли най-после?

Арнолд се изправи и се позасмя притеснено.

— Не е толкова лесно.

— Защо?

— Защото за изключването ни е необходим Лаксийски ключ. А май нямаме такъв.

Следващите няколко часа бяха прекарани във френетични телефонни разговори. Грегър и Арнолд се свързаха с музеи, научни институти, археологически катедри в университети и с всеки, за когото се сетиха. Никой никога не беше виждал Лаксийски ключ. Нито пък бяха чували за такъв.

Арнолд отчаян се обади на Джо, междузвездния вехтошар. Намери го в мезонета му в центъра на града.

— Не, нямам Лаксийски ключ — каза Джо. — Защо мислиш, че иначе щях да ти продам тази играчка толкова евтино?

Те оставиха телефоните и се загледаха един в друг. Безплатният производител от Мелдж весело изсипваше потока си от безполезен

прах. Двата стола и радиаторът бяха изчезнали под него и нивото на сивия Тангрис вече се бе покачило до плота на бюрото.

— Хубав, мъничък печалбар — изръмжа Грегър.

— Ще измислим нещо, де.

— Ние ли?

Арнолд се върна към книгите си и изкара останалата част от нощта в търсене на друго приложение за Тангриса. Грегър трябваше да изхвърли част от сивия прах в коридора, за да не запълни изцяло канцеларията им.

Сутринта дойде и слънцето светна весело в прозорците им през тънкия слой сив прах. Арнолд се изправи и се прозя.

— Е? — попита Грегър.

— Още нищо.

Грегър се измъкна навън и отиде за кафе. Когато се върна, управителят на сградата и двама едри червенолики полицаи крещяха на Арнолд.

— Ще изхвърлиш до последната прашинка този пясък от коридора! — викаше управителят.

— Да. И освен това има заповед, забраняваща производствената дейност в търговския център — каза един от полицаите.

— Това не е производствена дейност — обясни Грегър. — Това е Безплатен мелджиански...

— Казах, че е производство — настоя полицаят. — И казах веднага да се спре.

— Точно в това ни е проблемът — каза Арнолд. — Май не можем да го спрем.

— Не можете да го спрете ли? — ядоса се полицаят. — Да не се опитваш да ми се подиграваш, бе? Казах, че *трябва* да се спре!

— Господин полицай, кълна ви се, че...

— Слушай, умнико. Ще се върна след един час. Или спираш това нещо и изхвърляш целия този боклук отук, или те арестувам. — Тримата мъже си отидоха.

Грегър и Арнолд се спогледаха, а после погледнаха Безплатния производител. Нивото на произведения Тангрис бе достигнало до бюрата и вече ги покриваше.

— Проклятие — почти истерично заговори Арнолд. — *Трябва* да има начин да се справим. Не може да няма пазар! Та това е безплатно,

казвам ти! Всяка прашинка е безплатна, безплатна, безплатна!

— Успокой се — заговори Грегър, като изморено почистваше косата си от праха.

— Ама не разбираш ли? Когато получиш нещо безплатно в неограничено количество, то трябва да има някакво приложение. А това всичкото е безплатно...

Вратата се отвори и влезе един висок, слаб мъж в тъмен костюм с някакъв малък уред в ръка.

— Значи тук било — каза той.

Грегър се вкамени, когато през ума му мина една невероятна мисъл.

— Това ли е Лаксийският ключ? — попита той.

— Какъв ключ? Не, не мисля, че е нещо такова — отговори мъжът. — Това е енергометър.

— Ооо — разочарова се Грегър.

— И ми се струва, че ме доведе до източника на повредата — продължи мъжът. — Аз съм Гарстейрс. — Той изчисти праха от бюрото на Грегър, погледна за последно енергометъра си и започна да попълва един формуляр.

— За какво е това? — попита Арнолд.

— Аз съм от градската енергийна компания — отвърна Гарстейрс. Той завърши с писането, сгъна формуляра и го прибра в джоба си. — Благодаря за помощта. Ще ви изпратим сметката. — Той отвори вратата с известна трудност, после се извърна и отново погледна Безплатния производител.

— Изглежда произвежда нещо много ценно — каза той. — Щом използва толкова много енергия... Какво е това? Платинов прах ли?

Той се усмихна, кимна любезно и си тръгна.

Грегър се извърна към Арнолд.

— Без енергия, а?

— Ами предполагам, че я тегли от най-близкия източник — каза Арнолд.

— И на мен ми стана ясно. Значи получава енергия от въздуха, от космоса, от слънцето. И от линиите на електрическата компания, ако са му под ръка.

— Така изглежда. Но основният принцип...

— Върви по дяволите с основния си принцип! — развика се Грегър. — Не можем да изключим това проклето нещо без Лаксийски ключ, никой няма такъв ключ, затрупани сме с безполезен прах, който не можем да си позволим да извозим, и вероятно използваме енергия като някое слънце, превръщащо се в нова!

— Трябва да има разрешение — умолително произнесе Арнолд.

— Така ли? Предполагам, че ти ще го намериш.

Арнолд седна там, където се намиреше преди бюрото му, и покри с длани очите си. На вратата се почука силно и се чува ядосани викове.

— Заклучи вратата — каза Арнолд.

Грегър я заклучи. Арнолд помисли още няколко мига и се изправи.

— Не всичко е загубено — заяви той. — Тази машина все пак може да ни направи богати.

— Хайде просто да я разрушим — предложи Грегър. — Да я хвърлим в океана или някъде другаде.

— Не! Сега се сетих! Ела, да подготвим за полет кораба си.

Следващите няколко дни бяха направо лудница за „ААА — Първокласна“. Трябваше да наемат мъже и да платят прескъпо, за да бъде почистена сградата от Тангрис. После се появи проблемът с докарването на машината, която продължаваше да бълва, до космическия кораб. Но накрая всичко беше готово. Безплатният производител стоеше в склада и бързо го пълнеше с Тангрис, а корабът им бе напуснал системата и се движеше със свръхсветлинна скорост.

— Това е напълно логично — обясняваше по-късно Арнолд. — Естествено, че на Земята няма пазар за Тангрис. Затова няма смисъл да се опитваме да го продаваме там. Но на планетата Мелдж...

— Не ми харесва идеята — каза Грегър.

— Не може да не стане. Цената за транспорта до Мелдж е много висока. Но ние им носим цялата фабрика. Можем да ги зареждаме непрекъснато с храна.

— Ами ако има стагнация на пазара? — попита Грегър.

— Колко голяма може да бъде стагнацията? Та това е хлябът на мелджианците. Основната им храна. Не може да грешим.

След две седмици в космоса ляво на борд на кораба им увисна планетата Мелдж. Пътят се оказа доста дълъг. Тангрисът бе изпълнил склада до дупка. Те го заключиха, но увеличаващото се налягане заплашваше да спуга кораба по шевовете. Наложиха се да изхвърлят тонове от него всеки ден, но изхвърлянето отнемаше време, пък и докато работеха губеха топлина и въздух.

И така, те се насочиха към Мелдж, а всеки кубически сантиметър от кораба им бе запълнен с Тангрис, почти нямаха кислород и вътре бе невероятно студено.

Щом кацнаха, на борда се качи един едър митнически служител с оранжева кожа.

— Добре дошли — каза той. — На нашата незначителна малка планета рядко идват посетители. Дълго ли ще останете?

— Вероятно — отвърна Арнолд. — Имаме намерение да развием тук бизнес.

— Чудесно! — възкликна усмихнат митничарят. — Нашата планета има нужда от нова кръв, нови предприемчиви хора. Може ли да ви попитам какъв бизнес?

— Ще продаваме Тангрис, основната храна на...

Лицето на митничаря потъмня.

— Какво ще продавате?

— Тангрис. Притежаваме Безплатен производител и...

Митничарят натисна един от бутоните на ръчното си предавателно устройство.

— Съжалявам, но трябва да си заминете веднага.

— Но ние имаме паспорти, разрешителни...

— А ние имаме закони. Вие трябва да излетите веднага и да си отнесете Безплатния производител.

— Чакай, чакай — заговори Грегър. — Предполагам, че на тази планета не е забранена търговията и производството.

— С изключение на производството на Тангрис.

Навън към пистата за кацане се приближиха дузина танкове и се подредиха около кораба. Митничарят се насочи към изхода и стълбичката за слизане.

— Чакай! — извика му отчаяно Грегър. — Мисля, че се боите от нечестна конкуренция. Тогава ти предлагам да вземете Безплатния ни производител като подарък от наша страна.

— Не! — изкрещя Арнолд.

— Да! Просто го измъкнете и си го вземете. Нахранете бедните на планетата. А на нас ни издигнете някой паметник, когато ви остане време.

Появи се втора редица танкове. Над тях, към пистата започнаха да пикират няколко древни изстребителя.

— Махайте се от тази планета! — извика митничарят. — Как можяхте да си помислите, че ще можете да продавате Тангрис на Мелдж? Я се огледайте!

Те се огледаха. Пистата беше сива и прашна, а сградите бяха в същия небоядисан сив цвят. Зад тях се ширеха мрачни сиви поля чак до невисоката сива планинска верига.

Във всички посоки, докъдето поглед стига, всичко беше в тангрисово сиво.

— Да не би да намеквате, че цялата планета... — попита Грегър.

— Сами си направете изводите — отвърна митничарят, който вече беше слязъл от стълбичката. — Древната наука се е родила тук и винаги са се намирали глупаци, които да се изкушат от произведенията ѝ. А сега се махайте. Но ако някога откриете Лаксийски ключ, елате и само кажете цена, каквато пожелаете.

ПОСЛЕДНОТО ОРЪЖИЕ

Едсел бе в убийствено настроение. Той, Парки и Факсън бяха загубили три седмици в тази част от мъртвите земи, прониквайки във всяка могила, срещната по пътя им, без да намерят нищо и насочвайки се към следващата. Краткото марсианско лято вече отминаваше и с всеки изминал ден ставаше все по-студено. Дребният Факсън беше весел и си мечтаеше за купищата пари, които ще спечелят, когато намерят оръжията, а Парки се мъкнеше мълчаливо с тях. Като че ли беше със стоманени нерви и не отронваше и дума, освен ако не го попитаха нещо.

Но Едсел вече не издържаше. Бяха проникнали в още една могила и отново не намериха и следа от изчезналото марсианско оръжие. Бледото слънце като че ги гледаше, а по невъзможно синьото небе се виждаха и звезди. Следобедният студ проникваше в подплатения костюм на Едсел, смръзваше костите и стягаше едрите му мускули.

Внезапно Едсел реши да убие Парки. Не харесваше този мълчаливец още от времето, когато се събраха за тази експедиция на Земята. Мразеше го повече, отколкото презираше Факсън.

Едсел спря.

— Знаеш ли къде отиваме? — попита той Парки със застрашително тих глас.

Парки присви безразлично слабите си рамене. Бледото му изпито лице не показваше никакви чувства.

— Знаеш ли? — настоя Едсел.

Парки отново сви рамене.

„Един куршум в главата.“ — реши Едсел и посегна към пистолета си.

— Чакай! — замоли се Факсън и застана помежду им. — Не се пали, Едсел. Само помисли за парите, които ще спечелим, когато намерим оръжията! — Очите на дребосъка блеснаха при тази мисъл. — Та те са тук някъде, Едсел. Може би в следващата могила.

Едсел се поколеба, загледан в Парки. Точно сега му се искаше да убива повече от всякога. Ако бе знаел, че ще стане така, когато се събраха на Земята... Но тогава всичко изглеждаше толкова лесно. Той притежаваше плочката, на която пишеше къде се намира скривалището с прословутите марсиански оръжия. Парки можеше да чете марсианската писменост, а Факсън имаше възможност да финансира експедицията. И той си представяше, че просто трябва да кацнат на Марс и да отидат до могилата, където бе скрито оръжието.

Едсел никога преди това не бе напуснал Земята. Не бе предвидил седмиците на студ, глад, в резултат на ограничената концентрирана храна и замайване, поради дишането на разреждения през филтъра въздух. Не бе и помислил за изморените до болка мускули от промъкването из гъстите марсиански храсти.

Тогава бе мислил само за цената, която правителството, всяко правителство, би платило за тези легендарни оръжия.

— Извинявай — каза Едсел, който внезапно се отказа от намерението си. — Това място ме подлудява. Съжалявам, че избухнах, Парки. Води ни.

Парки кимна и тръгна отново. Факсън въздъхна с облекчение и последва Парки.

„Винаги мога да ги убия.“ — помисли Едсел.

По-късно този следобед, те откриха могилата. Тъкмо, когато търпението на Едсел отново се бе изчерпало. Беше странна, масивна могила, точно както пишеше на плочката. Под няколко сантиметра прах откриха метал. Мъжете разчистиха наоколо и намериха врата.

— Ей сега ще я взривя — каза Едсел и измъкна пистолета.

Парки го бутна встрани, завъртя ръкохватката и отвори вратата.

Вътре се откри огромно помещение. И в него, редица до бляскава редица, се намираха легендарните изчезнали оръжия на Марс, загубените произведения на марсианската цивилизация.

Тримата мъже останаха неподвижни за миг и само гледаха. Ето къде бе съкровището, което хората почти се бяха отказали да търсят. Откакто на Марс бе стъпил човешки крак, бе започнало проучването на развалините на огромните градове. По равнините бяха разхвърляни разрушени превозни средства, скулптури, инструменти. Всичко сочеше

за призрачна титаническа цивилизация, с хиляди години по-напред от земната. Търпеливо разчетените писмени паметници бяха разказали за страшните войни, разразили се на повърхността на Марс. Но описанията свършваха внезапно и нищо в тях не споменаваеше какво се е случило с марсианците. На Марс от няколко хиляди години нямаше разумни същества. Кой знае защо и целият животински свят на планетата бе унищожен.

И явно марсианците бяха взели оръжията си със себе си.

Едсел знаеше, че тези изчезнали оръжия струват колкото теглото им, оценено в радий. Просто нямаха равни на себе си.

Мъжете влязоха в помещението. Едсел вдигна първото, до което се докосна ръката му. Приличаше на 45-калибров револвер, но беше по-голямо. Той отиде до вратата и насочи оръжието към един храст в равнината.

— Не стреляй — каза Факсън, докато Едсел се прицелваше. — Може да рикошира или кой знае какво. Нека хората на правителството да ги опитат, след като ги продадем.

Едсел натисна спусъка. Храстът на около двадесет и пет метра от тях избухна в яркочервен пламък.

— Не е лошо — каза Едсел, като потупа оръжието с длан. Той го остави и посегна за друго.

— Моля те, Едсел — притеснено го задържа Факсън. — Няма нужда да ги опитваш. Така може да взривиш атомна бомба или нещо друго.

— Млъквай — каза Едсел, докато разглеждаше оръжието, за да намери спусъка.

— Недей да стреляш повече — замоли се Факсън. Той погледна Парки с надежда да получи подкрепа, но мълчаливецът гледаше Едсел. — Сигурно някое от тези оръжия е виновно за измирането на марсианската раса. Нали не би искал да го включиш, нали?

Едсел гледаше едно място в равнината, което блестеше разтопено, след като бе стрелял.

— Хубава работа. — Той взе друг предмет, с форма на молив. Студът бе забравен. Едсел сега бе напълно щастлив, докато си играеше с блестящите предмети.

— Хайде да тръгваме — каза Факсън и се насочи към вратата.

— Да тръгваме ли? Накъде? — попита Едсел. Той вдигна друго бляскаво оръжие, извито така, че да бъде удобно за ръката.

— Към космодрума — отвърна Факсън. — Да се връщаме и да продадем тази стока, както бяхме планирали. Предполагам, че можем да поискаме всякаква цена. Каквато ни хрумне. Всяко правителство ще плати милиарди за такова нещо.

— Аз обаче размислих — каза Едсел. С ъгъла на окото си той наблюдаваше Парки. Слабият мъж се разхождаше между купищата оръжия, но досега не бе докоснал нищо.

— Слушай — заговори Факсън и се втренчи в Едсел. — Аз финансирах тази експедиция. Планирахме да продадем стоката. Имам право да... Е, може и да не е точно така.

Неизпитаното още оръжие бе насочено точно към корема му.

— Какво се опитваш да направиш? — запита той, като се мъчеше да не забелязва оръжието.

— Няма да го продаваме — заяви Едсел и се облегна на стената, откъдето можеше едновременно да наблюдава и Парки. — Реших, че сам мога да използвам това оръжие. — Той се ухили широко, като продължаваше да наблюдава и двамата. — Мога да въоръжа няколко момчета у дома, като се върнем. Можем лесно да свалим някое от слабите правителства в Централна Америка. После ще си имаме страната завинаги.

— Дааа — каза Факсън, като не отделяше поглед от оръжието. — Само че аз не желая да вземам участие в такова нещо. Отпиши ме.

— Добре — съгласи се Едсел.

— Не се бой, че ще кажа нещо — бързо продължи Факсън. — Няма. Само не искам да се забърквам в никакви убийства. Затова мисля, че ще се върна.

— Разбира се — каза Едсел. Парки стоеше настрана и разглеждаше ноктите на ръцете си.

— Ако си направиш кралството, както си решил, може да дойда — усмихна се едва-едва Факсън. — Може би ще ме направиш дук или някакъв друг вид благородник.

— Мисля, че може да се уреди.

— Чудесно. Късмет. — Факсън помахаше с ръка и тръгна да се отдалечава. Едсел го остави да измине двадесетина крачки, после насочи оръжието и натисна спусъка.

Не се чу никакъв звук, нямаше светлинно избухване, но ръката на Факсън бе отрязана напълно. Едсел веднага натисна спусъка отново и направи с ръката си движение отгоре надолу. Дребният Факсън бе разрязан наполовина, а и земята под краката му също бе като срязана с нож.

Едсел се извърна, осъзнал, че е оставил гърба си открит към Парки. Онзи трябваше само да вдигне най-близкото оръжие и да стреля. Но Парки просто си стоеше там със скръстени върху гърдите ръце.

— Този лъч май може да среже всичко — каза Парки. — Много полезно оръжие.

Едсел прекара един прекрасен половин час, като притичваше до вратата и изпробваше различните оръжия. Парки не се помръдна и не се опита да докосне нищо, но наблюдаваше с интерес. Древните марсиански оръжия бяха като нови и явно незасегнати от хилядите години, през които бяха стояли неупотребявани тук. Имаше много огнестрелни оръжия с различна конструкция и възможности. Имаше оръжия, които замразяваха, и други, които изгаряха. Трети трошаха, режеха, коагулираха, парализираха и правеха всичко, което можеше да отнеме живота.

— Хайде да опитаме това — каза Парки. Едсел, който се канеше да изпробва една интересна трицевна пушка, се спря.

— Зает съм — каза той.

— Престани да си играеш с тези играчки. Нека потърсим нещо истинско.

Парки бе застанал до тумбеста черна машина на колела. Двамата заедно я избутаха навън. Парки наблюдаваше, докато Едсел движеше ръчките. Дълбоко в машината се чу слабо бръмчене. После около нея се оформи синкава мъгла. Докато Едсел движеше ръчките, мъглата се разпространи и обхвана двамата мъже.

— Пробвай сега бластера — каза Парки. Едсел вдигна един от експлозивните пистолети и стреля. Зарядът бе погълнат от мъглата. Той набързо изпита и останалите три оръжия. Нито едно от тях не успя да пробие синята мъгла.

— Сигурен съм, че това би спряло и атомна бомба — тихо каза Парки. — Това е силово поле.

Едсел го изключи и се върна в помещението. В пещерата започваше да се стъмва, тъй като слънцето приближаваше хоризонта.

— Знаеш ли — заговори Едсел. — Ти си доста свестен тип, Парки. Ставаш.

— Благодаря — отвърна Парки с поглед, насочен към купищата оръжия.

— Не се сърдиш, че срязах Факсън, нали? Той щеше да иде направо при правителството.

— Напротив, даже одобрявам действията ти.

— Чудесно. Мисля, че ставаш. Защото ти можеше да ме убиеш, докато аз се занимавах с Факсън. — Едсел не каза, че той би направил точно така.

Парки сви рамене.

— Искаш ли да участваш с мен в създаването на кралството? — попита ухилен Едсел. — Мисля, че можем да се справим. Ще си изберем някое красиво местенце, пълно с хубави момичета и много веселие. Как мислиш?

— Разбира се — каза Парки. — Разчитай на мен.

Едсел го потупа по рамото и двамата тръгнаха между подредените оръжия.

— Всички тези са вече познати — каза Парки, когато стигнаха края на помещението. — Вариации на вече изпитаните.

В края на помещението имаше врата. Върху нея бяха гравирани марсиански букви.

— Какво пише? — попита Едсел.

— Нещо за „Последното оръжие“ — отговори Парки, присвил очи, за да разчете тънките линии. — Предупреждение да не се влиза. — Той отвори вратата. Двамата мъже тръгнаха да влизат и внезапно спряха.

Помещението беше с размери три пъти по-големи от тези на онова, от което идеха. И докъдето можеше да се види, бе изпълнено с войници. Облечени в бляскави дрехи, с пълно бойно снаряжение, войниците бяха неподвижни като статуи.

Те не бяха живи.

До вратата имаше маса и върху нея три предмета. Първият беше сфера с големината на мъжки юмрук и вграден в нея калиброван ключ. До нея бе поставен блестящ шлем. И до тях имаше малка черна кутия с марсиански надпис.

— Това да не е гробище? — прошепна Едсел, загледан с възхищение в силните неземни лица на марсианските войници. Застанал зад него, Парки не отговори.

Едсел отиде до масата и взе сферата. Внимателно завъртя ключа само на едно деление.

— Какво мислиш, че би трябвало да прави това? — попита той Парки. — Не мислиш ли... — Двамата мъже зяпнаха и отстъпиха.

Редиците на войните се бяха размърдали. Те се полюшнаха и застанаха мирно. Но вече не изглеждаха мъртви. Древните бойци бяха живи.

Един от тях с интересна униформа в пурпур и сребро пристъпи напред и се поклони на Едсел.

— Господине, войската ви е готова.

Едсел бе твърде учуден, за да проговори.

— Как сте останали живи след толкова хиляди години? — попита Парки вместо него. — Марсианци ли сте?

— Ние сме слуги на марсианците — отвърна войникът. Парки забеляза, че устните му не се движат. Той говореше по телепатичен път. — Господине, ние сме Синтети.

— На кого се подчинявате? — попита Парки.

— На Активатора, сър — Синтетът говореше, обърнат към Едсел, с поглед вперен в сферата в ръката му. — На нас не ни е нужна храна или сън, господине. Нашето единствено желание е да ви служим и да се бием. — Войниците в строя кимнаха утвърдително.

— Поведете ни в бой, сър!

— Разбира се, ще го направя — каза Едсел, който най-последно възвърна говора си. — Ще ви покажа, момчета, как се води бой. Можете да ми вярвате!

Войниците го поздравиха с благоговение три пъти. Едсел се ухили и погледна Парки.

— Какво е действието на другите деления? — попита Едсел. Войникът мълчеше. Явно въпросът бе извън вградените му познания.

— Може да активира други Синтети — предположи Парки. — Тук отдолу може да има още помещения.

— Братя! — извика Едсел. — *Ще ви поведе* в битка!

Войниците отново издадоха три възхитени вика.

— Приспи ги и дай да си направим плана — каза Парки. Едсел, замаян от видяното, завъртя ключа. Войниците замръзнаха неподвижно.

— Ела навън.

— Хайде.

— И вземи тези неща със себе си.

Едсел вдигна блестящия шлем и черната кутия и последва Парки навън. Слънцето вече бе почти изчезнало и по червената земя се проточваха черни сенки. Беше ужасно студено, но нито един от двамата мъже не забелязваше.

— Чу ли какво казаха, Парки? Чу ли? Те казаха, че аз съм им водач! С такива хора... — Той се изсмя към небето. С тези мъже и тези оръжия нищо не можеше да го спре. Той ще има своята страна... С най-красивите момичета на света! И как ще си прекара само!

— Аз съм генерал! — извика Едсел и нахлупи шлема върху главата си. — Как ти се струва, а, Парки? Не ти ли приличам на... — Той млъкна. В ушите си чуваше глас, който шептеше, мърмореше. Какво ли казваше?

„...проклет идиот! Дребен мечтател с твоето кралство. Това могъщество е за гениален човек, който може да промени историята. Аз!“

— Кой говори? Това си ти, нали, Парки? — Едсел внезапно разбра, че шлемът му позволява да чува мисли. Нямахше време да оцени какво оръжие може да бъде той за един владетел.

Парки го застреля в гръб с пистолета, който бе държал непрекъснато при себе си.

— Какъв идиот — каза си Парки и свали шлема от главата му. — Кралство! Притежава цялата сила на света, а мечтае за някакво си малко кралство! — Той погледна към отвора в хълма.

— С тези войски... Силовото поле... Оръжията... Аз мога да подчиня света. — Каза го хладнокръвно, знаейки, че това е напълно вярно. Той се извърна, за да се върне в пещерата и да активира

Синтетите, но спря да вдигне малката черна кутия, която Едсел бе изпуснал.

Върху нея с разлятата марсианска азбука бе изписано: „Последното оръжие“.

„Чудя се какво ли би могло да бъде.“ — помисли си Парки. Бе оставил Едсел жив достатъчно дълго, за да опита всички останали оръжия. Нямаше смисъл да рискува някой рикошет върху себе си. Жалко, че не го бе оставил жив още малко, за да опита и това.

„Всъщност то и не ми трябва.“ — каза си той. И без това си имаше достатъчно оръжия. Но това би могло да направи работата още по-лесна и безопасна. Каквото и да бе, трябваше да бъде добро оръжие.

„Е — каза си той, — нека видим какво са смятали марсианците за последното си оръжие.“ Той отвори кутията.

От нея заизлиза пара и Парки хвърли кутията по-надалеч от себе си, защото помисли, че е отровен газ.

Парата се заиздига, полюшна се безсмислено известно време, след което започна да се сгъстява. Разшири се, порасна и придоби форма.

След няколко секунди бе сравнително плътна и увисна над кутията. Блестеше белезникаво в полумрака и Парки видя, че това бе просто една огромна уста, над която плуваха чифт немигащи очи.

— Ха, хо — каза устата. — Протоплазма! — Тя доплува до тялото на Едсел. Парки вдигна бластера и се прицели внимателно.

— Мъртва протоплазма — каза нещото, когато помириса тялото на Едсел. — Обичам мъртва протоплазма. — То глътна тялото на една хапка.

Парки стреля и направи триметрова дупка в земята. Гигантската уста се изкикоти, когато се измъкна невредима от дупката.

— Толкова отдавна беше — каза тя.

Парки чувстваше как нервите му са се свили на възел. Не искаше да си позволи да изпадне в паника. Той спокойно активира силовото поле, което оформи синкава сфера около него.

Като продължаваше да хихика, нещото преплува през синята мъгла на полето.

Парки вдигна оръжието, което Едсел бе използвал, за да убие Факсън, усещайки как добре балансираната ръкохватка залепва в

ръката му. Той се отдръпна към единия край на силовото поле и когато нещото се приближи, насочи към него лъча.

Нещото продължи да се движи към него.

— Умри, умри! — завика Парки, който вече изпусна нервите си.

Но нещото се приближи с широка усмивка.

— Обичам *мъртва* протоплазма — каза то и гигантската му уста погълна Парки. — Но обичам и *жива* протоплазма. — То преглътна веднъж, изплува от силовото поле и се понесе от другата му страна, оглеждайки се с нетърпение наоколо за онези милиони единици протоплазма, с които се бе хранило някога.

РИБОЛОВЕН СЕЗОН

Живееха в новия квартал само от седмица и това бе първата им покана. Пристигнаха точно в осем и тридесет. Семейство Кармайкъл явно се бяха подготвили за посещението, защото входната врата бе леко отворена и осветена, а холът блестеше в светлина.

— Добре ли изглеждам? — попита Филис. — Прави ли са ми ръбовете, прическата в ред ли ми е?

— Страхотна си с тази червена шапка — увери я съпругът. — Само да не вземат да ти завидят. — Тя му отвърна с усмивка и натисна звънеца. Вътре се чу тих звън на камбанки.

Малън нагласи вратовръзката си, докато чакаха. Той подръпна кърпичката в джоба на сакото си на милиметър.

— Може би правят джин в килера — каза той на жена си. — Да звънна ли пак?

— Не... Изчакай. — Те почакаха малко и той звънна отново. Пак се чува камбанките.

— Това е много странно — каза Филис след малко. — За тази вечер беше, нали? — Съпругът ѝ кимна. Семейство Кармайкъл бяха оставили прозорците си отворени, за да влиза топлият пролетен въздух. През венецианските щори се виждаше подредена за игра на бридж маса, столове, поставени на място, подноси със сладки, всичко готово за гости. Но никой не отваряше вратата.

— Може ли да са излезли? — попита Филис Малън. Съпругът ѝ бързо пресече моравата до гаража.

— Колата им е вътре. — Той се върна и бутна леко външната врата. Тя се отвори повече.

— Джими... Не влизай.

— Няма. — Той подаде глава през отвора. — Здравейте! Има ли някой къщи?

Тишина в къщата.

— Здравсти! — извика той и се заслуша внимателно. Чуваше шума от петъчната вечер у съседите — хората разговаряха и се смееха.

Една кола мина по улицата. Той продължи да се ослушва. Някъде из къщата скръцна дъска, след което отново настъпи тишина.

— Не може да са излезли и да са оставили къщата си отворена — каза той на Филис. — Трябва нещо да се е случило. — Той пристъпи вътре. Тя го последва, но остана притеснена в хола, докато той отиде в кухнята. Чу го да отваря вратата на килера и да вика: „Има ли някой вкъщи!“ После я затвори. Върна се в хола, намръщи се и се изкачи по стълбите към горния етаж.

След малко Малън се върна. Изразът на лицето му бе учуден.

— Тук няма никой — каза той.

— Хайде да се махаме — изрече Филис, внезапно изплашена от осветената празна къща. Те поспориха дали да оставят бележка, решиха, че не е нужно и се отдалечиха по пътеката.

— Не трябваше ли да затворим входната врата? — попита Джим Малън и се спря.

— Какъв смисъл има? Всички прозорци са отворени.

— Все пак... — Той се върна и затвори вратата. Двамата се върнаха към дома си. Вървяха бавно и се извъръщаха да погледнат към къщата. Малън като да очакваше, че Кармайкълови ще ги догонят с виковете „Изненада!“

Но къщата си остана мълчалива.

Техният дом се намиреше само на една пресечка отук — тухлена къща, точно като останалите двеста в квартала. Вътре господин Картър бе седнал до масичката в хола и си правеше изкуствена стръв за пъстърва. Бавно и сигурно сръчните му пръсти водеха цветните конци с обич и внимание. Той толкова се бе съсредоточил в работата си, че не чу влизането на семейство Малън.

— Прибрахме се, татко — каза Филис.

— Ааа — измърмори господин Картър. — Гледай каква красота. — Той вдигна готовата примамка. Тя бе почти точно копие на стършел. Кукичката бе напълно скрита от увитото с жълт и черен конец тяло.

— Семейство Кармайкъл бяха излезли май... — каза Малън, докато закачаше сакото си.

— Утре сутринта ще отида да опитам Олд Крийк — каза господин Картър. — Нещо ми подсказва, че неуловимата пъстърва

може би е точно там. — Малън се усмихна в себе си. Трудно беше да се разговаря с бащата на Филис. Напоследък той не говореше за нищо друго освен за риболов. Старецът се бе пенсионирал след твърде успешна кариера, когато навърши седемдесет години, и се бе отдал изцяло на любимия спорт.

Сега, приближавайки осемдесетте, господин Картър изглеждаше чудесно. Интересно, мислеше си Малън. Кожата на стареца бе розова, погледът ясен и весел, чисто бялата му коса бе сресана назад. Умът му си беше съвсем на място, особено що се отнася до риболова.

— Хайде да похапнем — каза Филис. Тя със съжаление свали червената си шапка, приглади воалетката и я постави върху масичката. Господин Картър добави още малко конец към примамката за пъстърва, огледа я внимателно, после я остави върху масичката и ги последва в кухнята.

Докато Филис приготвяше кафето, Малън разказа на стареца какво се бе случило. Отговорът на господин Картър беше типичен.

— Опитай утре да половиш риба и забрави това. Риболовът, Джим, е нещо повече от спорт. Риболовът е начин на живот, а също така и философия. Аз обичам да си намеря някое тихо вирче и да седна на брега му. Мисля си, че ако изобщо има риба, тя трябва да е там.

Филис се усмихна, когато видя как Джим се размърда неспокойно на стола си. Когато баща ѝ започнеше да приказва на любимата си тема, никой не можеше да го спре. А която и да било реплика го караше да започне.

— Представи си — продължи господин Картър, — един млад служител. Някой като теб самия, Джим. Който непрекъснато се мята из коридорите. Нали е често срещано явление. Но в края на последния дълъг коридор има поток с пъстърва. Представи си политик. Сигурно си ги виждал доста в Олбъни. С куфарче в ръка, разтревожен...

— Това е странно — заговори Филис и прекъсна баща си насред думата. Тя държеше в ръката си неотворена бутилка с мляко.

— Гледай. — Млякото, което купуваха, се произвеждаше от предприятието за млечни продукти „Станертън“. Зеленият етикет на тази бутилка носеше надпис „Предприятие за млечни продукти Станертън“.

— И гледай тук — посочи тя. Под първия надпис се четеше: „С разрешение на Министерство на здравеопазването, нЮ йорк“.

Приличаше на груба имитация на оригиналния етикет.

— Откъде взе това? — попита Малън.

— Май от магазина на господин Елгър. Може ли да е някакъв рекламен номер? За привличане на вниманието?

— Аз презирам хората, които ловят рибата с червеи — настойчиво продължи господин Картър. — Примамката, примамката е произведение на изкуството. А пък онези, които ловят с червеи, крадат от сираци и палят църкви.

— Недей да го пиеш — каза Малън. — Чакай да огледаме останалите храни.

Имаше още няколко необикновени неща. Едно бонбонено блокче, което би трябвало да представлява локум със захарна обвивка, имаше оранжев етикет вместо познатия яркочервен. Имаше буркан „Амерриканско СиРене“, с размер почти на една трета по-голям от обикновения за тази марка, и бутилка с „ГАЗирана вод“.

— Това е много странно — каза Малън и почеса брадата си.

— Аз винаги връщам малките обратно — говореше господин Картър. — Не е спортсменско да ги задържаш и това е като закон за риболовеца. Остави ги да пораснат, да съзреят, да придобият опит. Аз искам онези старите, хитрите, които се крият под коренищата, които се дръпват още щом видят въдичаря. Те са приятелчетата, които се съпротивляват!

— Ще занеса тези неща обратно на Елгър — каза Малън и прибра продуктите в една хартиена торба. — Ако видиш още нещо като тях, запази го.

— Олд Крийк е местенцето — каза господин Картър. — Там е мястото, където те се крият.

Съботната сутрин бе ясна и красива. Господин Картър закуси рано и тръгна към стария поток с лека като на момче походка, накривил старата си шапка с перо. Джим Малън привърши кафето си и отиде до къщата на семейство Кармайкъл.

Колата им беше в гаража. Прозорците продължаваха да бъдат отворени, масичката за бридж подредена и всички лампи светеха, точно както снощи. Това напомни на Малън един разказ, който бе чел

някога за кораб, който плавал с вдигнати платна и на борда му всичко било наред, но нямало жива душа.

— Чудя се дали да не се обадим на някого — сподели той с Филис, когато се върна. — Сигурен съм, че нещо не е наред.

— Разбира се. Но на кого да се обадим? — Те бяха нови в квартала. Поздравяваха се с три или четири семейства, но нямаха представа кой би могъл да познава Кармайкълови.

Проблемът бе разрешен от звънването на телефона.

— Ако е някой от съседите — каза Джим, докато Филис вдигаше слушалката, — попитай.

— Ало?

— Ало. Мисля, че не ме познавате. Аз съм Мариан Карпентър. Живея малко по-надолу до пресечката. Чудех се дали съпругът ми не е дошъл до вас? — Металическият телефонен глас излъчваше тревога, страх.

— Ами не. Никой не е идвал тази сутрин.

— Разбирам — тънкият глас позакна.

— Мога ли да ви помогна? — попита Филис.

— Просто не мога да разбера — отговори госпожа Карпентър. — С Джордж, съпруга ми, закусихме заедно сутринта. После той се качи в спалнята да си вземе сакото. И повече не го видях.

— Ооо...

— Сигурна съм, че не се е връщал долу. Аз се качих да разбера защо се бави, понеже щяхме да излизаме, но него го нямаше. Помислих, че си прави шега с мен, макар че Джордж никога през живота си не се е шегувал. Затова погледнах из гардеробите, под леглата. След това го потърсих в килера, попитах у съседите, но никой не го е виждал. Помислих, че може да е дошъл до вас, понеже споменавах нещо такова...

Филис ѝ разказа за изчезването на семейство Кармайкъл. Двете поговориха още няколко секунди и затвориха.

— Джим — каза Филис. — Това не ми харесва. По-добре кажи в полицията за семейство Кармайкъл.

— Ще станем за смях, ако изведнъж се окаже, че са били на гости у приятели в Олбъни например.

— Ще трябва да рискуваме.

Джим намери номера на полицията и го набра. Линията беше заета.

— Ще отида дотам.

— И вземи тези неща със себе си. — Тя му подаде торбата с храните със странни етикети.

Капитанът от полицията Леснър беше търпелив червендалест човек, който изслушваше безкрайна редица хора, които цяла нощ и през по-голямата част от сутринта му се оплакваха. Хората от патрулите бяха изморени, сержантите също, а той бе най-изморен от всички. Въпреки това той покани господин Малън в кабинета си и го изслуша.

— Искам да напишете всичко, което ми разказахте — каза Леснър, когато Малън свърши. — Снощи ни се обади и един съсед на семейство Кармайкъл. Опитваме се да ги намерим. Със съпруга на госпожа Карпентър станаха десет за два дни.

— Десет какво?

— Изчезнали.

— Господи — въздъхна леко Малън. Той стисна леко торбата с продуктите. — Всички ли са от града?

— Всички — прегракнало изрече капитан Леснър. — От район Вейнсвил в града. Всъщност от четири квартала в него. — Той назова имената на улиците.

— Аз живея там — каза Малън.

— Аз също.

— Имате ли някаква представа кой... Кой би могъл да е похитителят? — попита Малън.

— Не смятаме, че е похитител — отвърна Леснър, докато палеше двадесетата си цигара за деня. — Няма никакви бележки за откуп. Няма подбор. Голяма част от отвлечените не си струва да бъдат отвлечани изобщо. А просто ей така някой да отвлеча без подбор... Не, не става!

— Тогава някой маняк?

— Сигурно. Но как би могъл да отвлече цели семейства? Или пък възрастни мъже, едри като вас? Пък и къде ги крие? Тях или трупове? — Леснър яростно смачка цигарата. — Изпратил съм хора

да претърсят всяко ъгълче на града. Всяко ченге в кръг от двадесет мили търси. Щатската полиция спира колите. И не сме намерили нищичко.

— О, има още нещо. — Малън му показва стоките със странни етикети.

— И за това нищо не мога да кажа — тъжно си призна капитан Леснър. — Нямах много време да се занимая с този въпрос. Получихме и други оплаквания... — Телефонът започна да звъни, но Леснър не му обърна внимание. — Прилича на някаква черна борса. Ментета. Изпратих няколко от тези неща за лабораторен анализ в Олбъни. Опитвам се да проследя доставчика. Може да е от чужбина. Всъщност ФБР може да... Дяволите да го вземат този телефон!

Той сграбчи слушалката.

— На телефона Леснър. Да... да. Сигурна ли си? Разбира се, Мери. Веднага идвам. — Той затвори. Червеното му лице внезапно бе загубило цвета си.

— Беше сестрата на съпругата ми — обясни той. — Жена ми я няма!

Малън подкара към къщи като луд. Натисна рязко спирачките и едва не удари глава в предното стъкло. Влезе тичешком вкъщи.

— Филис! — извика той. Къде е тя? О, Господи, помисли си. Ако я няма...

— Какво се е случило? — попита Филис и се появи откъм кухнята.

— Помислих... — Той я сграбчи и я прегърна до задушаване.

— Еее, хайде — усмихна се тя. — Не сме младоженци, де. Все пак сме женени вече година и половина...

Той ѝ разказа какво бе научил в полицията.

Филис огледа хола. Преди седмица ѝ изглеждаше толкова уютен и весел. А сега сянката под дивана я ужасяваше. Отворената врата на шкафчето я караше да потръпне. Разбра, че никога вече няма да бъде същото.

На вратата се почука.

— Не отивай — каза Филис.

— Кой е? — попита Малън.

— Джо Дътън, съседът. Предполагам, че сте чули новината?

— Да — отговори Малън, застанал зад затворената врата.

— Започнахме да барикадираме улиците — каза Дътън. — Ще проверяваме всеки, който идва или излиза. Ще спрем това нещо сами, щом полицията не може. Искаш ли да се присъединиш?

— Разбира се — отговори Малън и отвори вратата. Ниският набит мъж беше облечен в стара военна куртка и държеше в ръка шестдесетсантиметрова палка.

— Ще покроем тези квартали като с одеяло — каза Дътън. — Ако отвлекат още някого, ще трябва да бъде само изпод земята.

Малън целуна жена си и тръгна с него.

Този следобед в залата на училището имаше общо събрание. Всички от засегнатите квартали бяха тук и още толкова от гражданите от останалите квартали, колкото можеше да побере залата. Първото, което установиха, бе, че въпреки блокадите, от Вейнсвил липсваха още трима души.

Капитан Леснър им съобщи, че е поискал помощ от Олбъни. Насам се бяха насочили хора от специалните сили, както и служители на ФБР. Той заяви искрено, че не знае какво или кой върши всичко това, нито пък защо го прави. Не можеше даже да предположи защо всички от изчезналите са само от една част от Вейнсвил.

Бе получил отговор от Олбъни по отношение на храните със странни етикети, които изглежда бяха доставени по целия район. Химиците, които ги бяха изследвали, не бяха открили никакви следи от отровни вещества. Това като да оборваше възникналата теория, че храната е била използвана за дрогиране на хората, за да ги накара да излязат от къщите си и да отидат при онова, което ги отвличаше. Въпреки това, той предупреди хората да не ги ядат. Все пак не можеха да бъдат сигурни в нищо.

Фирмите, чиито етикети бяха използвани, отказаха да знаят нещо по този въпрос. Те се готвеха да повдигнат обвинение срещу онзи, който бе използвал неправомерно етикетите им.

Говори и кметът, който любезно ги посъветва да не губят кураж, защото гражданските власти са се заели с работата.

Естествено, кметът не живееше във Вейнсвил.

Събранието завърши и мъжете се върнаха по барикадите. Тръгнаха да си търсят дърва за огрев за през нощта, но се оказа, че

няма нужда. От Олбъни пристигна помощта — цяла кавалкада мъже и оборудване. Четирите квартала бяха заобиколени от въоръжена охрана. Всеки бе снабден с ръчен прожектор и районът бе поставен под блокада за осем часа.

Господин Картър изпусна цялото това напрежение. Той бе целият ден на риболов. Върна се при залез с празни ръце, но щастлив. Охраната го пусна и той си влезе къщи.

— Много хубав ден за риболов — заяви той.

Семейство Малън прекара ужасна нощ. Стояха облечени, придремаха на пресекулки, наблюдаваха светлините на прожекторите, които просветваха през прозорците и слушаха трополенето на пазачите.

Осем часа в неделя сутринта — още двама души изчезнали. Изчезнали от квартали, охранявани по-строго от концентрационен лагер.

В десет часа, след като отхвърли всички възражения на семейство Малън, господин Картър метна на рамо рибарската си кошница и тръгна. От тринадесети април не бе пропускал ден за риболов и нямаше намерение да пропусне нито един през целия риболовен сезон.

Неделя по обяд — още един изчезнал, с което станаха общо шестнадесет.

Неделя един часа — всички изчезнали деца се намериха!

Полицейска кола ги бе открила на един път в покрайнините на града. Бяха осем, включително и момчето на семейство Кармайкъл, и се движеха замаяно към къщите си. Всички бяха закарани в болницата. Новината се разпространи от уста на уста по-бързо, отколкото ако я бяха написали във вестника или съобщили по радиото. Децата бяха напълно здрави. След като ги прегледаха психиатрите, бе установено, че те не си спомнят къде са били или как са били закарани там. Всичко, което психиатрите успяха да разберат, бе, че са изпитвали някакво чувство че летят, придружено с прилошаване. Децата бяха задържани в болницата под охрана за по-безопасно.

Но между обедата и вечерта от Вейнсвил изчезна друго дете.

Тъкмо преди залез господин Картър се прибра. В кошницата си носеше две големи дъгови пъстърви. Той поздрави весело дъщеря си и зет си и отиде в гаража да почисти рибите.

Джим Малън излезе в задния двор и се загледа намръщено подире му. Искаше да попита стареца за нещо, което беше му казал преди един или два дена. Не можеше да си спомни какво беше, но му се струваше важно.

Съседът, чието име не успя да си спомни, го поздрави през оградата.

— Малън — каза той. — Аз мисля, че знам.

— Какво? — попита Малън.

— Изучавал ли си различни теории? — заговори съседът.

— Разбира се.

Съседът беше костелив мъж, облечен с риза и сако. Плешивата му глава блестеше в червено от залеза.

— Тогава слушай. Не може да е похитител. Защото в метода му няма смисъл. Така ли е?

— Да, струва ми се, че е така.

— И маняк не е. Как би могъл да отмъкне петнадесет души? И да върне децата? Даже и група маняци не би могла да направи това, особено с толкова полицаи наоколо. Така ли е?

— Продължавай. — С ъгълчето на окото си, Малън видя дебелата съпруга на съседа да слиза по задните стълби. Тя се приближи до тях и заслуша.

— Същото се отнася и за група престъпници, дори и за марсианци. Не е възможно да го направят, а и да можеха, няма смисъл. Трябва да търсим нещо *нелогично*. И това е единственият логичен отговор.

Малън мълчеше. Погледна жената. Тя също го гледаше със скръстени върху домашната престилка ръце. Всъщност се беше втренчила в него. „Може ли да ми е ядосана за нещо? — помисли си Малън. — Какво ли съм й направил?“

— Единственият отговор — каза бавно съседът му — е, че тук някъде наоколо има дупка. Дупка в пространствено-временния континуум.

— Какво! — възкликна Малън. — Май не те разбирам.

— Дупка във времето — обясни плешивият инженер. — Или дупка в пространството. Онова, което се случва е следното: някой стъпва в тази дупка и готово! Той вече е някъде другаде. Или в друго време. Или и двете. Тази дупка не може да се види, разбира се, защото е в четвъртото измерение, но тя е тук. Аз виждам нещата така. Ако се проследят движенията на тези хора, може да се види, че всеки от тях е минал през някое местенце и... изчезнал.

— Хммм — Малън обмисли чутото. — Това ми звучи интересно, но нали знаем, че много от хората са изчезнали направо от домовете си.

— Да — съгласи се съседът. — Чакай да помисля... Знам! Дупката във време-пространството не е постоянна. Тя се движи. Първо е била в къщата на Карпентър, после се е преместила без всякаква посока...

— А защо не излиза от района на тези четири квартала? — попита Малън, който продължаваше да се чуди защо жената на съседа го фиксира с поглед и плътно стиснати устни.

— Ами тя трябва да има и някакви ограничения — отговори съседът.

— А защо децата бяха върнати?

— О, за бога, Малън, не можеш да искаш от мен да знам всичко. Все пак това е една добра работна теория. Преди да разберем повече, трябва да разполагаме с повече факти.

— Ей, здрасти! — извика господин Картър, който се появи откъм гаража. Той вдигна двете пъстърви, добре почистени и измити. — Пъстървата е трудна за улавяне, но е най-вкусната храна! — Той се насочи спокойно към къщата.

— Аз пък имам по-добра теория — каза жената на съседа и подпря юмруци на хълбоците си.

Двамата мъже се обърнаха към нея.

— Кой е единственият човек тук, който изобщо не се тревожи от онова, което става? Кой ходи навсякъде с една торба, в която *твърди*, че има *риба*? Кой *казва*, че прекарва цялото си време в риболов?

— О, не — каза Малън. — Не и татко Картър. Той си има цяла философия по отношение на риболова...

— Хич не ме интересуват философиите! — изкряска жената. — Той ви лъже, но мен не може да излъже! Аз знам, че той е

единственият човек наоколо, който ни най-малко не се бои и всеки ден се върти насам-натам и един линч сигурно няма да е никак лош по отношение на него!

Като каза това, тя се въртна и побърза да се прибере.

— Слушай, Малън — каза плешивият съсед. — Извинявай. Знаеш какви са жените. Тя е разтревожена, макар че Дани е в безопасност в болницата.

— Разбирам — каза Малън.

— Тя не разбира пространствено-временния континуум — продължи той искрено. — Но аз ще ѝ го обясня довечера. Утре сутринта ще ти се извини. Ще видиш.

Двамата мъже се ръкуваха и се върнаха по къщите си.

* * *

Тъмнината се спусна постепенно и прожекторите зашариха по града. Светлинните лъчи прерязваха улиците, опасваха градините, отразяваха се в прозорците. Жителите на Вейнсвил се настаниха да чакат следващите изчезвания.

Джим Малън мечтаеше да разбере какво става. Само за миг. Нищо друго не му трябваше. Но си наложи да седи и да чака. Чувстваше се така безпомощен. Устните на жена му бяха бледи и напукани, а очите ѝ — изморени. Но господин Картър си беше весел както винаги. Той изпържи пъстървата върху газовата печка и им сервира порциите.

— Днес открих красив, тих вир — съобщи господин Картър. — Намира се близо до устието на Олд Крийк, нагоре по един от притоците. Цял ден прекарах там, полегнал върху тревистия бряг и загледан в облаците. Облаците са фантастично нещо! Ще отида там и утре и ще полова на същото място. После ще се преместя. Умният риболовец не лови на едно и също място. Не бива да улови всичката риба във водоема. Смяната на мястото е закон за риболовеца. Трябва да се взима по малко, но и да се оставя за другите. Често съм си мислил...

— О, татко, моля ти се! — изплака Филис и се заля в сълзи. Господин Картър поклати тъжно глава, усмихна се с разбиране и

довърши порцията си. После влезе в хола и започна да изработва нова примамка.

Семейство Малън се запътиха изтощени към спалнята.

Малън се събуди и седна в леглото. Той се огледа и видя, че жена му спи до него. Фосфоресциращите стрелки на часовника му показваха четири и четиридесет и осем. Почти е сутрин, помисли той.

Стана от леглото, наметна халата и тихо слезе по стълбите. Светлините от прожекторите проблясваха по прозореца на хола и той можеше да види охраната отвън.

Помисли, че гледката е успокоителна и отиде в кухнята. Като се движеше тихо, си наля чаша мляко. Върху хладилника имаше пресен кейк и той си отрязва едно парче.

„Похитители — помисли той. — Маняци. Хора от Марс. Дупки в пространството. Или някаква комбинация от всичко.“ Не, не беше така. Желаше да би могъл да си спомни какво му се искаше да попита господин Картър. Важно беше.

Той изплакна чашата, постави кейка в хладилника и отиде в хола. Изведнъж бе отхвърлен силно встрани.

Нещо го държеше! Опита да се отскубне, но нямаше нищо, с което да се бие. Нещо го държеше като със стоманена ръка и не му позволяваше да се задържи на крака. Той се хвърли встрани, като се опитваше да се захване за нещо. Усети, че краката му се отделят от пода и увисва във въздуха, като рита и се извива. Хватката около гърдите му бе толкова силна, че не можеше да диша, нито пък да издаде звук. Бе вдигнат във въздуха неизвестно от какво.

„Дупка в пространството.“ — помисли той и се опита да изкрещи. Ръцете му се размахаха диво и той успя да се хване за облегалката на канапето. Стисна здраво. Канапето бе вдигнато заедно с него. Той се изви и хватката го отпусна за миг. Падна на пода.

Запълзя бързо към вратата. Хватката го стегна отново, но той се намираше близо до радиатора. Обви двете си ръце около него и се опита да се противопостави на дърпането. Изви се отново и успя да праметне единия си крак около радиатора, след това и другия.

Радиаторът изпука ужасяващо, когато хватката задърпа по-силно. Малън почувства, че ще го разкъса на две, но продължи да се държи,

напрегнал всичките си мускули докрай. Внезапно хватката го отпусна напълно.

Той падна на пода.

Когато дойде на себе си, беше ясен ден. Филис пръскаше лицето му с вода, прехапала долната си устна. Той примигна и се зачуди за миг къде се намира.

— Още ли съм тук? — попита.

— Добре ли си? — разтревожено говореше Филис. — Какво се случи? О, скъпи! Нека се махнем оттук...

— Къде е баща ти? — попита изморено Малън и се изправи.

— На риболов. Моля те седни. Ще повикам лекар.

— Не. Почакай — Малън отиде в кухнята. Върху хладилника се намираше кутията от кейка. На нея пишеше: „Сладкарски магазин Джонсън, Вейнвил, Ню Йорк“. С главно „К“ в името на Ню Йорк. Всъщност съвсем мъничка грешка.

А господин Картър? Дали отговорът не се криеше у него? Малън хукна по стълбите и се облече. Той смачка кутията от кейка и я напъха в джоба си. Хукна бързо навън.

— Не пипай нищо, докато не се върна! — извика той на Филис. Тя го гледеше как се качва на колата и тръгва по улицата. Като се опитваше да не заплаче, тя се прибра в кухнята.

Малън пристигна след петнадесет минути при Олд Крийк. Той паркира колата и тръгна нагоре по течението.

— Господин Картър! — завика той. — Господин Картър!

Вървеше и викаше половин час, и навлизаше все по-дълбоко в гората. Сега дърветата се надвесваха над потока и той трябваше да се промъква бавно. Забърза, като се спъваше и падаше по камъните. Опита се да затича.

— Господин Картър!

— Ехо! — Той чу гласа на стареца. Тръгна в посока на звука по един от притоците. Там намери господин Картър, седнал върху полегатия бряг до малък вир, хванал в ръка бамбуковата си въдица. Малън се изкатери до него.

— Браво, синко — каза господин Картър. — Радвам се, че се възползва от съвета ми по отношение на риболова.

— Не — задъхано отвърна Малън. — Искам да ми кажеш нещо.

— С удоволствие — каза старецът. — Какво искаш да знаеш?

— Един риболовец никога не би изловил всичката риба в някой вир, нали?

— Аз не бих. Но някои го правят.

— Ами примамките? Всеки добър рибар използва изкуствени примамки, нали?

— Аз самият се гордея с моите — каза господин Картър. — Опитвам се да имитирам истинското насекомо. Ето например тази прекрасна имитация на стършел — той измъкна жълто-черната примамка. — А ето един хубав комар.

Изведнъж кордата се изпъна. Бавно и сигурно, възрастният мъж дръпна въдицата. Той хвана зяпналата пъстърва в ръка и я показа на Малън.

— Малко приятелче е това... Няма да го задържам. — Той извади внимателно кукичката и хвърли рибата във водата.

— Когато я връщаш... Мислиш ли, че тя разбира? Дали казва на останалите?

— О, не — каза господин Картър. — Опитът не я научава на нищо. Случвало ми се е някои млади рибоци да се хванат по два, три пъти на въдицата. Трябва да поотраснат, за да започнат да разбират.

— Така си и мислех — Малън погледна стареца. Господин Картър не се интересуваше от света около себе си. Не беше го засегнал ужасът, който бе обхванал Вейнсвил.

Риболовците живеят в свой собствен свят, помисли си Малън.

— Но трябваше да дойдеш тук преди час — каза господин Картър. — Хванах един красавец. Невероятно голяма риба. Почти две кила. Каква битка беше! Особено за такъв стар боец като мен. Рибата ми се измъкна. Но нищо, ще дойде друга... Хей, къде отиваш?

— Връщам се! — извика Малън и скочи в потока. Сега вече знаеше какво бе търсил в господин Картър. Паралел. И вече всичко му беше ясно.

Безобидният господин Картър ловеше пъстървите си, точно както и онзи, другият, Големият рибар, който ловеше...

— Връщам се, за да предупредя останалите риби! — извика през рамо Малън, като се препъваше по дъното на потока. Дано само Филис да не е докоснала някаква храна! Той измъкна смачканата кутия от

кейка от джоба си и я хвърли колкото можеше по-надалеч. Омразната примамка!

В това време риболовците, всеки в съответната си сфера на действие, се усмихваха и отново хвърляха своите въдици.

СВЕТЪТ НА СЪНИЩАТА

В безкрайността на всеки цикъл съществуват безкраен брой светове — AET DE PLACITUS RELIQUAE^[1].

Ланигън отново сънуваше съня и успя да се събуди с прегракнал вик. Той седна в леглото и се огледа във виолетовия здрач. Бе стиснал зъби, а устните му бяха изпънати в еластична усмивка. Усети до себе си жена си Естел, която се размърда и също седна. Ланигън не я погледна. Все още обхванат от съня си, той зачака осезаемите доказателства на своя свят.

Един стол бавно проплува през обсега на погледа му и се прилепи до стената с тих удар. Лицето на Ланигън се отпусна леко. После ръката на Естел докосна неговата. Би трябвало това да го успокои, но ръката ѝ пареше като основа.

— Хайде — изрече тя. — Изпий това.

— Не — отвърна Ланигън. — Вече съм добре.

— Все едно. Изпий го.

— Не, не искам. Наистина съм добре.

Засега се бе отървал напълно от хватката на кошмара. Отново си беше той и светът си бе онзи, с който бе свикнал. А това бе твърде скъпо за Ланигън. Той не искаше да се откаже от него сега, дори и посредством успокоителното действие на лекарството.

— Същият сън ли беше? — попита го Естел.

— Да, съвсем същият... Не желая да говорим за него.

— Добре — отвърна Естел. (Тя се опитва да ме успокои, помисли Ланигън. Иначе я плаша. Аз плаша и самия себе си.)

— Колко е часът, мили? — попита тя.

Ланигън погледна часовника си.

— Шест и петнадесет. — Но докато го казваше, часовата стрелка отскочи конвулсивно напред. — Не, седем без пет.

— Не можеш ли пак да заспиш?

— Мисля, че не. По-добре да стана.

— Чудесно, скъпи — Естел се прозя, затвори очи, после ги отвори отново. — Скъпи, не мислиш ли, че е добре да се обадиш... — попита тя.

— Имам среща с него за дванадесет и десет — каза Ланигън.

— Чудесно — Естел отново затвори очи. Докато Ланигън я гледаше, тя заспа. Кестенявата ѝ коса се оцвети в бледосиньо и тя въздъхна тежко.

Ланигън стана от леглото и се облече. Той бе по-скоро едър мъж, необичайно лесен за разпознаване. Чертите му се запомняха. Имаше обрив по врата. Нямаше други отличителни белези с изключение на повтарящия се сън, който го подлудяваше.

Следващите няколко часа прекара при входната врата, наблюдавайки избухването на звездите в утринното небе.

По-късно тръгна да се разходи. Като за късмет се натъкна на Джордж Торстейн само на две пресечки от дома си. Преди няколко месеца той бе разказал на Торстейн за съня си. Торстейн беше безцеремонен, откровен човек, който твърдо вярваше в това, че човек може да си помогне сам, в дисциплината, практичността, здравия разум и други, още по-обикновени неща. Неговото твърдоглавие и реализъм тогава бяха донесли моментно успокоение на Ланигън. Но сега това го дразнеше. Хора като Торстейн несъмнено бяха солта на земята и скелетът на страната. Но за Ланигън, който се бореше с неуловимото (и губеше тази борба), Торстейн се бе превърнал от облекчение в ужас.

— Е, Том, как си, момче? — поздрави го Торстейн.

— Чудесно — отвърна Ланигън. — Чудесно. — Той кимна любезно и продължи да се движи под нежното зелено небе. Но човек не можеше да се отърве толкова лесно от Торстейн.

— То, момчето ми, мислех си за твоя проблем — каза Торстейн. — Доста се разтревожих за теб.

— Ами, благодаря ти — отвърна Ланигън. — Но всъщност нямаше защо да се тревожиш...

— Правя го, защото така искам — изрече Торстейн простата си истина. — Аз се интересувам от хората, Том. Винаги съм го правил. Още от малък. А пък с теб сме приятели и съседи отдавна.

— Вярно — мрачно промълви Ланигън. (Най лошото е, когато имаш нужда от помощ, да си принуден да я приемеш.)

— Е, добре, Том, аз мисля, че една малка почивка може да ти помогне.

Торстейн имаше лесен отговор за всичко. Понеже се опитваше да лекува душевни страдания, а не беше лекар, той обикновено не предписваше лекарство, което можеш да намериш навсякъде.

— Този месец наистина не мога да си позволя почивка — каза Ланигън. (Небето сега бе оцветено в охра и розово. Три бора бяха увехнали, а един дъб се бе превърнал в кактус.)

Торстейн се засмя сърдечно:

— Момче, ти не можеш да си позволиш да не вземеш почивка сега! Това не ти ли е минавало през ума?

— Не, мисля, че не.

— Е тогава *помисли си!* Ти си изморен, напрегнат и изморен. Работил си прекалено усилено.

— Цяла седмица бях болнични — отвърна Ланигън. Той погледна часовника си. Златната кутийка се бе превърнала в олово, но като че показваше времето точно. Бяха изминали почти два часа, откакто бе започнал този разговор.

— Това не е достатъчно — говореше Торстейн. — Прекарал си си времето тук в града, в близост до работата си. На теб ти трябва природа. Том, кога за последен път си бил на екскурзия?

— На екскурзия ли? Мисля, че никога не съм ходил.

— Ето, виждаш ли? Момче, ти трябва да се върнеш към действителността. Не към улиците и сградите, а към планините и реките.

Ланигън погледна отново часовника си и с облекчение установи, че той пак е златен. Беше доволен. Бе платил шестдесет долара за тази кутийка.

— Дървета и езера — продължаваше да опява Торстейн. — Да усетиш как тревата расте под краката ти, да видиш как високите черни планини пътуват по златистото небе...

Ланигън поклати глава.

— Бил съм в провинцията, Джордж. Тя не означава нищо за мен.

Торстейн настоя:

— Ти трябва да се махнеш от тази изкуствена среда.

— На мен всичко ми се вижда еднакво изкуствено — каза Ланигън. — Дървета или сгради. Няма разлика.

— Сградите ги правят хора — възмути се Торстейн. — А дърветата са сътворени от Бога.

Ланигън се съмняваше и в двете, но нямаше намерение да споделя това с Торстейн.

— Може и да си прав. Ще си помисля.

— Непременно — каза Торстейн. — Знам идеалното място. Намира се в Мейн, Том, и е съвсем близо до онова малко езеро...

Торстейн беше майстор на безкрайните описания. За щастие на Ланигън той се разсея. На отсрещната страна на улицата една къща избухна в пламъци.

— Хей, чия е тази къща? — попита Ланигън.

— На Макълби — отвърна Торстейн. — За втори път през този месец гори.

— Може би трябва да съобщим?

— Прав си. Аз ще го направя — каза Торстейн. — Запомни какво ти казах за онова място в Мейн, Том.

Торстейн се обърна и тръгна, и в този момент се случи нещо доста смешно. Когато той стъпи върху платното, бетонът под левия му крак се втечни. Торстейн, който не очакваше такова нещо, потъна в него до глезена. И понеже се бе засилил напред, падна върху улицата.

Том побърза да му помогне, преди бетонът да се е втвърдил отново.

— Добре ли си? — попита той.

— Изкълчих си проклетия глезен — измърмори Торстейн. — Няма нищо, мога да ходя.

Той закуцука да съобщи за пожара. Ланигън остана на мястото си и се загледа. Прецени, че огънят се е запалил от неконтролирано горене. След няколко минути, както и очакваше, той загасна самостоятелно, така както бе и започнал.

Човек не би трябвало да се радва на нещастията на другите, но Ланигън не можа да се сдържи да не се изсмее, като се сети за изкълчения глезен на Торстейн. Сега даже и внезапното наводнение по главната улица не можеше да развали настроението му.

После си спомни съня и паниката го обхвана отново. Тръгна бързо към кабинета на лекаря.

Кабинетът на доктор Сампсън тази седмица беше малък и тъмен. Старото сиво канапе го нямаше, а на негово място стояха два стола стил „Луи Петнадесети“ и един хамак. Изтърканият килим се бе подновил сам и върху червеникавокафявата покривка имаше изгорено от цигара. Но портретът на Андreti си бе на обикновеното място върху стената и големият пепелник с неопределена форма бе безупречно чист.

Вътрешната врата се отвори и доктор Сампсън се показва.

— Здравсти — каза той. — Момент. — Главата му се прибра.

Сампсън беше точен. По часовника на Ланигън бяха минали точно три секунди, докато той свърши работата си. След миг Ланигън бе сложен да легне върху кожената кушетка с чиста хартиена кърпа под главата. А доктор Сампсън вече говореше:

— Е, Том, как вървят работите?

— По същия начин — каза Ланигън. — По-лошо даже.

— Сънят ли?

Ланигън кимна.

— Нека поговорим отново за това.

— Не ми се иска — възрази Ланигън.

— Страх ли те е?

— Повече от всякога.

— Дори и сега?

— Да. Особено сега.

Последва минута терапевтично мълчание. После доктор Сампсън заговори:

— И преди си говорил за страха си от този сън. Но никога не си ми казал *защо* толкова се боиш от него.

— Ами... Струва ми се толкова глупаво.

Лицето на Сампсън беше сериозно, спокойно и сдържано. Лице на човек, който не вижда нищо глупаво, който изобщо не намира това за глупаво. Може и да беше поза, но за Ланигън това носеше успокоение.

— Добре, ще ви кажа — каза внезапно той. После млъкна.

— Продължавай — насърчи го Сампсън.

— Ами то е защото мисля, че някак си нещо не го разбирам...

— Да, продължавай — каза Сампсън.

— Ами то е защото светът от съня ми някак се превръща в реалност. — Той млъкна отново, но после заговори бързо. — И някой ден ще се събудя, и ще се *намеря* в него. И тогава онзи свят ще бъде реалният, а този ще бъде сън.

Той се извърна, за да види какво впечатление е направило това признание на Сампсън. Но ако докторът се бе разтревожил, той не го показва. Той тихо палеше лулата си с тлеещия връх на показалеца си. После духна пръста си и заговори.

— Да, слушам те, моля продължавай.

— Да продължавам ли? Но това е всичко. Няма друго!

Върху тъмносилавия килим на Сампсън се появи петно, колкото две стотинки. То потъмня, уплътни се и се издигна във вид на малко плодно дърво. Сампсън откъсна един от червените плодове, помириса го и го остави върху бюрото си. Той погледна строго и тъжно към Ланигън.

— Говорил си ми за този свят от сънищата си и преди, Том.

Ланигън кимна.

— Разговаряхме, проследихме произхода им, търсихме значението им. През изминалите месеци мисля, че открихме защо ти е било *необходимо* да се измъчваш от страх заради този кошмар.

Ланигън кимна нещастно.

— И въпреки това ти отказваш да вникнеш в това — заговори Сампсън. — Ти всеки път забравяш, че светът от сънищата ти е *сън*. Нищо друго освен един сън, който се развива по законите на съня, измислени от теб, за да удовлетвориш физическите си нужди.

— Искан ми се да можех да повярвам в това — каза Ланигън. — Проблемът е, че светът от сънищата ми е толкова дяволски истински.

— Изобщо не е така — отвърна Сампсън. — Единствено твоето заблуждение е херметично затворено и самоподдържащо се. Действията на човека се основават на известни заключения по отношение на природата и света. Ако се имат предвид тези заключения, действията на човек са напълно разумни. Но промяната на тези фундаментални аксиоми е почти невъзможна. Например как би доказал на някого, че не е контролиран от тайни радиовълни, които само той може да чува?

— Разбирам — промърмори Ланигън. — Аз ли съм такъв?

— Да, Том, всъщност ти си точно такъв. Ти искаш от мен да ти докажа, че този свят е реален, а светът от съня ти е фалшив. Ти предлагаш да се откажеш от своята фантазия, ако аз ти дам необходимите доказателства.

— Да, точно така! — възкликна Ланигън.

— Но аз не мога да ти ги дам, разбираш ли — каза Сампсън. — Природата на света е очевидна, но не доказуема.

Ланигън се замисли.

— Виж, док, аз не съм толкова луд като онзи с тайните радиовълни, нали?

— Не, не си. Ти си по-разумен, по-рационален. Ти изпитваш съмнения относно реалността на света, но за щастие ти имаш съмнения също и по отношение на заблудата си.

— Тогава нека опитаме — каза Ланигън. — Аз разбирам твоя проблем, но кълна ти се, че ще приема всичко, което бих могъл да се убедя да приема.

— Всъщност това е извън моята област — отвърна Сампсън. — Този тип убеждения се нуждаят от метафизик. Мисля, че не съм твърде умел в тази област...

— Опитай — замоли го Ланигън.

— Добре. — Челото на Сампсън се смръщи, когато той се замисли дълбоко. — Струва ми се, че ние проверяваме света чрез сетивата си и поради това в крайна сметка приемаме за вярно тяхното доказателство.

Ланигън кимна и докторът продължи:

— И така, ние знаем, че нещо съществува, защото нашите сетива ни казват, че то съществува. Как проверяваме точността на нашите наблюдения? Като ги сравняваме със сензорните възприятия на други хора. Ние знаем, че нашите сетива не ни лъжат, когато сетивата и на други хора потвърдят съществуването на въпросното нещо или събитие.

Ланигън се замисли.

— Затова реалният свят е онова, което повечето хора смятат, че е — каза той.

Сампсън изви уста.

— Казвах ти, че не съм силен в метафизиката — каза той. — И въпреки това мисля, че тя е приемлива за този опит.

— Да... Но да предположим, че *всички* тези наблюдатели се лъжат. Например да предположим, че има много светове и много реалности, а не само един. Да предположим, че има едно единствено действително съществуване от безкраен брой такива. Или да предположим, че естеството на действителността само по себе си може да се променя и че аз по някакъв начин съм способен да проследя тази промяна.

Сампсън въздъхна, откри един малък зелен прилеп под сакото си и без да мисли, го уби с линията.

— Ти си прав — каза той. — Аз не мога да не се съглася с твоите предположения. Но мисля, Том, че трябва отново да направим разбор на целия ти сън.

Ланигън се намръщи.

— Наистина предпочитам да не го правим. Имам чувството...

— Знам — усмихна се леко Сампсън. — Но това ще докаже или отрече всичко веднъж завинаги, нали?

— Предполагам — каза Ланигън. Той се осмели — неразумно — и каза: — Добре де, по начина, по който започва моят сън...

Докато го казваше, ужасът го завладя изцяло. Той се почувства замаян, болен, ужасен. Опита се да стане от кушетката. Лицето на доктора се надвеси отгоре му. Той видя блясъка на метал и чу Сампсън да казва: „Опитай да се успокоиш... Стегни се... Опитай да мислиш за нещо приятно.“

После или Ланигън, или светът изчезнаха.

Ланигън и/или светът се завърнаха в съзнание. Може би беше минало време или пък не бе минал и миг. Може да беше се случило нещо или нищо. Ланигън седна и погледна Сампсън.

— Как се чувстваш сега? — попита Сампсън.

— Добре съм — каза Ланигън. — Какво стана?

— Прилоша ти. Стой спокойно.

Ланигън се излегна и се опита да се успокои. Докторът седеше зад бюрото си и пишеше. Ланигън преброи до двадесет със затворени очи и после внимателно ги отвори. Сампсън продължаваше да пише.

Ланигън огледа стаята, преброи петте картини по стените, преброи ги отново, погледна зеления килим, намръщи се и отново

затвори очи. Този път преброи до петдесет.

— Е, искаш ли да си поговорим? — попита Сампсън, когато затвори бележника си.

— Не, не сега — каза Ланигън. (Пет картини, зелен килим.)

— Както искаш — каза докторът. — Аз мисля, че сеансът ни свършва. Но ако желаеш да си полегнеш в приемната...

— Не, благодаря. Ще си ида у дома — каза Ланигън.

Той стана, премина по зеления килим към вратата, погледна отново към петте картини и доктора, който му се усмихна окуражително. После Ланигън излезе през вратата, премина през приемната и външната врата. Мина по коридора и стълбите и излезе на улицата.

Вървеше и гледаше дърветата, чиито зелени листа се помръдваха леко и предвидимо от лекия ветрец. Имаше движение на коли по улицата, които вървяха бавно от едната страна надолу, а от другата нагоре. Небето бе стабилно синьо и явно е било такова от известно време насам.

Сън? Той се ощипа. На сън ли се щипе? Не се е събудил. Той извика. На сън ли вика? Още спи.

Намираще се в познатото място от кошмара си. Но това бе продължило много повече от друг път. Следователно вече не беше сън. (Сънят е по-кратък от живота, а животът вече не е сън.) Ланигън бе направил промяната. Или промяната бе станала с Ланигън. Невъзможното се бе получило чрез простото действие на случката.

Паважът нито веднъж не се помести под краката му. Там, отсреща, се намираще Първа национална градска банка. Тя си бе там и вчера, и щеше да бъде там утре. Гротескно лишена от възможности, тя никога нямаше да се превърне в гробница, в самолет или скелет на праисторическо чудовище. Щеше да си стои упорито там — една бетонна сграда със стъкло и метал, запазила подлудяващата си неподвижност, докато не дойдат хора с инструменти, за да я съборят.

Ланигън вървеше из този вкаменен свят под синьо небе, което свенливо избеляваше по краищата, обещавайки нещо, което никога няма да изпълни. Колите се движеха вдясно, хората пресичаха на кръстовищата, часовниците показваха едно и също време.

Някъде отгатък града се простираще полето, но Ланигън знаеше, че тревата не расте под краката. Тя просто е там и естествено расте, но

незабележимо за сетивата. И планините продължаваха да бъдат черни и високи, но това бяха гиганти, спрели внезапно, които никога нямаше да тръгнат към златистото (или червено, или зелено) небе.

Това бе един замръзнал свят. Това бе свят на бавно движение, на ред, рутина и навик. Това беше свят, в който странното чувство на *досада* бе не само възможно, но и неизбежно. Това бе светът, в който промяната, тази субстанция на скоростта, бе редуцирана до бавно и лепкаво нежелание.

Поради това вече не бе възможна магията на променливия свят. А без магия никой не можеше да живее.

Ланигън изкрещя. Той крещеше, а хората се събираха наоколо му и го гледаха (но нито правеха нещо, нито се променяха). А после пристигна един полицай, точно както и трябваше (но слънцето не промени формата си нито веднъж). След това по непроменената улица пристигна линейка (но без тропети, без тропот, на четири колела вместо по-приятните три или двадесет и пет). И санитарите го закараха в една сграда, която се намираше точно там, където те очакваха да бъде. А там започна едно голямо съвещание на хора, които си стояха непроменени през цялото време и му задаваха въпроси в една стая с безжалостно бели стени.

Те предписаха почивка, тишина, успокоителни. Това, за негов ужас, бе точно отровата, която Ланигън се опитваше да изхвърли от тялото си. Те, естествено, му дадоха свръхдоза.

Той не умря. Явно отровата не е била достатъчно силна. Затова пък полудя напълно. Изписаха го след три седмици като идеалния пациент, оздравял напълно.

Сега той ходи насам-натам и вярва, че промяната е невъзможна. Станал е мазохист и се наслаждава на безочливото постоянство на нещата. Станал е садист и възпява пред другите божествения механичен порядък на нещата.

Той се е потопил напълно в своята лудост или в лудостта на света във всичко, с изключение на едно. Не е щастлив. Защото редът и щастието са две противоречиви състояния, които вселената все още не е успяла да помири.

---

[1] Вечно е само онова, което ни харесва. (лат.) ↑

ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ИМУНИТЕТ

— Заповядайте, господа — посланикът ги покани в специалния апартамент, който му бе предоставило Министерството на външните работи. — Моля седнете.

Полковник Сърси се настани, опитвайки да прецени личността, която бе накарала цял Вашингтон да си гризе ноктите. Посланикът изобщо нямаше вид на заплаха. Беше среден на ръст, слаб, облечен в консервативен кафяв вълнен костюм, предоставен му от министерството. Лицето му бе интелигентно, с фини черти и сдържано.

Човек като човек, помисли си Сърси, докато изучаваше извънземния с черните си непроницаеми очи.

— С какво бих могъл да ви бъда полезен? — попита с усмивка посланикът.

— Президентът ме натовари с вашия случай — каза Сърси. — Проучих доклада на професор Дариг — той кимна към учения до него, — но бих желал да чуя всичко сам.

— Разбира се — отвърна извънземният и запали цигара. Изглеждаше искрено доволен от това, че са дошли да говорят с него.

„Кое е доста интересно — помисли Сърси. През седмицата, която бе минала след приземяването му, всички важни учени в страната се бяха срещали с него. — Но когато се видяха натясно, се обърнаха към армията — напомни си Сърси.“ Той се настани в стола, неприлично бръкнал в джобовете си. Дясната ръка почиваше върху дръжката на 45-калибровия пистолет с вдигнат предпазител.

— Пристигнах тук — заговори извънземният — като посланик с неограничени пълномощия, представящ империя, която обхваща половината галактика. Искам да ви предам поздравите на моя народ и да ви поканя да се присъедините към нашата организация.

— Ясно — отвърна Сърси. — Някои от нашите учени са останали с впечатлението, че това присъединяване е задължително.

— Вие ще се присъедините — каза посланикът и издуха дим през ноздрите си.

Сърси видя как Дариг се смръзна в стола си и прехапа устни. Сърси помести пистолета така, че да може да го измъкне лесно.

— Как ни открихте? — попита той.

— Ние, посланиците с неограничени пълномощия, биваме изпращани към неизучени сектори на космоса — каза извънземният. — Ние проучваме всяка звездна система в съответния си сектор, търсим планети и проучваме всяка планета за наличието на разумен живот. Да знаете, че разумните същества са рядкост в Галактиката.

Сърси кимна, макар че този факт не му беше известен.

— Когато открием такава планета, ние кацаме, както направих аз, и подготвяме жителите ѝ за участието им в нашата организация.

— А как ще разберат вашите, че сте открили разумен живот? — попита Сърси.

— Част от нашата структура е предавателен механизъм — отвърна посланикът. — Той се включва, когато достигнем обитавана планета. Този сигнал се изпраща непрекъснато в космоса на разстояние от няколко хиляди светлинни години. Проследяващи екипажи непрекъснато прослушват границите на приемателния район на всеки посланик за тези съобщения. Когато открият такава, към планетата се отправя колонизационна група. — Той леко изтръска цигарата си в края на пепелника. — Този метод явно има определени предимства пред изпращането на комбинирани колонизационни и изследователски групи. Той избягва необходимостта от създаването на големи екипи за десетилетия, които би отнело такава търсене.

— Разбира се. — Лицето на Сърси беше напълно безизразно. — Можете ли да ми разкажете повече за това съобщение?

— Няма нещо особено. Лъчът не може да бъде засечен по методите, които са ви познати и затова не може да бъде заглушен. Съобщението се изпраща непрекъснато, докато аз съм жив.

Дариг рязко си пое дъх и погледна Сърси.

— Ако вие престанете да предавате — спокойно заговори Сърси, — нашата планета няма да бъде открита, нали?

— Не. Поне докато не бъде изследван отново този сектор от пространството — съгласи се дипломатът.

— Много добре. Като специално назначен представител на Президента на Съединените щати, аз ви заповядвам да престанете да предавате съобщението си. Ние не желаем да станем част от вашата империя.

— Съжалявам — отвърна посланикът. — Той леко повдигна рамене. Сърси се чудеше колко ли пъти е изигравал тази сценка и на колко ли други планети. — Наистина не мога да ви помогна. — Той се изправи.

— Значи няма да спрете?

— Не мога. Аз не съм в състояние да контролирам изпращането на съобщението, след като веднъж съм го задействал. — Дипломатът се обърна и се насочи към прозореца. — Но аз съм подготвил за вас един философски труд. Като посланик при вас, мое задължение е да ви подготвя философски и да облекча шока от прехода, колкото е възможно. Тази философия веднага ще ви покаже, че...

Когато посланикът стигна до прозореца, пистолетът на Сърси беше въвн от джоба и стреляше. Той изстреля почти едновременно шест патрона, като се целеше в главата и гърба на посланика. След това през тялото му премина неконтролируема тръпка.

Посланикът вече не беше там!

Сърси и Дариг се спогледаха. Дариг промърмори нещо за призраци. После, точно толкова внезапно, посланикът се върна.

— Сигурно не сте си помислили, че това ще ви се удаде толкова лесно — каза той. — Ние, посланиците, по необходимост сме снабдени с известен дипломатически имунитет. — Той пхна пръст в една от дупките от куршуми в стената. — В случай, че не сте ме разбрали, позволете да ви обясня. Вие не можете да ме убиете. Не можете даже да разберете естеството на моята защита. — Той ги изгледа и в този миг Сърси разбра колко напълно чуждо същество е този посланик. — Довиждане, господа — каза им той.

Дариг и Сърси се върнаха мълчаливо в контролния пункт. Никой от тях не бе очаквал, че посланикът може да бъде убит толкова лесно, но те още бяха в шок от факта, че куршумите не бяха го улучили.

— Предполагам, че си видял всичко, Мейли? — попита Сърси, когато стигнаха в контролния пункт.

Слабият, оплешивяващ психиатър кимна тъжно.

— Записах го и на филм.

— Чудя се каква ли може да е тази философия — проговори на себе си Дариг.

— Не беше логично да очакваме, че ще се получи. Няма раса, която да изпрати посланик с подобно съобщение и да очаква, че той ще бъде оставен жив. Освен...

— Освен какво?

— Освен ако има доста ефективна защита — завърши тъжно психиатърът.

Сърси пресече стаята и погледна видеопанела. Апартаментът на посланика беше много специален. Бе построен бързо, два дни след като той бе кацнал и предал посланието си. Апартаментът бе облицован със стомана и олово, изпълнен с видео и филмови камери, магнетофони и разни други неща.

Беше последната дума на техниката в строителството на сложни камери на смъртта.

На екрана Сърси можеше да види посланика, седнал зад масата. Той печаташе на малка пишеща машина, която му бе предоставило правителството.

— Хей, Харисън! — извика Сърси. — Май трябва да приложим план Две.

Харисън излезе от страничната стая, където проверяваше връзките, водещи към апартамента на посланика. Той внимателно провери вентилите за налягане, включи контактите и се обърна към Сърси.

— Сега ли? — попита.

— Сега — Сърси наблюдаваше екрана. Посланикът продължаваше да печата.

Внезапно, когато Харисън натисна ключа, помещението бе потопено в пламъци. От прикрити отвори в стените, пода и тавана изригваше огън.

В миг стаята заприлича на вътрешността на пещ.

Сърси остави огъня да бушува две минути, след което направи знак на Харисън да изключи. Те се вгледаха към изпеченото помещение.

Търсеха с надежда овъглен труп.

Но посланикът се появи отново зад бюрото си, вгледан мрачно в овъглената пишеща машина. Той бе недокоснат.

— Можете ли да ми дадете друга пишеща машина? — попита той с поглед, вперен точно към една от скритите камери. — Пиша философската основа за вас, неблагодарни нещастници.

Той се настани върху останките от креслото. След миг беше заспал дълбоко.

— Хайде, всички да седнат — каза Сърси. — Време е за военен съвет.

Мейли яхна един стол. Харисън запали лула, докато седнаше и бавно започна да я разпалва.

— Значи така — започна Сърси. — Правителството стовари тази работа върху нашите плещи. Ние трябва да убием посланика. Това е очевидно. Командването е възложено на мен. — Сърси се усмихна тъжно. — Вероятно защото никой с по-висок чин не желае да поеме отговорността за неуспех. А пък аз избрах вас тримата за мои помощници. Можем да получим всичко, което поискаме. Всякаква помощ или съвет, от които се нуждаем. Ясно ли е? Някакви предложения?

— Какво ще кажете за план Три? — попита Харисън.

— Ще стигнем и до това — каза Сърси. — Но не вярвам да се получи нещо.

— Аз също — съгласи се Дариг. — Ние даже не знаем естеството на неговата защита.

— Това е първата ни задача сега. Мейли ще вземе всички данни, които сме събрали и ще намери някой, който да ги вкара в анализатора „Дерихман“. Ти знаеш какво ни трябва. Какви качества притежава Х, ако Х може да извърши това и това, нали?

— Точно така — отговори Мейли. Той тръгна, като промърмори нещо по отношение на влиянието на физическите науки.

— Харисън, готови ли сме за план Три? — попита Сърси.

— Разбира се.

— Опитай.

Докато Харисън извършваше последните приготовления, Сърси наблюдаваше Дариг. Пълничкият дребен физик гледеше замислено в пространството и си говореше под нос. Сърси се надяваше, че той ще измисли нещо. Очакваше велики неща от Дариг.

Тъй като знаеше, че не е възможно да се работи добре с големи групи хора, Сърси бе подбрал помощниците си внимателно. Бе държал на качеството.

Затова първо бе избрал Харисън. Стройният инженер със строго лице имаше репутацията, че може да построи всичко само като му се спомене бегло как то би трябвало да работи.

Сърси бе избрал Мейли, психиатъра, защото не беше сигурен, че убийството на посланика е чисто физически проблем.

Дариг бе физик и математик, но будният и любопитен ум му бе позволил за развие няколко теории и в други области. Той бе единствен от четиримата, който наистина се интересуваше от посланика като интелектуален проблем.

— Той е като Металния дядо — каза накрая Дариг.

— Какво е това?

— Никога ли не си чувал приказката за Металния дядо? Ами той бил чудовище, покрито с черна метална броня. Срещнал го Убиецът на чудовища, герой от епоса на апачите. Убиецът на чудовища след много опити успял да убие Металния дядо.

— И как?

— Улучил го в подмишницата. Там нямало броня.

— Чудесно — ухили се Сърси. — Накарай нашия посланик да си вдигне ръцете.

— Готово! — извика Харисън.

— Чудесно. Давай.

Стаята на посланика започна тихо да се изпълва с невидими смъртоносни гама лъчи.

— Достатъчно — каза Сърси след малко. — Това би могло да убие стадо слонове.

Но посланикът остана невидим пет часа, докато нивото на радиоактивността спадна. После той се появи отново.

— Пак ви напомням, че искам нова пишеща машина — каза той.

— Ето доклада на анализатора — Мейли подаде на Сърси пачка листа. — Това е крайната формулировка.

Сърси я прочете на глас: „Най-простата защита срещу всяко и всички оръжия е да *се превърнеш* във всяко оръжие, с което те

нападнат.“

— Страхотно — възкликна Харисън. — И какво означава това?

— Означава — заговори Дариг, — че когато атакуваме посланика с огън, той се превръща в огън. Когато стреляме по него, той се превръща в куршум — докато отмине заплахата. А после се променя отново. — Той взе листите от ръката на Сърси и ги прегледа.

— Хммм. Чудя се дали няма някакъв исторически паралел? Как ви се струва? — Той вдигна глава. — Макар че не е сигурно, все пак е доста логично. Всяка друга защита изисква първо различаване на оръжието, след това оценка и предвиждане на контрамерки в зависимост от възможностите на оръжието. Защитата на посланика действа много по-бързо и сигурно. Той няма защо да познава оръжието. Предполагам, че тялото му просто го *идентифицира* по някакъв начин, щом възникне заплахата.

— А Анализаторът предлага ли някакъв начин за преодоляване на тази защита? — попита Сърси.

— Анализаторът заяви, че няма такъв, ако данните са верни — отвърна мрачно Мейли.

— Можем да пренебрегнем това заключение — обади се Дариг. — Машината е ограничена.

— Но все пак не сме намерили начин да го спрем — настоя Мейли. — И той продължава да изпраща съобщението си.

Сърси се замисли.

— Извикайте всякакви специалисти. Каквито се сетите. Ще трябва да направим всичко, каквото можем. Знам — каза той, като видя изражението на съмнение по лицето на Дариг, — но все пак трябва да опитаме.

* * *

През следващите няколко дни върху посланика бе опитана всяка смъртоносна пермутация и комбинация. Стреляха го с оръжия, като се започне от тези от каменната ера и се стигне до най-модерните мощни пушки. Засипаха го с гранати, поливаха го с киселини, пълнеха апартамента му с отровни газове.

Той продължи да присвива философски рамена и да работи върху новата пищеца машина, с която го бяха снабдили.

Пуснаха му вируси. Първо на всички познати болести, след това мутанти.

Дипломатът дори и не кихна.

Бе облъчван с електрически ток, радиация, удряха го с дървени оръжия, с метални предмети, бронзови оръжия — всичко. Само и само да покрият всички възможности.

По него нямаше и драскотина, но стаята му приличаше на бар, където боят не е спирал поне петдесет поредни години.

Мейли работеше върху някаква своя идея, както и Дариг. Физикът прекъсна работата си само, за да припомни на Сърси мита за Балдур. Балдур бил нападан с всякакви оръжия, но останал незасегнат, защото бил омагьосан така, че всичко земно да се отнася към него с обич. Всичко, с изключение на имела. Когато го замерили с малко клонче имел, той загина.

Сърси се извърна нетърпеливо, но нареди за всеки случай да им изпратят имел.

Беше не по-ефективен от шрапнелните експлозивни или лъковете и стрелите. Не се получи нищо, с изключение на придаването на по-празничен вид на разрушеното помещение.

След седмица, като не успяха да направят нищо, те преместиха съгласния с всичко посланик в нова, по-смъртоносна килия. Не можеха да правят повече опити в старата поради радиоактивността и микроорганизмите в нея.

Посланикът отново се зае да си пише на машината. Всичките му предишни опити бяха изгорени, разкъсани или изядени.

— Нека идем да си поговорим с него — предложи Дариг, след като мина още един ден. Сърси се съгласи. За момента нямаша повече идеи.

— Заповядайте, господа — каза посланикът толкова весело, че на Сърси му стана лошо. — Съжалявам, че не мога да ви предложа нищо. Всъщност от около десет дни не са ми давали нито храна, нито вода. Не че има някакво значение, разбира се.

— Радвам се, да го чуя — отвърна Сърси. Видът на посланика не показваше с нищо, че се е сблъскал с цялата жестокост, която Земята може да измисли. Напротив, Сърси и хората му изглеждаха така, като че ли *тях* са ги бомбардирани.

— Имате доста добра защита — каза Мейли равнодушно, просто, за да започне някакъв разговор.

— Радвам се, че ви харесва.

— Бихте ли ни разказали как действа? — попита невинно Дариг.

— Не знаете ли?

— Струва ни се, че да. Вие се превръщате в онова, което ви напада. Така ли е?

— Разбира се — отвърна посланикът. — Нали виждате, че нямам тайни от вас?

— Има ли нещо, което бихме могли да ви предложим — попита Сърси, — за да ви накараме да изключите този сигнал?

— Подкуп?

— Да — каза Сърси. — Всичко, което...

— Нищо — отвърна посланикът.

— Вижте, нека говорим като разумни хора — каза Харисън. — Вие не искате да предизвикате война, нали? Сега Земята е съюзена. Ние въоръжаваме...

— С какво?

— Атомни бомби — отвърна му Мейли. — Водородни бомби. Ние...

— Хвърлете една по мен — предложи посланикът. — Тя няма да ме убие. Какво ви кара да мислите, че ще подейства и на моя народ?

Четиримата мъже замълчаха. Не беше им минавала тази мисъл.

— Възможностите на хората да предизвикват войни — заяви посланикът — е мярката за състоянието на тяхната цивилизация. Първата степен на развитие е използването на прости физически удължители на двигателните органи. Втората степен е контрол на молекулярно равнище. Вие сте в началото на третата степен, макар че сте далеч от уменията да управлявате атомните и субатомните сили. — Той се усмихна предразполагащо. — Моят народ е достигнал границите на петата степен.

— Какво означава това? — попита Дариг.

— Сами ще разберете — каза посланикът. — Но може би вие се чудите дали моите възможности са типични за расата ми? Няма да скрия от вас, че не са. За да мога да върша работата си и само нея, в мен са вградени някои ограничения, които ми дават възможност само за пасивни действия.

— Защо? — попита Дариг.

— Поради очевидни причини. Ако можех да предприема позитивни действия в момент на ярост, аз бих могъл да разруша цялата ви планета.

— Очаквате ли, че ще ви повярваме? — попита Сърси.

— А защо не? Толкова ли е трудно да се разбере? Не можете ли да повярвате, че съществуват сили, за които вие нищо не знаете? И освен това има още една причина за пасивността. Сигурно досега вече сте я разбрали.

— Да пречупите нашия дух, предполагам — отвърна Сърси.

— Точно така. Ако само ви говоря, няма да стане нищо. Шаблонът винаги е еднакъв. Посланикът каца и предава посланието си на млада, дива и с висок боен дух раса, като вашата. Започва френетична съпротива против него, спазматични опити да го убият. След като всичко се провали, хората обикновено се предават. Когато пристигне колонизационната група, вгълпяването на идеите става много по-бързо. — Той направи пауза и заговори отново. — На повечето планети се интересуват доста от философията, която аз трябва да им предложа. Уверявам ви, че тя ще направи прехода много по-лесен. — Той подаде пачка написани на машина листи. — Няма ли поне да ги прегледате?

Дариг взе листите и ги пъкна в джоба си.

— Когато имам време, ще ги погледна.

— Предлагам ви да опитате — каза посланикът. — Може да сте се доближили вече до кризисната точка. Защо не се предадете?

— Още не — отвърна с равен глас Сърси.

— Не забравяйте да прочетете философията — настоя посланикът.

Мъжете побързаха да си излязат.

— Слушайте сега — каза Мейли, щом се върнаха в командния пункт. — Има още няколко неща, които не сме опитали. Какво ще кажете да използваме психологията?

— Всичко, каквото решите — отвърна Сърси. — Включително и черна магия. Какво си намислил?

— Според мен защитата на посланика се задейства веднага към всякаква заплаха. Сблъскваме се с отбранителен рефлекс от типа всичко или нищо. Аз предлагам първо да опитаме нещо, което няма да задейства този рефлекс.

— Като например? — попита Сърси.

— Хипноза. Може би ще открием нещо.

— Разбира се — съгласи се Сърси. — Опитай. Опитай всичко.

Сърси, Мейли и Дариг се събраха около видеоекрана, докато в стаята на посланика бе вкарано безкрайно малко количество хипнотичен газ. В същия момент столът, на който посланикът бе седнал, се разтресе от електрически удар.

— Това беше, за да му се отвлече вниманието — обясни Мейли. Посланикът изчезна преди да го удари тока, а после се появи отново, сгъшен в креслото си.

— Това е достатъчно — прошепна Мейли и затвори клапана. Те наблюдаваха. След малко посланикът остави книгата си и се загледа в пространството.

— Колко странно — каза той. — Алфърн умря. Добър приятел... Просто глупав инцидент. Той се сблъска с него там. Нямахме късмет. Но това не се случва често.

— Той мисли на глас — прошепна Мейли, макар да нямаше възможност посланикът да ги чуе. — Изрича мислите си. Трябва да е мислил за приятеля си напоследък.

— Разбира се — продължи посланикът. — Все някога Алфърн трябваше да умре. Още... Няма безсмъртие. Но по този начин... Няма как да се отбранява. Там, в космоса, то просто ни хваща. Винаги там, отдолу, чака шанса да ни удари.

— Тялото му не реагира още на хипнотичната заплаха — прошепна Сърси.

— Е — каза си посланикът. — Принципът на реда работеше доста добре и потискаше всичко това. Смекчаваше противоречията...

Той внезапно скочи прав с побледняло лице, като явно се опитваше да си спомни какво е казал.

— Умно. Този номер ми се играе за първи и последен път. Но, господа, той не ви помогна. Аз самият не знам как бихте могли да ме убиете. — Той се изсмя към голите стени. — Освен това — продължи да говори той, — колонизационният екип вече трябва да има посоката. Те ще ви намерят с или без мен.

Той седна усмихнат.

— Това е! — извика Дариг. — Той не е неуязвим. Нещо е убило приятеля му Алфърн.

— Нещо в космоса — напомни му Сърси. — Чудя се какво ли е било.

— Чакай да видим — заговори Дариг. — Принципът на реда. Това може да е някой природен закон, който ние не познаваме. Ами отдолу... Какво може да означава отдолу?

— Той каза, че колонизационният екип все едно ще ни намери — напомни му Мейли.

— Всяко нещо с времето си — каза Сърси. — Той може и да блъфира... Не, предполагам, че говори истината. И въпреки това ние трябва да се отървем от посланика.

— Аз мисля, че знам какво означава „отдолу“! — възкликна Дариг. — Това е чудесно. Нова космология, може би.

— Какво е то? — попита Сърси. — Можем ли да го използваме?

— Така мисля. Но почакайте да го обмисля. Май ще си ида в хотела. Имам там няколко книги, които искам да прегледам. Не ме закачайте няколко часа.

— Добре — съгласи се Сърси. — Но какво?...

— Не, не, не може да греша — говореше Дариг. — Почакайте да го обмисля.

Той бързо излезе от стаята.

— Какво смяташ, че е намислил? — попита Мейли.

— Нямам представа — сви рамене Сърси. — Хайде, нека опитаме с още малко психология.

Първо напълниха стаята на посланика с няколко фута вода. Не достатъчно, за да го удавят, а само колкото да му направят живота по-неудобен.

След това добавиха светлини. Цели осем часа светлините блесваха и угасваха в стаята на посланика — ярки светлини, които да проникват под клепачите, и по-мътни, за да го дразнят.

След това дойдоха звуците — скърцания и писъци, стържещи звуци, като от драскане с нокти по ламарина, но увеличени хиляди пъти и странни мляскания, викове и шепот.

Последваха миризмите. После всичко друго, за което успяха да се досетят и което би могло да подлуди човек.

Посланикът спа кротко през цялото време.

— Слушайте сега — каза Сърси на следващия ден. — Хайде да започнем да използваме проклетите си глави. — Гласът му беше прегракнал и груб. Въпреки че психологическите мъчения не бяха засегнали посланика, те като че бяха рикоширали по Сърси и хората му.

— Къде, по дяволите, е Дариг?

— Още разработва идеята си — каза Мейли, като почеса небръснатата си брада. — Каза, че почти е готов.

— Добре, няма да разчитаме на него — каза Сърси. — Започвайте да мислите. Например, ако посланикът може да се превръща в нещо, какво е онова, в което той не би могъл да се превърне?

— Хубав въпрос — изръмжа Харисън.

— Това е основният въпрос — каза Сърси. — Няма смисъл да се хвърля копие към някой, когато сам може да се превърне в такова.

— А какво ще кажете за това? — обади се Мейли. — Като имаме предвид, че той може да се превръща във всичко, какво ще стане, ако го поставим в такава ситуация, в каквата да бъде атакуван и след като се промени?

— Слушам те — каза Сърси.

— Да речем, че е в опасност. Той се превръща в нещото, което го заплашва. Ами ако самото *това* нещо също бъде заплашено? Какво ще направи той?

— А как ще осъществиш това? — попита Сърси.

— Ето така — Мейли вдигна слушалката на телефона. — Ало? Свържете ме със зоопарка на Вашингтон. Спешно е.

Когато вратата се отвори, посланикът се извърна. Вътре пуснаха един разярен тигър. Вратата се затръшна.

Тигърът погледна посланика. Посланикът погледна тигъра.

— Много хитро — каза посланикът.

При звука от гласа му тигърът се сви. Той се метна като разгънатата пружина и падна на пода на мястото, където преди миг беше посланикът.

Вратата се отвори отново. Вътре блъснаха втори тигър. Той изрева яростно и се хвърли към първия. Двата тигъра се счепкаха във въздуха.

Посланикът се появи на няколко фута встрани и започна да ги наблюдава. Когато през вратата с вдигната глава и напрегнат поглед влезе един лъв, той се дръпна малко встрани. Лъвът се хвърли към него и почти щеше да падне отгоре му, но се блъсна в нищото. Като не откри човек, лъвът се нахвърли на тигрите.

Посланикът се появи отново в стола си, където остана, като пушеше и наблюдаваше как зверовете се избиват помежду си.

След десет минути стаята му приличаше на скотобойна.

Но посланикът се бе изморил да гледа спектакъла и се бе излегнал на леглото с книга в ръка.

— Предавам се — каза Мейли. — Това бе последната ми блестяща идея.

Сърси гледаше в пода и не му отговори. Харисън бе седнал в ъгъла и тихо се напиваше. Телефонът иззвъня.

— Да? — отговори Сърси.

— Открих! — извика гласът на Дариг. — Мисля, че това е то! Виж, веднага се мятам на едно такси. Кажи на Харисън да намери няколко помощници.

— Какво е то? — попита Сърси.

— Хаосът е отдолу! — отвърна Дариг и затвори.

Те се заразхождаха из стаята и го зачакаха. Мина половин час, после час. Накрая, три часа след като се беше обадил, Дариг се появи.

— Здравсти — каза той спокойно.

— Здрасти, дяволите да те вземат! — изръмжа Сърси. — Защо закъсня?

— По пътя насам изчетох философията на посланика — каза Дариг. — Доста интересна работа.

— Затова ли закъсня толкова?

— Да. Накарах шофьора да обиколи няколко пъти парка, докато аз четях.

— Хайде, остави това. Разказвай...

— Не мога да го оставя — заговори Дариг със странен, напрегнат глас. — Боя се, че не бяхме прави. По отношение на извънземните, де. Съвсем редно и необходимо е те да ни управляват. Всъщност аз бих искал те да побързат да дойдат.

Но Дариг не изглеждаше съвсем сигурен в това, което казваше. Гласът му трепна и по лицето му изби пот. Той преплете пръсти и се заизвива като в агония.

— Трудно ми е да го обясня — каза той. — Всичко ми стана ясно още щом започнах да го чета. Разбрах колко глупави сме, като се опитваме да бъдем независими в тази взаимнозависима вселена. Разбрах... О, виж, Сърси. Нека престанем с всички тези глупости и да приемем посланика като наш приятел.

— Успокой се! — извика Сърси на напълно спокойния физик. — Ти не знаеш какво говориш.

— Странно е — продължи Дариг. — Знам какво чувствах... Но вече не чувствам същото. Мисля. Както и да е. Аз *знам* какъв ви е проблемът. Вие не сте чели философията. Но щом я прочетете, веднага ще разберете какво искам да ви кажа. — Той подаде листите на Сърси. Сърси направо ги подпали със запалката си.

— Няма значение — каза Дариг. — Аз съм я запомнил. Само чуйте. Аксиома. Всички народи...

Сърси го удари. С един къс, прав удар. Дариг се просна на пода.

— Тези думи вероятно са подбрани семантично — каза Мейли. — Предполагам, че са предназначени да предизвикат у нас съответна реакция. Работата на посланика е да развие такава философия, която да съответства на мислите на расата, с която си имат работа.

— Слушай, Мейли — прекъсна го Сърси. — Сега ти се заемаш с работата. Дариг знае или мислеше, че знае отговора. Ти трябва да го измъкнеш от него.

— Няма да е лесно — каза Мейли. — Ако ни го каже, той ще има чувството, че предава онова, в което вярва.

— Не ме интересува как ще му го измъкнеш — каза Сърси. — Просто го измъкни.

— Дори и ако това го убие? — попита Мейли.

— Дори ако това убие и теб.

— Помогни ми тогава да го занеса в лабораторията си.

Тази нощ Сърси и Харисън продължиха да наблюдават посланика от командния пункт. Сърси се хвана, че мислите му блуждаят.

Какво ли беше убило Алфърн в космоса? Можеше ли то да бъде повторено на Земята? Какво означаваше принципът на реда? Какво беше „Хаосът е отдолу“?

„Какво, по дяволите, правя тук?“ — питаше се той. Но не можеше да измисли нищо.

— Какво мислиш, че е посланикът? — попита той Харисън. — Човек ли е?

— Прилича — отвърна заспало Харисън.

— Но не се държи като човек. Чудя се дали това е истинската му форма.

Харисън поклати глава и си запали лулата.

— Какво е особеното в него? — продължи да задава въпроси Сърси. — Изглежда като човек, но може да приеме всякаква друга форма. Не можеш да го нападнеш, защото той се приспособява. Той е като водата — заема формата на съда, в който е поставена.

— Не можеш да задържиш водата — прозя се Харисън.

— Така е. Водата няма собствена форма, нали? Или има? Какво е основното?

Харисън с усилие се накара да вникне в думите на Сърси.

— Молекулярният шаблон? Матрицата?

— Матрицата — повтори Сърси и също се прозя. — Шаблон. Може да е нещо подобно. Шаблонът е нещо абстрактно, нали?

— Разбира се. Шаблонът може да бъде приложен към всичко. Какво казах?

— Чакай да видим — каза Сърси. — Шаблон. Матрица. Нещо за възможността на посланика да се променя. Трябва да има някаква обединяваща сила, която съдържа личността му. Нещо, *нещо*, което не се променя, независимо от промените, които той претърпява.

— Нещо като въже — промърмори Харисън със затворени очи.

— Разбира се. Завържи го на възли, опъни го, увий го около пръста си. То все си е въже.

— Да.

— Но как да нарушим шаблона? — попита Сърси. И защо не можеше да заспи от тези мисли? По дяволите посланикът и неговите орди колонизатори, ще затвори очи само за миг...

— Събуди се, полковник!

Сърси отвори очи и погледна Мейли. До него Харисън хъркаше силно.

— Откри ли нещо?

— Нищичко — призна Мейли. — Тази философия доста го е замаяла. Но не докрай. Дариг знаеше, че *е искал* да убие посланика, при това е имал достатъчно причини за това. И макар че сега мисли друго, той все пак има чувството, че ни предава. От друга страна, не може да си позволи да нарани посланика, а пък не иска да нарани и нас.

— Не каза ли нищо?

— Страхувам се, че не е толкова просто — каза Мейли. — Разбираш ли, ако има непреодолимо препятствие, което *трябва* да бъде преодоляно... И освен това мисля, че философията е объркала ума му.

— Какво се опитваш да обясниш? — Сърси се изправи.

— Извинявай — каза Мейли. — Нищо не можах да направя. Дариг се бореше с всичко това в ума си и когато повече не можеше, той... се предаде. Мисля, че е безнадеждно полудял.

— Хайде да го видим.

Те тръгнаха по коридора към лабораторията на Мейли. Дариг бе положен върху кушетка, а очите му бяха изцъклени към тавана.

— Може ли да бъде излекуван? — попита Сърси.

— Може би с шокова терапия — отвърна със съмнение Мейли. — Но ще отнеме дълго време. Може да блокира всичките му мисли до този момент.

Сърси се извърна. Чувстваше, че му прилошава. Дори и да можеше Дариг да бъде излекуван, щеше да стане твърде късно. Извънземните може да са получили вече сигнала на посланика и да са се насочили към Земята.

— Какво е това? — попита Сърси, като вдигна едно смачкано парче хартия, което лежеше до ръката на Дариг.

— О, той драскаше нещо — каза Мейли. — Има ли нещо написано?

Сърси зачете на глас:

— „Като обмисля нещата, разбирам, че Хаосът и Медузата са близки по същност.“

— Какво означава това? — попита Мейли.

— Не знам — зачуди се Сърси. — Той винаги се е интересувал от фолклор.

— Звучи ми шизофренично — каза психиатърът.

Сърси го прочете отново.

— Като обмисля нещата, разбирам, че Хаосът и Медуза са близки по същност. — Той се загледа в написаното. — Възможно ли е — запита той Мейли — той да се е опитвал да ни намекне нещо? Да се е опитвал да излъже сам себе си, като ни каже и не ни казва онова, което знае?

— Възможно е — съгласи се Мейли. — Един неуспешен компромис... Но какво би могло да означава?

— Хаос — Сърси си спомни, че Дариг беше споменал тази дума когато се бе обадил по телефона. — Това е било първоначалното състояние на вселената в гръцката митология, нали? Безформието, от което е възникнало всичко?

— Нещо подобно — отговори Мейли. — А Медуза е една от онези три сестри с ужасяващи лица.

Сърси остана неподвижен, загледан в хартията. Хаос... Медуза... Принципът на реда! Разбира се!

— Мисля... — Той се обърна и изскочи от стаята. Мейли погледна подире му. После напълни една спринцовка и го последва.

В командния пункт Сърси изкрещя на Харисън и го събуди.

— Слушай — каза той. — Искам да направя нещо, и то бързо. Чуваш ли ме?

— Разбира се — примигна Харисън и стана. — Какво бързаш толкова?

— Знам какво е искал да ни каже Дариг — каза Сърси. — Ела да ти кажа какво искам. И остави тази спринцовка, Мейли. Не съм полудял. Искам да ми намерите книга с гръцката митология. Бързо!

В два часа през нощта не беше толкова лесно да се открие книга за гръцката митология. С помощта на хората от ФБР Мейли вдигна някакъв книжар от леглото. Взе книгата и бързо се върна.

Сърси бе възбуден и със зачервени очи, а Харисън и помощниците му работеха върху три странни съоръжения. Сърси дръпна книгата от ръцете на Мейли, отвори я, прочете нещо и я остави.

— Страхотно — каза той. — Сега ще бъдем готови. Харисън, свърши ли?

— Още малко — Харисън и десетте му помощници поставяха последните части. — Ще ми кажеш ли какво е това?

— И на мен — намеси се Мейли.

— Нямам намерение да крия — отговори Сърси. — Просто бързам. Ще ви обяснявам докато работим. — Той се изправи. — Добре. Хайде да събудим посланика.

Те наблюдаваха екрана, когато една електрическа светкавица се спусна от тавана към леглото на посланика. Той веднага изчезна.

— Сега той е част от този поток електрони, нали? — попита Сърси.

— Така ни каза самият той — отговори Мейли.

— Но продължава да поддържа своя шаблон в потока — продължи Сърси. — Длъжен е, за да може после да си възвърне формата. Сега ние пускаме първия прекъсвач.

Харисън включи машината във веригата и освободи помощниците си.

— Тук имаме непрекъснатата графика на електронния поток — заговори Сърси. — Виждате ли разликата? — На графиката се появи неправилна серия от екстремуми, които се меняха непрестанно. —

Спомняте ли си, когато хипнотизирахме посланика? Той говореше за своя приятел, който бил убит в космоса.

— Да — кимна Мейли. — Приятелят му бил убит от нещо, което се издигнало отдолу.

— Каза и още нещо — продължи Сърси. — Каза ни, че основната сила на реда във вселената обикновено спира подобно нещо. Какво ви говори това?

— За силата на реда — заговори Мейли. — Не каза ли Дариг, че това е някакъв нов природен закон?

— Каза. Но помисли за изводите, както е направил Дариг. Ако има принцип на реда, трябва да има и нещо, противоположно на него. Това, което е противоположно на реда, е...

— Хаосът!

— Точно това е мислил Дариг и ние трябваше да го разберем. Хаосът е онова, което лежи отдолу и от него възниква принципът на реда. Този принцип, ако съм го разбрал правилно, има за цел да потиска първоначалния Хаос, за да въвежда ред в природата.

— Но Хаосът продължава да се показва тук-там, както е установил Алфърн. Може би в космоса шаблонът на реда не е толкова мощен. Както и да е, тези празнини са опасни до момента, докато принципът на реда успее да ги завладее.

Той се извърна към командното табло.

— Добре, Харисън. Пусни втория прекъсвач.

Екстремумите на графиката се увеличиха. Те започнаха да подскочат лудо в безсмислени съчетания.

— Сега обмисли написаното на бележката от Дариг в светлината на това, което ти казах. Хаосът, както знаем, лежи отдолу. Всичко е възникнало от него. Медузата е нещо, *към което не бива да се поглежда*. Тя превръщала хората в камък, спомняте ли си? Унищожавала ги. Значи Дариг е открил взаимодействието между Хаоса и онова, към което не бива да се поглежда. И всичко това естествено се отнася за посланика.

— Посланикът не бива да поглежда към Хаоса! — извика Мейли.

— Точно така. Посланикът може да си позволява безброй пермутации и комбинации. *Но нещо* — матрицата — не може да се променя, защото тогава няма да остане нищо от него. За да се разруши

нещо толкова абстрактно като шаблона му, на нас ни е необходимо такова състояние, в което не е възможно съществуването на шаблон. Състояние на Хаос.

Във веригата бе включен и третият прекъсвач. Графиката сега приличаше на пияна гъсеница.

— Тези прекъсвачи са идея на Харисън — каза Сърси. — Аз му казах, че искам електрически поток с абсолютно объркано течение. Това е целта му. Да създаде състояние на липса на шаблон. Вторият прекъсвач се опитва да разруши частите на шаблона, останали след включването на първия, а третият разрушава шаблона, създаден от първите два. Така те се самоунищожават и всяка останала частица от шаблона се разрушава непрекъснато във веригата... Надявам се да е така.

— Значи това трябва да създаде състоянието на Хаос? — попита Мейли, загледан в екрана.

За известно време се чуваше само виенето на машините и се виждаше лудото подскачане на графиките. После, в центъра на стаята на посланика, се появи петно. То започна да плува, да се извива и да расте.

Онова, което ставаше, беше неописуемо. Те разбираха само, че всичко, което бе в рамките на петното, просто го нямаше. Изчезна.

— Изключи! — извика Сърси. Харисън изключи веригите.

Петното продължи да нараства.

— Как става така, че ние можем да го гледаме? — попита Мейли, загледан в екрана.

— Спомни си щита на Персей — каза Сърси. — Той го използвал като огледало, в което Медуза видяла собствения си образ и така той могъл да я разгледа, без тя да погледне към него.

— То продължава да расте! — извика Мейли.

— В цялата тази работа има известен пресметнат риск — успокои го Сърси. — Винаги съществува опасност Хаосът да се освободи от оковите. Ако това се случи, няма да има значение какво...

Петното престана да расте. Краищата му се вълнуваха и извиваха, след което то започна да се свива.

— Принципът на реда — каза Сърси и падна в стола си.

— Някаква следа от посланика? — попита той след няколко минути.

Петното още се вълнуваше. После изчезна. Веднага последва експлозия. Стоманените стени бяха всмукани навътре, но издържаха. Екранът угасна.

— Петното издърпа всичкия въздух от стаята — обясни Сърси. — Както и мебелите, заедно с посланика.

— Той не издържа — каза Мейли. — Никакъв шаблон не би могъл да издържи в объркването. Отиде да се присъедини към Алфърн.

Мейли започна да хихика. Сърси като да искаше да се присъедини към него, но се стегна.

— Спокойно — каза той. — Още не сме свършили.

— Разбира се, че сме. Посланикът...

— Е отстранен. Но все още съществува извънземната флота, която се е насочила към този район на космоса. Една силна флота, която не можем да унищожим с водородна бомба. Те ще ни търсят.

Той се изправи.

— Приберете се по домовете си и поспете. Нещо ми подсказва, че утре ще трябва да започнем да мислим как да прикрием една планета.

ФАНТОМ V

— Сега четете табелата ни — каза Грегър, който бе притиснал лице към шпионката на вратата на канцеларията.

— Чакай да видя — приближи се Арнолд.

Грегър го бутна.

— Сега ще почука... Не, размисли. Отива си.

Арнолд се върна на бюрото си и започна нов пасианс. Грегър продължи да гледа през шпионката.

Три месеца след като бяха създали фирмата си и наели този офис, те бяха сложили тази шпионка на вратата ей така, от скука. През цялото това време „AAA — Първокласна служба за почистване на планети“ нямаше никаква работа, макар да бе на първо място по азбучен ред в телефонния указател. Почистването на планети бе стар, установен бизнес, напълно монополизиран от две големи компании. За една нова, малка фирма, обслужвана от двама млади мъже с велики идеи и купища неплатени сметки, това бе доста обезкуражаващо.

— Връща се — извика Грегър. — *Бързо!* Направи се на зает и много важен!

Арнолд изсипа картите в чекмеджето и тъкмо успя да закопчае бялата си лабораторна престилка, когато на вратата се почука.

Посетителят им беше нисък, плешив, изморен човечец. Той ги разглеждаше със съмнение.

— Вие ли почиствате планети?

— Точно така, господине — каза Грегър, като отмести купчина документи от бюрото пред себе си и стисна влажната ръка на човека.
— Аз съм Ричард Грегър. Това е моят партньор доктор Франк Арнолд.

Арнолд, облечен във впечатляващата бяла лабораторна престилка и очила с черни рогови рамки, кимна разсеяно и продължи да се занимава с редицата древни, извити колби и епруветки.

— Седнете, ако обичате, господин...

— Фернграум.

— Господин Фернграум. Мисля, че ние можем да направим за вас почти всичко, което бихте желали — каза сърдечно Грегър. — Контрол над флората или фауната, почистване на атмосферата, пречистване на водоснабдяването, стерилизиране на почвата, изследвания на стабилността, контрол на вулканичната и земетръсна дейност. Всичко, което е необходимо, за да се направи една планета подходяща за човешкото съществуване.

Фернграум все още гледаше със съмнение.

— Ще бъда откровен с вас. Разполагам с една проблемна планета.

Грегър кимна успокоително.

— Нашата работа е да разрешаваме проблеми.

— Аз съм брокер на недвижими имоти на свободна практика — каза Фернграум. — Знаете как става. Купуваш планета, продаваш планета, всеки трябва да си изкарва хляба по някакъв начин. Обикновено бодвам някой второстепенен свят и оставям на купувачите да си го почистят. Но преди няколко месеца имах късмет да купя една наистина страхотна планета. Измъкнах я под носа на големите играчи.

Фернграум попи с нещастен вид потта от челото си.

— Красиво място е — продължи той, без какъвто и да било ентусиазъм. — Средна температура двадесет и пет градуса. Планински терен, но плодороден. Водопади, дъги, всичко каквото поискаш. И никаква фауна.

— Звучи идеално — каза Грегър. — Микроорганизми?

— Нищо опасно.

— Тогава какво не е наред?

Фернграум изглеждаше притеснен.

— Може би сте чували за нея. Тя е под номер РЖС-5 в правителствения каталог. Но всички я наричат Фантом V.

Грегър вдигна едната си вежда. „Фантом“ бе странно име за планета, но той бе чувал и къде по-странни. Нали все пак планетите трябва да бъдат наречени по някакъв начин. Имаше хиляди слънца с планетни системи в достъпната за космически кораби зона, много от тях населени или годни за заселване. Пък и имаше много хора от цивилизованите светове, които имаха желание да ги колонизират. Религиозни секти, политически малцинства, философски групи или обикновени пионери, желаещи да започнат всичко отначало.

— Май не съм чувал за нея — каза Грегър.

Фернграум се размърда неспокойно на стола си.

— Трябваше да послушам жена си. Ама не — исках да стана голям бизнесмен. Платих десет пъти повече от обикновено за Фантом V и сега съм вързан за нея.

— Но какво *не ѝ е наред*? — попита Грегър.

— Като че ли е населена с призраци — отвърна отчаяно Фернграум.

Той бе проверил с радар планетата си, а после я бе дал под аренда на един фермерски кооператив от Дижон VI. Авангардът от осем мъже бе кацнал и преди да измине и ден бе започнал да предава отчаяни съобщения за демони, върколаци, вампири, динозаври и всякаква подобна враждебна фауна.

Когато спасителният кораб пристигнал, за да ги вземе, те всички били мъртви. Докладът от аутопсията потвърдил, че дълбоките рани, прорезите и белезите по телата им биха могли да бъдат от всичко, включително демони, върколаци, вампири и динозаври, ако такива съществуват.

Фернграум бил обвинен за недобро почистване. Фермерите се отказали от арендата си. Но той успял да арендова отново планетата на група поклонници на слънцето от Опал II.

Поклонниците на слънцето били внимателни. Те изпратили багажа си, но го придружавали само трима мъже, които да оборудват селището и да подготвят мястото. Мъжете вдигнали лагер, подготвили жилищните помещения и обявили мястото за райско. Изпратили радиосъобщение на основната група да идва веднага, а после, внезапно последвали писъци и пълно радиомълчание.

Един патрулен кораб отишъл на Фантом V, погребал разкъсаните тела на тримата мъже и отлетял след не повече от пет минути.

— И оттогава се започна — каза Фернграум. — Никой не иска да я докосне за нищо на света. Космическите екипажи отказват да кацат там. А аз така и не знам какво всъщност се е случило.

Той въздъхна дълбоко и погледна Грегър.

— Ако искате, работата е във ваши ръце.

Грегър и Арнолд се извиниха и излязоха в преддверието.

Арнолд веднага изръмжа:

— Намерихме си работа!

— Да — отвърна Грегър. — Но каква работа.

— Нали търсим точно най-сложната — припомни му Арнолд. — Ако свършим тая, сме спечелили име. Да не говорим за процента от печалбата, който ще получим.

— Ти май забравяш, че аз съм онзи, който всъщност трябва да кацне на планетата — каза Грегър. — А ти само ще си седиш тук и ще събираш данните, които ти изпращам, а после ще даваш нарежданията за работа.

— Така се разбрахме, когато станяхме съдружници — припомни му Арнолд. — Аз съм изследователският сектор на фирмата, а ти си аварийната служба. Нали помниш?

Грегър помнеше. Още от детинство той опъваше гръб, докато Арнолд си седеше вкъщи и му казваше защо всъщност опъва гръб.

— Тая работа не ми харесва — каза той.

— Не вярваш в духове, нали?

— Не, разбира се, че не.

— Е, а с всичко останало ние можем да се справим. Страхливите никога не печелят.

Грегър повдигна рамене. Дватама се върнаха при Фернграум.

След половин час бяха сключили сделката — ако успееш, щяха да получат доста голям процент от печалбите при бъдещото развитие на планетата. Ако не успееш, щяха да платят глоба.

Грегър изпрати Фернграум до вратата.

— Между другото, как стигнахте до нас, господине? — попита го той.

— Никой друг не пожела да се заеме с работата — отговори Фернграум, който изглеждаше доста доволен от себе си. — Пожелавам ви късмет.

Три дни по-късно Грегър беше на борда на един разнебитен космически товарен кораб на път към Фантом V. Прекарваше времето си в изучаване на докладите за двата опита за колонизиране и четеше купища изследвания върху свръхестествените феномени.

Те не му помогнаха никак. На Фантом V не бе намерена и следа от животински видове. И нямаше доказателства за съществуването на свръхестествени същества някъде из галактиката.

Грегър премисли всичко отново и провери оръжията си, докато товарният кораб се спускаше към областта на Фантом V. Носеше цял арсенал, достатъчен да предизвика малка война и да я спечели.

Ако би могъл да намери изобщо нещо, по което да стреля...

Капитанът на товарния кораб го докара на няколко хиляди метра от усмихнатата зелена повърхност на планетата, но не и по-наблизо. Грегър спусна с парашут оборудването си към мястото на последните два лагера, ръкува се с капитана и сам скочи с парашут.

Кацна без проблеми и се огледа. Товарният кораб се бе отдалечил в космоса, като да го гонеха всички фурии на света.

Беше сам на Фантом V.

След като провери оборудването си и установи, че то е здраво, той се обади по радиото на Арнолд и го уведоми, че е кацнал. После, с изваден и готов за стрелба бластер, той огледа лагера на поклонниците на слънцето.

Те го бяха построили в подножието на една планина, до малко, кристално чисто езеро. Сглобямите къщи бяха в идеално състояние.

Никаква буря не беше ги разрушила, понеже Фантом V бе благословена с прекрасен и спокоен климат. Но те изглеждаха невероятно самотни.

Грегър внимателно провери една от тях. В гардеробите дрехите бяха подредени добре, на стената имаше картина и дори перде пред един от прозорците. В ъгъла на стаята бе отворен кашон с играчки, в очакване пристигането на групата деца.

По пода бяха разхвърляни един воден пистолет, пумпал и торбичка с кубчета.

Вечерта настъпваше, така че Грегър довлече оборудването си в къщичката и започна да се приготвя. Той включи алармена система и я регулира така, че да реагира на движението и на хлебарка. Постави радарна аларма, която да оглежда близката околност. Разопакова арсенала си и постави пушките така, че да ги достигне лесно, но не свали бластера от кобура на колана си. После, доволен от свършеното, се навечеря бавно и спокойно.

Навън вечерта премина в нощ. Тъмнината обхвана топлата и красива околност. Повърхността на езерото се полюшваше от лекия ветрец и тревата шумолеше като коприна.

Всичко беше напълно спокойно.

Пътешествениците трябва да са били истерични, помисли си той. Вероятно са се паникьосали и са се убили един друг.

След като провери алармената си система за последен път, Грегър хвърли дрехите си върху един стол, угаси светлините и се тръшна в леглото. Стаята бе осветена от звездите, които грееха по-силно от Луната на Земята. Бластерът му се намираше под възглавницата. На този свят му нямаше нищичко.

Тъкмо бе започнал да задрямва, когато усети, че не е сам в стаята.

Това беше невъзможно. Алармената система не беше се включила. Радарът продължаваше да си бръмчи мирно.

И все пак всичките нерви в тялото му се напрегнаха от тревогата. Той измъкна бластера и се огледа.

В ъгъла на стаята стоеше човек.

Нямаше време да мисли как е влязъл. Грегър насочи бластера.

— Хайде, горе ръцете — каза той с тих и решителен глас.

Фигурата не се помръдна.

Пръстът на Грегър се стегна около спусъка, но после внезапно се отпусна. Той позна човека. Бяха собствените му дрехи, хвърлени върху стола, оживели благодарение на звездната светлина и собственото му въображение.

Той се ухили и свали бластера. Купчината дрехи започна да се размърдва леко. Грегър усети лек полъх откъм прозореца и продължи да се усмихва.

Тогава купчината дрехи се изправи, изпъна се и започна да се движи сигурно към него.

Замръзнал в леглото си, той наблюдаваше как дрехите без пълнеж, събрани в човекоподобна форма, напредваха към него.

Когато чучелото стигна до средата на стаята и празните му ръкави се насочиха към него, той започна да стреля.

И продължи да стреля, защото парцалите и остатъците от дрехи литнаха към него, като изпълнени със самостоятелен живот. Пламтящи парчета плат се насочваха към лицето му, а един колан опита да се обвие около краката му. Наложиха се да изгори всичко, за да спре атаката.

Когато боят свърши, Грегър включи всички светлини, които откри. Направи си една кана кафе и наля вътре почти цяла бутилка

бренди. Все пак успя да се въздържи да не натроши на парчета безползната алармена система. И се обади на партньора си.

— Това е много интересно — каза Арнолд, след като Грегър му разказа новините. — Оживяване! Наистина много интересно.

— И аз реших, че ще ти бъде интересно — отвърна тъжно Грегър. След няколко глътки бренди бе започнал да се чувства изоставен и обиден.

— Нещо друго случило ли се е?

— Още не.

— Добре, пази се. Аз имам една теория. Трябва да направя малко изследвания. Между другото, някакъв откаченяк е обявил залагания пет към едно против теб.

— Наистина ли?

— Да, и аз заложих.

— За мен или против мен? — попита изплашен Грегър.

— За теб, разбира се — отвърна възмутено Арнолд. — Нали сме партньори!

Те изключиха връзката и Грегър си свари още една кана кафе. Нямаше намерение да заспива повече тази нощ. Успокоително беше да знае, че Арнолд е заложил за него. Но пък Арнолд беше забележително слаб комарджия.

През деня Грегър успя да поспи добре няколко часа. Събуди се в ранния следобед, намери някакви дрехи и започна да проучва лагера на поклонниците на слънцето.

Привечер откри нещо. На стената на къщичката набързо бе надраскана думата „Тгасклит“. „Тгасклит“. Не му говореше нищо, но той веднага я съобщи на Арнолд.

След това претърси внимателно къщичката, включи още лампи, изпита алармената система и презареди бластера си.

Всичко изглеждаше наред. Той със съжаление гледаше как слънцето залязва, надявайки се да бъде жив и да го види отново да изгрява. После се настани в един удобен стол, за да помисли върху ситуацията.

Тук нямаше животински свят. Нито пък някакви движещи се растения, разумни скали или гигантски мозък, който да се крие под

повърхността на планетата. Фантом V нямаше даже луна, за да се скрие някой на нея.

А той просто не можеше да повярва, че има призраци и демони. Знаеше, че при внимателно изучаване, свръхестествените явления обикновено можеха да бъдат обяснени с някои съвсем прости природни феномени. А онези, които нямаха обяснение, просто изчезваха. Призраците никак не можеха да понесат някой невярващ в тях да ги изучава. Фантомът на замъка например бе излязъл в дългосрочен отпуск, когато там се появи един учен с камери и магнетофони.

Оставаше още една възможност. Да предположим, че някой иска тази планета, но не желае да плати цената, определена от Фернграум? Не може ли този някой да се скрие тук, да плаши заселниците и даже да ги убива, ако е необходимо, за да свали цената?

Това изглеждаше логично. Човек можеше да обясни и поведението на дрехите си по този начин. Правилно използвано, статичното електричество би могло да...

Пред него стоеше нещо. Алармената система, както и преди, не беше се включила.

Грегър бавно повдигна глава. Нещото пред него беше високо почти три метра и с приблизително човешки форми, макар че имаше крокодилска глава. Беше с яркочервен цвят и с пурпурни ивици по дължината на тялото си. С единия си извит нокът държеше голяма кафява чаша.

— Здрасти — каза то.

— Здрасти — преглътна Грегър. Бластерът му беше на масата, само на шестдесетина сантиметра от ръката му. Той се чудеше дали нещото ще го нападне, ако посегне да го вземе.

— Как се казваш? — попита Грегър със спокойствието на дълбоко изплашен човек.

— Аз съм Пурпурният Заграбвач — каза нещото. — Аз грабя разни неща.

— Колко интересно. — Ръката на Грегър започна да се протяга към бластера.

— Аз грабя неща, които се казват Ричард Грегър — каза му Заграбвачът с ясен и любезен глас. — И обикновено ги ям с шоколадов

сос. — То вдигна чашата и Грегър видя, че тя е надписана. „Шоколад Смиг — идеалният сос за Грегъри, Арнолди и Флинове“.

Пръстите на Грегър докоснаха бластера.

— Да нямаш намерение да ме изядеш? — попита той.

— О, да — отвърна Заграбвачът.

Грегър вече бе хванал оръжието. Той свали предпазителя и стреля. Яркият взрив се удари в гърдите на Заграбвача и се пръсна към пода, стените и веждите на Грегър.

— Това не може да ме нарани — обясни Заграбвачът. — Аз съм много висок.

Бластерът падна от ръката на Грегър. Заграбвачът се наведе.

— Сега няма да те изям — каза той.

— Така ли? — успя да пророни Грегър.

— Няма. Мога да те изям едва утре, на първи май. Такива са правилата. Дойдох само да те помоля за една услуга.

— Каква?

Заграбвачът се усмихна любезно.

— Ще бъдеш ли така добър да изядеш няколко ябълки? Така вкусът на плътта ти става чудесен.

И като каза това раираното чудовище изчезна.

Грегър включи с треперещи ръце радиото и разказа на Арнолд всичко, което се беше случило.

— Хммм — отвърна Арнолд. — Пурпурният Заграбвач, а? Мисля, че това решава нещата. Всичко съвпада.

— Какво съвпада? Какво е то?

— Първо направи каквото ти кажа. Искам да съм сигурен.

Като се подчини на инструкциите на Арнолд, Грегър разопакова химическото си оборудване и зареди няколко епруветки и реторти с химикали. Той ги разбърка, смеси, прибави, филтрира, както му бе казано и накрая постави сместа върху печката, за да я загрее.

— А сега ми кажи какво става — каза Грегър, когато се върна до радиото.

— Веднага. Потърсих думата „Тгасклит“. Тя е опалианска. Означават „призрак с много зъби“. Поклонниците на слънцето са били от Опал. Това какво ти подсказва?

— Че са били убити от техен си призрак — отвърна ядосано Грегър. — Трябва да се е измъкнал от техния кораб. Може да е бил

прокълнат и...

— Успокой се — каза Арнолд. — В тази работа няма никакви призраци. Завря ли сместа?

— Не.

— Кажи ми, когато заври. А сега нека поговорим за оживелите ти дрехи. Не ти ли напомнят за нещо?

Грегър се замисли.

— Ами, когато бях малък... Не, това е смешно — каза той.

— Продължавай — настоя Арнолд.

— Когато бях малък, никога не си подреждах дрехите на стола. Защото в тъмното винаги ми изглеждаха на човек, дракон или де да знам какво. Предполагам, че на всеки му се е случвало. Но това не обяснява...

— Разбира се, че обяснява! Сега не си ли спомни вече за Пурпурния Заграбвач?

— Не. Откъде да си го спомня?

— Защото ти го измисли! Не помниш ли? Трябва да бяхме на осем или девет години. Ти, аз и Джими Флин. Измисляхме най-ужасните чудовища. Това беше нашето си чудовище и единственото му желание беше да изяде теб, мен или Джими. При това поляти с шоколадов сос. Но можеше да го направи само на първо число на всеки месец, когато пристигаха писмата с оценките от училище. За да се отървем от него трябваше да използваме магическа дума.

Чак сега Грегър се сети и се зачуди как изобщо бе могъл да забрави това. Колко ли ноци бе стоял буден и очаквал с ужас появата на Заграбвача? Това очакване правеше другото, онова на писмото с оценките, да изглежда толкова незначително...

— Завря ли сместа?

— Да — каза Грегър, като погледна благоговейно към печката.

— Какъв цвят има?

— Някакво зеленикавосиньо. Не по-синя е отколкото...

— Добре. Можеш да я излееш. Искам да направя още няколко опита, но мисля, че я облизахме.

— *Какво* сме облизали? Няма ли да ми обясниш за какво говориш?

— Ми то е ясно. На планетата няма животни. Няма и призраци или поне няма дотолкова материални такива, че да могат да избият

група въоръжени мъже. Значи отговорът на проблемите е „халюцинации“. Така че аз потърсих нещо, което би могло да ги предизвика. И открих доста неща. Освен всички наркотици, познати на Земята, има около дузина халюциногенни газове, описани в „Каталог на извънземните редки елементи“. Има депресанти, стимуланти, такива, които те карат да се чувстваш гениален или нищожество, или орел. А специално този, който се намира на тази планета отговаря на „Лонгстийд 42“ в каталога. Това е тежък, безцветен газ, без мирис и физически безвреден. Той е стимулант на въображението.

— Искаш да кажеш, че аз просто съм халюцинирал? Да знаеш, че...

— Не е толкова просто — прекъсна го Арнолд. — „Лонгстийд 42“ действа директно върху подсъзнанието. Той освобождава най-силните подсъзнателни страхове, детските ужасии, които отдавна си потиснал. Той ги оживява. И ти виждаш точно това.

— Тогава значи тук всъщност няма нищо, така ли? — попита Грегър.

— Нищо, съществуващо физически. Но халюцинациите са достатъчно реални за онзи, който ги изпитва.

Грегър се пресегна за нова бутилка бренди. Казаното от Арнолд трябваше да се полее.

— Няма да е трудно да се почисти Фантом V — продължи уверено Арнолд. — Можем да унищожим „Лонгстийд 42“ без трудности. А после, ние ще бъдем богати, партньоре!

Грегър предложи тост, после се сети за нещо, което го тревожеше.

— Ако са само халюцинации, тогава какво се е случило със заселниците?

Арнолд помълча известно време.

— Ами „Лонгстийд 42“ има склонност да стимулира инстинкта на смъртта... Заселниците може да са подлудяли. Да са се избили един друг.

— И никой да не е останал жив?

— Разбира се. Защо не? Последните живи са се самоубили или са починали от раните си. Не се тревожи. Аз веднага наемам един кораб и пристигам, за да направя всички изследвания. Успокой се. Ще те взема след ден-два.

Грегър изключи радиото. Тази нощ си позволи да изпие остатъка от бутилката с бренди. Заслужаваше си. Тайната на Фантом V бе разкрита и те щяха да бъдат богати. Скоро *той* щеше да може да наеме човек, който да каца на планетите вместо него, докато самият *той* си седи у дома и го инструктира по радиото.

Събуди се късно на другия ден с главоболие. Корабът на Арнолд не беше пристигнал още, така че той опакова оборудването си и зачака. Привечер още нямаше никакъв кораб. Той седна пред вратата на къщичката и загледа пищния залез, после се прибра и си приготви вечеря.

Проблемът за заселниците още го тормозеше, но беше решил да не се притеснява. Без съмнение всичко си имаше някакво напълно логично обяснение.

След вечеря той се изпъна в леглото. Едва бе затворил очи, когато чу някой да се изкашля извинително.

— Здравсти — каза Пурпурният Заграбвач.

Личната му халюцинация се бе върнала при него.

— Здравсти, стари приятелю — отвърна весело Грегър, без капчица страх.

— Яде ли ябълки?

— Много съжалявам. Забравих.

— Е, няма нищо. — Заграбвачът се опита да прикрие разочарованието си. — Аз донесох шоколадовия сос. — Той вдигна чашата.

Грегър се усмихна.

— Вече можеш да си отиваш — каза той. — Аз знам, че ти си само плод на въображението ми. Не можеш да ми причиниш зло.

— Ама аз няма да ти причинявам зло — каза Заграбвачът. — Аз само ще те изям.

Той пристъпи към Грегър. Грегър остана на мястото си усмихнат, макар че му се искаше Заграбвачът да не изглежда чак толкова солиден и реален. Заграбвачът се наведе и захапа експериментално ръката му.

Той подскочи и погледна кожата си. По нея имаше следи от зъби. От дупките течеше кръв, истинска кръв, *неговата* кръв.

Колонистите на планетата бяха хапани, драскани, мушкани, разкъсани.

В този момент Грегър си спомни едно представление с хипноза, което бе гледал някога. Хипнотизаторът бе казал на човека, че го изгаря с цигара по ръката. После бе докоснал мястото с молив.

Само след секунди, върху ръката на човека се бе появило ужасно червено петно от изгорено, защото той бе *повярвал*, че е изгорен. Ако подсъзнанието ти мисли, че си мъртъв, то ти си мъртъв. Ако то ти заповяда белези от зъби, те се появяват.

Той не вярваше в Заграбвача.

Но подсъзнанието му вярваше.

Грегър се опита да хукне към вратата. Заграбвачът го хвана. Той го стисна с ноктестите си ръце и се наведе към шията му. Магическата дума! Коя беше?

— Алфойсто? — изпищя Грегър.

— Грешка — каза Заграбвачът. *— Моля ти се не се извивай.*

— Регнастикьо?

— Тц. Стига си се въртял. Така всичко ще свърши преди да...

— Вурипелхапило!

Заграбвачът изпищя мъчително и го пусна. После се издигна във въздуха и изчезна.

Грегър падна в стола. За малко! Едвам се отърва. Щеше да е глупаво да умре заради собственото си подсъзнание, смачкан от въображението си, убит от собственото си убеждение. Късмет имаше, че си спомни думата. Сега ако Арнолд побързаше малко...

Той чу лек, весел смях.

Идеше откъм тъмния, полуотворен гардероб и му напомни нещо почти забравено. Отново беше на девет години и Сенчестият — неговият Сенчест — странно, слабовато същество, което се криеше зад вратите, спеше под леглата и нападаше само по тъмно, отново се бе появил.

— Загаси светлините — каза Сенчестият.

— По никакъв начин — твърдо отвърна Грегър и измъкна бластера си. Докато лампите светеха, той беше в безопасност.

— По-добре ги загаси.

— Не!

— Добре тогава. Игън, Мигън, Дигън!

Три дребни същества се изтъркаляха в стаята. Те хукнаха към най-близката електрическа крушка, лепнаха се за нея и започнаха да преглъщат лакомо.

В стаята притъмня.

Грегър стреля по тях щом се приближиха към лампата. Чу се звън на стъкла, но съществата се метнаха встрани.

И тогава Грегър разбра какво е направил. Съществата всъщност не можеха да изядат светлината. Защото неодушевените предмети нямат въображение. Той си бе *въобразил*, че в стаята притъмнява и...

Бе счупил с изстрелите си крушките! Собственото му разрушително подсъзнание го бе измамило.

Сега Сенчестият излезе от прикритието. Като се промъкваше от сянка на сянка, той се приближи към Грегър.

Бластерът не му действаше. Грегър усилено се мъчеше да си спомни магическата дума и с ужас се сети, че нямаше такава, която да спре Сенчестия.

Той отстъпи пред напредващия Сенчест, докато се блъсна в някакъв кашон. Сенчестият се надвеси над него и Грегър се метна на пода и затвори очи.

Ръцете му попаднаха върху нещо хладно. Беше се блъснал в кашона с играчки за децата на заселниците. И държеше в ръката си воден пистолет.

Грегър го стисна здраво. Сенчестият се дръпна назад, вперил с ужас очи във водния пистолет.

Грегър бързо притича до мивката и напълни пистолета. Той насочи смъртоносната струя вода към съществото.

Сенчестият изрева в агония и изчезна.

Грегър се усмихна и пъкна празния пистолет под колана си.

Водният пистолет беше оръжието, което трябваше да бъде използвано против въображаемото чудовище.

Наближаваше утрото, когато корабът кацна и Арнолд излезе от него. Без да губи време, той направи изследването си. Към обяд бе приключил и елементът бе окончателно разпознат като „Лонгстийд 42“. Двамата с Грегър натовариха веднага багажа си и отлетяха.

Когато вече бяха в космоса, Грегър разказа на партньора си всичко, което се бе случило.

— Добре си се справил — каза Арнолд тихо, но с чувство на благодарност.

Грегър се усмихна скромно като герой. Така се чувстваше сега, когато вече беше в безопасност извън Фантом V.

— Можеше да бъде и по-лошо — каза той.

— Как?

— Представи си, че там беше и Джими Флин. Като дете той измисляше най-ужасните чудовища. Помниш ли Мърморкото?

— Спомням си само какви кошмари сънувах заради него — отвърна Арнолд.

Те бяха на път за дома. Арнолд си записа някои бележки за статия, озаглавена „Инстинктът на смъртта на Фантом V: изследване на подсъзнателната стимулация, истерия и масова халюцинация при създаването на физически белези“. После той отиде в контролната кабина, за да включи автопилота.

Грегър се намести на койката, решен да се наслади на първия си истински сън след кацането на Фантом V. Само беше задрямал, когато Арнолд нахлу при него с лице, изкривено от ужас.

— Мисля, че в контролната кабина има нещо — каза той.

Грегър седна.

— Не може да бъде. Ние не сме на...

Откъм контролната кабина се чу тихо ръмжене.

— О, Господи! — въздъхна Арнолд. Няколко секунди той мисли усилено. — Знам. Когато кацнах бях оставил въздуховодите отворени. Ние продължаваме да дишаме въздуха на Фантом V!

А там, застанало в рамката на отворената врата, се появи огромно сиво същество с червени петна по кожата си. То имаше множество ръце, крака, пипала, нокти и зъби, плюс две малки крила на гърба. То вървеше бавно към тях, като мърмореше и попъшкваше.

И двамата познаха Мърморкото.

Грегър се метна напред и затръшна вратата в лицето му.

— Би трябвало да сме в безопасност тук — пророни той. — Тази врата е въздухонепроницаема. Но как ще пилотираме кораба?

— Няма да пилотираме — каза Арнолд. — Ще трябва да се доверим на автопилота. Освен ако не открием някакъв начин да

изхвърлим това нещо оттук.

Те забелязаха лек дим, който бе започнал да прониква през плътно прилепналите страни на вратата.

— Какво е това? — попита Арнолд, с остра нотка на паника в гласа си.

Грегър се смръщи.

— Не си ли спомняш? Мърморкото може да влиза навсякъде. Няма начин да го избегнем.

— Не си спомням нищо за него — отвърна Арнолд. — Той яде ли хора?

— Не. Доколкото си спомням само ги разкъсва на части.

Димът бе започнал да придобива огромната сива форма на Мърморкото. Те се оттеглиха в следващото помещение и заключиха вратата. След секунди лекият дим проникна през нея.

— Но това е смешно — каза Арнолд, прехапал устни. — Да се плашим от някакво въображаемо чудовище... Чакай! Нали си запазил водния пистолет?

— Да, но...

— Дай ми го!

Арнолд изтича до резервоара с вода и напълни пистолета. Мърморкото отново бе добил формата си и се насочваше към тях с мъчително пъшкане. Арнолд го обля със струя вода.

Мърморкото продължи да напредва.

— Сега си спомням всичко — заговори Грегър. — Мърморкото не може да бъде спряно с воден пистолет.

Те отстъпиха в следващото помещение. Зад него оставаше само спалното помещение и след това вакуума на космоса.

— Не можеш ли да направиш нещо с въздуха? — попита Грегър.

Арнолд поклати глава.

— Сега се разрежда, но трябва да минат двадесет часа, докато изчезне ефекта на „Лонгстийд“.

— Нямаш ли някаква противоотрова?

— Не.

Мърморкото отново се материализираше и това не беше нито тихо, нито приятно.

— Как можем да го убием? — попита Арнолд. — Трябва да има начин. Магическа дума? Дали няма да му подейства дървен меч?

Грегър поклати глава.

— Сега си спомням Мърморкото — проговори той нещастно.

— Какво го убива?

— Не може да бъде унищожен с воден пистолет, с тапешник, с капси, с лепенки, с бомбички от конфети или друго детско оръжие. Мърморкото е напълно неубиваем.

— Този Флин и проклетото му въображение! Защо ли ни трябваше да говорим за него? Как сега да се отървем от това?

— Казах ти. Не може. То трябва само да си тръгне.

Сега Мърморкото се бе изправил в цял ръст. Грегър и Арнолд хукнаха към малкото спално помещение и затръшнаха последната налична врата.

— *Мисли*, Грегър — замоли се Арнолд. — Никое дете не измисля чудовище, без да има някаква защита против него. *Мисли!*

— Мърморкото не може да бъде убит — каза Грегър.

Чудовището на червени петна отново се материализираше. Грегър си спомни всичките среднощни кошмари, които знаеше. *Трябва* да е правел нещо като дете, за да неутрализира силата на неизвестното.

И тогава, почти в последния момент, той си спомни.

Корабът се насочваше към Земята на автопилот. Мърморкото го владееше изцяло. Той ходеше по празните коридори, преминаваше през затворените стоманени врати, ходеше из кабините и товарните помещения и стенеше, пъшкеше и ругаеше, защото не можеше да намери никаква жертва.

Корабът достигна слънчевата система и пое автоматична орбита около Луната. Грегър надникна внимателно, готов ако е необходимо да се дръпне назад веднага. Не се чуваше странно шумолене, никакви стонове или пъшкания, никаква огладняла мъгла, промъкваща се под вратите или през стените.

— Свободно — извика той на Арнолд. — Мърморкото си отиде.

Скрили се в безопасност под последната си защита против нощните ужаси — с одеяла върху главите — те се измъкнаха от креватите си.

— Казах ти, че водният пистолет няма да помогне — каза Грегър.

Арнолд му отвърна с подобие на усмивка и пъкна пистолета в джоба си.

— Ще го задържа. Ако някога се ожения и имам дете, това ще му бъде първият подарък.

— Не и за някое от моите — каза Грегър. Той потупа с обич леглото. — Нищо не може да замени одеялото, метнато върху главата, като защита.

СПЕЦИАЛИТЕТ „ЗЛАТОТЪРСАЧ“

Пясъкомобилът се движеше леко по вълнообразните дюни и шестте му дебели гуми се издигаха и падаха като тежки крайници на двойка слонове. Скритото слънце печеше откъм побелялото от жегата небе, обливайки отгоре с горещина брезентовия покрив, и без това загрят достатъчно от излъчването на напечения пясък.

— Не заспивай — каза си Морисън и върна пясъкомобила към набелязания от компаса курс.

Беше двадесет и първият му ден из Скорпионовата пустиня на Венера. Двадесет и първият му ден на борба със съня, докато пясъкомобилът пресичаше дюните и напредваше по гърбиците на пясъчните вълни. Пътуването през нощта би било по-лесно, но трябваше да се избягват доста стръмни клисури и да се заобикалят грамадни скали. Сега вече знаеше защо хората тръгваха на двойки из пустинята. Докато единият караше, другият внимаваше той да не заспива.

— Но е по-добре да си сам — напомни си Морисън. — Така провизиите са наполовина, пък и няма опасност случайно да те убият.

Главата му бе започнала да клюма. Той си наложи да седне изправен. Пейзажът трептеше и танцуваше пред полароидното предно стъкло. Пясъкомобилът се поклащаше и напредваше с измамна лекота. Морисън разтърка очи и включи радиото.

Той беше едър, загорял строен младеж, с ниско подстригана черна коса и сиви очи. Бе пристигнал на Венера с двадесет хиляди долара, така както и други бяха правили преди него, за да открие тук богатството, което го очакваше в Скорпионовата пустиня. Беше се екипирал напълно в Престо, последното градче преди пустинята. Бе похарчил всичките си пари с изключение на десет долара, за да купи пясъкомобила и екипировката си.

В Престо десет долара едва стигаха за едно питие в единствената кръчма на градчето. И така, Морисън си поръча уиски с вода, пийна с миньорите и златотърсачите и се посмя на старовремските приказки за

глутниците пясъчни вълци и ескадрилите от лакоми птици, които обитават вътрешната пустиня. Той знаеше всичко за ослепяването от силната слънчева светлина, за топлинните удари и прекъсването на телефонните връзки. Но беше сигурен, че на него няма да му се случи нищо подобно.

Само че сега, след двадесет и един дена, и хиляда и осемстотин мили, той се бе научил да уважава тази безводна пустош от пясък и камъни, с размери три пъти по-големи от Сахара. Тук човек наистина *можеше* да загине!

Но също така тук човек можеше да стане богат и Морисън беше решил да направи точно това.

Радиото му бръмчеше. На пълна мощност той едва успя да дочуе леки звуци от танцова музика, идещи от Венерасборг. После те изчезнаха и остана само бръмченето.

Той изключи радиото и хвана здраво кормилото с двете си ръце. Леко отпусна едната и погледна часовника си. Девет и петнадесет сутринта. В десет и половина ще спре и ще подремне. В тази горещина човек трябва да си почива. Но ще дремне само половин час. Съкровището лежеше някъде пред него и той искаше да го открие, преди запасите му от храна и вода да са се свършили.

Скъпоценните оголвания на златоносните скали трябва да са някъде отпред! Вече от два дни следваше белезите. Може би ще открие истински богата мина като Кърк през 89-а или Едмондсън и Арслър през 93-та. Ако това стане, той щеше да направи точно същото като тях. Ще си поръча специалитет „Златотърсач“, независимо от цената.

Пясъкомобилът се движеше с постоянна скорост от тридесет мили в час и Морисън опита да се съсредоточи върху трептящия от горещина жълто-кафяв пейзаж. Скалите от пясъчник там горе бяха точно с цвета на косите на Джейни.

Когато стане богат, те с Джейни ще се оженят и той ще се върне на Земята и ще купи ферма на дъното на океана. Няма повече да се занимава със златотърсачество. Само един голям удар, така че да може да купи имота си в дълбините на синия Атлантически океан. Може някои хора да си мислят, че развъждането на риба е тъпа работа. Но за него това беше хубаво нещо.

И сега си го представяше. Как херингата плува и хрупа планктона в кошарата си, а той и верният му делфин пазят стадото от

сребърната стрела на някоя хищна баракуда или стоманено сивата сянка на акула, появила се иззад кораловата ограда.

Морисън усети пясъкомобила да залита. Той се събуди, стисна кормилото и го изви силно. Докато бе спал, машината се бе изкачила по стръмния склон на дюната. Сега изпод дебелиите гуми изскачаха пясък и дребни камъни, а колата боксуваше. След това се наклони опасно. Гумите изсвистяха в пясъка, зацепиха и започнаха да избутват колата по склона.

И тогава целият склон на дюната се срути. Морисън се държеше за кормилото, докато пясъкомобилът се превъртя настрани и се затъркаля надолу. Очите и устата му се напълниха с пясък. Той го изплю и продължи да се държи, докато колата се превърташе и после падна в бездната. Няколко секунди вися във въздуха. Пясъкомобилът падна върху колелата си. Морисън чу двойния трясък, когато двете задни гуми се спукаха. А после главата му се удари в предното стъкло.

Когато дойде в съзнание, първата му работа бе да погледне часовника си. Показваше 10,35 часа.

— Време е за дрямка — каза си Морисън. — Но предполагам, че първо трябва да огледам какво е станало.

Той установи, че се намира на дъното на свлачище, покрито с остри като ножове камънаци. При удара двете гуми се бяха спукали, предното му стъкло го нямаше, а една от вратите бе паднала. Оборудването му бе пръснато наоколо, но изглеждаше цяло.

— Можеше да бъде и по-лошо — каза Морисън.

Той се наведе, за да огледа по-внимателно гумите.

— То *си* е по-лошо — установи той.

Двете спукани гуми бяха на парчета и не можеха да бъдат поправени. От тях не бе останал достатъчно каучук и за детски балон. Преди десет дни, когато бе пресичал Дяволската скара, бе използвал вече резервните си гуми. Беше изхвърлил старите. И сега не можеше да продължи без гуми.

Морисън разопакова телефона си. Избърса праха от черното му пластмасово лице, след което набра гаража на Ал в Престо. След миг малкият видеоекран светна. Виждаше се дългнестото, тъжно, изцапано с масло лице на един мъж.

— Гаражът на Ал. Говори Еди.

— Здравсти, Еди. Аз съм Том Морисън. Купих този пясъкомобил от вас преди около месец. Помниш ли?

— Разбира се, че те помня — каза Еди. — Ти си онзи тип дето е тръгнал сам по югозападния път. Как се държи машината?

— Чудесно. Страхотна количка е. Обаждам се, защото...

— Хей — каза Еди. — Какво ти е на лицето?

Морисън се пипна по челото и усети кръв.

— Нищо особено — отвърна той. — Паднах от една дюна и спухах две гуми.

Той обърна телефона така, че Еди да може да види гумите.

— Непоправимо — отсече Еди.

— И аз така реших. Използвах резервните, когато пресичах Дяволската скара. Виж, Еди, бих искал да ми портирате две гуми. Може и регенерати. Иначе не мога да мръдна.

— Става. Ама нямам регенерати. Ще трябва да ти портирам нови. По петстотин едната. Плюс четиристотин такса за портирането. Общо хиляда и четиристотин, господин Морисън.

— Добре.

— Разбира се, сър. Сега ако ми покажеш парите или чек, които ще ми изпратиш обратно с разписката, аз веднага ще извърша доставката.

— Само че в момента нямам и цент у мене — каза Морисън.

— Банкова сметка?

— Празна.

— Акции? Собственост? Нещо, което може да се превърне в налични?

— Нищо, с изключение на този пясъкомобил, който ми продадохте за осем хиляди долара. Когато се върна, ще оправя плащането с пясъкомобила си.

— Ако се върнеш. Съжалявам, господин Морисън. Не може.

— Какво означава това? — попита Морисън. — Знаеш, че ще платя за гумите.

— А ти знаеш правилата на Венера — заяви Еди с опънати черти на тъжното си лице. — Никакви кредити! Плащаш-вземаш!

— Но аз не мога да карам пясъкомобила без гуми — разтревожи се Морисън. — Тук ли ще ме зарежете?

— Кой, по дяволите, те зарязва? — възмути се Еди. — Такива работи се случват всеки ден на златотърсачите. Знаеш ли какво трябва да направиш сега, господин Морисън? Да се обадиш на службата за обществени услуги и да обявиш банкрут. Ще им подпишеш полица за останките от пясъкомобила, оборудването и всичко, което си намерил по пътя. Те ще те измъкнат оттам.

— Няма да се връщам — заяви Морисън. — Гледай! — Той насочи екрана на телефона към земята. — Виждаш ли следите, Еди? Виждаш ли тези червени и пурпурни люспи? Тук има скъпоценна находка!

— Всеки златотърсач намира следи — отвърна Еди. — Проклетата пустиня е пълна с тях.

— Но тези са богати — каза Морисън. — Те водят направо към голямата находка, към съкровището. Еди, знам, че искам много от теб, но ако ме снабдиш с две гуми...

— Не мога — заяви Еди. — Аз само работя тук. Не мога да ти портирам никакви гуми, освен ако не ми покажеш първо парите. Иначе ще ме уволнят, а може и да ме затворят. Знаеш какви са законите.

— Плащаш-вземаш — замаяно произнесе Морисън.

— Точно така. Бъди умен и се върни сега. Може да опиташ пак някой друг път.

— Виж какво. Цели двадесет години съм събирал парите, за да дойда тук — рече твърдо Морисън. — Няма да се връщам.

Той изключи телефона и се замисли. Дали имаше на кой друг да се обади на Венера? Само на Макс Крендъл — неговия брокер-бижутер. Но Макс нямаше откъде да намери хиляда и четиристотин долара из скапаната си канцеларийка с размери два на четири метра, намираща се в близост до пазара за скъпоценности във Венерасборг. Макс едва събираше пари за наема си, камо ли да започне да се занимава с притеснени златотърсачи.

— Не мога да моля Макс за помощ — реши Морисън. — Поне докато не съм намерил златната мина, не мога. При това истинска златна жила, а не само следи. Значи, трябва да се справям сам.

Той отвори багажника на пясъкомобила и започна да разтоварва, като трупаше оборудването си върху пясъка. Налагаше се да избира внимателно, защото всичко, което вземеше, щеше да носи върху собствения си гръб.

Телефонът трябваше да бъде при него, заедно с лекия комплект за тестване. Хранителен концентрат, револвер, компас. И нищо друго освен вода. Всичката вода, която можеше да носи. Другото трябваше да бъде оставено.

Привечер Морисън беше готов. Той огледа със съжаление двадесетте бидона с вода, които оставяше. В пустинята водата бе най-скъпоценното нещо за човека след телефона. Но нищо не можеше да се направи. След като се напи тук с вода, той постави раницата си на гърба и пое на югозапад в пустинята.

Цели три дни вървя на югозапад, а на четвъртия сви на юг, следвайки все по-богатата следа. Слънцето, вечно скрито зад облачната покривка, печеше отгоре, а бялото небе приличаше на покрив от нагорещено желязо над главата му. Морисън следваше посоката си, а нещо следваше него.

На шестия ден той усети някакво движение някъде, където погледът му едва достигаше. На седмия ден видя какво го следва.

Венерианският тип вълк, дребно, жилаво животно с жълта козина и дълга, озъбена челюст, беше един от малкото бозайници, които живееха в Скорпионовата пустиня. Докато Морисън наблюдаваше, зад животното се появиха още сенки.

Той отпусна каиша на кобура си. Вълците не се опитаха да се приближат. Имаха достатъчно време.

Морисън продължи пътя си, но му се искаше да беше взел пушка. Само че това щяха да означават още четири килограма, което значеше точно толкова вода по-малко.

Докато си правеше лагера привечер на осмия ден, той чу леко пукане. Изви се бързо и откри източника на около десет фута над главата си. Беше се появил малък вихър, приличащ на нежна уста, разтворена във въздуха, както това става при водовъртеж в морето. Той се въртеше на място и издаваше характерните звуци на портирането.

— Кой ли пък сега би могъл да портира нещо за мен? — запита се Морисън, докато чакаше бавното разтваряне на вихъра.

Солидопортирането от базата до целта бе стандартният начин за пренасяне на стоки по огромните разстояния на Венера. Всеки неодушевено предмет можеше да бъде портиран. Одушевените същества не можеха, тъй като този процес включваше малки, но много важни молекулярни промени в протоплазмата. Когато портирането бе

внедрено за първи път, няколко души бяха загинали, опитвайки да се портират.

Морисън зачака. Въздушният вихър се разшири до метър и от устата му пристъпи хромиран робот с голям чувал.

— О, ти ли си — каза Морисън.

— Да, сър — отвърна роботът, който вече се бе измъкнал напълно от полето. — Уилямс четири от венерианската поща е на вашите услуги.

Роботът бе среден на ръст, възслаб и с плоски ходила, хуманоиден тип с приятен характер. Цели двадесет и три години той бе единствената пощенска служба на Венера. Той сортираше, доставяше и складираше пощата. Бе направен, за да трае дълго и през тези двадесет и три години пощата се получаваше винаги навреме.

— Ето ни и нас, господин Морисън — каза Уилямс 4. — Пощата в пустинята се носи само два пъти месечно. Съжалявам, че е така. Но поне идва навреме и това е направо благословия. Това е за вас. И това. Мисля, че има още. Пясъкомобилът се е счупил, а?

— Така е — каза Морисън и си взе писмата.

Уилямс 4 продължи да рови из чувала си. Макар да беше изключително ефективен пощаджия, старият робот бе известен като най-големия клюкар на трите планети.

— Имаше още едно тук някъде — продължаваше да мърмори Уилямс 4. — Много съжалявам за пясъкомобила. Сега вече не ги правят, както ги строяха по времето на моята младост. Послушай съвета ми, млади човече. Върни се, докато още имаш шанс.

Морисън поклати глава.

— Глупаво, невероятно глупаво постъпваш — каза старият робот. — Жалко, че нямаш моя опит. Твърде отдавна работя и съм срещал доста такива като теб, млади момчета, лежащи върху пясъка в изсушената си обвивка от кожа. Или с надъвкани на тресчици кости от пясъчните вълци и гадните черни кании. Двадесет и три години съм доставял пощата на прекрасни младежи като теб и всеки от тях си мислеше, че е единствен и неповторим.

Очните клетки на робота гледаха отнесено при тези спомени.

— Но те *не са* различни — продължи Уилямс 4. — Те са като нас, роботите, слизащи от поточната линия. Особено след като вълците

привършат с тях. А после аз трябва да изпращам писмата и личните им вещи на техните близки на Земята.

— Знам — отвърна Морисън. — Но някои успяват, нали?

— Разбира се — съгласи се роботът. — Виждал съм мъже да успяват един, два, три пъти. Всеки път намираха богатството. А после, опитвайки за четвърти път, умираха.

— Аз няма да правя така — каза Морисън. — Аз искам само веднъж да намеря богатството. После ще си ида и ще си купя подводна ферма на Земята.

Роботът вдигна рамене.

— Аз пък изпитвам ужас от солената вода. Но всеки си е башка луд. Късмет, млади човече.

Роботът огледа внимателно Морисън, вероятно, за да прецени какви лични вещи притежава. После се върна във въздушния вихър и след миг си беше отишъл. След още миг и вихърът изчезна.

Морисън седна да прочете писмата си. Първото беше от брокера му Макс Крендъл. Той му пишеше за депресията във Венерасборг и намекваше, че ако някой от златотърсачите му не открие нещо наистина ценно, може и да банкрутира.

Второто писмо беше от венерианската телефонна компания. То напомняше на Морисън, че дължи двеста и десет долара и осем цента за двумесечно телефонно обслужване. И че ако той не изпрати сумата веднага, телефонната му линия ще бъде прекъсната.

Последното писмо бе чак от Земята, от Джейни. То бе пълно с новини за братовчедите му, лелите и чичовците. Тя му пишеше, че е оглеждала няколко морски ферми в Атлантическия океан и че била открила една прекрасна, близо до Мартиника, в Карибско море. Молеше го да се откаже от златотърсачеството, ако му се струва твърде опасно, тъй като двамата можели да намерят и други начини да си купят фермата. Изпращаше му поздрав, пишеше, че много го обича и предварително му честитеше рождения ден.

— Рожден ден ли? — запита се Морисън. — Чакай да видим. Днес е двадесет и трети юли. Не, двадесет и четвърти. А моят рожден ден е на първи август. Благодаря ти, че си си спомнила, Джейни.

Тази нощ той сънува Земята и синята шир на Атлантическия океан. Но призори, когато горещината на Венера стана нетърпима, той

установи, че сънува километрова редица озъбени пясъчни вълци и специалитет „Златотърсач“.

Скалите бяха заменени от пясък, когато Морисън си пробиваше път по дъното на отдавна изчезнало езеро. После пак имаше скали, извити и нацепени на хиляди криви парчета. Червени, жълти и кафяви цветове плуваха пред очите му. В цялата пустиня нямаше и едно зелено петънце.

Той продължи пътя си из каменните лабиринти на вътрешната пустиня, а вълците го следваха отдалеч от двете му страни.

Морисън не им обръщаше внимание. Умът му бе напълно зает с преодоляването на препятствията от начупени камъни, които му препречваха пътя на юг.

На единадесетия ден след като бе изоставил пясъкомобила си, следите бяха вече доста богати и можеха да се промиват. Пясъчните вълци продължаваха да го следват, а водата му бе на привършване. Още един ден ходене щеше да го довърши.

Морисън се замисли за момент, после извади телефона си и се обади на обществената служба във Венерасборг.

Видеоекранът показва сериозна, строго облечена жена, със стоманеносива коса.

— Обществена служба — каза тя. — С какво можем да ви услужим?

— Здравсти — весело я поздрави Морисън. — Как е времето във Венерасборг?

— Горещо — отвърна жената. — А при вас как е?

— Даже не съм забелязал — каза усмихнат Морисън. — Нямам време да гледам времето, докато си броя богатствата.

— Намерил сте злато? — попита жената и изражението ѝ поомекна.

— Разбира се — отвърна Морисън. — Но не казвайте засега на никого. Още не съм изпратил молбата за узаконяване на района. Мисля, че няма да е зле да напълня отново тези.

Като се усмихваше доволно, той вдигна бидоните си за вода. Понякога се получаваше. Понякога, ако човек се покажеше достатъчно уверен, обществената служба можеше да му напълни бидоните, без да проверява сметката му. Вярно, че беше злоупотреба, но той сега нямаше време за любезности.

— Предполагам, че сметката ви е в ред? — попита жената.

— Разбира се — отвърна Морисън и почувства как усмивката му става изкуствена. — Казвам се Том Морисън. Можете просто да проверите...

— О, лично аз не го правя — каза жената. — Дръжте здраво този бидон. Започваме.

Стиснал бидона с двете си ръце, Морисън наблюдаваше как водата се портиреше в него от четири хиляди мили далечина. Тя се появи като тънка кристална струя над отвора на бидона. Струята потече вътре с прекрасен бълбукащ звук. Докато я гледаше, Морисън усети как изсъхналата му уста започва да отделя слюнки.

И тогава водата спря.

— Какво има? — попита Морисън.

Видеоекранът беше празен. После се появи тясното лице на някакъв мъж. Той седеше зад голямо бюро, а пред него имаше табела с надпис „*Милтън П. Рийди, вицепрезидент по финансовите въпроси*“.

— Господин Морисън — заговори Рийди. — Вашата сметка е изчерпана. Вие сте получили вода, без да имате право. Това е криминално престъпление.

— Ще си платя водата — каза Морисън.

— Кога?

— Щом се върна във Венерасборг.

— С какво предлагате да платите? — попита Рийди.

— Със самородно злато — отвърна Морисън. — Погледнете наоколо, господин Рийди. Следите са невероятно богати! По-богати отколкото, когато Кърк регистрира мината си! След някой и друг ден аз ще стигна до жилата...

— Така си мисли всеки златотърсач — каза господин Рийди. — Всеки златотърсач на Венера се намира само на ден път от златото си. И всички очакват кредит от обществената служба.

— Но в този случай...

— Обществената служба не е благотворителна организация — продължи строго господин Рийди. — Нейният характер не позволява кредитиране. Венера е граничен район, господин Морисън. *Преден* граничен район. Всяка вещ на Венера трябва да бъде внасяна от Земята на невероятно висока цена. Ние наистина си имаме вода, но намирането, а после портирането ѝ е невероятно скъп процес. Нашата

фирма, както всяка от останалите фирми на Венера, по необходимост работи с невероятно нисък процент печалба, без който не би могла да се развива. Затова на Венера не може да се работи на кредит.

— Знам това — отговори Морисън. — Но пак ви казвам, че са ми необходими само един-два дни...

— Абсолютно невъзможно. Според правилника ние сега вече не би трябвало да ви оказваме и никаква помощ. Трябваше още преди седмица да съобщите, че сте банкрутирали. Когато ви се е случил пъсъкомобила. Но вие не сте го направили. И ние бихме били напълно прави, ако ви оставим на произвола на съдбата. Разбирате ли какво ви казвам?

— Да, естествено — едва отвърна Морисън.

— Въпреки това, компанията ни реши да ви направи една отстъпка. Ако се върнете веднага, ние ще ви доставяме вода по обратния път.

— Още няма да се връщам. Почти съм стигнал до жилата.

— Вие трябва да се върнете! Бъдете разумен, Морисън! Докъде ще стигнем, ако позволим на всеки златотърсач да скита из пустинята, а ние го снабдяваме с вода на кредит? Та там има хиляди мъже. Ще фалираме за по-малко от година. Правилата ни са такива. Върнете се.

— Не — каза Морисън.

— Помислете си добре. Ако не се върнете сега, обществената служба не носи отговорност за снабдяването ви с вода.

Морисън кимна. Ако продължеше, можеше да изсъхне в пустинята. Но ако се върнеше, какво щеше да постигне? Щеше да бъде във Венерасборг. Без стотинка и задлъжнял. Търсец работа в този претъпкан град. Спящ в общежитие, разчитащ за храна на кухнята за благотворителни цели заедно с останалите върнали се без успех златотърсачи. И как щеше да събере пари, за да се върне на Земята? И кога щеше да види Джейни отново?

— Май ще продължа — каза Морисън.

— Тогава обществената служба не поема отговорност по отношение на вас — повтори Рийди и затвори.

Морисън опакова телефона си, пийна глътка от неприкосновения си запас вода и тръгна.

Пясъчните вълци пристъпваха от двете му страни и се приближаваха. Над главата му летеше една каня с делтаобразна форма,

която вече го бе открила. Тя се носеше по въздушните течения ден и нощ, и чакаше вълците да го довършат. После едно ято летящи скорпиони последваха чакащата каня. Те принудиха по-едрото летящо същество да се издигне по-нависоко в облачната покривка. Летящите рептилии го следваха целия ден. Но после се отдалечиха, подгонени от ято черни кании.

Сега, на петнадесетия ден, след като бе изоставил пясъкомобила си, следите бяха много богати. Сигурно се движеше върху самородно злато. Находището трябва да бе около него. Но все още не беше открил жилата.

Морисън седна и разтърси последния си бидон. Не се чу звук на течност. Той отвинти капачката и обърна отвора върху устата си. Две капчици се плъзнаха по изсъхналото му гърло.

Бяха минали около четири дни след разговора му с обществената служба. Трябва да бе изпил последната си вода вчера. Или онзи ден?

Той затвори празния бидон и огледа трепкащия от горещината пейзаж. След това внезапно разопакова телефона и набра номера на Макс Крендъл във Венерасборг.

Кръглото, изплашено лице на Крендъл се появи на фокус на екрана.

— Томи — каза той. — Изглеждаш ужасно.

— Нищо ми няма — отвърна Морисън. — Само малко съм попресъхнал. Макс, близо съм до жилата.

— Сигурен ли си? — попита Крендъл.

— Виж сам — каза Морисън и обърна екрана. — Гледай каменните образувания! Виждаш ли червените и пурпурни ивици?

— Виждам следи — отбеляза със съмнение Крендъл.

— До тях има богата жила — каза Морисън. — Трябва да има! Виж, Макс, знам че нямаш пари, но ще те помоля за една услуга. Изпрати ми една пинта вода. Само една пинта, за да мога да изкарам още ден-два. И двамата можем да станем богати с цената само на една пинта вода!

— Не мога — отвърна тъжно Крендъл.

— Не можеш ли?

— Не мога, Томи. Бих ти изпратил вода дори и наоколо ти да имаше само пясъчник и гранит. Да не мислиш, че бих те оставил да

умреш, ако можеш да ти помогна? Но не мога да направя нищо. Погледни само.

Крендъл завъртя екрана на телефона си. Морисън видя, че столовете, масата, бюрото и шкафовете ги нямаше. В стаята бе останал само телефонът.

— Не знам защо не ми взеха и телефона — каза Крендъл. — Задлъжнял съм от два месеца.

— Аз също — отговори Морисън.

— Нищичко не ми остана — продължи Крендъл. — Нямам нито цент. Не ме разбирай криво, не се боя за себе си. Винаги мога да хапна една супа в кухнята за бедни. Но не мога да ти изпратя никаква вода. Нито на теб, нито на Римстаатър.

— Джим Римстаатър ли?

— Да. Той върви по една следа на север покрай Забравената река. Пясъкомобилът му счупи ос миналата седмица и той не пожела да се върне. Вчера му се свърши водата.

— Ако можеш, щях да му помогна — каза Морисън.

— Ако можеше и той щеше да ти помогне — съгласи се Крендъл. — Но той не може и ти не можеш. Томи, имаш само една надежда.

— Каква?

— Да намериш златото. Не просто следи, а истинското злато, което струва истински пари. Тогава ми се обади. Ако наистина си намерил злато, аз ще се свържа с Уилкис от Трипланетната минна компания и ще го накарам да ни авансира с пари. Той може би ще поиска петдесет процента от находката.

— Че това си е жив грабеж!

— Не, това просто е най-високата лихва за кредити на Венера — отвърна Крендъл. — Не бой се, ще остане достатъчно. Но ти трябва първо да откриеш жилата.

— Добре — съгласи се Морисън. — Аз ще съм тук някъде. Макс, коя дата е днес?

— Тридесет и първи юли. Защо?

— Просто се чудех. Ще ти се обадя, когато намеря нещо.

След като затвори, Морисън седна върху един кръгъл камък и се загледа мрачно в пясъка. Тридесет и първи юли. Утре е рожденият му ден. Семейството му ще мисли за него. Леля Бес в Пасадина,

близначките в Лаос, чичо Тед в Дуранго. И Джейни, естествено. Тя го чака в Тампа.

Морисън осъзна, че ако не намери златото, утре ще бъде последният му рожден ден.

Той се изправи, пъкна телефона в раницата до празните бидони и тръгна на юг.

Не беше сам. Птиците и зверовете на пустинята се движеха с него. Отгоре му безкрай обикаляха черните кании. Пясъчните вълци се приближаваха откъм двете му страни, изплезили червените си езици, чакайки нещастникът да падне...

— Още не съм мъртъв! — извика им Морисън.

Той измъкна револвера и стреля по близкия вълк. Не го улучи от двадесет крачки разстояние. Приклепна на коляно, хвана пистолета с две ръце и стреля отново. Вълкът изскимтя от болка. Глутницата веднага се зае с раненото животно, а каниите се насочиха надолу за своя дял от плячката.

Морисън прибра револвера в кобура и продължи напред. Беше напълно обезводнен. Пейзажът подскачаше и танцуваше пред очите му, а краката едва го държаха. Той изхвърли празните бидони и всичко, с изключение на комплекта за тестване, телефона и пистолета. Или щеше да се измъкне от пустинята със замах, или изобщо нямаше да се върне оттук.

Следите продължаваха да са богати. Но все още не беше попаднал на жила.

Тази вечер той намери една тясна пещера и се вмъкна в нея. Построи барикада от камъни пред входа. После измъкна револвера и се прислони до стената.

Пясъчните вълци бяха отвън, душеха и тракаха с челюсти. Морисън се поизпъна и се приготви за нощно бдение.

Не спа, но и не беше напълно буден. Тревожеха го съновидения и мисли. Беше си на Земята и Джейни му говореше:

— Рибата тон... Нещо не е наред с храната й. Всичките риби са болни.

— Досадна работа — отвръщаше й Морисън. — Щом ги опитомиш, те веднага се превръщат в примадони.

— Няма ли да престанеш да философстваш и да се заемеш с болните си риби? — ядосваше се Джейни.

— Обади се на ветеринаря.

— Обадох се. Той е у Блейкови. Лекува дойния им кит.

— Добре, ще отида да погледна. — Той си слагаше маската и казваше с усмивка: — Човек даже не може да изсъхне като хората и пак му се налага да излиза.

Лицето и гърдите му бяха мокри.

Морисън отвори очи. Лицето и гърдите му бяха мокри. От пот. Загледан в позакрития отвор на пещерата, той виждаше зелените очи. Две, четири, шест, осем.

Стреля по тях, но те не се отдръпнаха. Той стреля отново, но куршумът рикошира от стената на пещерата и го засипа с каменни отломки. Със следващите си изстрели успя да рани един от вълците. Глутницата се оттегли.

Но револверът му бе празен. Морисън претърси джобовете си и намери още пет патрона. Зареди внимателно пистолета. Скоро щеше да се зазори.

После пак сънуваше. Този път сънуваше специалитета „Златотърсач“. Бе чувал за него във всяка кръчмичка по границата на Скорпионовата пустиня. Стари, брадати златотърсачи бяха разказвали стотици различни истории за него, а циничните бармани добавяха свои измислици. Кърк го бе получил през 89-а, голям и специално за него. Едмъндсън и Арслър го получили през 93-та. Това беше сигурно. И други мъже са го получавали, докато седели върху скъпоценната си златна жила. Поне така казваха хората.

Но дали беше реалност? Съществуваше ли изобщо такова нещо като специалитет „Златотърсач“? Ще доживее ли да види това чудо, над което се извива дъгата, високо като камбанарията на църква, широко като палат, по-скъпо от самото самородно злато?

Разбира се, че ще доживее! Та той вече почти го вижда...

Морисън се насили да се събуди. Беше сутрин. Той с мъка се измъкна от пещерата, за да се срещне с деня.

Тръгна на юг, като се клатеше и препъваше, придружаван отблизо от вълците, засенчван от хищните летящи същества. Пръстите му дращеха скалите и пясъка. Следите бяха богати, богати!

Но къде из тази пустош беше самородното злато?

Къде? Вече май почти не го интересуваше. Той движеше изгорялото си от слънцето обезводнено тяло. Спря веднъж, за да

стреля, когато вълците се приближиха твърде много.

Оставаха му четири куршума.

Трябваше да стреля отново, когато каниите станаха твърде нетърпеливи и започнаха да се спускат над главата му. Изстрелът беше сполучлив. Проникна в ятото и свали две наведнъж. Това даде на вълците възможност да се сдавят за плячката. Морисън продължи да пълзи слепешком.

И се търкулна от върха на малък хълм.

Не беше сериозно падане, но револверът изхвъркна от ръката му. Преди още да го открие, вълците се нахвърлиха отгоре му. И само алчността им спаси Морисън. Докато те се биеха върху него, той се изтърколи встрани и намери револвера си. Два изстрела разпръснаха глутницата. Сега му оставаше един куршум.

Трябваше да го запази за себе си, защото бе твърде изморен, за да продължи напред. Той се изправи на колене. Тук следите бяха изключително богати. Фантастично богати. Някъде наблизо...

— Ей, проклет да съм... — изрече Морисън.

Стените на малката клисура, където бе паднал, блестяха от чисто злато.

Той вдигна едно отчупено парченце. Дори и в необработен вид можеше да се види дълбокия, светъл, златен блясък, ярко червените и пурпурни ивици, проникнали надълбоко в златния къс.

— Провери — каза си Морисън. — Никакви фалшиви тревоги, никакви привидения, никакви необуздани мечти. Провери.

Той отчупи парченце скала с дръжката на пистолета. И то приличаше на самородно злато. Той извади комплекта за изследване и капна няколко капки от белия разтвор върху скалата. Разтворът се разпени и позеленя.

— Съвсем истинско самородно злато — каза Морисън, като оглеждаше блестящите скали около себе си. — Хей, аз съм богат!

Той извади телефона си. С трепереци пръсти набра номера на Крендъл.

— Макс! — извика Морисън. — Намерих го! Намерих находището!

— Аз не се казвам Макс — каза един глас.

— Ъ?

— Името ми е Бояр — каза мъжът.

Видеоекранът се избистри и Морисън видя един слаб мъж с жълтеникаво лице и с тънки мустаци.

— Извинете, господин Бояр — каза Морисън. — Трябва да съм набрал погрешен номер. Търсех...

— Няма значение кого сте търсел — заяви господин Бояр. — Аз съм районният инспектор на венерианската телефонна компания. Вие не сте си плащали сметката от два месеца.

— Сега мога да я платя — ухили му се Морисън.

— Чудесно — отвърна господин Бояр. — Щом го направите, ще възстановим обслужването.

Екранът започна да избледнява.

— Чакай! — извика Морисън. — Мога да платя веднага, щом стигна до службата ви. Но сега трябва да се обадя на един човек. Само един разговор, за да мога...

— Няма начин — отвърна твърдо господин Бояр. — След като си платите сметката, веднага ще ви включим отново.

— Парите са тук, при мен! — развика се Морисън. — Тук, в ръцете ми!

Бояр се замисли.

— Е, необичайно е, но предполагам, че бихме могли да изпратим куриер-робот, ако сте готов да платите разходите.

— Готов съм!

— Хммм. Нередно е, но бих казал, че... Къде са парите?

— Тук — каза Морисън — Разпознавате го, нали? Това е самородно злато!

— Писнало ми е от вашите златотърсачески номера. Все си мислите, че можете да ни излъжете. Хващате шепа камъчета и...

— Но това е истинско самородно злато! Не виждате ли?

— Аз съм инспектор — заяви господин Бояр. — Не съм бижутер. Не бих могъл да различа злато от пиринч.

Екранът потъмня.

Морисън лудо започна да набира оператора. Но нямаше нищо. Даже и сигнал. Телефонът му беше изключен.

Той го остави на земята и се замисли. Тясната клисура, в която бе паднал се простираше на около двадесет метра направо, а после завиваше наляво. По стъпаловидните стени не се виждаше пещера,

нито някакво друго място, където би могъл да се скрие и да си направи барикада.

Чу движение зад себе си. Извърна се и видя един едър стар вълк, готов за скок. Без да се колебае нито миг, Морисън стреля и пръсна главата на звяра.

— По дяволите — промърмори той. — Щях да запазя този куршум за себе си.

Изстрелът му даде миг покой. Той хукна по клисурата, търсейки изход встрани. Златото блестеше в очите му и хвърляше червеникави отблясъци. А вълците го гонеха по петите.

Тогава Морисън спря. Пред него извивката на клисурата завършваше с отвесна стена.

Той опря гръб в нея и хвана пистолета за дулото. Вълците спряха на метър и половина от него и се събраха, за да нападнат. Бяха десет или дванадесет и запушиха тясната клисура с телата си. Отгоре каниите кръжаха и чакаха своя ред.

В този момент Морисън чу пукация звук на портирането. Над главите на вълците се появи вихър и те набързо отстъпиха.

— Тъкмо навреме — каза Морисън.

— Навреме за какво? — попита пощаджията Уилямс 4.

Роботът се измъкна от вихъра и се огледа.

— Е, млади човече — каза той. — Добре си се нагласил. Нали те предупреждавах? Не те ли посъветвах да се върнеш? Виж сега какво става!

— Беше напълно прав — съгласи се Морисън. — Какво ми изпраща Макс Крендъл?

— Макс Крендъл не ти изпраща и не би могъл да ти изпрати нищо.

— Тогава защо си тук?

— Защото днес имаш рожден ден — каза Уилямс 4. — Ние в Пощата винаги осигуряваме специално обслужване на рождениците. Ето.

Уилямс 4 му подаде пачка писма и поздравителни картички от Джейни, лелите, чичовците и братовчедите от Земята.

— Имаше още нещо тук — говореше Уилямс 4, докато бъркаше из чувала си. — Мисля, че имаше още нещо. Чакай да видя... Да, ето го.

Той подаде на Морисън малък пакет.

Морисън бързо разкъса обвивката. Беше подарък за рождения ден от леля Мина от Ню Джърси. Той го отвори. Беше голяма кутия със солени карамели направо от Атлантик сити.

— Казвали са ми, че било голям деликатес — каза Уилямс 4, който надничаше през рамото му. — Но при тези обстоятелства не е твърде полезен. Е, млади човече, никак не обичам да виждам как някой умира на рождения си ден. Най-доброто, което мога да ти пожелаая, е бързо и безболезнено оттегляне от живота.

Роботът тръгна към отвора на вихъра.

— Чакай! — извика Морисън. — Не можеш да ме изоставиш така! Не съм пил капка вода от няколко дни! И тези вълци...

— Знам — каза Уилямс 4. — Да не мислиш, че ми е приятно? Дори и роботът си има някакви чувства!

— Тогава ми помогни.

— Не мога. Правилата на Пощите изрично и категорично го забраняват. Спомням си Абнър Лат, който ме молеше почти за същото през 97-а. Чак след три години екипът по погребенията го откри.

— Но ти имаш телефон за спешни случаи, нали? — попита Морисън.

— Да. Но мога да го използвам само при лична опасност.

— А не можеш ли поне да занесеш едно писмо от мен? Препоръчано писмо?

— Разбира се, че мога — отвърна роботът-пощаджия. — Нали затова съм тук. Мога даже да ти услужа с молив и хартия.

Морисън взе молива и листа и се замисли. Ако напишеше сега на Макс препоръчано писмо, той ще получи писмото в рамките на няколко часа. Но колко ли време ще му трябва, за да събере малко пари и да му изпрати вода и амуниции? Ден? Два? Морисън трябваше да намери начин да изчака...

— Предполагам, че имаш марка — каза роботът.

— Нямам — отвърна Морисън. — Но ще купя от теб. Специална солидопоща.

— Прекрасно — каза роботът. — Тъкмо сме пуснали нова серия. Триъгълни. Струват по три долара.

— Чудесно. Струва си. Дай ми една.

— Възниква въпросът за плащането.

— Ето — каза Морисън и подаде на работа парче самородно злато, струващо сигурно поне хиляда долара.

Пощаджията огледа парчето и му го върна.

— Съжалявам, но мога да взема само налични.

— Но това струва повече от хиляда пощенски марки! — взмути се Морисън. — Това е самородно злато!

— Може — отвърна Уилямс 4. — Но аз нямам в паметта си запис за оценяване. Пък и венерианската поща не работи на бартер. Трябва да ми дадеш три долара в банкноти или монети.

— Нямам.

— Много съжалявам — Уилямс 4 се обърна да си ходи.

— Не можеш да ме оставиш така да умра!

— Мога и съм длъжен — отвърна тъжно роботът. — Аз съм само един робот, господин Морисън. Направен съм от хора и естествено притежавам някои от техните чувства. Така и трябва да бъде. Но също си имам и ограничения, които по своето естество са подобни на ограниченията, на които се подчиняват повечето хора на тази планета. И за разлика от хората, аз не мога да нарушавам тези си ограничения.

Роботът започна да се вмъква във вихъра. Морисън го гледаше безразлично, но видя глутницата зад него. Видя и мекия блясък на няколко милиона долара, идещ откъм златните стени на клисурата.

Нещо в него се скъса.

С нечленоразделен вик Морисън се хвърли и хвана краката на робота. Наполовина влязъл във вихъра на порта, Уилямс 4 се заблъска и почти успя да се отърси от Морисън. Но златотърсачът го задържа с маниакална упоритост. Сантиметър по сантиметър, той го издърпа от вихъра, хвърли го на земята и го възседна.

— Пречиш на изпълнението на пощенските услуги — каза Уилямс 4.

— И не само това ще направя — изръмжа Морисън. — Не се боя от смъртта. Тя беше част от залога. Но проклет да бъда, ако си позволя да умра петнадесет минути след като съм станал богат!

— Нямах избор.

— Имам. Ще използвам този твой телефон за спешни случаи.

— Не може — каза Уилямс 4. — Отказвам да го дам. А ти никога няма да можеш да го извадиш от мен без инструменти.

— Може и да си прав — изръмжа Морисън. — Обаче аз имам намерение да опитам. — Той измъкна празния револвер.

— Какво мислиш да правиш? — попита Уилямс 4.

— Ще видя дали не мога да те направя на вторични суровини без инструменти. Мисля, че е логично да започна от очните ти клетки.

— Прав си. Логично е — отвърна роботът. — Аз, естествено, нямам вградено чувство за самосъхранение. Но ако ми позволиш, ще ти напомня, че по този начин ти ще оставиш Венера без пощенски услуги. И много хора ще пострадат от тези твои действия.

— Надявам се да е така — заяви Морисън и вдигна револвера над главата си.

— Освен това — продължи роботът, — ти ще разрушиш държавна собственост. Това е сериозно престъпление.

Морисън се изсмя и спусна пистолета. Роботът бързо премести главата си и избегна удара. Опита да се измъкне, но стоте килограма на Морисън го притискаха сигурно към земята.

— Този път ще улуча — обеща Морисън и отново вдигна револвера.

— Стой! — възкликна Уилямс 4. — Мой дълг е да опазвам държавната собственост, дори и когато тя представлява собственото ми тяло. Можете да използвате телефона ми, господин Морисън. Но не забравяйте, че това престъпление подлежи на присъда от не повече от десет и не по-малко от пет години затвор в Слънчевите тресавища.

— Дай ми телефона — каза Морисън.

Гръдният панел на робота се разтвори и оттам с бръмчене се появи един малък телефон. Морисън позвъни на Макс Крендъл и му обясни ситуацията.

— Разбирам, разбирам — каза Крендъл. — Добре, ще се опитам да открия Уилкис. Но не знам доколко ще се справя, Том. Работното време свърши. Повечето кантори са затворени...

— Накарай да ги отворят — каза Морисън. — Мога да им платя. И освен това измъкни от неприятностите Джим Римстаатър.

— Няма да бъде толкова просто. Ти още не си заявил правата си. Още не си доказал, че притежаваш наистина толкова средства.

— Погледни сам — каза Морисън и обърна телефона така, че Крендъл да види блестящите стени на клисурата.

— Изглежда истинско — отвърна Крендъл. — Но за съжаление не всичко, което блести е злато.

— Какво да правим тогава?

— Трябва да действаме постепенно. Аз ще ти портирам инспектора от Обществената служба. Той ще огледа находището ти, ще очертае границите и ще провери дали някой друг не го е заявил преди. Ти ще му дадеш парче злато, което той да вземе със себе си. Голямо парче.

— Че как да го отчупя? Аз нямам никакви инструменти.

— Ще трябва да намериш начин. Той ще донесе парчето за оценка. Ако е с достатъчно богато съдържание, всичко е наред.

— Ами ако не е?

— Може би е по-добре да не говорим сега за това — каза Крендъл. — Аз започвам да действам по този въпрос, Томи. Късмет!

Морисън изключи връзката. Той се изправи и вдигна работа на крака.

— През двадесет и трите ми години служба, за първи път някой заплашва живота на държавен пощенски служител — заяви Уилямс 4. — Трябва да докладвам на полицията във Венерасборг, господин Морисън. Нямам друг избор.

— Знам — отвърна му Морисън. — Но предполагам, че от пет до десет години в Слънчевите тресавища е по-добре от смърт.

— Съмнявам се. И там нося поща. След около шест месеца сам ще можете да се уверите.

— Какво? — изненада се приятно Морисън.

— След шест месеца, когато завърши обиколката на планетата, за да доставя пощата, аз ще се върна във Венерасборг. Тогава ще съобщя за престъплението. Такова сериозно престъпление като вашето трябва да бъде докладвано лично. Но преди това трябва да си свърша работата. Да доставя всички пощенски пратки.

— Благодаря ти, Уилямс. Не знам даже как...

— Аз само изпълнявам дълга си — каза роботът, докато се вмъкваше във вихъра. — Ако след шест месеца сте още на Венера, ще ви доставям пощата в затвора.

— Няма да съм тук — каза Морисън. — Сбогом, Уилямс!

Роботът изчезна във вихъра на портинга. А после и самият вихър изчезна. Морисън остана сам в здрача на Венера. Откри една издатина

от самородно злато, голяма колкото човешка глава. Той я заудря с приклада на револвера и във въздуха затанцуваха малки златни пращинки и отломки. След час револверът му бе назъбен на четири места, но той едва бе одраскал бляскавата повърхност на скалата.

Пясъчните вълци започнаха да се приближават. Морисън хвърляше по тях камъни и крещеше със сухия си, прегракнал глас. Вълците се дръпнаха.

Той отново огледа издатината и намери тънка пукнатина, която се проточваше откъм края ѝ навътре. Съсредоточи ударите си близо до нея.

Златната скала не искаше да се счупи.

Морисън избърса потта, която се стичаше в очите му и се замисли. Длето. Трябваше му длето...

Той свали колана си. Пъхна края на стоманената катарамата в пукнатината и успя да я зачука навътре на милиметри. С още три яки удара катарамата се заклеци здраво в пукнатината. Още един удар и парчето се откъсна. Беше отделил едно десеткилограмово парче от скалата. При цена петдесет долара за тройунция злато, това парче струваше около дванадесет хиляди долара... Ако излезеше толкова чисто злато, както изглеждаше...

Здрачът се бе сгъстил до тъмно сиво, когато инспекторът се портира. Той беше нисък, квадратен робот с консервативно черна обвивка.

— Добър ден, господине — каза инспекторът. — Вие ли искате да попълните заявка? Стандартна заявка за неограничен добив?

— Точно така — каза Морисън.

— И къде се намира центърът на споменатото находище?

— Ъ? Центърът ли? Предполагам, че сме застанали точно върху него.

— Много добре — каза роботът.

Той измъкна стоманена ролетка и бързо се отдалечи от Морисън. Спря на разстояние двеста метра. После изви и продължи да развива ролетката, очертавайки точен квадрат около мястото, където бе застанал Морисън. Когато приключи, инспекторът остана дълго време неподвижен.

— Какво правиш? — попита Морисън.

— Подпочвени снимки на терена — отвърна роботът. — На тази светлина това е доста труден процес. Не можете ли да почакате до сутринта?

— Не!

— Добре, ще трябва да се справя — каза роботът.

Той тръгваше и спираше и всяка следваща снимка отнемаше повече време от предишната, тъй като се стъмваше бързо. Ако роботът би имал пори, сигурно щеше да се е изпотил.

— Готово — каза накрая роботът. — Всичко е готово. Имате ли мостра, която да взема със себе си?

— Ето я — каза Морисън и подаде парчето скала от самородно злато на инспектора. — Това ли е всичко?

— Абсолютно всичко — отвърна роботът. — Освен, разбира се, това, че не сте ми дали Акта за проучване.

Морисън примигна.

— Не съм ви дал какво?

— Акт за проучване. Това е държавен документ, показващ, че заявката, която попълвате, е с разрешение на правителството, за неограничен добив на ядрени материали със съдържание над петдесет процента от общата маса, на дълбочина от двадесет метра. То е по-скоро формалност, но е необходимо.

— Никога не съм чувал за такова нещо — каза Морисън.

— Въведено е от миналата седмица — обясни инспекторът. — Нямате ли Акт? Тогава се боя, че стандартната заявка за неограничен добив е невалидна.

— Не можем ли да направим нещо?

— Е, *можете* да промените стандартната си заявка за неограничен добив в специална заявка за неограничен добив. За нея не се изисква Акт за проучване.

— А какво е специалното на тази заявка?

— Ами това, че след петстотин години, правата за добив автоматично се връщат на правителството на Венера.

— Става! — извика Морисън. — Чудесно! Добре! Това ли е всичко?

— Абсолютно всичко — каза инспекторът. — Аз ще отнеса тази мостра и веднага ще я дам за изследвания. От нея и от дълбочинните

снимки ще можем да екстраполираме стойността и обема на заявката ви.

— Изпратете ми обратно нещо, с което да мога да се отърва от вълците — помоли Морисън. — И храна. И... Слушайте... Искам един специалитет „Златотърсач“.

— Да, господине. Всичко, което пожелаете ще ви бъде портирано. Ако находището ви е с достатъчно висока стойност, за да може да се заплати поръчката.

Роботът се вмъкна във вихъра и изчезна.

Времето минаваше и вълците отново започнаха да се приближават. Те ръмжаха, когато Морисън ги замеряше с камъни, но не се отдръпваха. С разтворени челюсти и увиснали езици, те леко напредваха през останалите само няколко метра между тях и златотърсача.

После водещият вълк се дръпна внезапно назад и започна да вие. Над главата му се появи блестящ вихър и от него точно върху предната лапа на вълка падна една пушка.

Вълците отскочиха назад. От вихъра падна втора пушка. След това една голяма кутия с надпис „Гранати. Внимание!“ . След нея падна втора кутия с надпис „Пустинен порцион К“ .

Морисън чакаше, загледан в проблясващата паст на вихъра. Тя се отдалечи в небето на около двеста метра и спря там. От нея се показва огромна, кръгла месингова поставка, а вихърът се разтвори повече, за да може да излезе още по-голямата месингова купа, която бе закрепена върху поставката. Купата се издигна нависоко, почиваща върху внимателно положената върху пясъка поставка. Когато се появи изцяло, тя заемаше целия хоризонт. Една огромна, резбована с красиви орнаменти купа в пустинята. Вихърът се издигна и спря над центъра на отвора на купата.

Морисън чакаше с пресъхнало и издрано от сухотата гърло. От вихъра потече тънка струя и записка весело в купата. Морисън не се помръдваше.

И тогава се започна. Струйката се превърна в поток, който ревеше като разярен водопад. Вълците и каниите се отдръпнаха ужасени и изчезнаха, а в огромната купа се лееше бесен порой.

Морисън тръгна със залитане нататък. Изгаряйки от жажда си каза, че е трябвало да си поръча манерка. Продължи да залита по

пясъка. Но накрая стигна до специалитета „Златотърсач“. Той бе повисок от църковна камбанария и по-широк от палат, изпълнен с вода, по-скъпоценна от самородното злато. Морисън завъртя малкото кранче на дъното. Водата измокри жълтия пясък и потече на поточета по дюната.

„Трябваше да си поръчам и чаша“ — помисли Морисън, легнал по гръб с отворена под струята уста.

НЮГЪНТ МИЛЪР И МОМИЧЕТАТА

Нюгънт Милър се наведе да разгледа следите, като внимателно отстрани листата и клонките с джобния си нож. Бяха оставени наскоро от малък крак. Може би женски?

Загледан в следите, Милър си представи как от тях израства жена. Виждаше твърде ясно високата извивка на стъпалото, тънкия глезен и стройните златисти крака. Като завъртя въображаемата жена върху въображания й пиедестал, Милър се възхити на грациозната извивка на гърба ѝ и сякаш видя...

— Достатъчно — каза си той. Нямаше друго доказателство освен следата. Надеждата може да бъде опасна, а желанието с катастрофални последици.

Той бе висок, слаб мъж с тъжно лице, много загорял, обут в гуменки, панталони в цвят каки и синя трикотажна риза. На гърба си носеше раница, а в ръката държеше гайгеров брояч. Имаше очила с рогови рамки. Лявата им дръжка бе счупена и поправена с канап и клонка, а дъгата над носа бе подсилена с тел. Сега очилата като да се държаха добре, но той не бе съвсем сигурен. Беше доста късоглед. Ако се счупеше някое от стъклата, никога нямаше да може да го замени. Понякога сънуваше кошмар, в който очилата му падаха и той посягаше да ги хване, но не успяваше и те падаха в пропастта, превъртайки се безкрайно дълго надолу.

Той натисна очилата към носа си, измина няколко метра и отново огледа земята. Можеше да различи два или три чифта следи, а може би и повече. Изглежда бяха оставени наскоро.

Милър установи, че започва да трепери. Той се наведе към следите, но си напомни, че не бива да се надява. Хората, които ги бяха оставили, може и да бяха мъртви.

И все пак трябваше да провери. Той се изправи и тръгна по следите. Те водеха през изъхналата поляна към края на гората. Той спря за момент и се заслуша.

Беше тиха, красива септемврийска утрин. Слънцето печеше по голите поля и се отразяваше от сухите, бели клони на дърветата. Единствените звуци, които чу, беше изморената въздишка на вятъра и непрекъснатото чукане на гайгеровия брояч.

— Нормално ниво — каза си Милър. — Който и да е тръгнал по този път, трябва да има гайгеров брояч.

Но те може и да не са го използвали както трябва. Възможно бе да са заразени, даже умиращи от лъчева болест. Не можеше да си позволи да се надява. Бе останал нормален толкова дълго, защото не се надяваше, не мечтаеше, не си позволяваше да изпитва желания.

— Ако са мъртви — каза си той, — ще ги погребат както се полага.

Тази мисъл го освободи от злите демони на надеждата и желанието.

Вече в гората, той загуби следите из храстите. Опита да продължи в същата посока, но гайгеровият брояч започна да трака яростно. Той започна да се движи предпазливо, държейки брояча пред себе си. Когато се измъкна от горещото място, направи завой под прав ъгъл и тръгна успоредно на посоката на пътеката. Броеше внимателно крачките си. Нямах да е добре, ако попаднеш в капан от радиация, без чист изход. Преди три месеца му се бе случило такова нещо и тогава батериите на гайгеровия брояч почти свършиха, докато намери път навън. Сега имаше резервни батерии в раницата си, но опасността не бе отминала.

След около двадесет метра той свърна отново, за да пресече пътеката. Вървеше бавно и гледаше в земята.

Извади късмет. Откри следите отново, а близо до тях, парче плат, откъснато от клонката на един храст. Той взе плата и го прибра в джоба си. Следите изглеждаха съвсем пресни. Дали да не се реши все пак на малка надежда?

Не, още не. Не беше забравил какво се случи преди по-малко от шест месеца. Беше изкачил малък пясъчен хълм, за да претърси склада, намиращ се на върха му. На залез се бе спуснал от хълма и в основата му бе намерил тялото на мъж. Беше мъртъв само от няколко часа. На гърба му имаше автомат и пушка, а джобовете му бяха пълни с гранати. Но те не бяха му осигурили защита против коварния враг. Мъжът се бе самоубил. Топлият револвер още беше в ръката му.

Явно бе следвал следите на Милър. Когато бе стигнал подножието на хълма, следите се бяха изгубили. Може би издръжливостта на човека е била нарушена от ужасните радиационни изгаряния по гърдите и ръцете. Вероятно загубата на малката надежда, когато следите са свършили върху камъните, е била твърде непоносима за него. Каквато и да е била причината, той се бе застрелял в главата в подножието на хълма. Надеждата го бе убила.

Милър бе свалил оръжието от човека и го бе погребал. Бе мислил дълго дали да вземе оръжията. Съблязняваше го мисълта да ги има. Можеха да му бъдат много необходими в този разрушен нов свят.

Но накрая бе решил да не ги взема. Не искаше да нарушава твърдото правило на живота си. Особено след всичко, на което бе станал свидетел. Освен това в такова време оръжието бе нещо доста опасно за притежателя си. Затова той го изхвърли в реката.

Това се бе случило преди по-малко от шест месеца. Сега Милър следваше дирите през рядката гора към тясното поточе. Когато го пресече, в засъхналата кал можеха да се преброят пет чифта следи. Бяха толкова скорошни, че влагата още не бе попила в земята. Хората трябва да бяха минали оттук преди по-малко от половин час.

Той почувства демоните на надеждата и желанието да се размърдват в душата му. Нямаше ли да е твърде глупаво да се надява на възможността да срещне хора? Разбира се, глупаво беше. Веднъж освободени, демоните можеха да се обърнат против самия него, както това бе станало с човека в подножието на онзи хълм. Надеждата и желанието бяха най-опасните му врагове. Той не посмя да пусне духовете от запушената бутилка дълбоко в ума си.

Продължи да върви бързо по следата, сигурен, поради нарастващата свежест на дирите, че се движи по-бързо от предполагаемата група хора. Гайгеровият му брояч почукваше спокойно, доволен от ниското ниво на радиация. Хората пред него, ако бяха още живи, трябва също да търсеха пътя си с гайгер.

Всъщност беше толкова просто да оживееш. Но твърде малко хора успяваха.

Милър бе разбрал, че краят е наблизил, когато китайските комунисти започнаха голямото си нападение с амфибии против Формоза. В началото всичко приличаше на локална война. Толкова

локална и толкова яростна, колкото онази малка война в Кувейт или акцията на силите на ООН на българо-турската граница.

Но това все пак бе искрата. Пактовете като верига повлякоха в конфликта държава след държава. Още не бяха използвани ядрени оръжия, но употребата им бе неизбежна.

Нюгънт Милър, хонорован професор по древна история в колежа Лоревил в Тенеси, прочете надписа върху стената и започна да складира запаси с храна в пещерите на Лоревил. Тогава бе на тридесет и осем години и откакто се помнеше, а вероятно и докато бъдеше жив, щеше да си остане горещ привърженик на пацифизма. Когато радарите за далечно предупреждение изпратиха сигнал за неидентифицирани ракети, идещи от север, Милър вече бе подготвен. Той веднага отиде в пещерите на Лоревил, входът към една от които се намираше на по-малко от миля от колежа. Бе изненадан да види, че само около петдесетина студенти и преподаватели са дошли с него. Защото предупреждението бе достатъчно ясно.

Ракетите паднаха и накараха групата да се оттегли по-надълбоко из лабиринта от пещери и тунели. След седмица ядрените атаки свършиха. Оживелите тръгнаха към повърхността.

Милър провери радиацията при входа на пещерата и установи, че е смъртоносна. Не можеха да излязат. Храната им вече свършваше и радиоактивните отпадъци проникваха в дълбочина, принуждавайки ги да слизат все по-надолу из пещерите.

След четири седмици тридесет и осем души бяха умрели от глад. Радиацията на изходите бе още твърде висока, за да може да се излезе. Милър реши да се спусне в по-дълбоките нива и да се опита да открие все още недокоснати запаси с храни. Придружиха го още трима. Останалите решиха да рискуват и да излязат въпреки радиацията.

Милър и приятелите му се спуснаха дълбоко в мрака на пещерите. Бяха много слаби и нито един от тях не бе обучен спелеолог. Двама бяха убити от каменно свлачище. Милър и още един мъж упорито се държаха за живота. Не успяха да намерят запаси с храна, но намериха поток тъмна вода и видяха в него блясъка на риби. Слепи риби, които прекарваха целия си живот в пещерите. Те се опитаха да уловят някоя, но не успяха. Минаха няколко дни, докато Милър успя да прегради една част от потока, да хване няколко риби и да ги изхвърли на брега. По това време приятелят му вече беше мъртъв.

Милър живееше до потока и изнамираше нови начини да лови риба. Отчиташе времето, колкото му бе възможно, и веднъж седмично се изкачваше мъчително до повърхността, за да проверява радиацията. Минаха дванадесет седмици, преди тя да спадне достатъчно, за да му позволи да излезе.

Никога не срещна останалите от пещерата, макар че намери трупове на някои от тях.

Навън се опита да намери хора. Търсеше навсякъде. Но силната радиация бе убила повечето оживели след нападението с водородни бомби. Много малко бяха се запасили с храна или гайгерови броячи. Всички или почти всички бяха излезли да търсят храна преди радиацията да е паднала до приемливо равнище. Без съмнение имаше и някои останали живи. Но къде? Къде?

Той търси няколко месеца. После престана да търси. Предположи, че някъде из Африка и Азия, както и Южна Америка има оживели хора. Той никога нямаше да ги срещне. Но може би някой ден щеше да намери няколко души в Северна Америка. А може би не. Но междуременно той щеше да живее.

Той живееше, като вървеше на юг през есента и се връщаше на север през пролетта. Един мълчалив мъж, който никога не бе искал война, който мразеше убийствата със страст, каквато много показваха, но малко чувстваха. Той бе човек, който се придържаше към повечето си стари навици, като че ли бомбите никога не бяха падали. Четеше книги, когато намереше такива, страстно събираше картини и скулптури, като ги измъкваше от призрачните хранилища на празните галерии.

Той бе човек, който много преди Втората световна война си бе обещал никога да не убива човешко същество и който сега, след Третата световна война, не виждаше причина да променя решението си. Той бе приятен, младолик учен, който бе преживял смъртта на по-силни от него, с по-високи принципи и идеали. Той бе човек, когото обстоятелствата бяха принудили да подтисне желанията и да изостави надеждата си.

Следите водеха през редки хрусталаци, около покрита с мъх гранитна канара. Чу звуци.

— Полъх на вятъра — каза си той.

Заобиколи канарата и спря. Пред него, само на няколко метра, имаше петима души. За жадните му очи те приличаха на тълпа, армия, множество. Бяха се събрали около малък огън. Трябваша му няколко секунди, за да осъзнае цялата тази информация.

— Ех, мамка му — каза един от тях.

Той се вгледа. Отново обхвана картината. Петима души, всичките жени. Пет жени, облечени в разкъсани джинси и якета, с раници, поставени на земята до тях, с първобитни копия, опрени върху раниците.

— Кой си ти? — попита една от жените. Тя беше най-възрастната, може би петдесетгодишна. Беше ниска, жилава, здрава жена, с квадратно лице и стоманеносива коса, мускулести ръце и кафяв, жилест врат. Върху дългия си нос имаше пенсне, едното стъкло на което бе счупено.

— Не можеш ли да говориш? — попита строго жената.

— Мога — отвърна Милър. — Извинете. Просто бях изненадан. Вие сте първите жени, които виждам след бомбардировките.

— Първите жени ли? — попита тя рязко. — А виждал ли си мъже?

— Само мъртви — отговори Милър. Той се извърна и огледа останалите четири. Те бяха млади, някъде около двадесетгодишни, и Милър реши, че са невероятно красиви. Без съмнение, те се различаваха помежду си, но за Милър, попаднал на тях изневиделица, те бяха като някаква неизвестна раса и затова му се виждаха еднакво чужди. Като четири златокожи, дългокраки животни с огромни, спокойни очи на пантери.

— Значи ти си единственият мъж наоколо — каза възрастната жена. — Е, това няма да ни създаде проблеми.

Момичетата не проговориха. Те го гледаха. Милър започна да се чувства неудобно. Преценяваше отговорността на положението и тези мисли го възхищаваха, но го и тревожеха.

— Ще трябва да се запознаем — заяви възрастната жена с твърд тон. — Аз съм госпожица Денис.

Милър зачака, но госпожица Денис не представи момичетата.

— Аз съм Нюгънт Милър — каза той.

— Добре, господин Милър, вие сте първият човек, когото срещаме. Нашата история е много проста. Когато чух тревогата,

заведох момичетата в подземиято на нашето училище. То е училище за млади девизи „Чарлтън-Ванес“. Аз съм... Бях преподавателка по етикеция.

„Колежка“ — помисли си кисело Милър.

— Естествено — продължи госпожица Денис, — аз бях заредила скривалището с хранителни продукти, както всеки уважаващ себе си човек би направил. Но такива се оказаха малко. Имах няколко гайгерови брояча, с чиято употреба се запознах сама. Някои глупаци настояваха да напуснем скривалището веднага след като бомбардировките спряха. Аз успях да убедя тези момичета в опасността от радиацията. Тя проникна надолу. Ние бяхме принудени да напуснем скривалището и да потърсим подслон във водоснабдителната система, която се намираше по-надълбоко.

— Ние ядохме мишки — обади се едно от момичетата.

— Така е, Сузи — каза госпожица Денис. — Ядохме мишки и при това бяхме много, много щастливи, че ги има. Когато радиацията спадна до безопасно равнище, ние се измъкнахме. И оттогава си прекарваме добре.

Момичетата кимаха в съгласие. Те още наблюдаваха Милър с продълговатите си очи на пантери. И Милър ги наблюдаваше. Беше се влюбил едновременно във всички тях, при това напълно искрено. Особено в Сузи, защото знаеше името ѝ. Но не беше се влюбил в ниската, мускулиста госпожица Денис.

— Моята история е почти същата — заговори Милър. — Аз се скрих в пещерите Лоревил. Не намерих мишки за ядене, но се хранех с някакви странни риби. Предполагам, че сега трябва да решим какво ще правим оттук нататък.

— Така ли? — попита госпожица Денис.

— Аз така мисля. Ние, останалите живи, трябва да се съюзим и да си помагаме. Аз ли да се присъединя към вашия лагер или вие ще дойдете в моя? Не знам какви са вашите възможности, но аз съм се погрижил. Събрал съм малка библиотека, няколко картини и доста храна.

— Не — заяви госпожица Денис.

— Ами щом настоявате да бъде при вас...

— Настоявам. За нашето място. И сами. Това означава без вас, господин Милър.

Милър просто не можеше да повярва на ушите си. Той погледна момичетата. Те го изгледаха изплашено, но по лицата им не можеше да се прочете нищо.

— Слушайте — заговори Милър. — Ние трябва да си оказваме взаимно помощ. Да си помагаме...

— Под което разбирате мъжка похотливост — отрязва го госпожица Денис.

— Не съм имал предвид нищо подобно — възрази Милър. — Но ако настоявате да говорим по този въпрос, предполагам, че ще трябва да оставим на природата да се погрижи за това.

— Природата вече се е погрижила — каза госпожица Денис. — И това е единствено правилното решение. Ние сме пет жени. Прекарахме си много добре заедно през последните месеци. Нали, момичета?

Момичетата кимнаха, но очите им не се отделяха от Милър.

— Ние нямаме нужда от вас или от какъвто и да било мъж. Нито нужда, нито желание — продължи госпожица Денис.

— Боя се, че не ви разбирам — каза Милър, макар да започваше да му става ясно.

— За всичко това са виновни мъжете — каза госпожица Денис. Тя размаха дебелия си ръка с жест, който искаше да каже, че няма нужда от възражения. — Мъжете ръководеха държавите, мъжете бяха войници и ядрени специалисти, мъжете започнаха войната, която изтри от лицето на земята човешката раса. Дори и преди бомбардировките, аз винаги съм предупреждавала моите момичета да се пазят от мъжете. Много глупости се говореха за равноправието между половете, но на практика жените си оставаха собственост на мъжете и тяхна играчка. Но тогава времената бяха нормални и аз не можех да обясня напълно своята теория по този въпрос. Училищните власти нямаше да ми го разрешат.

— Бих ги разбрал — каза Милър.

— Сега времената вече не са нормални. Вие, мъжете, объркахте всичко веднъж и завинаги, и няма да имате втори шанс. Особено след като аз се заема с това.

— Може би момичетата имат друго мнение — обади се Милър.

— Аз възпитавам тези момичета — заяви госпожица Денис. — Това е бавен процес, но ние имаме достатъчно време. И аз съм

уверена, че моите уроци са започнали да дават плодове. Ние се чувстваме добре заедно, нали, момичета?

— Да, госпожице Денис — отвърнаха момичетата в хор.

— И на нас не са ни необходими мъже наоколо, нали?

— Да, госпожице Денис.

— Видяхте ли?

— Почакайте за момент — каза Милър. — Аз мисля, че вие поставяте въпроса неправилно. Някои мъже носят отговорност за войните. Не всички мъже. Аз например бях горещ пацифист дори и по времето, когато това не бе приемано с добро око. По време на Втората световна война служих в медицинска служба. Никога не съм отнемал човешки живот и никога не съм имал намерение да го направя.

— Значи сте подлец като всички останали мъже — отрязва госпожица Денис.

— Аз не се смятам за подлец — настоя Милър. — Аз съзнателно отричах войната по убеждение, а не от страх. Моят медицински взвод работеше на фронтната линия също както бойците, само че ние не бяхме въоръжени. Бил съм под обстрел. Бил съм раняван, макар и не тежко.

— О, колко героично — иронизира го госпожица Денис, а момичетата се изсмяха.

— Аз не се опитвам да парадiram с разбиранията си пред вас — продължи Милър. — Аз просто се опитвам да ви накарам да разберете какъв човек съм. Хората са различни, нали така?

— Всички мъже са еднакви — натърти госпожица Денис. — Всички. Мръсни, космати, миризливи, похотливи животни, които подпалват войни и убиват жени и деца. Не се опитвайте да ми говорите за мъжете.

— Трябва — настоя Милър. — Вие не знаете много за нас. Кажете ми какво сте направила вие, за да спрете войните, които толкова мразите?

— Че какво може да направи една жена? — попита госпожица Денис. — Пленниците са длъжни да следват победителите.

— Глупости — каза Милър. — Ако жените наистина искаха да спрат войните, те можеха да направят много. Чели ли сте някога „Лизистрата“? Аристофан е разказал как жените в Гърция са отказали

да споделят леглото на съпрузите си, докато не спрат да водят войни. Точно в това е смисълът...

— Чела съм тази пиеса — отвърна госпожица Денис. — Едва ли точно това е било практичното разрешение.

— Защо не? Не е ли защото вие, жените, също обичате войната и боготворите бойците? Ако бяхте искали, можехте да попречите на тази война. Но вие не сте пожелали! Нищеш казва...

— Престанете да ми цитирате всички тези автори *мъже* — прекъсна го госпожица Денис. — Вашата логика е избирателна. Фактът е, че вие, мъжете, притежавахте властта и я използвахте. Вие третирахте жените като играчки и използвахте Земята като едно огромно бойно поле, докато изгубихте собственото си право на съществуване. Сега вас ви няма, изчезнахте, край. Вие сте изчезнал вид. Стоите тук със смешното си косматото лице и ни изглеждате странно като динозавър или птеродактил. Махайте се. Идете да умрете някъде другаде, господин Милър. Ние, жените, ще използваме сега собствения си шанс.

— Ще ви бъде трудно да се размножавате — предупреди я Милър.

— Но не и невъзможно. Аз съм изучавала много внимателно последните трудове по партеногенеза. Размножаването определено е възможно без наличието на мъжки същества.

— Може и да е така — възрази Милър. — Но вие не сте достатъчно обучен учен. Пък даже и да бяхте, нямате необходимата апаратура.

— Затова пък знам къде са провеждани изследванията — заяви госпожица Денис. — Може да открием някоя от жените-учени още жива. Пък ако оборудването е оцеляло, шансовете ни стават още по-високи. С него и моите познания по въпроса, мисля че ще решим проблема.

— Никога няма да можете — заяви Милър.

— Аз пък мисля, че ще успеем. Но дори и да не се получи, предпочитам да присъствам на загиването на човешката раса, отколкото да позволя на *мъжете* да ни командват отново.

Лицето ѝ бе почервенияло и тя се бе ядосала.

— Много добре разбирам вашата омраза към мъжете — каза Милър. — Към *някои* мъже. Но съм сигурен, че можем да се разберем

и да постигнем някакво удовлетворително взаимно съгласие...

— Не! Говорихте достатъчно! Махайте се оттук!

— Няма — възпротиви се Милър.

Госпожица Денис се приближи бързо към купчината оръжия и вдигна едно от копията.

— Момичета — каза тя. — Пригответе се.

Момичетата още се възхищаваха на Милър. Те се поколебаха за миг. После, подчинявайки се на авторитета на госпожица Денис, те грабнаха по няколко камъка от раниците си. Гледаха очаквателно към госпожица Денис.

— Отивате ли си? — попита тя.

— Не!

— Убийте го с камъни!

Вихрушка от камъни разцепи въздуха. Милър се приведе, за да прикрие гайгеровия си брояч и почувства как камъните улучиха гърба и краката му. Тези момичета, които той обичаше, особено Сузи, нямаше да го убият. Те щяха да спрат в мига, когато се засрамят от постъпката си.

Но камъните го удряха и един даже го улучи по главата и едва не го събори. Той разтърси глава, обърна се и хукна напред, като още държеше гайгеровия си брояч. Госпожица Денис упорито се опитваше да го намушка с копието. Той избегна острието и сграбчи копието с лявата си ръка. Започнаха да се боричкат за оръжието.

Макар и с една ръка, той почти го бе изтръгнал, но госпожица Денис, силна и набита като бик, бе доста мощна за него. Тя успя да издърпа копието и го удари по главата с дръжката. Той се търкулна настрани и отново се изправи на крака.

— Убийте го! — викаше госпожица Денис. — Убийте този мръсен мъж!

Момичетата със зачервени от възбудата лица се насочиха към него. Милър усети едно копие да го одрасква по ръката. Той се обърна и хукна.

Не знаеше колко дълго бе бягал из зеления здрач на гората. Накрая вече не можеше да тича. Измъкна джобния си нож и се извърна. Но никой не го преследваше.

Милър легна върху студената земя и се опита да мисли. Тази жена, госпожица Денис, трябва да беше луда. Една стара мъжемразка,

закоравяла лесбийка, полудяла от бяс. А момичетата? Беше сигурен, че те не искаха да го ранят. Може би даже го обичаха. Но бяха подчинени на влиянието на старата кучка.

Установи, че не бе загубил нито гайгеровия брояч, нито очилата си в боя. Беше благодарен на това. Без тях щеше да му бъде трудно да намери собствения си лагер.

Винаги бе знаел, че всеки човек си е малко луд. Трябваше да осъзнае, че оживелите след атомната буря ще бъдат по-откачени от обикновено. Тази откаченячка, госпожица Денис. Да си мисли, че *мъжете* са изчезнал вид, моля ти се!

Шокиран, Милър установи, че всъщност би могъл да я разбере. Колко мъже бяха останали живи? А колко жени? Колко от оживелите притежаваха гайгерови броячи? Колко от тях ще успеят да избегнат опасностите, които се изправят пред тях?

И все пак това не се отнасяше до него. Оживяването на човешката раса не беше негов проблем. Трябва да е бил луд, за да позволи на демоните на надеждата и желанието да се освободят от мястото, където ги бе затворил в ума си. Сега ще е необходимо да се бори и да ги победи отново. Но той можеше да го направи. Ще прекара остатъка от живота си между книгите и картините. Може би ще остане последният цивилизован човек на този свят.

Цивилизован... Милър трепна и си спомни лицето на Сузи и останалите, техните очи на пантери, с които го гледаха. Жалко, че не бе успял да постигне някакъв компромис с госпожица Денис. Но при тези обстоятелства нямаше какво да се прави...

Освен да изостави всичките принципи, с които бе изживял живота си досега.

Би ли могъл? Той погледна ножа в ръката си и потрепера под силата, с която го разтърсваха демоните в душата му. Дланта му стисна дръжката.

След миг последният цивилизован човек на този свят бе мъртъв. С него изчезна и последния пацифист и съзнателен противник на войната, последният колекционер на произведения на изкуствата, последният библиофил.

На мястото на тези приятни същества се появи *Милър*, стиснал малкия нож в ръката си, оглеждащ гората за нещо.

Откри го. Един дълъг цял метър кол, опушен от мълния и достатъчно тежък.

Той бързо одялка излишните клонки. Скоро госпожица Денис ще изпита върху гърба си ужасната мъст на наистина косматия, миризлив, мръсен, въоръжен с кривак мъжкар. Надяваше се тя да има време да осъзнае, че сама е предизвикала раждането на този звяр. За нея това ще бъде истинска изненада.

А след нея идеше ред за изненадата на момичетата. Особено на Сузи.

СРЕЩА НА РАЗУМИ

ПЪРВА ЧАСТ

Кедак се намираше върху малко хълмче и наблюдаваше тънкия светещ апарат да се спуска от небето. Опашатият апарат изглеждаше златен и по-ярък от слънцето. Отгоре му блестеше нещо метално, по-скоро изкуствено, отколкото с естествен произход и ужасно познато. Кедак се опита да се досети какво е то.

Не можеше. Паметта бе атрофирала заедно с функциите и му бяха останали само разхвърляни части от образи. Сега той започна да търси из тях, като да разлистваше книга с картини на разрушени градове, умиращо население, изпълнен със синкава вода канал, две луни, космически кораб...

Точно това беше. Спускащият се обект беше *космически кораб*. По време на дните на великолепието на Кедак имаше много такива.

Тези дни на великолепието бяха отминали, погребани завинаги под финия пясък. Само Кедак бе останал. Той беше жив и трябваше да изпълнява определена задача. И макар че паметта и функциите му бяха отслабнали, необходимостта да изпълни задачата си оставаше като движеща сила на съществуването му.

Докато Кедак гледаше, космическият кораб се спусна по-ниско. Той се заклати и страничните двигатели се включиха, за да запазят равновесието му. С лека експлозия от прах, космическият кораб кацна с опашната си част към изсъхналата равнина.

И Кедак, воден от задължението да изпълни задачата си, се помъкна мъчително надолу по склона. Всяко движение бе придружено с ужасна болка. Ако беше егоистично същество, Кедак щеше да умре. Но той не беше егоист. Всички Кедак имаха задължения към вселената. И този космически кораб, пристигнал тук след всичките години на празнота, беше връзка с други светове, с планети, където Кедак би могъл да заживее отново и да бъде в услуга на туземната фауна.

Той пълзеше сантиметър по сантиметър и се чудеше дали ще има сили да стигне до чуждоземния кораб преди той да е напуснал прашната мъртва планета.

Капитан Джансън на космическия кораб „Южен кръст“ бе отегчен до смърт от Марс. Той и хората му бяха тук вече десет дни. Не откриха важни археологически находки, никакви предизвикателни намеци за древни градове, каквито бе открила експедицията „Поларис“ на южния полюс. Тук нямаше нищо освен пясък, няколко проскубани храста и един-два ниски хълма. Най-голямото им откритие бяха три отломки от глинени съдове.

Джансън нагласи кислородния си апарат. Видя хората му да се връщат по склона на хълма.

— Нещо интересно? — попита той.

— Само това — отвърна инженер Вейн и му показа двусантиметрово ръждясало острие без дръжка.

— По-добре от нищо — успокои го Джансън. — Ами ти, Уилкс? Навигаторът сви рамене.

— Само снимки на пейзажа.

— Добре — отсече Джансън. — Пуснете всичко в стерилизатора и да тръгваме.

Уилкс като да съжаляваше.

— Капитане, само с един бърз набег на север може да открием нещо наистина...

— Няма начин — прекъсна го Джансън. — Гориво, храна, вода, всичко е изчислено за десет дена престой. Това е с три дни повече, отколкото престоя на „Поларис“. Тръгваме си довечера.

Мъжете кимнаха. Нямаха причини да възразяват. Като втори екипаж, кацнал на Марс, те бяха сигурни, че ще бъдат вписани макар и бегло в учебниците по история. Поставиха оборудването си в стерилизатора, затвориха го добре и се изкачиха по стълбата към предната камера. Когато влязоха, Вейн затвори люка, заключи го и започна да отваря вътрешната врата.

— Чакай! — извика Джансън.

— Какво има?

— Стори ми се, че виждам нещо върху обувката ти — каза Джансън. — Нещо като голям бръмбар.

Вейн прекара ръце по обувките си. Двамата мъже го обиколиха и огледаха дрехите му.

— Затвори тази вътрешна врата — каза капитанът. — Уилкс, ти видя ли нещо?

— Нищичко — отвърна навигаторът. — Ти сигурен ли си, капитане? Не сме открили нищо, което да прилича на животно или насекомо тук. Само няколко вида растения.

— Бих могъл да се закълна, че зърнах нещо — каза Джансън. — Но може и да съм се излъгал... Както и да е... Ще дезинфекцираме дрехите си преди да влезем в кораба. Няма смисъл да рискуваме да занесем обратно някакъв марсиански бръмбар.

Мъжете съблякоха дрехите и обувките си и ги поставиха в камерата. Прегледаха внимателно и голия метален под на помещението.

— Тук няма нищо — каза най-накрая Джансън. — Добре, да влизаме.

Вече в кораба, те херметизираха вратата и пуснаха дезинфектанта. Кедак, който се бе вмъкнал през откренатата врата преди, се заслуша в далечния съсък на газ. След малко чу, че двигателите се задействаха.

Кедак се прилепи към един рафт по време на дългия и бавен полет в космоса. Бе забравил какво представляват космическите кораби, но сега паметта му се завръщаше бързо. Чувстваше изхвърлянето на топлина и смразяващия студ. Приспособяването към температурните промени изтощи малкото жизненост, която му бе останала и Кедак започна да се чуди дали няма да умре.

Той *отказваше* да умре. Особено пък, когато все още имаше възможност да изпълни мисията на Кедак.

След време усети рязкото повишаване на гравитацията и усети как главните двигатели се задействаха отново. Корабът се връщаше на планетата си.

След рутинното кацане капитан Джансън и хората му бяха закарани в медицинската служба, където ги гледаха, проверяваха и преглеждаха за какъвто и да било признак на болест.

Космическият им кораб бе положен върху платформа и превозен покрай редици кораби за пътуване до Луната и междуконтинентални балистични ракети, до мястото за обеззаразяване от първа степен. Тук херметично затворената външна обвивка бе измита с мощни

почистващи препарати. Привечер корабът бе закаран до помещенията за обеззаразяване от втора степен.

Екип от двама инспектори, оборудвани с тежки ботуши и костюми с шлемове, отключиха люка и влязоха в кораба, като затвориха вратата след себе си.

Започнаха от носа, като методично пръскаха навсякъде, движейки се назад към изхода. Всичко изглеждаше в ред. Никакви животни или растения, никаква следа от плесен, както се бе случило да донесе първата експедиция от Луната.

— Мислиш ли, че това наистина е необходимо? — попита помощник-инспекторът. Той вече бе поискал да бъде преместен в управлението по ръководене на полетите.

— Разбира се, че е — отвърна старшият инспектор. — Не се знае какво могат да донесат тук тези кораби.

— Сигурно. И все пак нищо марсианско не би могло да живее на Земята. Нали?

— Че откъде да знам? — каза старшият. — Аз не съм ботаник. А може и ботаниците да не знаят.

— Струва ми се загуба на... Хей!

— Какво има? — попита старшият инспектор.

— Стори ми се, че виждам нещо — отвърна помощникът. — Приличаше на малък палмов бръмбар. Ето там, на онзи рафт.

Старши инспекторът нагласи респиратора по-плътно върху лицето си и направи знак на помощника си да стори същото. Той се приближи бавно до полицата, докато освобождаваше втори маркуч от резервоара на гърба си. Включи кранчето и от найкрайника излезе облак зеленикав газ.

— Ето там — каза старши инспекторът. — Това ще се погрижи за твоя бръмбар. — Той коленичи и погледна под лавицата. — Тук няма нищо.

— Може да е била сянка — съгласи се помощникът.

Двамата продължиха да обработват цялата вътрешност на кораба, като обърнаха особено внимание на малкия сандък с отломки от останки на марсиански съдове. След това напуснаха кораба и херметизираха люка.

— Сега какво? — попита помощникът.

— Сега ще оставим този кораб херметизиран в продължение на три дни — отвърна старши инспекторът. — После ще го проверим отново. Надали някое живо същество може да остане след подобна обработка.

Кедак, който се бе промъкнал под обувката на помощника между тока и подметката, отпусна хватката. Той наблюдаваше как двете фигури се отдалечаваха, разговаряйки с гръмовните си неразбираеми гласове. Чувстваше се изморен и невероятно самотен.

Но мисълта за задачата на Кедак го поддържаше. Само тя имаше значение. Първата част на мисията му бе изпълнена. Той бе кацнал на обитаема планета. Сега му трябваше храна и вода. После трябваше да си почине. Да си почине достатъчно, за да възстанови заспалите си умения. След това щеше да бъде готов да даде на този свят онова, от което той явно имаше нужда — сътрудничеството, което бе възможно само с помощта на разума на Кедак.

Той се насочи бавно през сенчестия док, покрай празните корпуси на космическите кораби. Стигна до телена ограда и усети високоволтовия електрически ток, който течеше по нея. Кедак премери внимателно разстоянието и скочи точно през един от отворите в мрежата.

Тук мястото бе напълно различно. Кедак усещаше мириса на храна и вода. Той тръгна бързо напред, после спря.

Усети присъствието на човек. И още нещо. Нещо излъчващо много по-силна заплаха.

— Кой е? — извика пазачът. Той зачака, хванал в едната си ръка револвера, а в другата фенера. През миналата седмица в дока бяха влезли крадци и бяха откраднали три сандъка с компютърни елементи, приготвени за изпращане в Рио. Тази нощ той бе в готовност и само ги чакаше да се появят.

Той тръгна напред. Беше възрастен мъж с внимателен поглед. Държеше револвера здраво в силната си длан. Лъчът на фенерчето се замаята между сандъците с товари. Жълтата светлина отмина голяма купчина сандъци с точни инструменти за Южна Африка, покрай складираното оборудване за сондиране за Йордания и купчина различни стоки за Рабул.

— По-добре се покажете — извика пазачът. Светлината от фенера премина по складиранияте чували с ориз за Шанхай и електрически триони за Бирма. После лъчът внезапно се спря.

— Проклет да съм — избухна пазачът. После се изсмя. Един огромен плъх с червени очи бе замръзнал в лъча на фенера. Той държеше нещо в зъбите си. Приличаше на необикновено голяма хлебарка.

— Добър апетит — каза пазачът. Той прибра револвера в кобура и продължи обиколката си.

Едно голямо черно животно бе хванало Кедак и той усети как здравите зъби се склучиха върху гърба му. Опита да се пребори, но заслепен от внезапния блясък на светлината, изпусна момента и се оказа в неблагоприятно положение.

Жълтият лъч угасна. Черният звяр захапа по-здраво бронирания гръб на Кедак. Но Кедак събра всичките си сили и като разгърна дългата си скорпионова опашка, нападна бързо.

Не улучи, но черният звяр веднага го пусна. Те започнаха да се дебнат, а Кедак приготви опашката си за втори удар. Животното не искаше да изостави лесно плячката си.

Кедак зачака шанса си. Изпълни го удоволствие. Това отблъскващо животно може би щеше да бъде първото на тази планета, което ще опита придобивките от мисията „Кедак“. С това неприятно същество би могло да бъде положено началото...

Звярът скочи и белите му зъби изтракаха застрашително. Кедак се отстрани от пътя му, а острата му опашка профуча и се закрепил за гърба на звяра. Кедак се задържа упорито на мястото, докато животното цвърчеше и се мятеше. След това Кедак се закрепил здраво на крака и се съсредоточи върху най-важната си задача — да придвижи белия кристал по цялата дължина на опашката си, докато го вмъкне под кожата на звяра.

Но това най-важно умение на Кедак още не беше се събудило напълно. Кедак не успя да се справи и затова освободи жилото и като се прицели внимателно, го заби между черните очи на звяра. Ударът, както и знаеше Кедак, бе смъртоносен.

Кедак пое храна от тялото на убития си враг със съжаление, тъй като по принцип не бе хищник, а тревопасен. Когато свърши, Кедак разбра, че сега му е абсолютно необходим един дълъг период на

почивка. Чак след това силата на Кедак щеше да се възстанови напълно.

Той запълзя по купищата стоки в склада, търсейки място, където да се скрие. Внимателно изследва няколко чувала. Най-после достигна до куп сандъци. Един от сандъците имаше достатъчно голяма пукнатина, в която можеше да се вмъкне.

Кедак пропълзя вътре и се промъкна по омаслената повърхност на машината до другия край. Там той изпадна в безпомощното и без сънища състояние на почивка на „Кедак“, предавайки се доверчиво на съдбата, която щеше да му донесе бъдещето.

ВТОРА ЧАСТ

1.

Голямата, остроноса шхуна се насочваше направо към заобиколения с рифове остров, движейки се напред със скоростта на бърз влак.

Платната бяха издути от мощния порив на северозападния вятър, а под борда бумтяха дизеловите двигатели. Капитанът и помощникът му бяха застанали на мостика и наблюдаваха приближаването на рифа.

— Виждаш ли нещо? — попита капитанът. Той беше строен, оплешивяващ мъж със смръщено лице. Бе плувал с шхуната си сред непознатите скали и рифове на югозападния Пасифик цели двадесет и пет години. Мръщеше се, защото старият му кораб не можеше да бъде застрахован. Но товарът *беше* застрахован. Част от него идеше чак от Огденвил — онзи товаро-разтоварен пункт в пустинята, където кацаха космическите кораби.

— Нищо — отвърна помощникът. Той наблюдаваше неравната бяла стена от корали, търсейки проблясъка на синева, която щеше да очертае пътя към вътрешната лагуна. Това им беше първото пътуване до Соломоновите острови. Помощникът, преди да стане пътешественик, бе телевизионен техник в Сидни. Той се чудеше дали капитанът не е полудял и решил да извърши показно самоубийство, блъскайки се в рифа.

— Още нищо! — извика той. — Плитчини отпред!

— Аз ще поема управлението — каза капитанът на рулевия. Той хвана кормилото и се загледа в непрекъснатата верига на рифа.

— Нищо — каза помощникът. — Капитане, по-добре да намалим.

— Не бива, ако имаме намерение да минем през протока — отвърна капитанът. Започваше да се тревожи. Но бе обещал да достави товара на групата американци, търсачи на съкровища, които се намираха на този остров. А капитанът бе човек, който държеше на думата си. Беше натоварил в Рабул и по пътя бе спирал на обичайните места в Нова Джорджия и Малайта. Когато приключеше тук, щеше да се насочи за хилядата мили дълго плаване към Нова Каледония.

— Ето го! — извика помощникът.

Тясна синя ивица се появи в кораловата стена. Бяха на по-малко от тридесет метра разстояние и старата шхуна се приближаваше със скорост от осем възела.

Когато корабът влезе в протока, капитанът завъртя рязко кормилото. Шхуната се завъртя върху кила. От двете ѝ страни проблясваха коралите. Бяха толкова близо, че можеха да бъдат докоснати. Чу се скърцане на метал и едно от горните платна на главната мачта се откъсна. След миг бяха в протока, борейки се с шестте възела скорост на течението.

Помощникът включи дизела на пълна мощност, после се хвърли да помага на капитана при кормилото. С помощта на платната и двигателите си шхуната прелетя през протока, като докосваше стените с бордовете си, след което влезе в тихите води на лагуната.

Капитанът изтри потта от челото си с голяма синя кърпа.

— Доста уютно местенце — каза той.

— *Уютно ли!* — избухна помощникът. Той се извърна сърдито настрани, а капитанът се усмихна леко.

Плъзнаха се покрай малък кеч, който се клатушкеше закотвен. Моряците свалиха платната и шхуната се насочи към разнебитения кей, който се издаваше напред от брега. Завързаха въжетата за палмите на брега. Откъм гъсталака на джунглата на брега се показва бял мъж, който подтичваше в обедната горещина.

Той беше много висок и слаб, с възлести колена и лакти. Яростното меланезийско слънце го бе изгорило, но той не бе загорял и носа и бузите му се белееха. Очилата му с рогови рамки се бяха счупили и бяха залепени с парче лейкопласт. Изглеждаше нетърпелив, млад и странно наивен.

„Изобщо не прилича на търсач на съкровища“ — помисли си помощник-капитанът.

— Радвам се да ви видя — извика към тях мъжът. — Още малко и щяхме да се откажем да ви чакаме. Мислехме, че сте потънали.

— Няма начин — отвърна капитанът. — Господин Соренсън, да ви представя новия си помощник, господин Уилис.

— Приятно ми е, професоре — каза помощникът.

— Не съм професор — отвърна Соренсън, — но се радвам да се запознаем.

— Къде са останалите? — попита капитанът.

— В джунглата — отговори Соренсън. — Всички, с изключение на Дрейк. Той ще дойде скоро. Ще останете малко, нали?

— Само докато разтоварим — отвърна капитанът. — Трябва да хванем отлива, за да се измъкнем оттук. Как върви търсенето на съкровищата?

— Доста копахме — каза Соренсън. — Но още не губим надежда.

— Обаче още не сте намерили дублоните? — попита капитанът. — Нито пък някой реал?

— Нито един, проклети да са — омърлушено отвърна Соренсън. — Донесе ли вестници, капитане?

— Да. В кабината са. Чухте ли за втората космическа експедиция до Марс?

— Слушахме на къси вълни — отвърна Соренсън. — Не са донесли кой знае какво, а?

— Всъщност нищо. И все пак. Помислете си само, два кораба до Марс. Имат намерение да изпратят и един до Венера.

Тримата мъже се огледаха и се засмяха.

— Е, май космическата ера е още далеч от югозападната част на Тихия океан — каза капитанът. — А пък *оттук* със сигурност е на светлинни години. Хайде. Да започваме да разтоварваме.

Островчето се казваше Вуану и се намираше на юг от Соломоновите острови, почти в територията на архипелага Луайоте. Беше красиво оформен вулканичен остров, дълъг почти двадесет мили и няколко мили широк. Някога тук е имало поне половин дузина села, населени с туземци. Но след началото на отвличанията от страна на търговците на роби през 1850 година, населението започнало да намалява. После епидемията от едра шарка убила почти всички останали, а малкото, които оживели, емигрирали в Нова Джорджия. По време на Втората световна война тук бил поставен наблюдателен пост, но в тази посока не са идвали кораби. Японското нашествие се разпростряло над Нова Гвинея и Соломоновите острови чак до Микронезия, но в края на войната Вуану си оставал все така пуст. Той не станал резерват за птици като остров Кантон, нито пък пощенска станция като Коледните острови или място за презареждане като Кокосовите рифове. Никой никога не пожела даже да взриви някоя от

„азбучните“ си бомби тук. Вуану беше безполезно, влажно, покрито с джунгли парче земя, свободно за настаняване на всеки, който поиска.

Уилям Соренсън, генерален директор на верига магазини за продажба на алкохол в Калифорния, бе решил, че го иска.

Хобито на Соренсън бе търсенето на съкровища. Той бе търсил съкровището на Лафит в Луизиана и Тексас и изгубените холандски мини в Аризона. Не бе намерил нищо. Бе имал по-голям късмет при претърсването на пълното с останки от минали времена крайбрежие на Залива и в експедицията си в Дагър Кей на Карибите, където бе намерил две шепи испански монети в прокъсан платнен чувал. Монетите струваха около три хиляди долара. Самата експедиция бе струвала много повече, но Соренсън се бе почувствал напълно доволен.

Много дълги години той се бе интересувал от съкровището, изгубено с испанския галеон „*Санта Тереза*“. Съвременните изчисления оценяваха, че тежко натовареният с пари кораб е тръгнал от Манила през 1689 година. Попаднал в буря, тромавият кораб бил отнесен на юг и там претърпял корабкрушение. Осемнадесет души от екипажа успели да се спасят и да достигнат бряг, натоварени със съкровищата. Те ги заровили и тръгнали с платноходка за Филипините. Когато лодката стигнала Манила, двама от тях били още живи.

Островът със съкровището бил определен ориентировъчно като един от Соломоновите. Но кой?

Никой не знаеше. Търсачите на съкровища бяха търсили на Буганвил и Бука. Имаше слухове за наличието на съкровище в Малайта, а една експедиция бе стигнала дори до Онтонг Ява. Но никой не бе открил съкровището.

Соренсън, който бе изучавал внимателно този въпрос, реши, че „*Санта Тереза*“ е минала покрай всички Соломонови острови чак до архипелага Луайоте. Корабът трябва да е бил здрав чак докато се е разбил в рифа на Вуану.

Желанието му да търси съкровището можеше да остане само мечта, ако не бе срещнал Дан Дрейк. Дрейк също бе любител на търсенето на съкровища. Но по-важното бе, че той притежаваше един петфутов кеч.

И докато двамата си пиеха вечер питиетата, се роди експедицията до Вуану.

Наеха още няколко души. Кечът на Дрейк бе поправен, така че да може да издържи пътуването, събраха и спестиха пари, изучиха още няколко места в югозападната част на Тихия океан, където би могло да има скрити съкровища. Накрая уточниха времето за отпуски и експедицията потегли.

Вече работеха три месеца на Вуану. Въпреки неизбежните конфликти между членовете на експедицията, духът им продължаваше да бъде висок. Тази шхуна, която им носеше провизии от Сидни и Рабул, бе последният контакт с цивилизацията, който щяха да имат през следващите шест месеца.

Докато Соренсън наблюдаваше с притеснение, екипажът на шхуната разтоварваше. Никак не му се искаше някоя част от оборудването, докарано от повече от шест хиляди мили, да бъде счупена точно сега. Защото нямаше с какво да бъде заменена и ако липсваше нещо, щеше да се наложи да минат без него. Той въздъхна успокоен чак когато и последният сандък, съдържащ детектор за метали, бе прехвърлен през борда и поставен на брега на достатъчна височина, че да не го засегне водата на прилива.

Този сандък обаче му се видя малко странен. Беше го огледал отвсякъде и бе открил в единия му край дупка с размерите на малка монета. Значи не е бил добре херметизиран.

Дан Дрейк, съдружникът му за експедицията, се приближи до него.

— Какво има? — попита Дрейк.

— Дупка в сандъка — каза Соренсън. — Може вътре да е проникнала солена вода. Ако този детектор не работи, ще бъде лошо.

Дрейк кимна.

— По-добре да го отворим и да видим. — Той бе нисък, силно загорял мъж с широки гърди и ниско подстригана черна коса и мустаци. Беше нахлупил почти над очите си една стара рибарска шапка и лицето му бе като на булдог. Той измъкна от колана си една голяма отвертка и я завря под капака.

— Чакай — каза Соренсън. — Нека първо го занесем в лагера. По-лесно се носи сандък, отколкото нещо, което е обилно гресирано.

— Прав си — отвърна Дрейк. — Хвани онзи край.

Лагерът бе построен на една поляна, на около сто метра от брега, на мястото на изоставено туземно селище. Бяха успели да възстановят

няколко колиби, а имаше и стара сушилня за копра с покрив от галванизирани ламарина, където държаха запасите си. Тук можеха да се наслаждават на подухващия откъм морето вятър. Зад поляната, сиво-зелената джунгла се извисяваше като стена.

Соренсън и Дрейк поставиха сандъка на земята. Капитанът, който ги бе придружил, за да донесе вестниците, погледна към колибите и поклати глава.

— Искаш ли нещо за пиене, капитане? — попита Соренсън. — Боя се, че не можем да ти предложим лед.

— Няма да откажа — каза капитанът. Той се чудеше какво ли е накарало тези мъже да дойдат на това забравено от Бога място, за да търсят въображаемите испански съкровища.

Соренсън влезе в една от колибите и се върна с бутилка уиски и малка чаша. Дрейк бе извадил отвертката си и усилено разковаваше стените на сандъка.

— Как изглежда? — попита го Соренсън.

— Нищо му няма — отвърна Дрейк и нежно вдигна детектора за метали. — Добре е гресиран. Като че ли не е повреден...

Той отскочи назад. Капитанът се бе приближил и натисна с тока на обувката си в пясъка.

— Какво стана? — попита Соренсън.

— Приличаше на скорпион — каза капитанът. — Това проклето нещо се измъкна от този сандък. Може да ви е ухапало.

Соренсън сви рамене. Бе свикнал с наличието на безкрайно много насекоми през тези три месеца на Вуану. Едно повече или по-малко, за него нямаше никакво значение.

— Още чашка? — попита той.

— Съжалявам, не — отвърна капитанът. — Трябва да тръгвам. Вие всички ли сте здрави?

— Всички — усмихна му се Соренсън. — Само ни тресе златна треска.

— Никога няма да намерите злато на това място — каза капитанът. — Ще дойда да ви видя пак след шест месеца. Късмет.

След като се ръкува с всички, капитанът се спусна към брега и се качи на кораба си. С първите червеникави лъчи на залеза шхуната вече бе на път. Соренсън и Дрейк гледаха как тя се промъква през протока.

Няколко минути мачтите се виждаха над рифа, а после изчезнаха зад хоризонта.

— Това е — каза Дрейк. — Ние, откачените търсачи на съкровища от Америка, останахме отново сами.

— Мислиш ли, че не е забелязал нищо? — попита Соренсън.

— Определено не. Според него ние сме просто едни глупаци.

Те се ухилиха и погледнаха към лагера си. Под навеса имаше почти петдесет хиляди долара в злато и сребро, които бяха изкопали от джунглата и бяха закопали на новото място. Те бяха открили една част от съкровищата на „Санта Тереза“ още през първия месец от пребиваването си на острова. По всяка вероятност щяха да открият и още. Но тъй като нямаха законни права върху земите, не искаха да се разчуе за находката на тяхната експедиция. Защото щом се разбере, всеки скитник-златотърсач от Пърт да Папеее щеше да тръгне към Вуану.

— Момчетата скоро ще се върнат — каза Дрейк. — Хайде да сготвим нещо.

— Хайде — съгласи се Соренсън. Той направи няколко крачки и спря. — Интересно.

— Кое?

— Този скорпион, който капитанът размаза. Няма го.

— Може да не го е улучил — каза Дрейк. — Или животното просто се е заровило в пясъка. Какво значение има?

— Май никакво — отвърна Соренсън.

2.

Едуард Икинс вървеше из джунглата с лопата на рамо, като смучеше с удоволствие един бонбон. Беше първият от седмици и той се радваше на сладостта му. Вчера шхуната бе докарала не само машинарии и резервни части, но също бонбони, цигари и храна. Тази сутрин бе закусил с бъркани яйца и истински бекон. Експедицията ставаше почти цивилизована.

Нещо изшумоля в близките храсти. Той продължи, без да обръща внимание.

Беше слаб мъж с пясъчноруса коса, мил и леко прегърбен, с бледосини очи и незапомнящо се лице. Чувстваше се късметлия, че са го взели в експедицията. Бензиностанцията, която притежаваше, не му бе дала възможност да се сравнява с другите и той не бе платил пълния дял от парите за експедицията. И още се чувстваше виновен. Но все пак го бяха взели, защото беше известен и неуморим търсач на съкровища и добре познаваше живота в джунглите. Освен това той бе добър радиооператор и механик. Бе поддържал преподавателя на кеча в работно състояние въпреки солената вода и плесента.

Сега, разбира се, той можеше да плати напълно своя дял. Но *сега*, когато всички вече бяха всъщност богати, това нямаше значение. Искаше му се да намери някакъв начин да...

В храстите отново прошумоля нещо.

Икинс спря и зачака. Храстите потрепераха. И изпод тях се измъкна една мишка.

Икинс бе учуден. На този остров мишките, както и повечето диви животни, се ужасяваха от хората. Въпреки че се хранеха с остатъците от храните в лагера, които плъховете не бяха изяли още, те внимателно избягваха всякакъв контакт с хората.

— Ти по-добре си иди у дома — каза Икинс на мишката.

Тя го гледаше. Той също. Беше красиво мъничко мишле, не по-дълго от десетина сантиметра и светлокафеникаво на цвят. То като че ли не се страхуваше.

— Е, хайде, мишленце — каза Икинс. — Аз си имам работа. — Той премести лопатата на другото си рамо и се обърна да върви. Докато се извъръщаше, с крайчеца на окото си зърна кафеникавия проблясък. Инстинктивно се наведе. Мишката прехвърча покрай него, обърна се и се приготви отново за скок.

— Мишленце, да не си полудяло? — каза Икинс.

Мишката оголи дребните си зъби и скочи. Икинс я удари и я отхвърли встрани.

— Хайде, махай се — изръмжа той. Започваше да се чуди дали този гризач е наред с акъла. Да не би пък да е бесен?

Мишката се приготви за нов скок. Икинс вдигна лопатата и зачака. Когато мишката скочи, той я пресрещна с внимателно насочен удар. После пак така внимателно и със съжаление я уби.

— Не можем да си позволим бесни мишки да се въртят наоколо — каза си той.

Но мишката не изглеждаше бясна. Просто изглежда бе твърде решителна.

Икинс се почеса по тила. „Какво ли си беше наумило това мишле?“ — зачуди се той.

Тази вечер в лагера разказът на Икинс бе посрещнат със залпове от смях. Изглеждаше, като че Икинс е бил нападен от мишката. Няколко от мъжете му предложиха да ходи въоръжен, в случай че семейството на мишката пожелае да му отмъсти. Но Икинс само се усмихваше разсеяно.

Два дни по-късно Соренсън и Ал Кейбъл привършваха тежката утринна смяна на кота номер 4, на две мили от лагера. Детекторът за метали се бе задействал на това място. Бяха изкопали вече над два метра дълбока яма и все още не бяха открили нищо. Над тях се извисяваше купчина жълто-кафява размякната пръст.

— Детекторът може да е сгрешил — каза Кейбъл и изморено избърса лицето си. Той беше едър, възрозов мъж. На Вуану бе отслабнал с цели десет килограма от жегата, която едва понасяше, и твърдеше, че търсенето на съкровища му е писнало завинаги. Искаше му се да се върне в Балтимор и да се занимава със своята агенция за продажби на коли. Не се съдържаше и често, и на висок глас казваше това. Той бе един от членовете на експедицията, който не работеше добре.

— Нищо му няма на детектора — каза Соренсън. — Проблемът е, че копаем в блатиста почва. Съкровището може и да е потънало по-надълбоко.

— Може да е и на тридесет метра — замърмори Кейбъл и ядно удари по лепкавата кал.

— Не може — каза Соренсън. — Под нас е вулканична скала. На не повече от шест метра дълбочина.

— Шест метра? Трябваше да имаме булдозер!

— Щеше да ни струва доста скъпо — меко му отвърна Соренсън. — Хайде, Ал, да се връщаме в лагера.

Соренсън помогна на Ал да излезе от ямата. Те почистиха инструментите си и тръгнаха по тясната пътека, водеща към лагера. Изведнъж спряха.

Една голяма, грозна птица бе излязла от храстите. Бе застанала на пътеката и им препречваше пътя.

— Какво, по дяволите, е това? — попита Кейбъл.

— Казуар. Австралийски щраус — каза Соренсън.

— Ами да го изритаме от пътя си и да вървим.

— Спокойно — тихо проговори Соренсън. — Ако някой тук рита, това ще е птицата. — Отстъпи бавно.

Казуарът бе висок метър и половина, с черна перушина, застанал здраво върху дългите си мощни крака. Те бяха с по три пръста, с дълги, криви нокти. Главата му бе жълта и костелива и имаше малки, непотребни криле. От врата му висеше нещо като дълга обица, оцветена в червено, зелено и пурпурно.

— Опасна ли е? — попита Кейбъл.

Соренсън кимна.

— Доста туземци от Нова Гвинея са намирали смъртта си от ритниците на тази птица.

— Защо ли не сме я виждали по-рано? — зачуди се Кейбъл. — Значи обикновено се крият. — Казуарът пристъпи към тях. — Не можем ли да избягаме?

— Тази птица бяга много по-бързо от човека — отвърна Соренсън. — Предполагам, че не си взел оръжие.

— Разбира се, че не. Откъде да знам, че ще трябва да стреляме по агресивни щрауси.

Те продължиха да отстъпват, като държаха лопатите си насочени напред като копия. Храстите изпукаха и от тях се появи един мравояд. Следваше го диво прасе. Трите животни обградиха мъжете и ги притиснаха към гъстата стена на джунглата.

— Та те ни нападат — промълви с треперещ глас Кейбъл.

— Спокойно — отвърна Соренсън. — Трябва да се пазим само от казуара.

— Мравоядът не е ли опасен?

— Само за мравките.

— Глупости — ядоса се Кейбъл. — Бил, животните на този остров нещо са полудели. Спомни си мишката на Икинс!

— Спомням си я — отвърна Соренсън. Бяха стигнали до другия край на поляната. Животните бяха пред тях и продължаваха да напредват, като казуарът държеше центъра. Зад гърба им лежеше джунглата и капанът, към който животните ги насочваха.

— Трябва да се измъкнем — каза Соренсън.

— Тази проклета птица ни препречва пътя.

— Ще трябва да я отстраним. Пази се от краката ѝ. Хайде!

Те се спуснаха към казуара, като размахваха лопатите. Птицата се поколеба, но не успя да реши кого от двамата да нападне. После се обърна към Кейбъл и замахна с десния си крак. Неточно премереният удар прозвуча като камшик по кожата на бик. Кейбъл изпъшка и падна, като се държеше за ребрата.

Соренсън замахна и острият край на лопатата едва не отсече главата на птицата. Дивото прасе и мравоядът сега се насочиха към него. Той замахна с лопатата и ги прогони. После, със сила, за която даже не бе подозирал, той вдигна Кейбъл, прехвърли го върху гърба си и хукна по пътеката.

На четвърт миля по-надолу трябваше да спре, защото дъхът му секна. Зад него не се чуваше нищо. Явно животните не го преследваха. Той се зае с ранения си другар.

Кейбъл бе започнал да се свестява. Можеше да ходи с помощта на Соренсън. Когато стигнаха в лагера, Соренсън извика всички на съвещание. Докато Икинс превързваше Кейбъл, той преброи хората. Липсваше само един.

— Къде е Дрейк? — попита Соренсън.

— От другата страна на острова на северния бряг. Лови риба — отговори Том Рестих. — Искаш ли да го доведе?

Соренсън се поколеба.

— Не — каза накрая. — Не. По-добре сега да ви обясня с какво си имаме работа. После ще раздам оръжието. Чак *след това* ще се опитаме да намерим Дрейк.

— Ама какво става бе, човече? — попита Рестих.

Соренсън започна да разказва какво им се бе случило.

Риболовът съставляваше важна част от снабдяването на експедицията със храна, а за Дрейк нямаше по-любимо занимание. В началото той се гмуркаше с маска и харпун. Но в този край на света акулите бяха многобройни, гладни и агресивни. Затова той със съжаление се отказа от подводния риболов и се зае с въдичарство откъм подветрената страна на острова.

Сега въдиците бяха поставени и Дрейк лежеше в сянката на една палма, полузаспал, със скръстени на гърдите ръце. Кучето му Оро тичаше по брега и търсеше раци. Оро беше добродушен мелез между еърдейл, териер и някаква неизвестна порода. Сега ръмжеше срещу нещо.

— Остави на мира раците — извика му Дрейк. — Само ще те ощипе някой.

Оро продължаваше да ръмжи. Дрейк се търкулна настрани и видя, че кучето бе застанало неподвижно над някакво насекомо. Приличаше на скорпион.

— Оро, остави това проклето...

Преди Дрейк да успее да мръдне, насекомото скочи. Прилепи се върху шията на Оро и опашката му се заби в кожата. Оро изквича веднъж. Дрейк веднага се изправи. Той замахна към насекомото, но то скочи от шията на кучето и изчезна в храстите.

— Спокойно, момче — каза Дрейк. — Раната е лоша. Може и да има отрова. По-добре да я отворя.

Той хвана здраво залитащото куче и измъкна моряшкия си нож. Беше оперирал кучето, когато го бе ухапала една змия в Централна Америка, а на Адирондейк го бе чистил с пинсета от бодли, забити в

муцуната. Кучето винаги знаеше, че той му помага. И никога не бе се дърпало.

Този път обаче кучето го ухапа.

— Оро! — Дрейк сграбчи челюстите на кучето със свободната си ръка. Стисна силно, за да парализира мускулите и да отвори устата му. После дръпна ръката си и отхвърли кучето встрани. Оро се търкулна, скочи на крака и отново се нахвърли върху него.

— Стой! — извика Дрейк. Кучето продължи да напредва и да го заобикаля така, че да застане между човека и океана.

Дрейк се извърна и видя, че насекомото се появява откъм джунглата и започва да пълзи към него. Кучето му обикаляше около него и се опитваше да го насочи към насекомото.

Дрейк не знаеше какво всъщност става, но реши, че е по-добре да не чака, за да разбере. Той грабна ножа си и го хвърли към насекомото. Не улучи. Насекомото се бе приближило достатъчно, че да може да скочи.

Дрейк хукна към океана. Когато Оро се опита да му попречи, той ритна кучето и се хвърли във водата.

Започна да плува, за да заобиколи острова и да стигне до лагера, намиращ се от другата му страна, молейки се да не попадне на акули.

3.

В лагера усилено почистваха от смазка пушките и револверите. Вадеха от кутиите бинокли. Разпределяха помежду си пълнители и патрони, ножове, мачете и брадвички. Разопаковаха двете преносими радиостанции на експедицията и мъжете се приготвиха да тръгнат да търсят Дрейк. После го видяха да плува бързо, заобикаляйки близкия край на острова.

Той се измъкна на брега изморен, но без никакви наранявания. Когато сподели информацията си с останалите, достигнаха до някои не особено приятни заключения.

— Да не би да твърдите, че всичко това е предизвикано от това *насекомо*? — попита Кейбъл.

— Така изглежда — отвърна му Соренсън. — Трябва да приемем, че то оказва някакъв мисловен контрол върху животните. По хипнотичен или телепатичен път.

— Но преди това ги ужилва — каза Дрейк. — Така направи с Оро.

— Просто не мога да си представя, че един скорпион може да направи подобно нещо — обади се Рестих.

— Не е скорпион — каза Дрейк. — Аз го видях отблизо. Има опашка като скорпион, но главата му е почти четири пъти по-голяма и тялото му е различно. Отблизо не прилича на нищо, което сме виждали преди.

— Мислиш ли, че е местно? От този остров? — попита Монти Байрнс, търсач на съкровища от Индианополис.

— Съмнявам се — отговори Дрейк. — Защото ако е местно, защо ще остави на мира нас и животните през първите три месеца?

— Така е — намеси се Соренсън. — Всичките ни неприятности започнаха веднага след пристигането на шхуната. Трябва тя да го е донесла отнякъде... Хей!

— Какво? — попита Дрейк.

— Спомняте ли си онзи скорпион, който капитанът се опита да смаже? Той се измъкна от сандъка с детектора. Мислите ли, че може да

е същото насекомо?

Дрейк вдигна рамене.

— Би могло. Но ми се струва, че сега проблемът не е да разберем откъде е дошло. Трябва да решим какво да правим с него.

— Ако то може да контролира животни — заговори Байрнс, — нищо чудно да може да го прави и с хора.

Всички замълчаха. Бяха се събрали в кръг до навеса и докато говореха наблюдаваха джунглата и следяха за животни или насекоми, излизаци оттам.

— По-добре да повикаме помощ по радиото — каза Соренсън.

— Ако го направим, някой ще вземе да разбере за съкровищата на „Санта Тереза“ — каза Рестих. — За нула време ще ни ги измъкнат.

— Може — съгласи се с него Соренсън. — Но ние поне си изкарахме достатъчно, че да си покрием разходите. Даже ще ни остане и малко печалба.

— А ако не извикаме помощ, може да стане така, че да не бъдем в състояние да вземем каквото и да било оттук — подкрепи го Дрейк.

— Проблемът не е чак толкова нерешим — намеси се Байрнс. — Имаме оръжие. Можем да се погрижим за животните.

— Говориш така, защото още не си виждал насекомото — каза Дрейк.

— Ще го смачкаме.

— Няма да е лесно — възрази Дрейк. — То е дяволски бързо. Пък и как ще размажеш нещо, което се вмъква в колибата ти някоя нощ докато спиш? Дори и да сложим охрана, може и да не го видим в тъмнината.

Байрнс се потресе, без да иска.

— Да. Мисля, че си прав. Може би е по-добре да повикаме помощ по радиото.

Икинс стана.

— Добре, господа — каза той. — Предполагам, че аз трябва да се заема с тази работа. Надявам се само акумулаторите на кеча да са заредени.

— Опасно е да ходиш там — каза Дрейк. — По-добре да хвърляме жребий.

Икинс се засмя.

— Така ли? Че колко от вас могат да работят с преподавателя?

— Аз мога — каза Дрейк.

— Недей да се обиждаш, но мисля, че ти никога не си се справял с радиостанцията си — каза Икинс. — Ти даже не знаеш Морзовата азбука, за да предаваш с ключа. Пък и ако радиостанцията се развали... Ще можеш ли да я поправиш?

— Не — призна Дрейк. — Но работата е наистина много рискована. Трябва да отидем всички.

Икинс поклати глава.

— Най-сигурно ще бъде да ме прикривате откъм брега. Това насекомо още може да не се е досетило за кеча.

Икинс пхна в джоба си комплект инструменти и преметна на рамо една от подвижните радиостанции от лагера. Подаде другата на Соренсън. После затича по брега покрай кея и бутна във водата малката лодка. Мъжете от експедицията се пръснаха по брега с готови за стрелба пушки. Икинс скочи в лодката и загреба по спокойната лагуна.

Видяха го как привързва лодката към кеча и спира за момент да се огледа. После се качи на борда. Бързо влезе в кабината.

— Всичко наред ли е? — попита Соренсън.

— Засега — отговори Икинс. По радиото гласът му се чуваше остър и напрегнат. — Сега съм при радиостанцията. Включвам я. Трябва да загрее няколко минути.

Дрейк побутна Соренсън.

— Гледай нататък.

Върху рифа, почти скрито зад кеча, нещо мърдаше. С бинокъла си, Соренсън забеляза големи сиви плъхове, които скачаха във водата. Те започнаха да плуват към кеча.

— Стреляйте! — извика Соренсън. — Икинс, махай се оттам!

— Предавателят работи — отговори Икинс. — Трябват ми само още две минути, за да изпратя съобщението.

Около плуващите плъхове се вдигнаха бели фонтанчета от куршумите. Един беше ударен, други два успяха да се скрият зад кеча. Соренсън оглеждаше рифа с бинокъла си и забеляза един мравояд да пресича и да се хвърля във водата. Последва го едро диво прасе.

От радиостанцията се чу изпукване на статично електричество. Соренсън се обади.

— Икинс, не си ли изпратил още съобщението?

— Не още — отвърна Икинс. — Слушай, Бил. *Не бива да изпращаме никакви съобщения!* Това насекомо иска... — Той внезапно млъкна.

— Какво става? — викна Соренсън. — Какво става?!

Икинс се появи на палубата, като още държеше преносимата радиостанция в ръка. Той отстъпваше към носа.

— Раци — заговори Икинс. — Изкачили са се по котвеното въже. Ще плувам до брега.

— Недей — извика Соренсън.

— Трябва — отвърна Икинс. — Те може би ще ме последват. След това вие всички елате тук и *вземете предавателя*. Занесете го на брега.

През бинокъла си Соренсън виждаше един дебел килим от раци да се катери към палубата по корпуса на кеча.

Икинс скочи във водата. Той заплува бързо към брега и Соренсън видя, че плъховете завиват и го следват. Рациите се спуснаха от корабчето, а дивото прасе и мравоядът ги последваха, опитвайки се да стигнат до брега преди Икинс.

— Хайде — каза Соренсън. — Нямам представа какво е имал предвид Икинс, но ние трябва да вземем предавателя, докато имаме тази възможност.

Те се затичаха по брега и спуснаха лодка във водата. На двеста метра от тях Икинс стигна до брега, следван отблизо от животните. Той се скри в джунглата, като продължаваше да стиска в ръка преносимата радиостанция.

— Икинс? — повика го по радиото Соренсън.

— Добре съм — отвърна Икинс задъхано. — Вземете онзи предавател и не забравяйте и акумулаторите!

Мъжете се качиха на кеча. Работеха бързо. Измъкнаха предавателя от мястото му и го помъкнаха по стълбата от каюткомпанията. Дрейк вървеше последен, като носеше дванадесетволтовия акумулатор. После се върна обратно и взе втория акумулатор. Поколеба се за миг, после се върна за трети път.

— Дрейк! — извика Соренсън. — Стига си ни бавил!

Дрейк се появи отново, носейки двата радиокомпаса на кеча.

— Добре — каза той. — Да тръгваме.

Насочиха се към брега. Соренсън се опитваше да възстанови връзката с Икинс по подвижната радиостанция, но чуваше само статични смущения. После, когато лодката стигна до брега, чу гласа на Икинс.

— Заобиколен съм — казваше той с много тих глас. — Предполагам, че ще трябва да разбера какво иска господин бръмбарът. Пък може да се опитам първо да го смачкам.

Последва дълго мълчание. После Икинс заговори отново.

— Той се насочва към мен. Дрейк беше прав. Наистина не прилича на нищо, което да съм *виждал* някога. Ще го размажа това проклето...

Чуха го да вика по-скоро от изненада, отколкото от болка.

— Икинс, чуваш ли ме? — каза Соренсън. — Къде си? Как да ти помогнем?

— Наистина е много бърз — заговори Икинс с напълно спокоен глас. — По-бърз от всичко, което някога съм виждал. Скочи върху врата ми, ужили ме и скочи обратно на земята.

— Как се чувстваш? — попита Соренсън.

— Чудесно — отвърна Икинс. — Едва усетих ужилването.

— Къде е сега насекомото?

— В храстите.

— А животните?

— Те си отидоха. Знаеш ли, може би това нещо не влияе на хората — каза Икинс. — Може би...

— Какво? — попита Соренсън. — Какво става сега?

Последва дълго мълчание. После гласът на Икинс, тих и съвсем спокоен, се чу откъм радиото:

— Ще поговорим с вас по-късно — казваше Икинс. — Трябва сега да се посъветваме и да решим какво да правим с вас.

— *Икинс!*

Не последва никакъв отговор.

4.

Когато се върнаха в лагера, мъжете бяха силно разтревожени. Те не можеха да разберат какво се бе случило с Икинс и нямаха желание да правят предположения. Яростното следобедно слънце печеше, а белият пясък отразяваше горещината. От влажната джунгла се издигаше пара и им се струваше, че дърветата напредват към тях като огромен зелен дракон, който ги притиска към безразличното море. Дулата на оръжията се бяха сгорещили и не можеха да се пипнат, а водата в манерките бе топла като кръв. Над главите им започнаха да се образуват сиви кълбести облаци. Започваше сезонът на мусоните.

Дрейк седеше в сянката на навеса. Той успя да се отърси от летаргията, за да огледа лагера и да прецени как биха могли да се отбраняват. Гледаше на околната джунгла като на вражеска територия. Пред нея имаше площ от около петдесет метра, която те бяха почистили от храсти и дървета. Тази ничия земя може би щеше да може да бъде отбранявана известно време.

Следваха колибите и навеса, тяхната последна отбранителна линия, след която идеше брегът и морето.

Повече от три месеца експедицията владееше напълно този остров. Сега бяха отблъснати до малкото и опасно местенце на брега.

Дрейк огледа лагуната зад себе си и си спомни, че имаха още един път за отстъпление. Ако насекомото и дяволската му менажерия нападнаха, те можеха да се спасят на кеча. Ако имат късмет.

Соренсън се приближи и седна до него.

— Какво правиш? — попита той.

Дрейк се усмихна тъжно.

— Планирам нашата стратегия.

— И как изглежда?

— Мисля, че бихме могли да се задържим — каза Дрейк. — Имаме достатъчно амуниции. Ако е необходимо, ще полеем почистеното от джунглата поле с бензин и ще направим огнена завеса. Няма да позволим на това насекомо да ни изгони от острова. — Той се замисли. — Но ще бъде дяволски трудно да вземем съкровището.

Соренсън кимна.

— Чудя се какво ли иска това насекомо.

— Може би ще разберем от Икинс — каза Дрейк.

Мина половин час. След това по радиото се чу острият и писклив глас на Икинс.

— Соренсън? Дрейк?

— Тук сме — отговори Дрейк. — Какво ти направи това проклето насекомо?

— Нищо — каза Икинс. — Сега вие говорите с това насекомо. Моето име е Кедак.

— Господи — обърна се Дрейк към Соренсън. — Това насекомо трябва да го е хипнотизирало!

— Не. Вие не разговаряте с хипнотизирания Икинс. Нито пък говорите със същество, което използва Икинс като говорител. Нито пък с Икинс, какъвто сте го познавали. Вие говорите с много личности, които са едно.

— Това не го разбирам — каза Дрейк.

— Много е просто — отвърна гласът на Икинс. — Аз съм Кедак, общото. Но моето общо се състои от различни части, които са Икинс, няколко плъха, едно куче на име Оро, едно прасе, един мравояд, един казуар...

— Почакай — обади се Соренсън. — Нека се разберем. Значи сега *не* говоря с Икинс. Говоря с... Кедак?

— Точно така.

— И ти контролираш Икинс и останалите? Ти говориш чрез устата на Икинс?

— Съвсем вярно. Но това не означава, че личностите на останалите са пренебрегнати. Тъкмо напротив. Състоянието „Кедак“ е конфигурация, в която различните членове запазват индивидуалните си особености, нужди и желания. Те дават знанията си, силата си и личното си мнение на цялото. На Кедак. Кедак е координирацията и команден център, но отделните части осигуряват знанията, прозрението, особените умения. И всички ние заедно формираме Великото обединение.

— Обединение ли? — каза Дрейк. — Но ти направи всичко това насила!

— В началото е необходимо. Иначе как биха разбрали останалите същества за Великото обединение?

— А те ще останат ли обединени, ако ти ги освободиш от контрола си? — попита Дрейк.

— Това е безсмислен въпрос. Сега ние сме едно неделимо цяло. Твоята ръка ще се върне ли при теб, ако я отрежеш?

— То не е същото.

— Същото е — отвърна гласът на Икинс. — Ние сме единен организъм. Ние растем. И ние ще приемем на драго сърце и вас във Великото обединение.

— Върви по дяволите, с обединението си — каза Дрейк.

— Но вие трябва да се присъедините — каза им Кедак. — Мисията на Кедак е да координира всички същества в единен колективен организъм. Повярвайте ми, единствената загуба е на индивидуалността, която вие цените. В замяна, печелите толкова много! Научавате гледната точка и особените знания на всички останали същества. В рамките на Кедак вие разбирате напълно възможностите си за...

— Не!

— Съжалявам — каза Кедак. — Мисията на Кедак трябва да бъде изпълнена. Няма ли да се присъедините към нас доброволно?

— Никога — каза Дрейк.

— Тогава *ние* ще се присъединим към *вас* — каза Кедак.

Чу се изпукване, когато той изключи радиото си.

Няколко плъха се появиха откъм края на джунглата. Те се спряха на разстояние достатъчно, че да не бъдат улучени с изстрели. Отгоре кръжеше райска птица и се спускаше над почистеното пространство като самолет, който извършва разузнавателен полет. Докато мъжете гледаха, плъховете започнаха да се придвижват напред със зигзагообразни движения.

— Стреляйте — извика Дрейк. — Но пестете патроните.

Мъжете започнаха да стрелят. Но им беше трудно да различават бързо движещите се плъхове по сивкаво-кафявата земя. Освен това към плъховете почти веднага се присъединиха крайбрежни раци. Бяха почти дузина. Те се придвижваха неусетно, когато никой не ги гледаше, а после замръзваха неподвижни върху земята.

Забелязаха Икинс да се появява в края на джунглата.

— Нещастен предател — каза Кейбъл и вдигна пушката си.

Соренсън удари с ръка дулото на пушката му и го отклони.

— Недей.

— Но той помага на това насекомо!

— Няма друг изход — каза Соренсън. — При това не е въоръжен. Остави го на мира.

Икинс се оглежда известно време, след това се скри обратно в джунглата.

Атакуващите плъхове и раци бяха достигнали средата на откритото пространство. После, когато приближиха още повече, хората вече можеха да се прицелват по-точно. Нищо нямаше да може да се приближи на повече от двадесет метра. А когато Рестих успя да убие райската птица, атаката лека-полека престана.

— Знаете ли — обади се Дрейк. — Мисля, че ще се справим.

— Може — каза Соренсън. — Просто не разбирам какво иска да направи Кедак. Той знае, че не може да ни победи по този начин. Мисля си...

— Хей! — извика един от мъжете. — Лодката ни!

Те се обърнаха и видяха причината, поради която Кедак се бе разпоредил за атаката. Докато бе отвличал вниманието им, кучето на Дрейк бе преплувало до кеча и бе прегризало със зъбите си котвеното въже. Сега, когато бе освободен от котвата си, кечът дрейфуваше по вятъра и се насочваше бавно към рифа. Те видяха как той се блъска първо леко, след това по-силно. След малко вятърът го блъсна достатъчно силно и той се заклеци в корала.

Откъм преносимата радиостанция се чу статичен шум. Соренсън я вдигна и чу Кедак да казва:

— Кечът ви е сериозно повреден. Той сега просто не може да се движи.

— Напълно си прав — изръмжа Дрейк. — Сигурен съм, че в него има пробита достатъчно голяма дупка. Как смяташ ти да се измъкнеш от острова, Кедак? Или просто ще си останеш тук?

— Когато му дойде времето, ще се махна — отвърна Кедак. — Искам да съм сигурен, че всички ще си тръгнем заедно.

5.

Вятърът утихна. Огромни сиви облаци се зададоха по небето откъм югоизток, предвещавайки гръмотевична буря. Върховете им се губеха във височината, а черните им коремни притискаха горещия въздух над острова. Слънцето загуби блясъка си. Кървавочервеният залез се плъзна над морето.

Високо над главите им се виеше самотна райска птица, но не можеше да бъде достигната с куршум. Тя се бе издигнала нависоко, след като Рестих бе застрелял първата.

Монти Байрнс бе застанал в края на поляната с пушка, готова за стрелба. Той бе поел първа смяна от нощната охрана. Останалите мъже хапваха набързо вечерята си в бараката под навеса. Соренсън и Дрейк бяха излезли, за да огледат какво е положението.

— Когато се стъмни ще трябва всички да се приберем в бараката — каза Дрейк. — Не можем да рискуваме някой да стане жертва на Кедак в тъмнината.

Соренсън кимна. Само за един ден той като да бе остарял с десет години.

— Утре сутринта ще измислим нещо — продължи Дрейк. — Ще... Какво има, Бил?

— Наистина ли мислиш, че имаме някакъв шанс? — попита Соренсън.

— Разбира се. Имаме, при това доста добър шанс.

— Бъди реалист — възрази Соренсън. — Колкото по-дълго продължава това, толкова повече животни ще хвърли Кедак против нас. Какво бихме могли да направим?

— Да го хванем и да го убием.

— Но това проклето нещо е с размерите на палеца ти — ядосано каза Соренсън. — Как ще го хванем?

— Все ще измислим нещо — отвърна Дрейк. Той започваше да се тревожи за Соренсън. И без това мъжете бяха отчаяни, а поведението на Соренсън не помагаше за повдигане на духа.

— Иска ми се някой да застреля тази проклета птица — каза Соренсън, вдигнал нагоре глава.

На всеки петнадесет минути райската птица се спускаше надолу, за да огледа лагера по-отблизо. После, преди пазачът да успее да стреля, тя се издигаше на безопасна височина.

— И на мен ми действа на нервите — успокой го Дрейк. — Но може би така е по-добре. Някой път като се спусне, ние ще...

Той млъкна рязко. Чу силното пукане на радио откъм бараката под навеса. И чу Ал Кейбъл да говори:

— Ало, ало, Тук остров Вуану. Имаме нужда...

— Какво, по дяволите, мислиш, че правиш? — извика му Дрейк.

Кейбъл се обърна и го изгледа. Възрзовото му тяло бе потънало в пот.

— Обаждам се по радиото за помощ. Това правя. Мисля, че се свързахме с някого. Обаче още нямам отговор.

Той завъртя усилвателя за звука. По радиото се чуваше някакъв ядосан глас да говори с британски акцент:

— Пионка на Е-четири, а? Защо никога не опитваш да започнеш по друг начин?

Последва силно пукане.

— Абе играй — каза един дебел басов глас. — Млъкни и играй.

— Добре — отвърна британският акцент. — Офицер на Д-три.

Дрейк разпозна гласовете. Бяха радиолюбители. Единият имаше плантация на Бугенвил, а другият притежаваше магазин в Рабул. Те всяка вечер играеха по радиото по една партия шах.

Кейбъл нетърпеливо почука по микрофона.

— Ало — заговори той. — Обажда се Вуану. Спешно повикване...

Дрейк влезе и взе микрофона от ръката на Кейбъл. Сложи го внимателно върху масата.

— Не можем да викаме помощ — каза той.

— Защо? — повиши глас Кейбъл. — Трябва да повикаме помощ!

Дрейк чувстваше силна умора.

— Виж, ако успеем да се свържем с някого, той веднага ще изпрати някой кораб... Но хората няма да са подготвени за този вид неприятности. Кедак ще ги обсеби и ще ги използва против нас.

— Можем да обясним проблема — възрази Кейбъл.

— Да обясним? Какво ще обясним? Че това насекомо е завзело острова? Та всеки ще помисли, че ни е хванала треска и сме откачили. Ще изпратят лекар с някоя шхуна, която обикаля островите.

— Дан е прав — намеси се Соренсън. — Никой няма да повярва на това, ако не го види със собствените си очи.

— А тогава ще бъде твърде късно — продължи Дрейк. — Икинс го бе разбрал преди Кедак да го хване. Затова ни каза да не изпращаме никакви съобщения.

— Но защо тогава ни накара да вземем предавателя? — усъмни се в думите му Кейбъл.

— За да не може *той самият* да изпраща никакви съобщения след като бръмбарът го хвана — каза Дрейк. — Колкото повече хора се навъртат наоколо, толкова по-лесно ще бъде всичко за Кедак. А ако имаше власт над предавателя, той веднага би повикал хора „на помощ“.

— Да, май си прав — нещастно се съгласи Кейбъл. — Но, по дяволите, ние не можем да се справим с това *сами*.

— Ще трябва. Ако Кедак успее да хване нас и се измъкне от острова, ще бъде заплашена Земята. Точка по въпроса. Няма да има никаква световна война, никакви водородни бомби или бедствия. Няма да има герои от съпротивата. Всички ще станат част от Обединението Кедак.

— Но все трябва да получим помощ отнякъде — упорито настоя Кейбъл. — Ние сме сами, изолирани. Можем да поискаме някой кораб, който да не влиза зад рифа...

— Няма да стане — каза Дрейк. — Пък и даже да искаме, не можем да търсим помощ.

— Защо?

— Защото предавателят не работи — каза Дрейк. — Ти говореше в скапан микрофон.

— Но се чуваше добре — усъмни се Кейбъл.

— Защото приемникът е в ред. Но когато сме го взимали от кораба трябва да сме повредили нещо. Не работи като предавател.

Кейбъл почука микрофона няколко пъти, след което го остави. Всички се събраха около приемника и се заслушаха в играта на шах, която провеждаха по радиото мъжете от Рабул и Буганвил.

— Пионка на X-четири.

— Пионка на Це-три.

— Офицер на Е-три.

Последва внезапно стакато от статически разряди. После намаля и последваха нови три далечни шумотевици.

— Какво ли трябва да е това? — попита Соренсън.

Дрейк вдигна рамене.

— Може да бъде всичко. Започва буря и...

Той млъкна. Бе застанал до вратата на бараката. Когато приемникът изпука от статичното електричество, видя как райската птица се спусна, за да огледа по-отблизо. Когато тя се върна на предишната си висока позиция, шумът изчезна.

— Това е странно — каза Дрейк. — Ти видя ли това, Бил? Когато птицата се спуска, се чува и шум от статично пукане в приемника.

— Видях — потвърди Соренсън. — Мислиш ли, че това може да значи нещо?

— Не знам. Чакай да видя. — Дрейк взе бинокъла. Той увеличи звука на приемника и излезе навън, за да може да наблюдава джунглата. Зачака заслушан в звуците от играта на шах, провеждана на хиляди мили оттук.

— Хайде, играй.

— Чакай малко.

— Малко ли? Слушай, не мога да стоя пред този скапан приемник цяла нощ. Играй си...

Чу се силно пукане. Дрейк видя четири диви прасета да излизат от джунглата. Движеха се бавно, като разузнавачи, които търсят слабите места в отбраната на противника. Спряха. Спря и пращането. Байрнс, който стоеше на пост с пушката си стреля по тях. Прасетата се обърнаха и когато тръгнаха към джунглата, радиото пак запращя. Когато райската птица се спусна, пак се чу статичният шум, а щом се издигна, и шумът спря. Дрейк свали бинокъла и се върна в бараката.

— Трябва да е така — каза той. — Статичният шум е свързан с Кедак. Мисля, че се появява, когато той насочва животните.

— Искаш да кажеш, че той ги контролира с някакви радиовълни ли? — попита Соренсън.

— Така изглежда — отвърна Дрейк. — Или са радиовълни, или нещо друго, с дължината на радиовълните.

— Ако е така, значи той е нещо като малка радиостанция, нали?
— попита Соренсън.

— Разбира се. Но какво от това?

— Ще можем да го открием с радиолокаторите — каза Соренсън.

Дрейк кимна уверено. Той изключи приемника, отиде в ъгъла на бараката и измъкна един от преносимите радиолокатори. Настрои го на честотата, на която Кейбъл бе хванал предаването между Рабул и Буганвил. После го включи и се насочи към вратата. Мъжете гледаха как Дрейк върти бавно кръгообразната антена, разчита показанията върху екранчето и ги превръща в посока по компаса. После той седна до масата и постави пред себе си картата на югозападния Тихи океан.

— Е, Кедак ли е? — попита Соренсън.

— Трябва да е той — отвърна Дрейк. — Нулирах посоката почти точно на юг. Това е право пред нас в джунглата.

— Сигурен ли си, че не е точно в обратната посока?

— Проверих.

— Има ли начин сигналът да идва от някоя друга станция?

— Няма. Точно на юг следващата станция, която би могла да предава, е Сидни, а тя се намира на седемнадесет хиляди мили оттук. Твърде далеч е за този радиолокатор. Той просто не би могъл да я хване. Значи е Кедак.

— Значи имаме начин да го открием — каза Соренсън. — Двама души могат да навлязат в джунглата с радиолокатори...

— И да бъдат убити — каза Дрейк. — Ние можем да открием Кедак с локаторите, но животните могат да открият нас много по-бързо. В джунглата ние нямаме предимство.

Соренсън се омърлуши.

— Значи не сме на по-добри позиции от преди.

— Напротив. Много по-добри са — каза Дрейк. — Сега имаме шанс.

— Какво те кара да мислиш така?

— Той контролира животните с радиовълни — отвърна Дрейк. — Ние знаем честотата му. Можем да излъчваме на същата честота. Можем да заглушаваме сигнала му.

— Сигурен ли си?

— Дали съм сигурен ли? Разбира се, че не. Но много добре знам, че на едно и също място две радиостанции не могат да предават на

еднакви честоти. Ако ние се включим на честотата на Кедак и правим достатъчно силен шум, за да заглушим сигнала му...

— Разбирам — каза Соренсън. — Може и да стане. Ако ние успеем да попречим на неговия сигнал, той няма да може да контролира животните. И тогава ние ще можем да го засечем чрез локаторите.

— Точно това е идеята — съгласи се Дрейк. — Има само една малка пречка. Нашият предавател не работи. Без предавател, ние не можем да предаваме нищо. А щом не предаваме, няма и да заглушаваме.

— Не можеш ли да го поправиш? — попита Соренсън.

— Ще опитам — отвърна Дрейк. — Но препоръчвам да не храним големи надежди. Икинс беше човекът, който разбираше от радио в тази експедиция.

— Ние вземем всички резервни части — настоя Соренсън. — Лампи, справочник, всичко.

— Знам. Ако имам достатъчно време, ще мога да разбера какво му е. Проблемът е колко време ще получим от Кедак.

Яркият тъмночервен диск на слънцето бе потънал наполовина в морето. Цветовете на залеза докосваха трупациите се гръмотевични облаци и изчезваха в краткия тропически здрач. Мъжете започнаха да барикадират бараката под навеса за през нощта.

6.

Дрейк свали задния капак на предавателя и заоглежда натрупаните лампи и кабели. Онези метални неща, приличащи на кутийки, вероятно бяха кондензатори, а непрозрачните цилиндрични джаджи можеха да са или да не са резистори. Всичко изглеждаше безнадеждно сложно, смешно претрупано и нежно като дантела. Откъде ли да започне?

Той включи приемника и изчака няколко минути. Като че ли всички лампи се запалиха. Някои светеха по-слабо, други по-ярко. Не можеше да види никакви прекъснати кабели. Но микрофонът продължаваше да не работи.

Е, толкова на пръв поглед. Следващият въпрос беше дали в акумулаторите има достатъчно ток.

Той изключи и провери клетките на акумулатора с волтметър. Бяха пълни. Отстрани клемите, почисти ги и ги постави на място, като внимаваше да прилепват плътно. Провери всички връзки, промърмори под нос молитва и отново включи апарата.

Пак не работеше като предавател.

Той изруга и отново го загаси. Реши да замени всички лампи, като започне от онези, които светеха по-слабо. Ако и това не помогнеше, можеше да се опита да смени кондензаторите и резисторите. Ако и това не помогнеше, във всеки момент можеше да се самоубие. С тази весела мисъл, той разтвори пакета с резервните части и започна работа.

Всички мъже бяха в бараката под навеса и привършваха работата си по барикадиране на убежището за през нощта. Вратата бе затворена и заключена. Двата прозореца останаха отворени, за да влиза въздух, но върху отворите им сложиха два ката гъста мрежа против комари и я зачукаха здраво за рамките. Пред всеки прозорец бе поставен пазач.

През плоския ламаринен покрив не можеше да влезе нищо. Подът бе от добре утъпкана земя и само той представляваше евентуално място, откъдето би могла да дойде някаква опасност. Но не можеха да сторят нищо, освен да се вглеждат внимателно.

Всички търсачи на съкровища се настаниха в очакване на предстоящата дълга нощ. Дрейк си бе завързал кърпа около главата, за да не попада потта в очите му и продължаваше да работи по предавателя.

След около час по преносимата радиостанция се чу бръмчене. Соренсън взе апарата в ръка и попита:

— Какво искаш?

— Искам да прекратите тази безсмислена съпротива — каза Кедак с гласа на Икинс. — Имайте достатъчно време да обмислите положението. Искам да се присъедините към мен. Предполагам, че ви е ясно, че друг изход няма.

— Ние не искаме да се присъединяваме към теб — отговори Соренсън.

— Трябва — безкомпромисно нареди Кедак.

— Ще ни убиеш ли?

— Точно в това ми е проблемът — отговори Кедак. — Животинските ми части не са подходящи за действие. Икинс е прекрасен механизъм, но той ми е единствен. А не бива да излагам себе си на ненужни опасности. Защото така ще застраша мисията „Кедак“.

— Значи пат — каза Соренсън.

— Не. Аз срещам трудност с побеждаването на вашата воля. Но е лесно да ви убия.

Мъжете се размърдаха неспокойно. Дрейк, който работеше по предавателя не вдигна глава.

— Предпочитам да не ви убивам — продължи Кедак. — Но мисията „Кедак“ е от първостепенно значение. Ако вие не се присъедините, тя ще бъде поставена в опасност. И ще бъде сериозно компрометирана, ако вие напуснете острова. Така че трябва или да се присъедините, или да бъдете убити.

— Аз не го виждам по този начин — каза Соренсън. — Ако ни убиеш, предполагайки, че наистина би могъл, то никога няма да напуснеш този остров. Икинс не може да управлява кеча.

— Няма да се наложи да използваме кеча — отвърна Кедак. — След шест месеца шхуната ще дойде. Икинс и аз ще тръгнем с нея. А вие ще трябва да сте загинали дотогава.

— Ти блъфираш — каза Соренсън. — Какво те кара да мислиш, че можеш да ни убиеш? Днес не се справи много добре. — Той привлече със жест вниманието на Дрейк и му посочи преподавателя. Дрейк вдигна рамене и продължи да работи.

— Не съм се и опитвал — отвърна Кедак. — Подходящото време е през нощта. Ще го направя *тази* нощ, преди да успеете да измислите по-добра система за защита. Трябва да се присъедините към мен тази нощ. Иначе ще убия един от вас.

— Един от нас ли?

— Да. Ще убивам по един на всеки час. По този начин може би останалите живи ще променят мнението си по отношение на присъединяването. Но ако не го направят, до сутринта всички вие ще бъдете мъртви.

Дрейк се наведе напред и зашепна на Соренсън.

— Баламосай го. Говори с него още десетина минути. Мисля, че открих повредата.

Соренсън заговори отново.

— Бихме искали да знаем малко повече за Сътрудничеството „Кедак“.

— Най-добре ще го разберете, когато се присъедините.

— Но предпочитаме първо да имаме повече информация.

— Това е едно неопикуемо състояние — заговори с готовност Кедак с убедителен, искрен глас. — Можете ли да си представите себе си като *себе си*, допълнен с цяла гама напълно нови усещания? Така например вие ще възприемате света чрез сетивата на куче, което следва мириxa на следата в гората, което за него, а и за вас, е нещо толкова ясно и видимо като нарисувана с боя линия. Един рак усеща нещата по напълно различен начин. От него вие ще получите усещането за живота на границата между водата и сушата. Течението на неговото време е много бавно, за разлика от това на райската птица, чиято гледна точка е пространствена, бърза и целенасочена. А има и много други, под земята и водата, които имат собствен поглед върху реалността. Аз открих, че всъщност те не са много по-различни от животните, които някога обитаваха Марс.

— А какво се случи на Марс? — попита Соренсън.

— Там животът умря — тъжно отговори Кедак. — Умряха всички, с изключение на Кедак. Случи се преди много време. Векове

наред на планетата цареше мир и благоденствие. Всичко и всички бяха част от Обединението Кедак. Но доминиращата раса бе поначало слаба. Раждаемостта ѝ спадна. Започнаха да се случват катаклизми. И накрая остана само Кедак. Всичко живо изчезна.

— Звучи страхотно — иронично произнесе Соренсън.

— Беше по вина на расата — изрази протеста си Кедак. — С подобър материал, какъвто сте вие на тази планета, желанието за живот няма да изчезне. Мирът и благоденствието ще продължат безкрайно.

— Не вярвам. Онова, което се е случило на Марс, ще се случи и на Земята, ако ти победиш. С течение на времето на робите просто започва да не им пука дали ще продължат да живеят.

— Но вие няма да сте роби. Вие ще бъдете функционална част от Обединението Кедак.

— Което ще се ръководи от теб — възрази Соренсън. — Както и да го гледаш, то си е все същото.

— Ти не знаеш за какво става дума — настоя Кедак. — Но вече говорихме достатъчно. Аз съм готов да убия един от вас през следващите пет минути. Ще се присъедините ли към мен или не?

Соренсън погледна Дрейк. Дрейк включи предавателя.

Докато апаратът загряваше, по ламаринения покрив закапаха първите едри капки дъжд. Дрейк взе микрофона и почука по него. Откъм говорителя се чу звук.

— Работи — каза той.

В този момент нещо се блъсна в покрития с мрежа прозорец. Мрежата се огъна. В нея се беше хванал един прилеп и гледаше към тях с червеникавите си очи.

— Поставете няколко дъски върху мрежата на прозореца — извика Соренсън.

Докато го казваше, в мрежата се блъсна втори прилеп, проби я и падна върху пода. Мъжете го стъпкаха, но през отвора влетяха още четири прилепа. Дрейк започна да размахва ръце, но не можеше да ги отстрани от предавателя. Те налитаха към очите му и той бе принуден да отстъпи. Без да гледа и удряйки напосоки, улучи един от прилепите и той падна на пода със счупено крило. Но другите достигнаха предавателя.

Те го бутнаха от масата. Дрейк се опита да го хване, но не успя. Чу как се пръснаха стъклените лампи, но беше зает, защото трябваше

да си пази очите от налитащите прилепи.

След няколко минути мъжете бяха убили още две от животните, а останалите излетяха навън през прозореца. Мъжете зачукаха дъски върху двата прозореца, а Дрейк се наведе да огледа предавателя.

— Има ли начин да се поправи? — попита Соренсън.

— Никакъв — отговори Дрейк. — Те са разкъсали и кабелите.

— Какво ще правим сега?

— Не знам.

В този момент Кедак се обади отново по преносимата радиостанция.

— Трябва да получа отговора ви веднага.

Никой не се обади.

— В такъв случай — продължи Кедак, — за дълбоко мое съжаление, един от вас ще трябва да умре.

7.

Дъждът чукаше по ламарината на покрива, а поривите на вятъра се засилиха. Чу се трясъка на далечна гръмотевица. Но в бараката въздухът беше горещ и неподвижен. Петромаксовата лампа висеше на кука от центъра на тавана и хвърляше жълтеникава светлина, която осветяваше средата на бараката, но ъглите бяха потънали в тъмни сенки. Търсачите на съкровища бяха застанали по-надалеч от стените. Всички се намираха в средата на бараката с лица, обърнати навън и това накара Дрейк да си представи стадо бизони, събрали се за отбрана против вълк, когото подуват, но не могат да видят.

— Слушайте, може би трябва да опитаме все пак това Обединение на Кедак — каза Кейбъл. — Може да не е чак толкова лошо, колкото...

— Млъквай — изръмжа му Дрейк.

— Бъдете разумни — възрази Кейбъл. — Все пак е по-добро от смъртта, нали?

— Никой още не е умрял — прекъсна го Дрейк. — Просто мълчи и си дръж очите отворени.

— Мисля, че ми се повръща — каза Кейбъл. — Дан, позволи ми да изляза навън.

— Повръщай тук — каза Дрейк. — Но си дръж очите отворени.

— Не можеш да ми заповядваш — продължи да настоява Кейбъл. Той се насочи към вратата. После отскочи назад.

През малката цепнатина между вратата и пода се бе вмъкнал жълтеникав скорпион. Рестих го настъпи и го смачка с тежките си ботуши. После се извърна и размаха ръце срещу трите стършела, които се бяха вмъкнали през зачуканите с дъски прозорци и се нахвърлиха към него.

— Остави стършелите! — извика Дрейк. — Продължавай да наблюдаваш земята!

Върху пода имаше някакво движение. Няколко космати паяка се измъкнаха от сенките. Дрейк и Рестих ги убиха с прикладите на пушките. Байрнс видя нещо, което се промъкваше под вратата.

Приличаше на някаква широка и плоска стоножка. Той тропна с крак да я настъпи, но не улучи и стоножката се уви около ботуша му, бързо пролази нагоре и се уви около крака му. Той изкрещя, защото докосването бе като от лента нагорещен метал. Но успя да я смачка, преди да припадне.

Дрейк прегледа раната и реши, че не е фатална. Размаза още един паяк, после усети ръката на Соренсън върху рамото си. Той погледна към ъгъла, накъдето сочеше Соренсън.

Към тях пълзяха две големи тъмни змии. Дрейк ги разпозна като черни пепелянки. Тези обикновено боязливи животни сега се насочваха към тях със смелостта на тигри.

Мъжете се паникбосаха и редът отиде по дяволите. Дрейк извади револвера си и коленичи, без да обръща внимание на стършелите, които бръмчаха около главата му. Той се опита да се прицели в тънките извиващи се същества под слабата светлина на лампата.

Внезапно блясъкът на светкавицата озари помещението. Точно над главите им се чу трясъкът на гръмотевица. Дрейк бе зашеметен. Той стреля и не улучи. Зачака змиите да нападнат.

Но змиите не нападаха. Те се отдалечаваха от него към мишата дупка, откъдето бяха излезли. Едната бързо се промъкна навън. Другата започна да я следва, а после спря, наполовина в дупката.

Соренсън се прицели внимателно с пушката. Дрейк отклони дулото.

— Чакай малко.

Пепелянката се колебаеше. Тя излезе от дупката и започна отново да се движи към тях...

И последва ярка светкавица и нова гръмотевица. Змията се отдръпна и се промъкна през дупката навън.

— Какво става? — попита Соренсън. — Да не би гръмотевиците да ги плашат?

— Не, светкавиците са! — каза Дрейк. — Ето защо Кедак бързаше толкова. Той знаеше, че иде буря и че още не е заздравил позициите си.

— Ама за какво говориш?

— За светкавиците — каза Дрейк. — За електрическата буря! Тя заглушава радиоконтрола му! А когато сигналът му е заглушен,

животните се връщат към нормалното си поведение. На него му е нужно време, за да възстанови контрола си върху тях.

— Бурята няма да трае вечно — каза Кейбъл.

— Но може би достатъчно — отвърна Дрейк. Той взе радиолокаторите и подаде единия на Соренсън. — Хайде, Бил. Тъкмо сега е времето да изловим този бръмбар.

— Хей — обади се Рестих. — Не може ли и аз да се включа? Кажете какво да правя?

— Ако не се върнем до един час, можеш да се опиташ да поплуваш — каза Дрейк.

Дъждът се сипеше в непрекъснати потоци, насочвани от яростния югозападен вятър. Непрекъснато гърмеше и като че ли всяка светкавица падаше точно отгоре им. Дрейк и Соренсън стигнаха края на джунглата и се спряха.

— Тук ще се разделим — каза Дрейк. — Така ще го открием по-лесно.

— Правилно — съгласи се Соренсън. — Пази се, Дан.

Соренсън потъна в джунглата. Дрейк продължи на около петдесет метра по-нататък и после влезе сред храсталаците.

Той се промъкваше напред, запасъл револвера в колана си, с радиолокатора в едната ръка и електрическият фенер в другата. Джунглата живееше собствен живот, почти като да бе командвана от Кедак. Лианите се извиваха към него. Всеки клон определено изпитваше удоволствие да го удря по лицето.

Всеки път, когато блеснеше светкавица, локаторът на Дрейк се опитваше да се насочи към нея. Това му пречеше да следва посоката. Но те пречеха доста повече на Кедак, напомни си той. Между светкавиците той успяваше все пак да хване посоката. Колкото по-навътре проникваше в джунглата, толкова по-силен ставаше сигналът.

След малко той установи, че светкавиците се разрешиха. Бурята се насочваше на север и островът оставаше зад нея. Колко ли още ще го пазят светкавиците? Още десет или петнадесет минути?

Чу нещо да скимти. Той завъртя лъча на фенера и вида кучето си Оро да се приближава.

Неговото куче... Или кучето на Кедак?

— Ела тук, момче — каза Дрейк. Чудеше се дали би могъл да пусне локатора и да измъкне пистолета от колана си. Чудеше се дали

оръжието ще работи след като е намокрено толкова много.

Оро се приближи и го близна по ръката. Това беше кучето на Дрейк. Поне докато траеше бурята.

Те тръгнаха заедно, а гръмотевиците трещяха далеч на север. Сигналът на локатора му вече беше много силен. Някъде тук наоколо...

Той видя светлината на друго фенерче. Соренсън, почти без дъх, се приближи. Джунглата не беше се отнесла нежно и към него, но той още държеше пушката, фенера и локатора си.

Оро ровеше яростно под един храст. Последва ярка и дълга светкавица и те видяха Кедак.

В тези последни мигове Дрейк разбра, че дъждът бе спрял. Светкавиците също бяха престанали. Той хвърли локатора. С фенерче в едната си ръка и револвера в другата, той се опита да се прицели в Кедак, който се движеше. Беше скочил върху врата на Соренсън, точно над ключицата му.

Соренсън вдигна ръце. После ги спусна. Обърна се към Дрейк и вдигна пушката си. Лицето му беше напълно спокойно. Гледаше, като че единствената цел в живота му бе да убие Дрейк.

Дрейк стреля от по-малко от метър. Соренсън се завъртя от удара, изпусна пушката си и падна.

Дрейк се надвеси отгоре му с готов за стрелба револвер. Видя, че е улучил. Куршумът бе минал точно над дясната ключица. Раната беше страшна. Но за Кедак беше още по-зле. Куршумът го бе пронизал. От Кедак бе останало само едно черно петно, размазано върху гърдите на Соренсън.

Дрейк бързо превърза Соренсън с комплекта за първа помощ, с който не се разделяше никога. После го вдигна върху рамото си. Чудеше се какво ли би сторил, ако Кедак беше скочил върху гърдите на Соренсън там, където се намираще сърцето му. Или ако беше върху гърлото му, или върху главата.

Реши, че е по-добре да не мисли за това.

Той тръгна обратно към лагера, а кучето му заскача весело покрай него.

ПОТЕНЦИАЛ

Той бавно дойде в съзнание, с неприятно усещане за болка и драскотини, и агонизиращо свиване в стомаха. Изпъна крака, за да опита дали са здрави.

Те не се опряха в нищо и той разбра, че тялото му не докосва нищо. Помисли, че е мъртъв. Плаващ свободно в пространството...

Плаващ ли? Той разтвори очи. Да, той плаваше. Над него бе таванът... Или подът? Усети силно желание да крещи. Примигна и онова, което го заобикаляше, се фокусира пред погледа му.

Разбра, че се намира в космически кораб. Кабината бе в безпорядък. Наоколо му плуваха кутии и инструменти, явно откъснали се от местата си в резултат на някакво внезапно усилие. По пода се виждаха обгорели кабели. Покрай една от стените имаше редица изпомачкани метални шкафове.

Той гледаше, но не можеше да разпознае нищо. Доколкото разбираше, виждаше всичко това за първи път. Той вдигна ръка и се опря в тавана, понесе се надолу, отблъсна се отново и успя да се задържи за един от стенните парапети. Хвана се здраво и се опита да мисли.

— За всичко това има някакво логично обяснение — изрече той на глас, за да може да се чуе. — Само трябва да си спомня.

Да си спомни...

Как ли се казваше?

Не знаеше.

— Хей! — извика той. — Има ли някой тук?

Думите му отекнаха между тесните стени на кораба. Не последва никакъв отговор.

Той се придвижи към другия край на кабината, като се пазеше да не бъде ударен от плуващите свободно кутии. След половин час вече знаеше, че е единственият човек на борда.

Върна се обратно към носа на космическия кораб. Там имаше кресло с облегалки за ръцете, а пред него се намираше дълго командно

табло. Той седна в креслото и затегна коланите. Започна да разглежда таблото.

То съдържаше два тъмни екрана, единият много по-голям от другия. Под големия екран имаше два бутона, надписани с *панорама — напред* и *панорама — назад*. Под тях се намираше разграфен ключ за фокусиране на образа. Малкият екран не бе надписан.

След като не откри други уреди за управление, той натисна бутона за *панорама — напред*. Екранът светна и на него се видя черно пространство с блестящите точки на звездите. Той го гледа дълго със зяпнала уста. После се извърна от него.

Първото, което трябва да направи, каза си той, е да събере всички знания, с които разполага и да види какво би могъл да разбере от тях.

— Аз съм човек — каза той. — Намирам се в космически кораб в космоса. Знам какво са звездите и какво представляват планетите. А сега да видим... — Имаше основни познания по астрономия и не чак толкова по физика и химия. Спомняше си нещо от английската литература, макар че не можеше да се сети за нито един писател, с изключение на Тродзел. Спомняше си имената на авторите на няколко учебника по история, но не си спомняше нищо от съдържанието на книгите.

Знаеше името на заболяването си: амнезия.

Внезапно почувства непреодолимо желание да се види. Да погледне собственото си лице. С разпознаването си сигурно ще си възвърне и паметта. Отново се придвижи из помещението и започна да търси огледало.

В стените имаше вградени шкафове и той започна да ги отваря и да изхвърля съдържанието им в безтегловността на кабината. В третото шкафче намери прибори за бръснене и малко стоманено огледало. Започна нетърпеливо да разглежда отражението си.

Продълговато, бледо лице. Тъмна, прораснала брада. Безкръвни устни.

Лице на непознат.

Той подтисна внезапно възникналия страх и претърси кабината, за да намери някакъв намек за личността си. Прегледа набързо съдържанието на носещите се наоколо му кутии, като ги хвърляше

встрани, когато се окажеше, че не съдържат друго, освен храна и вода. Продължи да търси.

В ъгъла на кабината се носеше смачкан лист хартия. Той го хвана.

„Скъпи Ран — пишеше на него. — Момчетата от биохимията извършват последни проверки на пентото. Изглежда има голяма вероятност да предизвика амнезия. Свързано е със силата на лекарството, плюс почти травматичното състояние, което преживяваш, независимо дали го разбираш или не. *Чак сега* се сетиха да ни го кажат! Както и да е, аз ти пиша тази бележка четиринадесет минути преди старта, само за да ти послужи като изходна точка за спомените, ако се окаже, че те наистина са прави.

На първо място, не търси никакви уреди за управление. Всичко е автоматично или поне би трябвало да бъде, ако тази машинария успее да се задържи цяла. (Не се сърди на техниците, тъй като те на практика няма да имат време да я доизпитат преди мига на избухването.)

Курсът ти е зададен на автоматично търсене и избор на планети, така че ти просто си стой спокойно. Предполагам, че няма да си забравил теоремата на Марсели, но ако случайно си, не се притеснявай, че ще кацнеш сред някакви осемнадесетглави стоножки. Ще достигнеш планета с хуманоиди, тъй като *трябва* да има такива.

След излитането може да си малко поударен, но пентото ще ти помогне да се справиш. Ако в кабината цари хаос, то е защото нямахме време да проверим всичко и да го закрепим добре.

А сега за мисията ти. Намери веднага камера номер едно в петнадесето шкафче. Камерата е настроена за самоунищожение, след като изгледаш филма само веднъж, така че гледай да разбереш онова, което ще видиш. Мисията ти е от жизненоважно значение, док, всеки мъж и жена от Земята разчитат на теб. Не ни предавай.“

Писмото бе подписано от някой си Фред Андерсън.

Ран, автоматично приел името, с което се обръщаха към него в писмото, започна да търси петнадесети шкаф. Намери веднага мястото, където е бил. Шкафовете от единадесети до деветдесет и пети бяха обгорели и стопени. Съдържанието им бе унищожено.

Толкова. Сега само измачканото писмо го свързваше с миналото му, с приятелите, с цялата Земя. И макар че паметта му я нямаше, все

пак почувства известно успокоение от това, че амнезията си имаше обяснение.

Но какво означаваше всичко това? Защо те бяха сглобили кораба толкова прибързано? Защо го бяха поставили в него сам и го бяха изстреляли? И тази жизненоважна мисия, ако наистина бе толкова важна, защо не я бяха обезопасили по-добре?

Писмото повдигаше повече въпроси, отколкото тези, на които бе дало отговор. Ран се смръщи и се върна до таблото. Погледна отново екрана, звездите по него, и се опита да намери обяснение.

Може би е била някаква болест. Той е бил единственият незаразен. Те са построили този кораб и са го изстреляли в космоса. Мисията ли? Да се свърже със същества от друга планета, да открие лекарство и да го донесе обратно...

Смешно.

Той погледна отново таблото и натисна бутона за *панорама* — *назад*.

И едва не припадна.

Целият екран бе изпълнен от ярка, заслепяваща светлина. Той бързо затъмни екрана така, че да филтрира светлината. И успя да разбере какво вижда.

Свръхнова. А в писмото се споменаваше за момента на избухването.

Ран разбра, че свръхновата е Слънцето. И че Земята вече я няма.

На кораба нямаше часовник, така че доктор Ран нямаше представа колко дълго пътува. Много отдавна вече само се движеше замаян из кабината, като от време на време се приближаваше към екрана.

С отдалечаването на кораба свръхновата загуби част от яростния си блясък.

Ран ядеше и спеше. Скиташе из кораба, оглеждаше, търсеше. Плуващите из въздуха кутии му пречеха и затова той започна да ги събира и подрежда.

Може би бяха минали дни или седмици.

След известно време Ран започна да подрежда фактите, които знаеше. Да си съставя определена представа. Имаше празноти и

възникваха доста въпроси. Вероятно сред онова, което получаваше като изводи, имаше и неистини, но това все пак беше някакво начало.

Той е бил избран да полети с кораб в космоса. Не като пилот, тъй като корабът бе автоматичен. Значи поради някаква друга причина. В писмото бе наречен „док“. Трябва да е свързано с това, че той е бил лекар.

Лекар по какво? Не знаеше.

Онези, които са сглобили кораба са знаели, че Слънцето ще избухне в Свръхнова. Те явно не са могли да спасят по-значителна част от човечеството. Затова са жертвали себе си и всичко, за да бъдат сигурни, че са спасили него.

Защо него?

От него се очакваше да извърши нещо, което имаше жизненоважно значение. Такова значение, че всички се бяха жертвали заради тази мисия. Толкова важно, че дори са сметнали унищожаването на Земята за събитие с второстепенно значение, щом като са можели да бъдат сигурни, че мисията ще бъде изпълнена.

Но каква би могла да бъде тази мисия?

Доктор Ран не можеше да си представи какво би могло да бъде толкова важно. Пък и нямаше даже теория, която да се приближава до решаването на въпроса, в съответствие с фактите, които знаеше за момента.

Опита се да атакува проблема от друга гледна точка. Какво би направил той, ако знаеше, че Слънцето скоро ще избухне в Свръхнова, а може да спаси със сигурност само ограничен брой хора?

Би изпратил двойки. Поне една двойка, за да се опита да запази човешката раса.

Но явно лидерите на Земята са решили другояче.

След известно време малкото екранче оживя. На него пишеше: „Планета. Контакт след 100 часа.“

Той седна пред таблото. След доста време цифрите се смениха. *Контакт след 99 часа.*

Имаше достатъчно време. Нахрани се и отново се захвана за работа, за да приведе кораба в ред, доколкото е възможно.

Докато подреждаше кутиите в останалите здрави шкафове, той откри внимателно опакована и закрепена за стената машина. Веднага я позна. Това беше камера. От едната ѝ страна бе гравирани цифрата „2“.

Допълнителна, помисли си той, а сърцето му започна да се блъска в гърдите от вълнение. Как не се беше сетил, че може да има дублираща камера? Той погледна във визьора и натисна бутона.

Филмът продължи повече от час. Започваше с поетични земни пейзажи. Изгледни на градовете, полята, горите, реките, океаните. Хората, животните, всичко в снимки, следващи бързо една след друга. Нямахме звук.

Камерата показва обсерватория, обяснявайки нагледно значението на сградата. Показваше установяването на нестабилността на Слънцето, лицата на астрофизиците, които я бяха открили.

После започваше надбягването с времето и бързото построяване на космическия кораб. Видя себе си, тичащ по стълбицата към кораба, усмихващ се към камерата, стискащ ръката на някого и изчезващ във вътрешността му. Тук филмът свършваше. Вероятно след снимането на последните кадри го бяха инжектирали и изстреляли в космоса.

Но докато мислеше, започна нова картина.

— Здравей, Ран — каза един глас. Картината показва едър, спокоен човек в костюм. Той гледаше от екрана точно към Ран. — Не мога да се въздържа и да не използвам възможността да говоря отново с теб, доктор Елис. Сега ти си в дълбокия космос и без съмнение вече си видял свръхновата, в която се е превърнало Слънцето и която унищожи Земята. Сигурно се чувстваш самотен. Но не бива, Ран. Като представител на всички хора на Земята, аз използвам този последен случай, за да ти пожелаю успех във великата мисия. Няма защо да ти напомням, че ние всички сме с теб. Затова няма защо да се чувстваш сам. Сигурно вече си видял филма от камера номер едно и имаш ясна представа за своята мисия. Тази част от филма с моето лице и глас ще бъде автоматично унищожена по същия начин. Естествено, ние още не можем да допуснем извънземните да разберат малката ни тайна. Макар че те скоро ще я открият... Останалата част от този филм ти можеш да им показваш и да им обясняваш сам. Това ще ти спечели съчувствието и симпатията им. Естествено няма да споменавам за великото откритие или за начина на приложението му и за техническия напредък, който то предизвика. Ако те пожелаят да получат двигателя за свръхсветлинна скорост, кажи им истината. Че ти не знаеш как работи, тъй като е бил конструиран само около година преди Слънцето да стане Свръхнова. Кажи им, че ако се опитат да разглобят кораба,

двигателите му ще се самоунищожат. Късмет, докторе. И успешен лов. — Лицето изчезна и камерата забръмча по-силно, докато унищожаваше последната част на филма.

Той внимателно остави камерата в кашона ѝ, укрепил го на мястото му в шкафа и се върна към командното табло.

На екрана пишеше: „*Контакт след 97 часа*“.

Той седна и се опита да разположи новите факти в създадената от предишните структура.

От една страна, той си спомняше неясно великата, мирна цивилизация на Земята. Бяха почти готови да тръгнат към звездите, когато бе открита нестабилността на Слънцето. Двигателят за свръхсветлинни скорости бе разработен твърде късно.

От друга страна, знаеше, че той е бил избран, за да пътува със спасителния кораб. Само той, поради някаква необяснима причина. Но задачата му бе очевидно най-важното нещо. По-важно от каквито и да било опити за спасение.

Той трябваше да влезе в контакт с разумен живот и да разкаже на съществата за Земята. Но трябваше да премълчи всичко за великото откритие и възникналата във връзка с него техника.

Каквото и да означаваше всичко това.

И после той трябваше да изпълни своята мисия...

Имаше чувството, че ще се пръсне. Не можеше да си спомни. *Защо* тези глупаци не бяха гравирали инструкциите си върху бронз?

Каква ли би могла да е тази негова мисия?

На екрана пишеше: „*Контакт след 96 часа*“.

Доктор Ран Елис седна в пилотския стол, затегна около себе си коланите и се заплака от мъка.

* * *

Огромният кораб гледаше, проверяваше и докладваше. Малкият екран оживя. *Хлорна атмосфера. Живот — не съществува.* Данните бяха изпратени в селекторите на кораба. Някакви връзки се прекъснаха, други се включиха. Бе начертан нов курс и корабът се впусна по маршрута.

Доктор Елис ядеше, спеше и мислеше.

Бе открита друга планета. И тя бе проучена и отхвърлена.

Доктор Елис продължаваше да мисли и така направи едно не особено важно откритие.

Той притежаваше силна зрителна памет. Установи това, когато си спомни филма. Спомняше си всеки детайл от едночасовия спектакъл, всяко лице, всяко движение.

Докато корабът пътуваше, той се изпита още веднъж и установи, че онова, което бе открил за себе си е вярно и не подлежи на промяна. То го изплаши за миг, докато разбра, че може би всъщност това е причината да бъде избран именно той. Зрителната памет би била много важен фактор при заучаването на нов език.

Каква ирония, помисли си той. Идеална възможност за запомняне... И никаква памет.

Трета планета бе отхвърлена.

Елис подбра темите, върху които да се съсредоточи в усилието си да открие естеството на своята мисия.

Да издигне храм на Земята? Възможно. Но защо на това трябва да се придава чак толкова голямо значение. Пък и за какво са онези предупреждения за запазване на тайната?

Може би е изпратен като учител? Като последен жест на Земята към някоя населена планета, чието население да бъде научено на мирно съвместно съществуване.

Но защо трябва да се изпраща лекар с подобна мисия? Пък и освен това бе нелогично. Хората научават това за хилядолетия, а не за няколко години. Пък и то не отговаря на *характера* на двете послания до него. И човекът от филма, и онзи, който бе писал писмото, изглеждаха практични хора. Невъзможно бе да бъдат чак такива алтруисти.

В обсега на кораба се появи четвърта планета. И тя бе отхвърлена.

И какво ли може да бъде „великото откритие“, чудеше се той? Ако не е движението със свръхсветлинна скорост, какво би могло да бъде? По-вероятно е да е някакво философско откритие. За начина, по който хората могат да живеят в мир или нещо подобно.

Тогава защо той не трябваше да го споменава?

Екранът светна. На петата поредна планета се оказваше, че има кислородна атмосфера. Елис не обърна особено внимание на това, но

след малко двигателите на кораба се включиха.

На екрана се изписа: „Подготовка за кацане“.

Сърцето му се сви конвулсивно и Елис се задъха.

Ето. Ужасът го обхвана заедно с гравитацията, която се появи на кораба. Той се опита да се успокои, но не можа. Ужасът му нарасна. Той закрепця и се опита да се освободи от коланите, които го притискаха към креслото, когато определено усети, че корабът се насочва *надолу*.

На големия екран се виждаше синевата и зеленината на кислородна планета.

Тогава Елис си спомни нещо. „Стресът при навлизането от дълбокия космос в планетна система е аналогично на стреса при раждането.“ Обикновена реакция, каза си той, но лесно контролируема от страна на психиатрите...

Психиатър!

Доктор Рандолф Елис, психиатър. Той разбра какъв лекар е бил. Потърси безуспешно още информация в ума си. Беше си спомнил само това.

Защо Земята бе изпратила психиатър в космоса?

В мига, в който корабът навлезе в атмосферата, той припадна.

Когато корабът се приземи автоматично, Елис почти веднага се върна в съзнание. Той се освободи от коланите и включи екрана за външно наблюдение. Към кораба се бяха насочили превозни средства пълни с *хора*.

Същества от хуманоиден тип.

Трябваше сега да вземе решението, което да определи държанието му през цялото време, което щеше да прекара на тази планета. Какво трябваше да прави? Как да се държи?

Елис се замисли за миг и реши, че ще трябва да действа според обстоятелствата. Ще изчака. Докато не научи езика, няма да може да контактува. След това ще им каже, че е изпратен от Земята, за да... За да...

Какво?

Ще реши, когато настъпи времето. Погледна екрана, който му казваше, че атмосферата е годна за дишане.

Една врата се плъзна встрани върху корпуса на кораба и Елис излезе.

Бе кацнал върху континент наречен Кредд и жителите му се наричаха кредди. В политически план планетата бе достигнала етапа на световно правителство, но толкова наскоро, че жителите ѝ още продължаваха да се идентифицират по народности.

С помощта на зрителната си памет Елис не срещаше трудности в усвояването на креддския език, след като бе научил някои основни правила. Хората бяха хуманоиди и не се различаваха много от собствената му раса. Елис разбра, че това със сигурност е било предвидено. Корабът нямаше да кацне на планетата, ако не беше така. Колкото повече мислеше по този въпрос, толкова по-сигурен бе, че мисията му зависи от тази прилика.

Елис учеше и наблюдаваше. И мислеше. Щом научеше достатъчно добре езика, той трябваше да се срещне с членовете на съвета, който ръководеше планетата. Това беше среща, от която той се боеше и която отлагаше доколкото му бе възможно.

Въпреки това моментът настъпи.

Той бе въведен в сградата на Съвета и в главната зала. Влезе, като носеше камерата в ръка.

— Добре дошъл, господине — каза председателят на съвета. Елис отвърна на поздрава и започна да показва филма си. Никой не говореше докато гледаха записа.

— Значи вие сте последният представител на своята раса — каза председателят на съвета. Елис кимна, вперил поглед в любезното сбръчкано лице на възрастния хуманоид.

— Защо народът ви е изпратил само вас? — попита друг от членовете на съвета. — Защо не са изпратили мъж и жена?

„Същият въпрос си задавам и аз“ — помисли Елис.

— Не ми е възможно да обясня само с няколко думи психологията на своята раса — отговори им той. — Но решението бе взето в съответствие с нашия начин на съществуване.

Помисли си, че изрича една безсмислена лъжа. Но какво друго би могъл да каже?

— Някой път ще трябва да ни обясните психологията на собствената си раса — каза човекът.

Елис кимна, докато оглеждаше лицата на членовете на съвета. Можеше да предположи какъв ефект би оказал добре приготвеният филм върху тях. Те щяха да се отнасят любезно с последния представител на една велика раса.

— Интересува ни вашият двигател за развиване на свръхсветлинна скорост — каза друг от членовете на Съвета. — Можете ли да ни помогнете да го възпроизведем?

— Боя се, че не — отговори Елис. От онова, което бе научил, той знаеше, че технологията на тази планета бе изостанала с няколко века по отношение на земната и те още не бяха достигнали атомната епоха.

— Аз не съм учен. И не познавам принципа на двигателя. Той е едно от най-новите постижения на нашата технология.

— Бихме могли да го изследваме сами — предложи един от мъжете.

— Мисля, че няма да е мъдра постъпка — отговори му Елис. — Моят народ смята, че не е препоръчително да се предоставят знания за технологични продукти, които надхвърлят нивото на развитие на техниката на дадена планета. — Толкова по теоретичните въпроси. — Двигателите биха се самоунищожили, ако някой се опита да ги разглоби — добави той.

— Казвате, че не сте учен — заговори любезно възрастният председател, сменяйки темата. — А мога ли да попитам какъв сте тогава?

— Психиатър — каза Елис.

Говориха дълги часове. Елис се измъкваше, послъгваше и си измисляше, опитвайки се да прикрие празнотите в собствените си познания. Съветът искаше да знае всичко за фазите, през които е преминал животът на Земята, подробности за технологичния и социалния напредък. И освен това искаха да разберат защо той е решил да дойде точно при тях. И накрая, понеже е пристигнал сам, дали расата му не е страдала от склонност към самоубийство.

— Бихме искали да ви разпитаме по-подробно в бъдеще — заяви възрастният председател, закривайки срещата.

— Ще се чувствам щастлив и ще се опитам да ви разкажа всичко, което знам — каза му Елис.

— Май то не е твърде много — забеляза един от членовете на Съвета.

— Е, Елг, не забравяй, че този човек е преживял твърде силен шок — напомни му председателят. — Цялата му раса е унищожена. Май не се отнесохме твърде гостоприемно към него. — Той се обърна към Елис с усмивка. — Господине, вие ни оказахте неоценима помощ. Сега например ние знаем, че силата на атома може да бъде контролирана. И можем да насочим изследванията си в тази област. Вие, разбира се, ще живеете на държавни разноски. С какво бихте искали да се занимавате?

Елис се поколеба, чудейки се какво да каже.

— Искате ли да ръководите проект за построяването на музей на Земята? Един паметник на вашия велик народ?

Елис се чудеше дали мисията му се състои в това. Той поклати глава.

— Аз съм лекар, господине. Психиатър. Може би ще мога да ви помогна в това отношение.

— Но вие не познавате нашата раса — замислено каза възрастният председател. — Ще ви трябва цял живот, за да изучите естеството на нашите болести и проблеми. Да ги изследвате достатъчно добре, за да можете да ги лекувате.

— Вярно е — отвърна Елис. — Но нашите раси са сходни. Нашите цивилизации са се развивали по подобен начин. След като съм представител на по-напреднала култура в психологическо отношение, може би моите методи на работа биха помогнали на вашите лекари...

— Разбира се, доктор Елис. Не бих направил грешката да подценявам възможностите на същества, които са полетели между звездите. — Възрастният председател се усмихна тъжно. — Аз лично ще ви запозная с ръководителя на една от нашите болници. — Старецът се изправи. — Ако желаете, елате с мен.

Елис го последва с разтуптяно сърце. Мисията му трябва да бе свързана по някакъв начин с психиатрията. Защо иначе ще изпращат психиатър?

Но той още не знаеше какво би трябвало да направи.

И което бе по-лошо, не можеше да си спомни нищо от знанията, които бе притежавал.

— Мисля, че това тук командва цялата изпитателна апаратура — каза докторът, гледайки към Елис иззад металните рамки на очилата си. Той бе млад, с кръгло като луна лице и готов да научи всичко от представителя на по-развитата земна цивилизация. — Можете ли да предложите някакво усъвършенстване? — попита той.

— Ще трябва да поразгледам апаратурата ви по-внимателно — отговори Елис, който го следваше по дългия, бледосин коридор. Изпитателната апаратура не му говореше нищо.

— Нямам думи да ви изкажа колко се радвам на предоставената ми възможност — продължи младият лекар. — Не се съмнявам, че земляните са открили много от тайните на разума.

— О, да — отвърна Елис.

— По-нататък по този коридор се намират болничните стаи — каза докторът. — Искате ли да видите някои от нашите пациенти?

— Разбира се — Елис последва доктора с ядно прехапани устни. Паметта му още не се възвръщаше. Не помнеше за психиатрията повече от някой нещастен профан. Ако скоро не се случеше нещо, щеше да бъде принуден да признае амнезията си.

— В тази стая — заговори докторът — имаме няколко случая на тихи луди. — Елис го последва и огледа тъпите, безжизнени лица на тримата пациенти.

— Кататония — каза докторът и посочи първия пациент. — Мисля, че и вие не сте измислили лек за това — той се усмихна добронамерено.

Елис не отговори. В ума му се бе появил спомен. Бяха няколко изречения от проведен разговор.

„— А етично ли е? — бе попитал той в една подобна на тази стая на Земята.

— Разбира се — бе му отвърнал някой. — Ние няма да се забъркваме с нормалните. Но идиотите, криминално ненормалните... Лудите, които така или иначе не биха могли да използват ума си... Та ние няма да им отнемем нищо. То всъщност е проява на милосърдие...“

Само толкова. Не знаеше с кого бе говорил. Може би с друг лекар. Бяха разговаряли за някакъв нов метод за решаване на въпроса с

ненормалните. Ново лекарство ли? Изглеждаше възможно да е така. Някакъв коренно различен метод.

— Открили ли сте лечение за тази болест? — питаше отново кръглоликият доктор.

— Да. Да, открили сме — отговори Елис. Той се стегна, за да не изпусне нервите си. Докторът отстъпи и го изгледа учудено.

— Но как е възможно? Не може да се излекува мозък, когато в него има органична повреда... Унищожени клетки или неразвити... — Той млъкна внезапно. — Но кой съм аз, че да казвам това на вас? Покажете ми, докторе.

Елис погледна мъжа в първото легло.

— Доведете ми няколко помощници, докторе.

Лекарят се поколеба, а после бързо излезе от стаята. Елис се наведе над кататоника и погледна лицето му. Не знаеше какво прави, но протегна ръка и докосна челото на мъжа с показалеца си.

Нещо като да щракна в ума на Елис.

Кататоникът колабира.

Елис изчака, но като че ли нищо не се случи. Той отиде до втория пациент и повтори действията си. Този също колабира. И третият след него. Докторът се върна с двама ококорени санитарни.

— Какво става тук? — попита той. — Какво направихте?

— Не знам дали нашите методи ще подействат на вас — излъга Елис. — Моля да ме оставите сам... Напълно сам за кратко време. Необходимо ми е да се концентрирам...

Докторът като че искаше да каже нещо, но премисли и излезе тихо, като взе със себе си и санитарите.

Елис се беше изпотил. Опипа пулса на първия мъж. Сърцето му биеше. Елис се изправи и започна да се разхожда из стаята.

Разбираше, че притежава някаква сила. Можеше да накара някой психопат да припадне. Чудесно. Нерви... Връзки. Искаше му се да може да си спомни колко нервни връзки има в човешкия мозък. Някаква фантастична цифра. Десет по двадесет и пет на десета степен ли беше? Не, май не беше така. Но все пак цифрата бе фантастична.

Но какво значение имаше това? Само че беше сигурен, че има някакво значение.

Първият мъж изпъшка и седна. Елис отиде до него. Мъжът пипна главата си и отново изпъшка.

Собствената ми шокова терапия, помисли си Елис. Може би Земята бе открила лек против всички болести на разума? И бяха изпратили него като последен подарък към вселената, за да...

— Как се чувствате? — попита той пациента.

— Не е зле — отвърна мъжът... На английски!

— Какво казахте? — зяпна Елис. Чудеше се дали не е било извършено някакво прехвърляне на мисли. Дали не е предал на човека собствените си знания по английски? „Чакай да видим, каза си той. Ако се прехвърли товара от повредените нервни центрове върху здравите...“

— Чувствам се прекрасно, док. Добра работа свърши. Не бяхме сигурни дали този кораб, събран набързо като детски играчки в кош, ще издържи пътуването, но както ти казвах, това беше най-доброто, което успяхме да направим при обстоятелствата, които...

— *Кой сте вие?*

Мъжът стана от леглото и се огледа.

— Туземците отидоха ли си?

— Да.

— Аз съм Хайнис, Представителят на Земята. Какво ти става, Елис?

Сега и другите двама мъже се надигнаха.

— А те...

— Доктор Клител...

— Фред Андерсън.

Мъжът, който се нарече Хайнис, оглеждаше внимателно тялото си.

— Трябваше да ми намериш по-добър приемник, Елис. Заради старата ни дружба. Но няма значение. Ама какво ти става бе, човече?

Елис разказа за амнезията си.

— А не намери ли бележката?

Елис им разказа всичко.

— Нищо, ще ти върнем паметта. Не бой се — каза Хайнис. — Хубаво е, че отново си имам тяло. Чакай!

Вратата се бе отворила и младият лекар надничаше вътре. Той видя пациентите и извика.

— Направихте го! Вие успяхте...

— Моля ви, докторе — изшептя му Елис. — Не викайте. Искам да ви помоля да не бъда безпокоен поне още един час.

— Разбира се — отвърна с уважение лекарят, отдръпна се и затвори вратата.

— Как е възможно? — запита Елис, докато оглеждаше тримата мъже. — Не разбирам...

— Великото откритие — каза Хайнис. — Нали не си го забравил? Ти работи по този въпрос. Не помниш ли? Обясни му, Андерсън.

Третият човек се приближи бавно. Елис забеляза, че отпуснатите лица бяха започнали вече да придобиват изражение. Мускулите се ръководеха от разума, който телата бяха придобили.

— Елис, не си ли спомняш изследванията върху фактора на личността?

Елис поклати глава.

— Ти търсеше най-малкия общ носител на човешкия живот и личността. Източникът, така да се каже. Изследванията всъщност бяха започнали преди около стотина години, след като Оргел откри, че личността не зависи от телесната обвивка, макар че се влияе и изменя в съответствие с нея. Сега спомняш ли си?

— Не. Продължавай.

— Накратко казано, ти и още около тридесетина учени открихте, че най-малката неделима частица на личността е една независима, нематериална субстанция. Нарекохте я Р-молекула. Тя е комплексен шаблон на разума.

— На разума ли?

— Да, не на материята — каза Андерсън. — Тя може да бъде пренасяна между материалните тела. От един приемник на друг.

— Звучи ми като че става дума за някаква вещ — каза Елис.

Андерсън забеляза огледало в ъгъла на стаята и отиде до него, за да разгледа новото си лице. Когато го видя потръпна и избърса лигите от края на устните си.

— Древните митове за владееенето на душите не са напълно лишени от основание — намеси се доктор Клител. Той единствен се справяше с известна лекота с новото си тяло. — Винаги е имало хора, които са можели да отделят разума от тялото си. Нещо като астрални

сили и други подобни. Но чак напоследък бе локализирана точната личностна характеристика на разума и бе възприет начинът за отделянето и възстановяването ѝ.

— Означава ли това, че вече сте безсмъртни? — попита Елис.

— О, не! — каза Андерсън и се върна към него. Той направи гримаса, опитвайки се да спре несъзнателното слюноотделяне на тялото на приемника си. — Личността има определени жизнени измерения. Те са по-обширни от тези на материалното тяло, естествено, но все пак са ограничени. — Той успя да спре слюноотделянето. — Въпреки това, личността би могла да бъде запазена в „спящо“ състояние за безкрайно дълъг период от време.

— И какво по-добро място от собствения ти разум би могло да бъде намерено за запазването на една нематериална молекула? — добави Хайнис. — Твоите нервни връзки поеха всички нас, Елис. Мястото бе напълно достатъчно. Броят на връзките в човешкия мозък бе изчислен на десет по...

— Тази част си я спомням — каза Елис. — Започвам да разбирам. — Сега разбра защо е бил избран. За тази работа наистина беше необходим психиатър, тъй като той би могъл да има достъп до телата на приемниците. Бил е обучен специално за тази цел. Естествено, че на кредите още не би могло да бъде разказано за мисията и за Р-молекулата. Те не биха се съгласили телата на техни хора, пък били те и ненормални, да бъдат използвани от земляни.

— Виж това — каза Хайнис. Той с възхищение прегъваше пръстите си назад. Бе открил, че ставите на приемника му са с двустранно прегъване. Другите двама мъже също опитваха възможностите на телата си точно както човек би опитвал възможностите на един кон. Те прегъваха ръцете си, напрягаха мускулите, ходеха.

— Но как би могла расата ни... — заговори Елис. — Тоест какво ще правим без жени?

— Ще намерим още приемници — отвърна му Хайнис, който продължаваше да прегъва пръстите си. — Мъжки и женски. Ти ще станеш най-великият лекар на тази планета. Всеки ненормален ще бъде довеждан при теб, за да го лекуваш. Естествено, ние всички ще пребиваваме тук тайно. Никой няма да се издаде преди да е настъпил подходящият момент — той направи пауза и се усмихна. — Елис,

осъзнаваш ли какво означава това? Земята не е загинала! Тя ще живее отново.

Елис кимна. Трудно му беше да приеме, че едрият, приятен Хайнис от филма, се е превърнал в това бостанско плашило, застанало пред него. Знаеше, че на всички ще им трябва доста време, докато се приспособят.

— По-добре е да се захващаме за работа — каза Андерсън. — След като обслужиш всички ненормални на тази планета, ще трябва да заредим кораба ти с гориво и да те изпратим по-нататък.

— Къде? — попита Елис. — На друга планета ли?

— Разбира се. Щом като няма да пипаме нормалните, на тази планета остават само няколко милиона приемници за личностите ни.

— Само! Че колко хора са складирани в мен?

В коридора се чува гласове.

— Ама ти наистина си интересен случай — каза весело Хайнис. — В леглата, момчета... Мисля, че чувам гласа на онова докторче. Колко ли? Населението на Земята беше около седем милиарда. Всички са с теб, човече.

МАТ НА ВТОРИ ХОД

Играчите се срещнаха при огромната безвременна шахматна дъска на вселената. Блестящите точки, които представляваха фигурите, плуваха из съответните полета. При това разположение в началото, още преди да бъде направен първият ход, резултатът на играта бе ясен.

И двамата играчи го виждаха и знаеха кой е спечелил. Но продължаваха да играят.

Защото играта трябваше да се състои.

— Нилсън!

Лейтенант Нилсън седеше пред таблото за командване на оръжията с идилична усмивка върху лицето си. Не вдигна глава.

— Нилсън!

Сега лейтенантът си гледаше пръстите с израз на объркано дете.

— Нилсън! Ела на себе си! — Генерал Бранч се надвеси строго над него. — Чуваш ли ме, лейтенант?

Нилсън тъпо поклати глава. Отново се загледа в пръстите си, а после погледът му попадна върху бляскавия боен ред от бутони върху таблото за командване на оръжията.

— Красиво — каза той.

Генерал Бранч пристъпи напред в каютата, сграбчи Нилсън за раменете и го разтърси.

— Красиви нещица — произнесе Нилсън и посочи таблото. Усмихна се на Бранч.

Маргрейвс, заместник-командирът, промуши глава през процепа на вратата. Той още носеше лентите на старши командир върху ръкава си, тъй като бе повишен в чин полковник само преди три дни.

— Ед — каза той. — Представителят на президента е тук. Тайно посещение.

— Чакай малко — отвърна Бранч. — Искам да приключа с тази инспекция. — Той се усмихна тъжно. Когато обикаляш, за да

провериш колко още нормални бойци са ти останали, самата проверка е нещо ужасно.

— Чуваш ли ме, лейтенант?

— Десет хиляди кораба — заговори Нилсън. — Десет хиляди кораба... Всичките отидоха!

— Съжалявам — каза Бранч. Той се наведе и го зашлеви през лицето.

Лейтенант Нилсън се разплака.

— Хей, Ед, какво ще правим с представителя?

Дъхът на полковник Маргрейвс отблизо ухаеше здравата на уиски, но Бранч не му направи забележка. Ако ти е останал само един добър офицер, няма да тръгнеш да го тормозиш, независимо какво е направил. Освен това Бранч одобряваше уискито. То бе хубаво средство за отпускане на нервите при настоящите обстоятелства. „Може би даже по-добро от собственото ми“, помисли той и погледна издрасканите кокалчета на ръцете си.

— Сега ще дойда. Нилсън, разбираш ли какво ти говоря?

— Да, сър — отговори лейтенантът с хлипане. — Вече съм добре, сър.

— Хубаво — каза Бранч. — Можеш ли да останеш на поста си?

— Още малко — каза Нилсън. — Но не съм наред, сър. Чувствам го.

— Знам — съгласи се Бранч. — Ти си заслужил почивка. Но си единственият офицер по въоръжението, който ми е останал от тази страна на кораба. Останалите са в стационара.

— Ще се опитам, сър — каза Нилсън и отново погледна таблото за командване на оръжията. — Но понякога чувам гласове. Нищо не мога да ви обещавам.

— Ед — започна отново Маргрейвс. — Този представител...

— Идвам. Добро момче си ти, Нилсън.

Лейтенантът не вдигна поглед, когато Бранч и Маргрейвс излязоха.

— Заведох го на мостика — каза Маргрейвс, залитайки леко наляво, докато вървеше. — Предложих му питие, но той отказа.

— Добре — каза Бранч.

— Пълен е с въпроси — продължи Маргрейвс и се изсмя леко. — Той е един от онези съвестни, загорели мъже от Външно

министерство, които искат да спечелят войната за пет минути. Много приятелски настроен младеж. Искаше да знае какво мисля аз лично по въпроса за едногодишното маневриране на флотата ни в космоса, без да бъдат предприети никакви бойни действия.

— И ти какво му каза?

— Че чакаме изпращането на енергийните оръдия — каза Маргрейвс. — Мисля, че почти ми повярва. После започна да говори за логистиката.

— Хммм — изръмжа Бранч. Кой знае какво бе казал полупияният Маргрейвс на представителя. Не че имаше някакво значение. И без това отдавна трябваше да има официално запитване по отношение на развитието на войната.

— Ще те оставя тук — каза Маргрейвс. — Имам да довърша една работа.

— Добре — отвърна Бранч. Нямахше какво друго да каже. Знаеше, че недовършената работа на Маргрейвс се отнасяше до някоя бутилка.

Той се запъти сам към мостика.

Представителят на президента гледаше към огромния екран, където се виждаше разположението на армадите. Той покриваше една цяла стена и по него блестяха бавно движещи се в определен ред точки. Хилядите зелени точки вляво представляваха флотата на Земята, отделена с черна бездна от оранжевите на врага. Докато наблюдаваше, триизмерното изображение на фронта леко се измени. Армиите от точки се събираха, преместваха, отдръпваха, напредваха, движейки се с хипнотично бавна скорост.

Но черната бездна си оставаше между тях. Генерал Бранч бе наблюдавал тази картина повече от година. Според него този екран беше излишен лукс. От него не можеше да се разбере какво всъщност става на фронта. Единствени компютрите за изчисляване на вероятно възможните конфигурации — КВК — знаеха какво става, но на тях екранът не им беше необходим.

— Как сте, генерал Бранч? — поздрави представителя на президента и се приближи с протегнатата за поздрав ръка. — Казвам се Ричард Елснър.

Бранч отвърна на ръкостискането, забелязвайки, че описанието, направено от Маргрейвс, е доста точно. Представителят бе на не повече от тридесет години. Тенът му изглеждаше странен, след като повече от година човек е гледал само бледи лица.

— Акредитивните ми писма — каза Елснър и подаде на Бранч тънка папка. Генералът я прегледа. Забеляза, че Елснър е оторизиран като говорител на президента по космическите въпроси. Доста висока чест за толкова млад човек.

— Как стоят нещата на Земята? — попита Бранч, просто за да каже нещо. Той настани Елснър на един стол и седна на друг.

— Сложно — отговори Елснър. — На планетата вече не останаха радиоактивни вещества. Всичко сме изпратили тук, за да може флотата ви да действа. Да не говорим за невероятните средства, които отиват за доставянето на храна, кислород, резервни части и останалото оборудване, необходимо да поддържаме в добро състояние толкова голяма флота.

— Знам — промърмори Бранч с безизразно лице.

— Бих искал да започна направо с въпросите, които предизвикват недоволството на президента — каза Елснър и се усмихна извинително. — За да ги прехвърля върху вашите плещи.

— Хайде — съгласи се Бранч.

— Тогава да започнем — Елснър извади от джоба си бележник. — Флотата ви се намира в космоса от единадесет месеца и седем дни. Така ли е?

— Да.

— През това време е имало леки сражения, но всъщност до битки не се е стигало. Вие и командирът на вражеската флота явно сте се задоволявали само да се лаеете като недоволни кучета.

— Аз не бих използвал подобна аналогия — каза Бранч, който едва прикри моментното си недоволство спрямо младия мъж. — Но продължавайте.

— Извинявайте. Беше не особено подходящо, макар и неизбежно сравнение. Но така или иначе битка не е имало, въпреки че вие имате числено превъзходство. Така ли е?

— Да.

— А знаете, че поддържането на тази флота изчерпва ресурсите на Земята. Президентът би искал да знае защо досега не е имало битка.

— Първо искам да чуя останалите въпроси — каза Бранч. Той стисна юмруци, но си наложи да не ги вдига.

— Много добре. Моралният фактор. Продължаваме да получаваме доклади от вас за случаи на бойна умора. С други думи казано — за откачени. Цифрите са абсурдни! Тридесет процента от хората ви като че ли са в стационар. Това е доста висока цифра даже и при напрегнати ситуации.

Бранч не отговори.

— Накратко казано — продължи Елснър, — бих искал да ми отговорите на тези въпроси. А после, може да поискам вашата помощ за провеждането на преговори за подписване на примирие. Тази война беше абсурдна от самото си начало. Тя не бе желана от Земята. Президентът смята, че с оглед на статичното положение, до което сме достигнали, вражеският командир ще погледне благосклонно на тази идея.

Полковник Маргрейвс влезе, залитайки със зачервено лице. Беше довършил незавършената „работа“, добавяйки още триста грама към полупияното си състояние.

— Какво чувам за примирие? — извика той.

Елснър го изгледа и после се обърна отново към Бранч.

— Предполагам, че сам ще се заемете с тази задача. Ако успеете да се свържете с вражеския командир, аз ще се помъча да го убедя.

— Те не са заинтересувани от това — каза Бранч.

— Откъде знаете?

— Опитвах се. Вече шест месеца се опитвам да преговарям за примирие. Те искат пълна капитулация.

— Но това е абсурд — възкликна Елснър и поклати глава. — Нямаат никакво основание да искат подобно нещо. Флотите ни са приблизително еднакви по мощност. Още не сме провеждали големи битки. Как биха могли те...

— Много просто — изръмжа Маргрейвс, който се приближи до представителя и го погледна отблизо в лицето.

— Генерале. Този човек е пиян — каза Елснър и скочи прав.

— Разбира се, че съм, дребен идиот такъв! Още ли не си разбрал? *Войната е загубена!* Напълно, безвъзвратно.

Елснър се извърна ядосано към Бранч. Генералът въздъхна и се изправи.

— Така е, Елснър. Войната е загубена и всеки човек във флотата го знае. Това е причината за niskия морал. Ние просто си висим тук и чакаме да ни взривят и унищожат до един.

Флотата се престрои. Хиляди точки заплуваха из пространството в сложен и объркан ред.

На пръв поглед безсмислен.

Редиците се сляха, разгърнаха и подредиха отново. Динамично и внимателно балансирана, всяка конфигурация представляваше планиран ход върху простиращия се на хиляди мили фронт. Насрещните точки също се изместиха, за да отвърнат на изискванията на новото разпределение.

Къде беше предимството? За непрофесионалния поглед една игра на шах е безсмислен сбор от фигури и позициите им. Но за играчите играта би могла вече да бъде спечелена или загубена.

— А сега нека всички се успокоим — меко заговори Бранч. — Маргрейвс, направи ни по едно питие. Аз ще обясня всичко. — Полковникът отиде до добре заредения бар в ъгъла на помещението.

— Чакам — каза Елснър.

— Първо, един преглед на събитията. Спомняте ли си обявяването на войната преди две години? И двете страни подписаха договор за ненападение на собствените им планети. Беше уговорено място в космоса, където да се срещнат флотите.

— Това е стара история — прекъсна го Елснър.

— Но тя има значение. Флотата на Земята излетя, групира се и пристигна на мястото на срещата. — Бранч прочисти гърлото си. — Запознат ли сте с КВК? Компютри за изчисляване на вероятно възможни конфигурации. Те са като играчи на шах с безкрайно големи възможности. Те подреждат флотата в оптималната конфигурация за нападение-отбрана на база на съответното подреждане на вражеската флота. Така беше направен първият ход.

— Не виждам необходимостта... — заговори Елснър, но Маргрейвс, който се върна с напитките, го прекъсна.

— Почакай, момчето ми. Скоро тук ще стане заслепяващо светло.

— Когато флотите се срещнаха, КВК изчислиха вероятностите за успех на атаката. Те установиха, че ние ще изгубим около осемдесет и седем процента от нашата флота срещу шестдесет и пет процента от противниковата. Ако те ни атакуваха, те щяха да изгубят седемдесет и девет процента срещу наши шестдесет и четири. Тогава ситуацията беше такава. Чрез екстраполация, тяхното *оптимално* подреждане за атака тогава щеше да завърши само с четиридесет и пет процентна загуба на флотата им. Докато от нашата щяха да бъдат загубени седемдесет и два процента.

— Не знам много за КВК — призна Елснър. — Моята специалност е психология. — Той отпи от питието си, направи гримаса и отпи отново.

— Те са като шахматисти — каза Бранч. — Могат да изчислят вероятните загуби от дадена атака, за която и да е точка във времето и каквато и да било конфигурация на подреждане. Могат да екстраполират вероятните премествания и действия на всяка от страните. Точно затова при първата ни среща не бе осъществен сблъсък. Нито един командир няма да се реши да анихилира флотата си просто ей така.

— Добре де, защо тогава вие не използвахте лекото си предимство в числеността? Защо не спечелихте превъзходство над тях?

— А! — възкликна Маргрейвс и отпи от чашата си. — Ето я! Иде светлината!

— Нека да ви го обясня с една аналогия — намеси се Бранч. — Ако имате двама еднакво добри шахматисти, когато единият от тях спечели предимство, крайт на играта помежду им е предопределен. Другият вече не може да направи нищо, за да промени хода на играта. Остава само да се надява първият да допусне някаква грешка. Ако обаче всичко се развие по правилата, крайт на играта наистина е предопределен. Този момент на спечелване на предимство би могъл да дойде след първите един-два хода, макар самата игра да продължава часове наред.

— И не забравяй — намеси се Маргрейвс, — че за окото на некомпетентния може да няма никакво видимо превъзходство. Дори е възможно още да не е загубена нито една от фигурите.

— Точно това става тук — тъжно продължи Бранч. — КВК апаратурите и на двете флоти са максимално ефективни. Но противникът има предимство, което използва много внимателно. И ние не можем да променим това по никакъв начин.

— Но как се е случило? — попита Елснър. — Кой е допуснал грешка?

— КВК е изчислил първоначалната причина за грешката — каза Бранч. — Краят на войната е бил заложен *още при подреждането за тръгване на нашата флота от Земята.*

— Какво означава това? — попита Елснър и остави чашата си.

— Точно това, което казах. Подреждането за тръгване на нашата флота на светлинни години от мястото на битката и дълго преди да срещнем вражеската флота е причина да загубим предимството. Когато се срещнахме тук, те имаха онова минимално предимство в позициите, достатъчно, за да спечелят войната. Само толкова е било необходимо. Ако не за нас, то поне за КВК.

— Ако това може да те успокои — намеси се отново Маргрейвс, — възможността да се случи такова нещо е била петдесет на петдесет. Можеше да стане така, че при онзи първи ход, предимството да бъде на наша страна.

— Ще трябва да науча нещо повече по този въпрос — каза Елснър. — Все още не ми е напълно ясно.

— Войната е загубена — изсъска Бранч. — Какво повече искате да знаете?

Елснър поклати глава.

— Можеш ли да обвиняваш мен, че съм изпаднал в грях, щом така е било предопределено? — изрецитира Маргрейвс.

Лейтенант Нилсън седеше пред таблото за командване на оръжията с преплетени пръсти. Трябваше да ги държи така, защото изпитваше почти непреодолимо желание да натисне бутоните.

Красивите бутони.

После той изруга и седна върху дланите си. Беше обещал на генерал Бранч, че ще издържи и беше важно да спази обещанието си. Бяха изминали три дни, откакто бе видял генерала, но бе решил, че ще издържи. Той мрачно спря погледа си върху циферблатите.

Прецизните индикатори променяха показанията си непрекъснато. Измерваха разстоянието и автоматично насочваха оръжията. Заедно с маневрирането на космическия кораб те изменяха показанията, издигаха графиката към червената линия, но никога не я достигаха.

Червената линия отбелязваше сблъсък. Тогава той трябваше да започне да стреля. Когато малката черна стрелка пресечеше тънката червена линия.

Вече почти година чакаше тази малка стрелка. Малка стрелка. Малка стрелка. Малка стрелка.

Спри!

Тогава той щеше да започне да стреля.

Лейтенант Нилсън вдигна ръце пред очите си и огледа ноктите си. Внимателно почисти мръсотията под един от тях. После отново преплете пръсти и погледна красивите бутони, черната стрелка и червената линия.

Усмихна се на себе си. Беше обещал на генерала. Само преди три дни.

Затова се правеше, че не чува какво му шепнат бутоните.

— Онова, което не мога да разбера, е защо не можете да направите нищо по отношение на конфигурацията — попита Елснър. — Да се оттеглите, да се прегрупирате, например.

— Ще ти обясня — каза Маргрейвс. — Така Ед ще може да пийне нещо. Ела насам. — Той поведе Елснър към таблото. Цели три дни бяха развеждали Елснър по кораба, по-скоро за да освободят собственото си напрежение, отколкото поради други причини. Последният ден се бе превърнал в дълга разпивка.

— Виждаш ли този индикатор? — Маргрейвс посочи към таблото. То покриваше площ с ширина метър и половина и дължина шест метра. Бутоните и ключовете върху него контролираха движението на целия флот. — Забележи затъмнената част. Тя отбелязва границите на безопасността. Ако използваме забранена конфигурация, индикаторът отскача там и настъпва пълен ад.

— А какво е забранена конфигурация?

Маргрейвс се замисли малко.

— Забранени конфигурации са онези, които биха дали на противника предимство за атакуване. Или ако го кажем по друг начин, това са такива придвижвания, които биха променили вероятностната картина нападение-отбрана достатъчно, за да бъде предизвикана атака.

— Значи можете да се придвижвате само в строго определени граници? — попита Елснър като гледаше индикатора.

— Точно така. От безкрайното число на възможните конфигурации, ние можем да използваме само няколко, ако искаме да играем на сигурно. Също като в шаха. Например ти искаш да стигнеш с твоята пешка до редицата на противника. Но са ти необходими два хода. И щом преместиш пешката си напред, противникът ти е свободен да нападне и от мястото, което е освободила твоята пешка, да ти даде шах и мат. Обаче ако противникът играе грубо, късметът може да се обърне отново в наша полза и тогава *ние* да атакуваме.

— Това е единствената ни надежда — каза генерал Бранч. — Молим се те да допуснат някоя грешка. Флотата ни е в готовност моментално да нападне, ако нашият КВК покаже, че неприятелят се е престроил и е разтегнал фронта си не както трябва.

— Значи това е причината за нервните кризи — каза Елснър. — Всеки човек от флотата очаква с опънати до крайност нерви един шанс, който е сигурен, че няма да получи никога. Но въпреки това трябва да чака. И колко още ще продължи това?

— Това разместване и опипване може да продължи малко повече от две години — каза Бранч. — Тогава те ще бъдат в оптимална формация за атака с вероятност за двадесет и осем процента загуби спрямо деветдесет и три процента за нас. Тогава те ще трябва да атакуват, тъй като в противен случай вероятностите ще започнат да се променят в наша полза.

— Ех, нещастници такива — тихо произнесе Елснър. — Чакате шанс, който никога няма да дойде. При това знаейки, че рано или късно ще бъдете взривени в космоса.

— О, това не ни натъжава — каза Маргрейвс, който инстинктивно почувства неприязън заради съчувствието, изразено от цивилния.

Върху таблото нещо избръмча и Бранч отиде и включи говорителя.

— Ало? Да. Да... Добре, Уилямс. Добре. — Той изключи. — На полковник Уилямс му се е наложило да заключи хората си по стаите — каза Бранч. — За трети път през този месец. Ще трябва да накарам КВК да пренареди формацията ни така, че да можем да ги приберем от фронта. — Той отиде до страничното табло и започна да натиска бутоните.

— И сега се връщаме към въпроса — каза Маргрейвс. — Какво имате намерение да правите сега, господин представител на президента?

Блестящите точки се разместиха и разпръснаха, придвижиха се напред и се оттеглиха, без да пресичат бариерата от черно пространство помежду си. Механичните шахматисти наблюдаваха всяко придвижване, изчислявайки отражението и ефекта от него в далечното бъдеще. Пионките само трепкаха напред-назад върху огромната шахматна дъска.

Играчите работеха безстрастно, знаейки отнапред изхода на играта. В точно подредената им вселена нямаше място за възможни флукутации, за глупави ходове, за грешки.

Те местеха. И знаеха. И пак местеха.

— О, да — каза лейтенант Нилсън на усмихнатата стая. — О, да. — Той се засмя сам и си помисли: „Колко са красиви тези бутони“.

Толкова глупаво е всичко. Как беше стихчето?

Нилсън прие тъмносинята плащеница на неприкосновеността и покри с нея раменете си. Отнякъде се чуваха птичи песни...

Разбира се. Три червени бутона. Той ги натисна. Три зелени бутона. Натисна и тях. Четири ключа. Завъртя ги.

— *Ох-ох! Нилсън откачи!*

— Тройката е моя — каза Нилсън и пипна тайничко челото си. После посегна отново към таблото. През ума му преминаваха невероятни асоциации, предизвикани от безброй неизвестни стимули.

— *Най-добре го хвани. Внимавай!*

„Внимателни ръце ме обграждат, докато натискам двата кафяви заради мама и един там горе за всички останали.“

— *Спрете го! Не му давайте да стреля с тези оръдия!*
„Някой ме вдига във въздуха. Аз летя, летя.“

— Има ли някаква надежда за този човек? — попита Елснър след като затвориша Нилсън в стационара.

— Кой знае — отвърна Бранч. Широкото му лице се смръщи. По бузите му заиграха възли от мускули. Той внезапно се обърна, извика и удари силно с юмрук по металната стена. След това изръмжа доволно и се усмихна глупаво.

— Тъпо, нали? Маргрейвс пие. Аз пък си успокоявам нервите като бия по стените с юмруци. Я да идем да хапнем.

Офицерите се хранеха отделно от екипажа. Бранч бе открил, че някои от офицерите нарочно се излагаха на опасност да бъдат убити от психиясалите членове на екипажа. Затова реши, че е по-добре да ги държи отделно.

По време на обяда Бранч внезапно се обърна към Елснър.

— Момче, аз не ти казах цялата истина. Казах, че това ще трае около две години, нали? Е, ама хората няма да издържат толкова. Не знам дали ще мога да удържа тази флота цяла още две седмици.

— И какво предлагате?

— Не знам — каза Бранч. Той още не желаше да обмисля възможността за предаване, макар това да беше единственият реален шанс.

— Не съм напълно сигурен — заговори Елснър, — но мисля, че може би има изход от тази дилема. — Всички офицери престанаха да се хранят и го загледаха.

— Да не си ни донесъл някакви свръхоръжия? — попита Маргрейвс. — Някой дезинтегратор, прикрепен върху гърдите ти?

— Боя се, че не. Но мисля, че вие сте толкова близо до решението, че не го виждате в истинската му светлина. Точно както когато си близо до дърво. Не можеш да видиш гората, нали?

— Продължавай — каза Бранч, докато дъвчеше методично зальк хляб.

— Представете си космоса така, както го вижда КВК. Това е свят на точността. Логичен и подреден свят. В него всичко си има причина и всеки фактор бива пресметнат и подреден моментално. Но това не е

картината на реалния свят. Всъщност няма обяснение за всичко, което става в този свят. КВК е построен, за да работи в една специализирана област на вселената и да прави изводи на тази база.

— Е — обади се Маргрейвс. — Ти какво предлагаш?

— Да измъкнем света от рамките му — каза Елснър. — Да му възвърнем принципа на несигурността. Да добавим човешкия фактор, който машината не би могла да пресметне.

— Как би могъл да въведеш несигурност в една игра на шах? — попита Бранч, който въпреки че не искаше, все пак се заинтересува от предложението на Елснър.

— Като кихнеш в неподходящ момент например. Как би могла машината да изчисли подобно нещо?

— Няма да бъде нужно. Просто ще го класифицира като странен шум и ще го игнорира.

— Вярно — Елснър се замисли за момент. — А тази битка... Тя колко ще продължи след действителното начало на сблъсъка?

— Около шест минути — отговори му Бранч. — Плюс или минус двадесет секунди.

— Това потвърждава идеята ми — каза Елснър. — Тази аналогия с играта на шах, която вие използвате, е погрешна. Всъщност сравнението не може да се направи точно така. И няма реално сравнение за ситуацията.

— Но за нас е удобно да мислим по този начин — намеси се Маргрейвс.

— Само че това е *неправил* начин на мислене. Обявяването на шах и мат на краля не може да бъде сравнено с унищожаването на една флота. Нито пък и останалите положения са като в шаха. В шаха играчите правят ходовете си по предварително приети правила. А в тази игра вие можете да направите свои правила.

— Но тази игра също си има собствени правила — прекъсна го Бранч.

— Не — отвърна му Елснър. — Само КВК си имат правила. И действат съобразно тях. Я се замислете мъничко. Представете си, че изключите КВК. И дадете на всеки от командирите правото да мисли със собствената си глава. Да атакува, когато той сметне за подходящо, без да използва какъвто и да било шаблон. Какво ще стане тогава?

— Нищо — каза Маргрейвс. — КВК пак ще може да обхване цялата картина и на базата на планиращите си способности да предвиди изхода. Той може да се справи с атаките на няколко хиляди второстепенни компютъра. Тоест хора. При това с лекота. За него ще бъде като стрелба по глинени панички.

— И все пак вие *трябва* да опитате нещо — настоя Елснър.

— Чакай малко — каза Бранч. — Ти можеш да си създаваш каквито искаш теории. Но аз разбирам какво ми казва КВК и му вярвам. Все още съм командир на тази флота и няма да рискувам живота на хората, които командвам, заради някаква тъпа приумица.

— Тъпите приумици понякога печелят войни — настоя Елснър.

— Но обикновено ги губят.

— Войната и така си е изгубена според собственото ти признание.

— Но все пак мога да изчакам те да допуснат грешка.

— Мислиш ли, че ще я дочакаш?

— Не.

— Тогава?

— Ще чакам.

Довършиха обяда си в мрачно мълчание. След това Елснър се прибра в каютата си.

— Е, какво ще кажеш, Ед? — попита Маргрейвс и започна да разкопчава ризата си.

— Нищо — отвърна генералът. Той лежеше върху леглото си и се опитваше да не мисли за нищо. Беше му дошло до гуша. Логистика. Предварително обречени битки. Приближаващо поражение. Искаше му се да удари стената с юмрук, но се отказа. И без това си беше навехнал ръката. Искаше да спи.

Вече в просъница чу щракване.

Вратата!

Бранч скочи от леглото и натисна дръжката. После блъсна вратата с цялата тежест на тялото си. Заключена.

— Генерале, моля да се завържете с коланите към леглата. Ние атакуваме. — Беше гласът на Елснър по интеркома. — Разгледах

вашата клавиатура, сър, и открих магнитните заключващи кодове. Много са полезни за в случай на бунт, нали?

— Идиот такъв! — изкрещя Бранч. — Ще убиеш всички ни! Този КВК...

— Аз съм изключил нашия КВК — весело отвърна Елснър. — Умно момче съм и мисля, че знам как точно едно кихане ще ги разстрои.

— Той е луд — извика Маргрейвс към Бранч. Двамата заедно заблъскаха металната врата.

После и двамата бяха отхвърлени на пода.

— Всички оръжия... Огън! По ваш избор, момчета! — чу се гласът на Елснър, предаван по комуникационната система на цялата флота.

Корабът се движеше. Атаката бе започнала.

Точките заплуваха заедно напред и пресякоха ничието пространство.

Сблъскаха се! Избухнаха енергийните заряди и започна бой.

Шест минути от човешкия живот. Цели часове за бързия електронен шахматист. Той провери за миг своите фигури, изчислявайки конфигурацията за атаката.

Нямаше никаква конфигурация!

Половината от фигурите на другия играч се втурнаха в пространството напълно безразборно. Цели флангове започнаха да напредват, да се пренареждат, да се извиват и преподреждат.

Как така да няма конфигурация? *Трябва* да има! Шахматистът знаеше, че всичко си има конфигурация. Трябваше само да я открие, да вземе под внимание направените вече ходове, да ги екстраполира и да определи какъв ще бъде резултатът.

Резултатът беше хаос!

Точките се събираха и разделяха, изменяха посоката на движението си, бягаха и се връщаха без всякакъв смисъл.

„Какво ли означава това?“ — питаше се шахматистът със спокойствието на метала, от който бе направен. Чакаше да се появи някаква смислена конфигурация на точките.

Гледаше безстрастно, докато собствените му фигури биваха изхвърляни от шахматната дъска.

— Сега ви пускам да излезете от каютата си — извика Елснър.
— Но не се опитвайте да ме спрете. Мисля, че спечелих прословутата ви битка.

Ключалката щракна. Двамата офицери хукнаха по коридора към мостика, решили да разкъсат Елснър на парчета.

Когато влязоха забавиха ход.

Екранът показваше огромната маса на земната флота, нападаща разхвърляните тук-там точки на вражеските кораби.

Онова, което ги накара да се спрат напълно обаче, беше Нилсън, който се смееше, а ръцете му летяха над клавишите и бутоните на огромното главно табло за водене на боя.

КВК изчисляваше загубите.

— Земя — осемнадесет процента. Врагът — осемдесет и три. Осемдесет и четири. Осемдесет и шест. Земя — деветнадесет процента.

— Мат! — извика Елснър. Той застана зад Нилсън, стиснал в ръка един гаечен ключ. — Липса на шаблон. Зададох на техния КВК задача, с която той не можа да се справи. Атака без видимо шаблонно подреждане. Безсмислени конфигурации!

— Но какво правят те? — попита Бранч, показвайки примигващите точки на вражеските кораби.

— Още се съобразяват с техния си шахматист — отвърна Елснър. — Още го чакат да им изчисли шаблона, по който е решил да напада ей този луд тук. Прекалена вяра имат в машините си, генерале. А този човек дори и не знае, че е хвърлил флотата в атака.

— *...И натисни още трички за татко, зеленички като маслинки. Двенки, двенки, ясни ягодки червейки с кафяви обущенца, ах, кафевичките всички долу и осем червенички в добавка...*

— Ами за какво ти е гаечният ключ? — попита Маргрейвс.

— Този ли? — Елснър претегли тежестта на желязото в ръката си. — Той е за да мога да изключа Нилсън, след като приключим атаката.

— *...И пет с обич. И черни... Всички бутони бяха черни, когато бях малък. Помня аз, как натисках бутоните... Всичките заедно и един по един... И там в тревата... Ухххх!...*

НАЧИН НА ЖИВОТ

— Да не си полудяла, Амелия? Защо, за Бога, ти трябва да се омъжиш за *първопроходец-пионер*? — предупреждаваше я майка ѝ. — Какво щастие би могла да очакваш сред дивотията?

— Шапката не е сред дивотията, мамо — казваше ѝ Амелия.

— Но там не е цивилизовано. То е едно сурово и примитивно място. И колко време ще остане там този твой *пионер*? Познавам този тип хора. Те винаги търсят нови места за покоряване.

— Тогава и аз ще ги покорявам заедно с него — бе казала Амелия, уверена в собствения си заселнически дух.

Майка ѝ обаче не беше толкова сигурна.

— Животът на границата е тежък, скъпа. По-тежък, отколкото си го представяш. Готова ли си наистина да се откажеш от приятелите си и всички удобства, с които си свикнала?

— Да!

Майка ѝ искаше да говори още. Но след смъртта на съпруга си, тя бе станала по-несигурна в убежденията си и по-нерешителна в налагането си над другите.

— Животът си е твой — отстъпи тя накрая.

— Не бой се, мамо, аз знам какво правя — каза ѝ Амелия.

Тя знаеше, че Дърк Богрен не може да търпи тълпите. Той беше едър човек и имаше нужда от пространство, от тишина и въздух. Беше ѝ разказал за баща си, който се настанил в новорекламираната пустиня Гоби. Когато мястото станало толкова претъпкано, че се наложило да се поставят огради в съответствие с новите закони, старецът не издържал и умрял с лице, обърнато към звездите.

Такъв беше и Дърк. Тя се омъжи за него и се премести на отдалечената Южна полярна шапка.

Но след тях дойдоха още заселници и скоро Шапката бе наречена Кеп Сити, след което там бяха отворени магазини и фабрики и по подгрятата с атомна енергия земя поникнаха многобройни малки, чистички селища.

Всичко това се случи по-рано, отколкото тя бе очаквала.

Една вечер те си седяха на верандата и Дърк оглеждаше земите си. Той гледа дълго време към върха на радарната кула, разположена на един от далечните хълмове на земите му.

— Тук стана оживено — каза той след дълго мълчание.

— Да... мъничко — съгласи се Амелия.

— Скоро до нас ще построят игрище за голф. Не ти ли се струва, че е време да се местим?

— Добре — каза Амелия, след леко колебание. И това беше всичко. Нямаше нужда да говорят повече.

Те продадоха фермата си. Купиха един старичък космически кораб и го напълниха с най-необходимото. Вечерта преди да отлетят, приятелите на Дърк организираха празненство за изпращането им.

Те бяха от старите заселници и още помнеха времето, когато Шапката бе покрита отчасти с лед и сняг. Шегуваха се с Дърк, но и му завиждаха.

— Отиваш на астероидите, а?

— Там ми е мястото — каза Дърк.

— Но ти си се изнежил! — изграчи един старец. — Лекият живот те е отслабил, Дърк.

— О, не ми се вярва.

— Мислиш ли, че още би могъл да работиш на пълен петчасов работен ден?

Дърк се ухили и изпи бирата си до дъно. Заслуша се в съветите, които жените даваха на Амелия.

— *Взemi достатъчно топли вещи. Спомням си, когато отидохме на Марс...*

— Оборудване за първа помощ...

— Проблемът при ниската гравитация...

— Дърк! — извика един от мъжете. — Ще вземеш и тази малка красавица с теб на някой *астероид* ли?

— Разбира се — отвърна Дърк.

— На нея няма да ѝ хареса — предупреди го друг от мъжете. — Там няма празненства, нови дрехи, дрънкулки.

— Хората полудяват от работа там.

— Не им вярвай — обади се една от възрастните жени. — Като свикнеш, ще ти хареса.

— Сигурна съм, че ще е така — възпитано отвърна Амелия, като се надяваше да е права.

Точно преди отлитането тя се обади на майка си и ѝ каза новината. Майка ѝ не беше изненадана.

— Добре, скъпа — каза тя. — Няма да е никак лесно. Но ти знаеше това още преди да се омъжиш за него. Астероидите... Точно там искаше да отиде и баща ти.

Амелия си спомняше баща си като един мил, добродушен човек. Всяка вечер, когато се връщаше от работа в банката, той прочиташе внимателно обявите за употребявани космически кораби и правеше подробни списъци на оборудването, което би било необходимо за един пионер. Майка ѝ обаче не искаше и да чуе за каквато и да било промяна в начина им на живот. На няколко пъти двамата даже се скараха... Но всичко това свърши, когато една вечер, на връщане от банката, някакъв хеликоптер се блъсна в колата на баща ѝ.

— Постарай се да му бъдеш добра съпруга — посъветва я майка ѝ.

— Разбира се, че ще се старая — отвърна малко ядосано Амелия.

Новите погранични райони бяха в космоса, тъй като Земята вече беше пренаселена. Дърк бе изучил наличните карти на Астероидния пояс, но те не му бяха казали много. Никой още не бе прониквал много надалеч и огромното пространство бе отбелязано просто като „Непознати територии“.

Пътуването беше дълго и опасно, но там се намираха свободните земи. Земи, които трябваше да бъдат завладени, и толкова много място, колкото можеше да се поиска на човек. Дърк се промъкваше през плуващите късове скали с ненарушимо търпение. Космическият кораб летеше все напред, въпреки че нямаше маркирана траектория.

— Няма да се връщаме — каза той на Амелия. — Така че няма никакъв смисъл да чертая карта на пътя.

Тя кимна в знак на съгласие, но когато погледна към слабо просветващите точки напред, дъхът ѝ спря. Не можеше да не се тревожи за новия живот, който щяха да имат сред мрачното, самотно пространство на границата. Тя трепна и постави ръката си върху тази на Дърк.

Той се усмихна, но не откъсна очи от уредите.

Откриха един къс скала, дълъг няколко мили и широк около миля. Кацнаха върху тъмния безвъздушен свят, издигнаха купола си и пуснаха апарата за изкуствена гравитация. Щом тежестта приближи нормалните показания, Дърк започна да разопакова контролния робот. Работата беше дълга и досадна, но накрая той включи лентата и активира апарата.

Роботът се зае с работа. Дърк включи всички налични светлинни източници. Като използваше малкия кран, той разтовари техния заселнически дом от склада на кораба, постави го близо до центъра на купола и го включи. Домът се разтвори като гигантско цвете и оформи една хубава петстайна къща, комплектована с основните мебели, кухня, водопровод и отходни съоръжения.

Това беше началото. Но не всичко можеше да бъде разопаковано веднага. Уредите за температурен контрол бяха заровени някъде из складовете на кораба и Дърк трябваше да подгръва къщата им с допълнителния нагревател, включен към генератора.

На Амелия ѝ беше твърде студено, за да приготвя вечеря. Температурата въщи се движеше някъде около 10 градуса над нулата. Дори и облечена в кожените дрехи за заселници, на нея ѝ беше студено, а острото флуоресцентно осветление я караше да се чувства още по-изстинала.

— Дърк — помоли срамежливо тя. — Не можеш ли да постоплиш малко повече?

— Предполагам, че бих могъл, но това ще намали скоростта на работа.

— Не знаех — каза Амелия. — Нищо, ще се справя.

Но да се работи на тази светлина бе просто невъзможно и тя настрои погрешно затоплянето на храната. Пържолата излезе поизгоряла, картофите недоварени, а ябълковият пай едва бе размразен.

— Боя се, че не съм много добра за тези условия — опита да се усмихне Амелия.

— Не се притеснявай — каза ѝ Дърк и излапа храната като че ли беше най-вкусното блюдо на света.

Легнаха си. Амелия почти не можа да спи върху спасителния матрак. Но пък изпита съмнително задоволство от мисълта, че на Дърк

също не му е много удобно. Той *наистина* се беше изнежил от сравнително лекия живот на Шапката.

Когато се събудиха, всичко им изглеждаше по-весело. Контролният робот, който бе работил през нощта, бе сглобил главният токов генератор. Сега те имаха своето малко слънце в небето и сравнително точно разпределение на времето на нощ и ден. Контролният също така бе разтоварил селскостопанските работи, а те от своя страна домашните помощници.

Дърк ръководеше производството на горния пласт почва и съгласуваше работата на своите работи, докато те извършваха силовото посаждане на растенията. Работи цели четири часа и когато малкото слънце слезе ниско над хоризонта, се върна вкъщи направо изтощен.

Междувременно Амелия бе въвела в роботите основните си рецепти за храна и тази вечер бе в състояние да поднесе на съпруга си простичка, но истинска вечеря от осем блюда.

— Естествено, не е специалитетът от двадесет блюда — извини му се тя, докато той се справяше с ордъворите.

— И без това никога не съм можел да се натъпча с всичката храна — отвърна ѝ Дърк.

— Пък и виното не е добре изстудено.

Дърк я погледна и се ухили.

— По дяволите, скъпа, аз мога да пия гореща Ола-Кола и нищо да не забележа.

— Но не и когато аз ти готвя — каза Амелия. Но вече забелязваше едно от предимствата на живота на заселниците на граничните територии — гладният мъж изяждаше всичко, което му поднесеш.

След като помогна на Амелия да подреди съдовете в миялната машина, Дърк сглоби прожекторния апарат в хола. Докато двуизмерното изображение просветваше по екрана, те се бяха отпуснали в здравите пластмасови столове, точно както поколения пионери преди тях го бяха правили. Тази приемственост дълбоко трогна Амелия.

После Дърк разопакова тяхното легло и нагласи гравитатора под него. Тази нощ те спаха така дълбоко, както биха спали на Земята.

Но работата на астероида бе безкрайно много и неблагодарна. Дърк се трудеше по пет, а понякога даже по шест часа на ден заедно с роботите си, като сменяше ленти, издаваше команди и се мъчеше да изстиска най-доброто от тях. След няколко дни силово посадените растения започнаха да зеленееят на фона на черната синтетична почва. Но веднага стана ясно, че реколтата е никаква.

Дърк стисна устни и изпрати роботите да обогатяват почвата с редки елементи. Позанимава се със слънцето, докато успя да увеличи производството на ултравиолетови лъчи. Но резултатът от реколтата след седмица бе пълен провал.

Този ден и Амелия отиде на полето. Лицето на Дърк бе осветено от залеза и той бе поставил стиснатите си в юмруци ръце на кръста. Гледаше хилавата, дребна царевица, израсла едва до височината на раменете му.

Амелия не каза нищо. Тя само успокоително положи ръка върху рамото му.

— Няма да се предам — прошепна Дърк.

— Какво мислиш да правиш? — попита го Амелия.

— Ако трябва, всяка седмица ще садя. Ще накарам ставите на роботите да пушат от бачкане. Тази земя ще ражда. Трябва да ражда!

Амелия отстъпи изненадана от жарта в гласа му. Но го разбираше как се чувства. На Земята фермерът просто даваше заповеди на контролния си робот и след няколко дена можеше вече да жъне. Тук Дърк бе работил и се бе грижил за тази нещастна реколта цяла седмица.

— Какво ще правиш с нея? — попита тя.

— Ще я направя на фураж за животните — замислено отвърна Дърк. Те се насочиха заедно към къщата в падащия здрач.

На следващия ден Дърк извади животните от фризерите, оживи ги и построи оборите и кошарите им. Захранваше ги непрекъснато с жито и царевица. В почвата отново бяха силово посадени семената. Втората реколта вече беше с нормални размери.

Амелия почти нямаше време да се наслади на този триумф. Петстайният им подслон, според земните стандарти, беше малък, но все пак изискваше координация.

Беше трудно. Тя бе израснала в обикновена провинциална къща, където задълженията по домакинството бяха изпълнявани автоматично

на определени промеждутъци от време. Тук всяка функция се изпълняваше от отделна машина. Нямаше определено време за прибирането им в стените и те непрекъснато се движеха насам-натам, като по този начин разваляха цялото ѝ подреждане и къщата приличаше на машинна зала.

Вместо едно централно табло Амелия имаше бутони и уреди навсякъде из къщата. В началото тя прекарваше голяма част от деня, за да търси бутоните и уредите, които командваха определена дейност, като например почистването, измиването на пода, миенето на прозорците и останалите необходими за поддържането на реда в къщата дейности. Дърк бе обещал да свърже в едно всички командни вериги, но все беше зает с работата си.

Домашните ѝ работи бяха невъзможни. Бяха модели за заселници, направени здраво, но нямаша нито едно от усъвършенстванията, с които тя бе свикнала. Паметта им беше слаба и не можеха да предугадят нищичко. В края на всеки ден ушите на Амелия бучаха от грубите им, дразнещи гласове. И през по-голямата част от времето къщата ѝ изглеждаше така, като че ли роботите я нападаха, вместо да я чистят.

Дългите петчасови работни дни минаваха един след друг, докато Амелия почувства, че не може повече. И тя отчаяна се обади на майка си по телевизеофона.

Върху мъничкото екранче можеше да види майка си седнала в любимия пневмостол до стената от поляризирано стъкло. Сега то бе прозрачно и Амелия можеше да види града в далечината, издигащ блестящата си красота към небето.

— Какво има? — попита я майка ѝ.

Един робот се плъзна към стола на майката и безшумно постави на масичката чаша чай. Амелия беше сигурна, че не му е давана никаква команда. Чувствителният механизъм бе предусетил, че ще ѝ се пие чай. Така действаша роботите на Земята. Особено след като живееха по-дълго време в едно семейство.

— Ами... — почти истерично започна да говори Амелия. Собственият ѝ робот се мяташе из стаята и едва не разби вратата, когато фотоклетката не я отвори достатъчно бързо. Това вече ѝ дойде в повече. — Искам си у дома! — изплака Амелия.

— Знаеш, че винаги си добре дошла, мила. Но какво ще каже съпругът ти?

— Дърк ще дойде, сигурна съм. Можем да му намерим хубава работа, нали, мамо?

— Предполагам. Но той иска ли?

— Какво? — замаяно произнесе Амелия.

— Питам дали мъж като него би бил доволен на Земята. Той ще се върне ли?

— Ако ме обича, ще се върне.

— А ти обичаш ли го?

— Мамо, не е честно! — Амелия почувства как в нея се надигна лека вина.

— Грешка е да се кара един мъж да прави нещо, което не иска — каза ѝ майка ѝ. — Баща ти... А не мислиш ли, че би могла и да се справиш?

— Не знам — каза Амелия. — Предполагам... Предполагам, че ще опитам.

След това нещата тръгнаха по-добре. Амелия се научи как да живее с къщата си, да не обръща внимание на неудобствата ѝ. Разбираше, че някой ден тук може да стане толкова приятно, колкото във фермата им на Шапката.

Но те бяха напуснали Шапката. И щом тук стане приятно за живеене, Дърк щеше да поиска да се преместят на по-диво място...

Един ден Дърк я намери седнала до малкия си плувен басейн и безнадеждно хълцаща.

— Хей! — извика той. — Какво има?

— Нищо.

Той мрачно погали косата ѝ.

— Каж ми.

— Нищо, нищо.

— *Каж ми, де.*

— О, то е защото положих толкова труд да създам красив дом и да уشيا пердета, и да обуча роботите, и така нататък, а пък знам че...

— Какво знаеш?

— Че някой ден ти ще поискаш да се преместим и всичко ще отиде напразно — тя се изправи и се опита да се усмихне. — Извинявай, Дърк. Не трябваше да говоря така.

Дърк остана замислен. После я погледна отблизо в очите.

— Искам да те направя щастлива — каза той. — Вярваш в това, нали?

Тя кимна.

— Мисля, че доста сме се местили. Това е нашият дом. Ще останем тук.

— Наистина ли, Дърк?

— Обещавам.

Тя го прегърна силно. После изведнъж се сепна.

— Господи, сладките ми ще изгорят! — И хукна към кухнята.

Следващите седмици бяха най-щастливите, които помнеше Амелия. Сутрин програмираното им слънце изгряваше ярко и ги будеше за утринната молитва. След това те закусваха добре и започваха всекидневната работа.

Никога не им беше скучно. Някой ден Амелия и Дърк щяха да издигнат противометеоритен щит, за да подсилят атмосферния си купол. Или щяха да поправят машината за вятър, за да помогнат на пчелите си да опрашват по-добре растенията.

Привечер се любуваха на залезите си. Понякога Дърк позволяваше на селскостопанските работи да организират нескопосани танци. Той беше строг господар, но ги разбираше. Знаеше, че малко разнообразие е добро за роботите, също както за хората.

Амелия се затъжи за Земята само веднъж. Беше, когато Дърк хвана препредаване на Великденския парад по телевизията от лунната станция. Музиката и ярките цветове накараха сърцето на Амелия да се свие. Но беше само за миг.

Първият им гост дойде след няколко месеца с един весело изрисуван космически кораб, който кацна върху грубо подравнения космодром на Дърк. С почти двуметрови букви отстрани на кораба бе написано: „Пътуващ магазин на Потърс“. От него излезе един елегантен младеж, който помириша атмосферата, набърчи нос и се насочи към къщата.

— С какво мога да ти помогна, страннико? — попита го Дърк пред вратата.

— Добър ден, приятели. Аз съм Потър — каза младежът и протегна ръка, която Дърк не пое. — Правех обичайната си обиколка

на Марс, когато чух за вас тук. Реших, че може да искате да си купите някои дреболии, с които да... Да украсите местенцето си.

— Нищо не ми трябва — каза Дърк.

Потър се ухили приятелски, но вече бе видял строгата, неукрасена къща и спартанския плувен басейн.

— Нещо за съпругата? — попита той и смигна на Амелия. — Няма да се върна скоро насам.

— Радвам се да го чуя — каза Дърк.

Но Амелия с блеснали очи поиска да разгледа всичката стока на Потър и помъкна Дърк със себе си.

Тя започна да опипва всички домакински уреди като дете, което иска да разгледа нови играчки. Оглеждаше модерните уреди за пестене на време в домакинството. Гледаше със завист към роклите — изтънчени, фини, с автоматични деколтета и подгъви — и си мислеше за своите остарели дрехи.

Но после видя роботите-артисти. С необикновено човешкия си вид и цивилизовано държане те ѝ напомняха за дома.

— Не можем ли да си купим трупа? — попита тя Дърк.

— Че нали си имаме филми? Те не бяха лоши за баща ми и...

— Но Дърк, тези работи играят истински пиеси!

— Тази трупа играе всички най-известни пиеси още от времето на Джордж Бърнард Шоу — каза им Потър.

Дърк изгледа недоволно красивите хуманоидни машини.

— А какво друго правят?

— Да правят ли? Те играят — каза Потър. — Боже мой, приятелю, не можеш да очакваш едно произведение на изкуството да върши селскостопанска работа, нали?

— Че защо не? — попита Дърк. — Не одобрявам глезенето на роботите. Фермерската работа е полезна за моя контролен робот и аз съм сигурен, че той е по-умен от тези палячовци.

— Вашият контролен робот не е артист — гордо заяви Потър.

Амелия толкова настояваше, че Дърк купи трупата. И докато той откарваше роботите към къщата, понеже бяха твърде нежни, за да ходят по каменистата земя, Амелия си купи една рокля.

— Какво прави момиче като теб в тази дивотия? — попита я Потър.

— На мен ми харесва.

— О, предполагам, че може да се живее. В работа и без удобства, за да се разширяват границите. Такива и други подобни приказки. Но не ти ли омръзва все пак?

Амелия не му отговори.

Потър вдигна рамене.

— Е — каза той. — Този сектор вече е открит за колонизиране. Скоро ще си имате компания.

Амелия си взе роклята и се върна вкъщи. Потър отлетя.

Дърк беше принуден да признае, че роботите-артисти им бяха приятна компания през дългите, тихи вечери. Той даже обикна пиесата „Човекът и Супермен“. След известно време даже започна да дава съвети за играта на роботите, които те, естествено, не изпълняваха.

И все пак той беше убеден, че контролният му робот би могъл да играе също толкова добре, ако само малко бъде усъвършенстван гласът му.

Но през дългите петчасови работни дни забавленията биваха забравени. Дърк започна да облагородява други малки астероиди и да ги присъединява към имота си. Извърши силово посадване на гора, построи си водопад и поправи старата машина за създаване на климатични условия, останала от баща му.

Накрая тя заработи и той успя да създаде и сезони на малкия им астероид.

Един ден телеекранът им оживя и Дърк получи космограма. Беше от корпорация „Заселници“ — една фирма от Земята, която произвеждаше комплексно оборудване за пионери. Те предлагаха на Дърк служба като началник на главната им изпитателна лаборатория, с почти изумителна заплата.

— О, Дърк! — въздъхна Амелия. — Каква възможност!

— Възможност ли? Какво говориш?

— Можеш да бъдеш богат. Можеш да получиш всичко, което поискаш.

— Аз имам каквото искам — каза Дърк. — Кажим им, че благодарям, но отказвам.

Амелия въздъхна тихо. Тя изпрати отказа на Дърк до фирмата, но добави, че могат да се надяват на услугите му по-нататък.

Нямаше смисъл да затръшва вратата завинаги.

По време на дългото лято на космодрума на Дърк кацна друг кораб. Този беше по-стар и дори по-очукан, отколкото техния и когато кацаше просто се стовари от последните пет фута до повърхността, с което разтресе целия планетоид. От него се измъкнаха млади мъж и жена, които едва не припаднаха щом се показаха навън.

Казваха се Джийн и Пърси Филипс и живееха на няколко хиляди мили от имението на Дърк. Всичко им било тръгнало накриво. Енергията им свършила, роботите им се изпочупили, свършила им храната. Те отчаяни тръгнали към фермата на Дърк. Бяха почти умрели от глад. Останали близо два дни без всякаква храна.

Дърк и Амелия ги приеха гостоприемно, както бе прието в граничните райони, и ги нахраниха. Скоро двамата отново се чувстваха добре. Ясно беше, че семейство Филипс не са наясно с принципите за оживяване в граничните райони.

Пърси Филипс дори не знаеше да се справя с роботите. Дърк трябваше да му обясни.

— Трябва да им покажеш кой е господарят — каза Дърк.

— Но аз мисля, че правилната команда, дадена с тих и приятен глас...

— Не и тук — поклати глава Дърк. — Тези работи-работници са тъпи и безотговорни същества. Те са мудни и неизпълнителни. Трябва да им *набиеш* командите в главата. Ако трябва, и ще ги риташ.

Филипс вдигна вежди в недоумение.

— Да се отнасяш лошо с робот?

— Трябва да им покажеш кой е човекът.

— Но в колонизационното училище ни учеха да се отнасяме с уважение към роботите — запротестира Филипс.

— Тук трябва да се откажеш от много земни разбирания — упорито настоя Дърк. — Слушай сега. Аз съм отгледан от работи. Някои от най-добрите ми приятели са работи. Разбери, че знам какво ти говоря. Единственият начин да ги накараш да те уважават е наистина да ги накараш да го направят.

Филипс със съмнение каза, че може би Дърк има право.

— Разбира се, че имам! — възкликна Дърк. — Казваш, че ти се изтощил генератора, а?

— Да, но роботите не са...

— Така ли? Та нали имат достъп до местата за захранване, а?

— Разбира се. Когато им се изтощят акумулаторите, те се презареждат.

— И мислиш, че спират, когато ги напълнят? Един робот тегли ток, докато има такъв. Не си ли чувал тази стара роботска поговорка?

— Предполагам, че точно така е станало. Но защо го правят? — попита Филипс.

— Роботите са непоправими пияници — каза му Дърк. — Това е заложено в тях от производителя. По този начин те се развалят по-бързо и човек трябва да си купува нови. Повярвай, ако ги държиш недокрай заредени, ти само им правиш добро.

— Май има още много да се уча — въздъхна Филипс.

А Джийн, жена му, имаше да се учи още повече. Амелия трябваше да ѝ показва отново и отново, че бутоните не се натискат от само себе си, че контактите не се изключват без таймери, че циферблатите не се нагласят по своя воля на точното време, че на роботите-чистачи не бива да се възлага да готвят, а рубатуб, макар и да е универсален инструмент, няма да ти направи консервите.

— Никога не съм си представяла, че е толкова трудно — каза Джийн. — Ти как се справяш с всичко?

— Ще се научиш — увери я Амелия, спомняйки си първите дни на границата.

Семейство Филипс отлетя към имението си. Амелия си мислеше, че като си тръгнат, ще им бъде самотно, но ѝ бе приятно да остане отново само с Дърк и да възобновят работата по тяхната си ферма.

Но хората не ги оставиха на мира. Скоро се обади един човек от Селскостопанската електроцентра на Марс. Обясни, че понеже към астероидния пояс започват да идват повече заселници, услугите на компанията му се разширяват. Искаше да закачи фермата на Дърк към лазерната мрежа за снабдяване с енергия на централата от Марс.

— Не — отговори Дърк.

— Защо не? Не е скъпо...

— Аз сам си правя енергията.

— О, тези малки генератори — погледна смръщено към слънцето на Дърк човекът. — Но за истински добро развитие...

— Не ми трябва. Тази ферма се развива достатъчно добре и ме удовлетворява.

— Можете да получите повече работа от роботите си.

— Ще се изхабят по-бързо.

— Можете да си вземете по-нови модели.

— Новите изгарят по-бързо.

— По-добра генераторна система тогава — каза мъжът. — Това ваше малко слънчице няма кой знае каква мощност.

— На мен ми стига.

Мъжът поклати учудено глава.

— Май никога няма да мога да ви разбера вас, пионерите — каза той и си тръгна.

Опитаха да продължат да живеят както преди. Но откъм съседните астероиди вече започнаха да проблясват светлини и луна̀рната телевизия бе затрупана от местни сигнали. Пощенската ракета започна да спира всяка седмица и една туристическа агенция предлагаше пътешествия из пояса.

По лицето на Дърк се появи познатото недово̀лно изражение. Той оглеждаше небето нао̀коло. Ставаше все по-тясно. Започваше да губи простора си и тишината на фермата му бе нарушена от трясъка и пла̀мъците на преминаващите наб̀лизо ракети.

Но той бе обещал на Амелия и щеше да спази обещанието дори и с цената на живота си. Лицето му отслабна, той започна да работи по шест, седем, а понякога по цели осем часа на ден.

Обади се някакъв продавач на шевни машини, после една усмихната жена се опита да продаде на Дърк енциклопедия на Слънчевата система. Сега вече пътищата на космическите кораби бяха установени и онзи дълъг и опасен път се бе превърнал в суперскоростно шосе.

Една нощ, докато Дърк и Амелия си седяха на портата, видяха огро̀мен светещ надпис в небето. Той се простираше на мили в космоса. Пишеше: „Търговски център Розен. Магазини, ресторанти, най-добрите напитки на астероидите“.

— Магазини — прошепна Амелия. — И ресторант! О, Дърк, не може ли да отидем?

— Защо не? — отвърна той с унило свити рамене.

На следващия ден Амелия си облече новата рокля и накара Дърк да сложи единствения си ушит по поръчка костюм. Качиха се в стария космически кораб и излетяха.

Центърът „Розен“, оживено гранично селце, разположено върху четири свързани помежду си астероида, се мъчеше неистово да се превърне в град. По всички улици вече бяха монтирани скоростните тротоари. Селцето беше пълно с шумни, забързани хора, а по улиците се събираха работи, натоварени с оборудване.

Амелия заведе Дърк в ресторанта, където им сервираха истинска земна вечеря. На Дърк много му хареса. Само дето леко му се гадеше, тъй като му се налагаше да вдишва въздух, издишван от други хора. Пък и храната беше твърде фина, за да се нахрани добре човек. Накрая Дърк поръча погрешно виното и се опита да даде бакшиш на келнера-робот.

Чувствайки се нещастен, той позволи да бъде влачен от магазин в магазин. Единственият път, когато прояви някакъв интерес, беше, когато влязоха в магазина за тежки инструменти.

Разгледа новия антигравитационен двигател. Беше модел, какъвто не бе виждал никога досега.

— Това е точно необходимото за отстраняване на влиянието на тежките планети — каза му роботът-продавач. — Ние мислим, че тази машина ще работи прекрасно на някоя от луните на Юпитер например.

— Луните на Юпитер ли?

— Казах го като пример, господине — отвърна роботът. — Никой още не е бил там. Това са напълно неизследвани територии.

Дърк кимна разсеяно и погали металния кожух на машината.

— Слушай, Амелия — каза той. — Мислиш ли, че онази служба на Земята е още свободна?

— Може — отвърна тя. — Защо?

— Може би е по-добре на Земята, отколкото тук. Тези хора си играят на заселничество.

— Мислиш ли, че ще бъдеш щастлив на Земята?

— Може и да бъда.

— Съмнявам се — каза Амелия. Спомни си колко щастливи си бяха на астероида. Животът им бе пълен и смислен. Бяха само двамата и се бореха с дивата природа с грубите си сечива... И със собственото си умение...

Това беше преди да дойдат други хора. Преди шумната и нахална земна цивилизация да се струпа съвсем пред входната им врата.

Нейната майка бе научила от собствен опит и се бе опитала да ѝ го каже... Дърк никога нямаше да бъде щастлив на Земята. А за нея бе невъзможно да бъде щастлива, ако той погуби живота си като баща ѝ, вършейки някаква омразна работа и мечтаейки за друга, която да го удовлетворява повече.

— Ще вземем антигравитационния двигател — каза тя на робота. После са обърна към Дърк. — Ще ни свърши добра работа, когато тръгнем към Юпитер.

ПОРАДИ ЛИПСА НА РАБОТА

Ако бизнесът бе вървял по-добре, Слоболд нямаше да се захваща. Но работата едва креташе. Като че ли никой нямаше нужда от услугите на дамския шивач. Миналия месец бе освободил помощника си. Следващия щеше да се наложи и той да се откаже.

Слоболд обмисляше това, заобиколен от топове памучен и вълнен плат, габардин, прашни кройки и манекени, когато мъжът влезе.

— Ти ли си Слоболд? — попита той.

— Да, господине — отвърна Слоболд, който скочи прав и приглади сакото си.

— Аз съм Белис. Предполагам, че Клиш се е свързал с теб. За премените.

Слоболд мислеше бързо, вперил поглед в ниския, плешив, натруфен мъж пред себе си. Не познаваше никого на име Клиш, така че господин Белис трябва да бе сбъркал шивача. Той отвори уста да му го каже. Но после си спомни, че няма никаква работа.

— Клиш — замислено произнесе той. — О, да, мисля, че да.

— Сега мога да ти кажа, че ще платим много добре за премените — каза важно господин Белис. — Но искаме да са точни. Съвсем точни.

— Разбира се, господин Белис — каза Слоболд. Той почувства лека тръпка на вина, но не й обърна внимание. Реши, че всъщност прави услуга на Белис, след като е най-добрият шивач на име Слоболд в града. По-късно, ако откриеха, че не са търсели точно него, той можеше да им каже, че познава все пак някого на име Клиш.

— Чудесно — каза господин Белис и свали ръкавиците си от чортова кожа. — Клиш, разбира се, ти е обяснил подробностите, нали?

Слоболд не отговори, но леката му усмивка даде да се разбере, че той знае за какво става дума.

— Мога да кажа, че това е голямо доверие в известен смисъл — каза господин Белис.

Слоболд повдигна рамене.

— Е, ти си спокоен човек — продължи възхитено Белис. — Но предполагам, че Клиш точно затова те е наел.

Слоболд се зае да си пали пура, тъй като вече не знаеше как да реагира.

— Е, хайде сега на работа — рязко смени тона си Белис и пъкна ръка в джоба на габардиненото си сако. — Ето пълният списък с мерките за първата премяна. Естествено, проби няма да има.

— Естествено — каза Слоболд.

— И освен това ще трябва да бъде готова за три дни. Егриш не може да чака повече.

— Естествено — отново каза Слоболд.

Господин Белис му подаде сгънат лист хартия.

— Клиш трябва да ти е казал за необходимостта от пълна секретност, но нека и аз да ти повторя. Нищо не бива да се разбере, докато работата не потръгне. А ето и аванса ти.

Слоболд се бе стегнал толкова добре, че дори и не мигна при вида на петте новички стодоларови банкноти.

— Три дни — каза той и пъкна парите в джоба си.

Господин Белис остана замислен за миг. После вдигна рамене и си излезе.

Щом той си отиде, Слоболд разгъна листа с мерките. Тъй като никой не го гледаше, той си позволи да зяпне от учудване.

Премяната нямаше да прилича на нищо виждано досега. Щеше да бъде точна за някоя триметрова фигура, при това с определени телесни изменения. И то какви изменения!

Когато изчете петдесетте различни мерки и указания, Слоболд разбра, че онази, която ще носи тази премяна, трябва да има три цици, при това разположени върху стомаха, и различни по големина и форма. Трябва да има няколко големи гърбици. За талията ѝ бяха отпуснати само двадесетина сантиметра, но четирите ѝ ръце, ако се съди по ръкавните отвори, трябваше да бъдат с дебелината на телеграфни стълбове. Нямаше дадена мярка за ханш, но бе предвидено разширение за огромни бедра.

Материалът, от който трябваше да бъде изработена, бе написан: кашмир. А цветът му трябваше да бъде гарваново черен.

Слоболд разбра защо нямаше да има проби.

Като гледаше указанията, той леко подръпна долната си устна.

— Това е костюм — каза той на висок глас и поклати глава. Само че костюмите никога не се шиеха по петдесет различни мерки, а кашмирът не беше подходящият материал.

Той прочете отново написаното върху листа и се намръщи силно. Дали пък това не беше някоя доста скъпа шега? Съмнително. Господин Белис бе твърде сериозен.

С усета на шивач, Слоболд знаеше, че подобна премяна може да бъде поръчана само за някой, на когото тя ще стане точно.

И тази мисъл го накара да потрепери. Въпреки че денят бе слънчев, Слоболд запали всички флуоресцентни лампи в помещението.

Реши, че вероятно това е предназначено за някоя богата, но ужасяващо деформирана жена.

Макар че никой, никога, в цялата световна история, не е бил чак пък толкова деформиран.

Но бизнесът едва креташе и цената бе добра. А щом цената е добра, той беше готов да прави тиролски роклички за слоници и престилчици за хипопотамки.

Затова след малко той се оттегли в задната стаичка и като светна всички възможни лампи, започна да чертае кройките.

След три дни господин Белис пристигна.

— Прекрасно — каза той, като вдигна премяната пред себе си. Измъкна шивашки метър от джоба си и започна да проверява размерите. — Не се съмнявам в работата ти — обясни той. — Но премяната трябва да бъде съвсем точна.

— Разбира се — отвърна Слоболд.

Господин Белис приключи с измерванията.

— Чудесно — каза той. — Егриш ще бъде доволна. Светлината ѝ пречи ужасно. Никоя от тях не е свикнала, както знаеш.

— Аха — отвърна Слоболд.

— Трудно е, след като си прекарал целия си живот в тъмнина. Но те ще се аклиматизират.

— Предполагам, че сте прав — съгласи се Слоболд.

— И съвсем скоро ще могат да започнат работа — продължи господин Белис със замечтана усмивка.

Слоболд започна да опакова премяната, като се мъчеше да открие смисъла в думите на Белис. *След като си прекарал целия си живот в тъмнина*, мислеше той, докато се занимаваше с опаковането. *Ще се аклиматизират*, каза си той и постави премяната в кутията.

Пък и Егриш не бе единствена. Белис бе говорил и за други. За пръв път на Слоболд му мина мисълта, че Егриш и останалите може да не са от Земята. Дали не са от Марс? Не, там има достатъчно светлина. Ами да не са от обратната страна на Луната?

— Ето и мерките за три други премени — каза господин Белис.

— Бих могъл да работя по онези, които ми дадохте — каза Слоболд, все още замислен по въпроса за произхода им от други планети.

— Че как така? — попита господин Белис. — Останалите не могат да носят нищо от онова, което става на Егриш.

— О, забравих — опита да не се разсейва Слоболд. — А ще иска ли Егриш още някоя премяна по същите кройки?

— Не. За какво ѝ е?

Слоболд си затвори устата. Белис можеше и да се усъмни, ако допуснеше още някоя грешка с въпросите си.

Той погледна новите мерки. Сега трябваше да събере всичките си сили, за да не покаже учудване, тъй като те бяха дотолкова различни от тези на Егриш, колкото нейните от човешките норми.

— Ще можеш ли да ги приготвиш за една седмица? — попита господин Белис. — Не ми се иска да те притеснявам, но трябва да започнем работа, колкото е възможно по-скоро.

— Една седмица ли? Ще може — отговори Слоболд, с поглед вперен във ветрилото от стодоларови банкноти, които Белис подреждаше върху тезгяха. — Да, сигурно ще станат.

— Чудесно — каза господин Белис. — Те, горкичките, не могат да понесат светлината.

— Че защо не са си донесли дрехите? — попита Слоболд и веднага съжали за въпроса си.

— Какви дрехи? — смръщи се към него господин Белис. — Те не носят никакви дрехи. Никога не са носели. И след известно време няма да са им необходими и тези премени.

— Забравих — промърмори изпотен от притеснение Слоболд.

— Е, след седмица, значи. Дотогава тъкмо ще бъдем готови и ние. — Господин Белис се отправи към вратата. — Впрочем, Клиш ще се върне след ден-два от Тъмното — каза той на излизане.

После си тръгна.

Слоболд работи усилено цялата седмица. През всичкото време държеше включено осветлението в работилницата си и избягваше да се приближава до тъмните ъгли. Изработването на премените му подсказваше как изглеждат онези, които щяха да ги носят, но това не му помагаше да спи през нощта. От сърце му се искаше Белис да не беше му казал нищо, защото така просто чувстваше, че започва да полудява.

Знаеше, че Егриш и приятелките ѝ са живели винаги на тъмно. Това подсказваше, че те идват от свят без светлина.

Какъв ли е този свят?

Пък и обикновено не били облечени. Защо тогава сега им трябваха премени?

Какво представляваха те? Защо бяха дошли? И какво искаше да каже Белис с думите си, че ще ги накара да започнат работа?

Слоболд реши, че полугладното съществуване май е по-добро от подобна работа.

— Егриш е много доволна — каза Белис след седмица. Той тъкмо привършваше с проверката на изпълнението на премените. — Останалите също ще бъдат доволни. Сигурен съм.

— Радвам се — отвърна Слоболд.

— Те наистина са по-приспособими, отколкото смеех да се надявам — продължи господин Белис. — Вече се аклиматизират. И естествено, твоята работа им помогна.

— Много се радвам — усмихна се механично Слоболд. Искаше му се Белис да си тръгне по-скоро.

Но на Белис му се разговаряше. Той се облегна върху тезгяха.

— Пък и няма причини те да се явяват само в тъмнината — говореше той с усмивка. — Много ограничен обхват. Затова ги доведох

от Тъмното.

Слоболд кимна.

— Мисля, че това е всичко — каза Белис и взе кутията. Тръгна към вратата. — Впрочем — заговори отново той, — трябваше да ми кажеш, че не си онзи Слоболд.

Слоболд успя само да се усмихне глуповато.

— Но това няма значение вече — каза Белис. — Особено след като Егриш заяви, че иска да ти благодари лично.

Той тихо затвори вратата след себе си.

Слоболд остана дълго време загледан в затворената врата. После докосна с ръка стодоларовите банкноти, прибрани в джоба му.

— Но това е просто смешно — каза си той. После бързо заключи входната врата. Хукна към задната, заключи и нея, и постави резето. После си запали една пура.

— Направо смешно — произнесе на глас той. Навън беше ясен ден. Той се усмихна на страховете си и загаси непотребното му осветление.

Чу лек шум зад себе си.

Пурата се изплъзна от пръстите му, но Слоболд не помръдна. Не издаде и звук, макар че всеки нерв по тялото му трепереше.

— Здравейте, господин Слоболд — произнесе един глас. Слоболд още не можеше да се помръдне там, в ярко осветената си от дневната светлина работилница.

— Искаме да ви благодарим за идеално свършената работа — каза гласът. — Всички ние ви благодарим.

Слоболд разбра, че ако *не погледне*, ще подлудее. Нямахше нищо по-лошо от това да *не поглеждаш*. Той започна бавно да се извъръща.

— Клиш каза, че можем да дойдем — каза гласът. — Клиш каза, че вие ще бъдете първият, който ще ни види. През деня.

Слоболд завърши извъръщането и погледна. Там беше Егриш и останалите. Не носеха премените.

Не носеха премените. Пък и как ли биха могли, когато нямаха тела? Четири гигантски глави плуваха пред очите му. Глави ли? Да, предполагаше, че безформените, издути неща са глави.

В тях имаше нещо странно познато.

За миг Слоболд се опита отчаяно да се убеди, че халюцинира. Не може да ги е срещал преди, казваше си той. Белис каза, че те идват от Тъмното. Живеели и работели в тъмнината. Никога не са имали дрехи и никога няма да им потрябват...

Тогава Слоболд си спомни. Беше ги виждал веднъж преди. В един особено лош сън.

Те бяха кошмари.

„Напълно разбираемо — помисли той объркан. — Отдавна трябваше да се случи всъщност. Като си помисли човек... Защо кошмарите да се ограничават и да се явяват само през нощта? Денят е огромна и неразработена област, много часове, които могат да бъдат оползотворени.“

Господин Белис бе учредил дневен клон за кошмари и ето ги тук.

Но за какво бяха онези премени? Чак сега Слоболд се досети какво всъщност беше шил. И това вече му дойде в повече. Умът му се замята, затрепери, заизвива. Обикновената лудост му се струваше лелеяна мечта пред това, което преживяваше.

— Сега си тръгваме — каза Егриш. — Светлината все още ни пречи.

Слоболд видя как фантастичните глави се приближават.

— Благодарим ви за маските за сън. Стават ни идеално.

Слоболд припадна.

— Пак ще се видим — каза му Егриш.

НАЙ-ПОСЛЕ САМ

Корабът, който пътуваше веднъж годишно до Йо, бе в позиция за излитане и рояци андроиди работеха по уреждането на последните детайли от товаренето преди отлитане. Една тълпа хора се бяха събрали, за да наблюдават събитието, да постоят заедно и да се забавляват. Чуваха се свирки и скоро предупредителната сирена започна да вие. От последните незатворени люкове се посипаха конфети и дълги сребърни и червени ленти. Откъм мегафона се чу сърдечният глас на капитана на кораба. Той, разбира се, бе човек.

— Всички на борда! — казваше той.

В центъра на това весело струпване бе застанал Ричард Еруъл. По лицето му се стичаше пот, наоколо му бе струпан багаж и още сандъци пристигаха всяка минута, а достъпът му до кораба бе препречен от един смешно нисък държавен чиновник.

— Не, господине, боя се, че трябва да ви откажа разрешение — говореше убедено чиновникът.

Паспортът за космоса на Еруъл бе подписан и подпечатан, билетът му — платен и със запазено място. Бе чакал пред стотици врати и бе давал обяснения пред стотина невежи подлизурковци, за да стигне дотук. И някак си бе успял. А сега, на прага на успеха си, се сблъскваше с кръгъл идиот.

— Документите ми са в ред — настоя Еруъл спокойно, макар да не се чувстваше така.

— Изглеждат наред — отвърна разсъдливо чиновникът. — Но крайният пункт на пътуването ви е толкова абсурден...

В този момент един робот-носач се приближи със сандъка, в който се намираще личният андроид на Еруъл.

— Внимавай с това — каза Еруъл.

Роботът пусна сандъка. Чу се звук от удар.

— Идиот! — избухна Еруъл. — Некомпетентен глупак! — Той се обърна към чиновника. — Не могат ли да направят най-последно някой, който да изпълнява заповедите точно?

— Точно това ме попита онзи ден и жена ми — отвърна със съчувствена усмивка чиновникът. — Онзи ден нашият андроид...

— Да натоваря ли това в кораба, господине? — обади се роботът.

— Не още — каза чиновникът.

Говорителят изгърмя:

— Последно повикване! Всички на борда!

Чиновникът отново запрелиства документите на Еруъл.

— И така. Това направление. Вие наистина ли искате да отидете на *астероид*, господине?

— Съвсем сигурно — каза Еруъл. — Ще живея на астероид, точно както е вписано в документите ми. И ако бъдете така любезен да се подпишете и да ми позволите да се кача...

— Но на астероидите не живее никой — настоя чиновникът. — Там няма колония.

— Знам.

— На астероидите няма *никой*!

— Така е.

— Вие ще бъдете сам.

— Аз искам да бъда сам — простичко отвърна Еруъл.

Чиновникът го изгледа недоверчиво.

— Но преценете риска, господине. Никой не е сам в наши дни.

— Аз ще бъда. Щом подпишете документите — каза Еруъл. Той погледна към кораба и видя, че и последните люкове се затварят и започват да ги херметизират. — Моля ви!

Чиновникът се поколеба. Вярно, документите си бяха наред. Но да бъдеш сам... Напълно сам... Та това бе опасно, самоубийствено.

И все пак то си бе неопровержимо законно.

Той надраска набързо името си. Еруъл веднага завика:

— Носач, носач! Натовари това на кораба. Бързо! И внимавай с андроида!

Носачът вдигна рязко сандъка и Еруъл чу как главата на андроида се удари в стената. Той трепна, но нямаше време за забележки. Последният люк вече се затваряше.

— Чакай! — извика Еруъл и затича по бетонната настилка. Роботът-носач затрополи подире му. — Чакай! — извика той пак, тъй като корабният андроид методично затваряше люка, без да се вслушва в командата на Еруъл, който не му беше началник. Но един от

членовете на екипажа — човек — се намеси и затварянето на люка бе преустановено. Еруъл влезе тичешком, а роботът бързо вкара багажа му след него. Люкът се затвори.

— Легнете! — каза му човекът от екипажа. — Затегнете коланите! Изпийте това. Излитаме.

Докато корабът се тресеше и издигаше нагоре, Еруъл изпита огромно облекчение. Беше успял, бе победил и скоро, много скоро щеше да бъде сам!

Но даже и в космоса проблемите на Еруъл не бяха приключили. Защото капитанът на кораба, висок, посивяващ мъж, беше решил, че няма да го свали върху някой астероид.

— Просто не мога да повярвам, че знаете какво вършите — каза капитанът. — Моля ви да премислите.

Бяха седнали в тапицираните кресла на удобната капитанска каюта. Еруъл се чувстваше неописуемо изморен, загледан в мургавото обикновено лице на капитана. За миг му мина мисълта да удуши този мъж. Но това нямаше да му донесе самотата, към която се стремеше. Трябваше някак да убеди този тъп идиот.

Един робот-слуга се плъзна безшумно зад капитана.

— Напитка, сър? — попита той с остър, металически глас.

Капитанът подскочи рязко.

— *Как може да се промъкваш по този начин?* — ядоса се той на работа.

— Извинете, сър — отвърна роботът. — Напитка, сър?

Двамата мъже взеха питиетата.

— Не могат ли да ги обучават по-добре тези машини? — запитва капитанът.

— Аз самият често си задавам този въпрос — каза Еруъл със съчувствена усмивка.

— Този например е чудесен слуга — продължи капитанът. — И все пак има този неприятен навик да се промъква зад гърба на човек.

— Собственият ми андроид пък има едно досадно потрепване на лявата ръка — каза Еруъл. — Мисля, че техниците го наричат генетичен тик. Мисля, че все пак биха могли да направят нещо, за да бъде избегнат.

Капитанът повдигна рамене.

— Може би по-новите модели... Е, няма значение. — Той отпи от чашата си.

Еруъл също отпи от питието и реши, че помежду им вече се е установил дух на приятелство. Бе показал на капитана, че не е някой откачен ексцентрик. Тъкмо напротив, държеше се съвсем обикновено. Сега беше време да понатисне още малко...

— Надявам се, че няма да срещнем трудности с астероида, господине — каза той.

Капитанът изглеждаше недоволен.

— Господин Еруъл — заговори той. — Карате ме да извърша нещо, което според мен е антисоциална постъпка. Да ви оставя върху някой астероид, за мен, като човек, е погрешна постъпка. Никой не остава сам в днешно време. Ние живеем заедно. В групата има известно успокоение, сигурност. Ние се грижим един за друг.

— Това е напълно вярно — отвърна Еруъл. — Но трябва да се признават и индивидуалните особености. Аз съм един от онези рядко срещани хора, които желаят самота. Това може да ме прави необикновен, но все пак моите желания трябва да бъдат уважавани.

— Хммм. — Капитанът погледна откровено към Еруъл. — Вие *мислите*, че желаете усамотение. Но изпитвали ли сте наистина някога самота?

— Не — призна Еруъл.

— Ето. Значи нямате представа за опасностите, истинските опасности, които крие това състояние. Няма ли да бъде по-добре, господин Еруъл, да се примирите с предимствата на нашето време?

Капитанът се увлече в реч за Великия Мир, който цари вече повече от двеста години и за психологическата стабилност, на която той се основава. С леко зачервено лице той ораторстваше за здравословната симбиоза между Човека, това социално животно, и неговите създания, спокойно работещите механизми. Говореше за великата задача на Човека — организирането на уменията на създадените от него същества.

— Всичко това е вярно — каза Еруъл. — Но не и за мен.

— А — усмихна се мъдро капитанът. — А вие опитвал ли сте? Изпитвал ли сте тръпката на сътрудничеството? Да насочвате работата на андроидите, които събират житната реколта, да ръководите

подводния им труд. Та това е работа, която удовлетворява човека. Дори и най-леката задача — да ръководиш труда на двадесет или тридесет фабрични работници — не е лишена от чувството за удовлетворение за добре извършена работа. И това чувство може да бъде споделено и увеличено чрез контактите с други хора.

— Всичко това не може да ме удовлетвори — каза Еруъл. — Просто не е за мен. Аз искам да прекарам остатъка от живота си сам, да чета книгите си, да наблюдавам, да бъда сам на някой малък астероид.

Капитанът изморено разтри очи.

— Господин Еруъл — каза той. — Аз съм уверен, че вие сте нормален човек и поради това сам сте господар на съдбата си. Не мога да ви спра. Но размислете! Самотата е опасна за съвременния човек. Тя е една неподозирана, прикрита опасност. Точно затова сме се научили да я избягваме.

— За мен тя няма да бъде опасна — каза Еруъл.

— Надявам се да е така — отвърна капитанът. — Искрено се надявам.

* * *

Най-сетне пресякоха орбитата на Марс и достигнаха астероидния пояс. С помощта на капитана Еруъл си намери едно парче скала с доста добри размери. Корабът изравни скоростта си с него.

— Сигурен ли сте, че знаете какво правите? — отново го попита капитанът.

— Напълно! — каза Еруъл, който едва сдържаше желанието си да постигне така желаната самота, намираща се вече толкова наблизо.

През следващите няколко часа хората от екипажа, облечени в скафандри, пренесоха оборудването му от кораба на астероида и го закрепиха здраво. Те сглобиха машината за произвеждане на вода и другата за производство на въздух и складираха основните компоненти за получаване на храна. Накрая издуха пластмасовия балон, под който той щеше да живее и се заеха да пренесат андроида.

— Внимавайте с него — предупреди ги Еруъл.

Изведнъж сандъкът се изплъзна от тежките и несръчни ръце на един робот и започна да се отдалечава.

— Хванете го с въже! — извика капитанът.

— Бързо! — изкрещя Еруъл, гледайки как любимият му механичен другар се отдалечава във вакуума на космоса.

Един от хората от екипажа изстреля харпун към сандъка и го издърпа, като го блъсна силно в кораба. Без да се бавят повече, те закрепиха сандъка върху астероида. Най-после Еруъл бе готов да влезе във владение на личния си малък свят.

— Бих искал да премислите отново — мрачно изрече капитанът. — Опасностите на самотата...

— Са просто един предразсъдък — рязко отвърна Еруъл, нетърпелив да изпълни желанието си да остане сам. — Няма никаква опасност.

— Ще се върна след шест месеца с нови провизии — каза капитанът. — Но повярвайте, има опасности. Не случайно съвременният човек избягва...

— Мога ли вече да си тръгвам? — попита Еруъл.

— Разбира се. И късмет! — каза му капитанът.

Облечен в космически костюм и шлем, Еруъл се насочи към малкия си остров в пространството и вече оттам видя отлитането на кораба. Наблюдава го, докато се превърна в светла точка, не по-голяма от звезда, и започна да подрежда вещите си. Първо андроида, разбира се. Надяваше се, че не е одраскан след грубото отношение, с което бе натоварен и прехвърлен. Той бързо отвори сандъка и включи механичния си другар. Циферблатът на челото му показваше, че той се зарежда. Добре.

Огледа се наоколо. Ето го астероидът му. Една гладка, черна скала. Тук бяха запасите му, неговият андроид, храната, водата, книгите му. Навсякъде около него се простираше безкраят на космоса, студеният блясък на звездите, бледото далечно слънце и абсолютната чернота на нощта.

Той потрепери леко и се обърна. Андроидът му вече бе оживял. Имаше да се върши работа. Но той отново се загледа очарован към космоса.

Корабът, тази бледа звездичка, се бе изгубил от погледа. За първи път Еруъл изпита онова, което преди само едва си бе представял:

самота. Идеалната, пълна и неподправена самота. Жестоките диамантени точки на звездите го гледаха от дълбините на нощта, която никога нямаше да свърши. Наоколо му нямаше никакво човешко същество. Доколкото разбираше, за него човешката раса бе престанала да съществува. Той беше *сам*.

Това беше чувство, което би могло да подлуди човек.

Но на Еруъл му харесваше.

— Най-последен сам! — извика той към звездите.

— Да — каза андроидът му, който се изправи бързо и се насочи застрашително към него. — Най-последен сам.

ВЕЧНОСТ

При толкова голям залог Чарлз Денисън не би трябвало да бъде невнимателен. Един изобретател не може да си позволи небрежност, особено когато изобретението му е невероятно ценно и явно подлежащо на патентоване. Твърде много грабливи ръце са готови да вземат онова, което принадлежи на друг, твърде много хора са готови да се възползват от творческите способности на наивните.

Малко параноя би послужила добре на Денисън, но на него му липсваше тази жизненоважна характерна черта на изобретателя. И той дори не бе осъзнал пълния обхват на небрежността си, докато един куршум, изстрелян от оръжие със заглушител, не удари гранитната стена само на десетина сантиметра от главата му.

Чак тогава разбра. Но вече беше твърде късно.

Чарлз Денисън бе наследил един повече от добър доход от баща си. Бе учил в Харвард, изкарал военна служба във флотата, а после бе продължил образованието си в Масачузетския технологичен институт. От тридесет и втората си година насам се занимаваше с частна научноизследователска дейност и работеше в своята малка лаборатория в Ривърдейл, Ню Йорк. Специалността му беше биология на растенията. Бе публикувал няколко забележителни труда и бе продал един нов инсектицид на една корпорация за аграрни разработки. Печалбите му позволиха да разшири лабораторията си.

Денисън обичаше да работи сам. Това отговаряше на неговия характер. Той беше въздържан, но не и необщителен човек. Два или три пъти годишно ходеше в Ню Йорк. Посещаваше театри и кина, и се напиваше. После се завръщаше доволен към усамотението си. Беше ерген и като че ли щеше да си остане такъв.

Скоро след като навърши четиридесет години, Денисън попадна на интересно изследване, което го въведе в един различен клон на биологията. Той продължи изследването, разви го, разшири го и то бавно прерасна в хипотеза. След още три години, една щастлива случайност постави в ръцете му окончателното доказателство.

Той бе изобретил най-ефективното лекарство за удължаване на живота. То не предпазваше от насилие, но иначе наистина би могло да бъде наречено „серум на безсмъртието“.

Сега вече беше време за предпазливост. Но дългите години на уединение бяха отучили Денисън да се пази от хората и техните интриги. Той не се интересуваше от света около себе си и никога не бе му минавало през ум, че светът може да не е чак толкова незаинтересован от него.

Мислеше само за своя serum. Той беше нещо ценно, което трябваше да се патентова. Но дали бе разумно да го разкрива? Дали светът бе готов за едно лекарство, осигуряващо безсмъртие?

Никога не беше му се случвало да мисли по този въпрос. Но след изобретяването на атомната бомба, много учени бяха принудени да се замислят за морала на своята професия. Денисън също се замисли по този въпрос и реши, че безсмъртието е неизбежно.

През цялото си съществуване човечеството бе изпитвало природните дадености. И ако някой не бе открил огъня, щеше да го открие друг. Същото щеше да се случи с лоста или барута, или атомната бомба, или безсмъртието. Хората искаха да знаят всички тайни на природата и нямаше начин те да бъдат скрити.

Въоръжен с тази търпяща критика, но удобна философия, Денисън събра всичките си формули и доказателства в куфарчето, пъкна едно шише със стотина милилитра от продукта в джоба си и напусна лабораторията в Ривърдейл. Имаше намерение да прекара нощта в някой хубав хотел в града, да отиде на кино, а на следващия ден да продължи за службата по патенти във Вашингтон.

Докато пътуваше с метрото, Денисън се бе зачел във вестника. Почти не бе забелязал мъжете, които седяха от двете му страни. Забеляза ги чак, когато онзи вдясно го блъсна силно в ребрата.

Денисън погледна към него и забеляза дулото на малък автоматичен пистолет, скрито от останалите във вагона със сгънат вестник.

— Какво е това? — попита Денисън.

— Дай го тук — каза мъжът.

Денисън бе изненадан. Как би могъл някой да знае за откритието му? И как смееха да се опитват да го ограбят на публично място във вагона на метрото?

После той реши, че те просто искат парите му.

— Нямам много в себе си — заговори с прегракнал глас Денисън и посегна към портфейла си.

Мъжът от лявата му страна се пресегна и хвана куфарчето.

— Не ти искаме парите — каза той. — Лекарството за безсмъртие.

Неизвестно откъде, но те знаеха. Но какво ли щеше да стане, ако откажеше да им даде куфарчето си? Щяха ли да посмеят да го застрелят в метрото? Оръжието беше с много малък калибър. Шумът от изстрела можеше и да не бъде чул поради глъчката. Пък може и да се чувстваха прави да поемат този риск заради плячката, която щяха да вземат от Денисън.

Той ги огледа набързо. Изглеждаха обикновено, почти официално облечени. Нещо в облеклото им накара Денисън да се почувства неприятно, но нямаше време да се замисли защо. Пистолетът се бе забил болезнено между ребрата му.

Метрото се приближаваше към спирка. Денисън погледна към мъжа отляво и забеляза блясъка на малка спринцовка.

Много от изобретателите, заети със собствените си мисли, са бавни в реакциите. Но Денисън бе служил във флотата и не му липсваше опит и бърза реакция. Нямаше да се даде лесно. Нито себе си, нито изобретението си.

Той скочи от мястото си и иглата мина през ръкава на сакото му, но не улучи ръката. Той удари с куфарчето мъжа с пистолета. Улучи го по челото с металния ъгъл. Щом вратите се разтвориха, той хукна покрай учудения пазач на станцията, изкачи бързо стълбите и се намери на улицата.

Двамата мъже го последваха. От челото на единия капеше кръв. Денисън хукна, като се оглеждаше за някой полицаи.

Мъжете зад него викаха:

— Дръжте крадеца! Полиция! Полиция! Спрете този човек!

Явно те също бяха готови да поискат помощ от полицията и да претендират, че куфарът и шишето са техни. Смешно! И все пак искрената убеденост в гласовете им изнервяше Денисън. Никак не му харесваше това преследване.

И все пак по-добре беше да намери полицаи. Куфарчето бе пълно с доказателства за неговата самоличност. Дори и инициалите на името

му под дръжката го доказваха. Само един поглед и всеки ще разбере.

Той забеляза блясъка на метал откъм куфарчето си и докато тичаше погледна към него. С изненада видя една метална пластина залепена върху мястото, където се намираха инициалите му. Изглежда, че мъжът отляво я бе залепил, когато потупа куфарчето с ръка в метрото.

Денисън дръпна пластината, но тя не се отлепяше.

На нея пишеше: „Собственост на Едуард Джеймс Флахърти, Институт Смитфилд“.

В такъв случай може би полицаят не би помогнал много.

Но въпросът бе риторичен, тъй като Денисън не виждаше нито един полицаи по оживената улица „Бронкс“. Хората се отдръпваха пред него и го гледаха със зяпнали уста как тича. Нито му пречеха, нито му помагаша. Но мъжете зад него продължаваха да викат „Дръжте крадеца! Дръжте крадеца!“

Целият тротоар чуваше. Хората, като някакво бавно животно се впуснаха с нежелание в действие и започнаха да правят несигурни движения към Денисън, подтиквани от бесните викове на преследвачите му.

Ако не спечелеше благоволението на тези хора, скоро някой доброжелател щеше да се намеси. Денисън победи срамежливостта и гордостта си и сам завика:

— Помогнете! Те се опитват да ме окрадат! Спрете ги!

Но в гласа му липсваше моралната правота и абсолютна убеденост, с която бяха изпълнени виковете на преследвачите. Един едър младеж пристъпи напред, за да препречи пътя на Денисън, но в последния момент една жена го дръпна встрани.

— Не се забърквай в неприятности, Чарли.

— Защо някой не извика ченге?

— Да бе, къде са ченгетата?

— Чух, че имало голям пожар на 178-а улица. Трябва да са там.

— Трябва да спрем този тип.

— Аз съм готов. А вие?

Пътят на Денисън внезапно бе препречен от четирима ухилени младежи в черни якета и ботуши, които се радваха, че получават възможност за малко екшън. Доволни, че ще могат да ударят някого в името на реда и закона.

Денисън ги забеляза, зави внезапно и хукна да пресече улицата. Към него идеше един автобус.

Той отскочи от пътя му, падна, скочи и хукна отново. Преследвачите му бяха забавени от преминаващите коли. Виковете им заглъхнаха, когато Денисън сви по една странична улица, притича до следващия ъгъл и зави по пряката.

Намираше се в квартал с масивни жилищни блокове. Чувстваше белите си дробове да горят като пещ, а отляво усещаше болка, като че някой го бе пробол с нажежено желязо. Нямахше начин да продължи. Трябваше да си почине.

Точно тогава първият куршум от пистолета със заглушител удари гранита на десетина сантиметра от главата му. И чак тогава Денисън осъзна пълния обхват на небрежността си.

Той измъкна шишето от джоба си. Беше се надявал да направи повече експерименти със серума си преди да го опита върху човешко същество. Но сега нямаше друг изход.

Денисън измъкна запушалката и изпи съдържанието.

Веднага след това хукна отново, защото втори куршум удари по гранитната стена. Огромните жилищни блокове се издигаха пред него без край, мълчаливи и отчуждени. По улиците нямаше никакви пешеходци. Само Денисън тичаше, вече по-бавно, покрай безличните блокове.

Пред него се показва една дълга черна кола със запалени фарове, които осветяваха улицата. Дали не беше полиция?

— Това е той! — чу се острият, изнервен глас на един от преследвачите.

Денисън се вмъкна в една тясна алея между сградите и притича по нея до следващата улица.

Там имаше две коли в двата края на улицата, светнали с фаровете си една към друга и движейки се бавно напред. Хванаха го между светлините си. Алеята бе осветена напълно, тъй като и другата кола го бе настигнала. Беше заобиколен.

Денисън притича до близкия жилищен блок и дръпна вратата. Беше заключена. Двете коли почти се бяха изравнили с него. И като ги погледна, Денисън си припомни неприятното чувство, което бе изпитал в метрото.

Двете коли бяха катафалки.

Мъжете в метрото с техните тържествени лица, тържествени костюми, тъмни вратовръзки и трепереци, тъжни гласове... Бяха му заприличали на погребални агенти. Те бяха погребални агенти!

Разбира се! Разбира се! Нефтените компании можеха да поискат да попречат на изнамирането на ново, евтино гориво, което би ги изхвърлило от пазара. Производителите на стомана можеха да поискат да спрат разработването на нова, по-твърда от стоманата пластмаса...

А производството на серум за безсмъртие би трябвало да отнеме работата на погребалните агенти.

Неговите изследвания, както и тези на още хиляди други изследователи в областта на биологията, трябва да са били наблюдавани. А когато той направи откритието си, те вече са били готови.

Катафалките спряха и от тях излязоха мрачни, сериозни мъже в черни костюми и светлосиви вратовръзки. Хванаха го. Куфарчето бе измъкнато от ръката му. Усети убождане от игла в рамото си. А после, без да почувства никакво замайване, той изпадна в безсъзнание.

Дойде на себе си седнал в едно кресло. От двете му страни стояха въоръжени мъже. Пред него бе застанал един дребен, пълен, с ненатрапчив външен вид, мъж в обикновен костюм.

— Казвам се Бенет — каза той. — Искам да ви помоля да ни простите, господин Денисън, заради насилието, на което бяхте подложен. Разбрахме за откритието ви в последния момент и затова ни се наложи да импровизираме. Куршумите имаха за цел само да ви изплашат и да ви забавят. Не сме имали намерение да ви убиваме.

— Само сте искали да откраднете моето откритие — каза Денисън.

— Не съвсем — отвърна господин Бенет. — Ние владеем от известно време тайната на безсмъртието.

— Ясно. Тогава вие искате да скриете безсмъртието от обществото, за да запазите проклетия си погребален бизнес!

— Това твърдение не е ли малко наивно? — попита с усмивка господин Бенет. — Всъщност моите помощници и аз не сме погребални агенти. Принудихме се на този маскарад, за да можем да представим разбираем мотив, ако планът ни за хващането ви не бе успял. В такъв случай останалите щяха да си помислят точно и само това, което помислихте и вие. Че целта ни е да запазим нашия бизнес.

Денисън се намръщи и зачака по-нататъшното обяснение.

— Ние сме майстори на маскарадите — продължи все така усмихнат господин Бенет. — Може би сте чували слуховете за възпрепятстването на производството на новия карбуратор от страна на фирмите за производство и продажба на горива. Или за новия източник на хранителни вещества, бойкотиран от големите фирми за производство на храни. Или за новото синтетично влакно, унищожено от интересите на памукопроизводителите. Това бяхме ние. И всички изобретения завършиха пътя си тук.

— Вие се опитвате да ми направите впечатление — каза Денисън.

— Разбира се.

— Защо не ми позволите да патентовам моя серум на безсмъртието?

— Светът още не е готов за него — каза господин Бенет.

— Той не е готов за много други неща — настоя Денисън. — Защо не блокирахте разработката на атомната бомба?

— Опитвахме се под маската на интереси на въгледобивници и нефтопреработватели. Но се провалихме. И въпреки това, ние имаме успехи в много области.

— Но каква всъщност е целта ви?

— Благополучието на Земята — кратко отвърна господин Бенет. — Преценете сам какво ще стане, ако на хората им бъде даден вашият истински серум на безсмъртието. Ще възникнат проблеми с раждаемостта, с храните, с жизненото пространство. Всичко ще бъде поставено под заплаха. Ще се увеличи напрежението. Войните може би ще бъдат неизбежни...

— Е, и какво? — настоя Денисън. — Така стоят нещата и сега. Без безсмъртието. Винаги е имало хора, които да се противопоставят на всяко ново откритие. Така е било с барута, с печатарската машина, с нитроглицерина, атомната бомба. Всички те са били обвинявани, че ще унищожат човешката раса. Но човечеството се е научило да ги управлява. Наложило му се е да се научи! Не можете да върнете часовника назад и не можете да скриете някое откритие. Щом го има, човечеството ще трябва да се справи със съществуването му!

— Да, по един тъп, глупашки и нескопосан начин — отговори господин Бенет с отвращение.

— Ами че човекът си е такъв.

— Не и ако бъде ръководен, както трябва — каза господин Бенет.

— Така ли?

— Разбира се — твърдо отговори господин Бенет. — Виждате ли, серумът на безсмъртието осигурява решаването на проблема с политическата власт. Ръководство от страна на един постоянен и просветен елит е далеч по-добра форма на управление. Безкрайно по-добра от ослепителната некомпетентност на демократичното управление. Но в исторически аспект подобен елит, бил той монархия, олигархия, диктатура или хунта, не е успявал да се задържи. Лидерите умират, последователите им се борят за власт и веднага след това настъпва хаос. С помощта на безсмъртието този недостатък може да бъде коригиран. Няма да има прекъсване във властта, тъй като властниците винаги ще бъдат на мястото си.

— Значи вечна диктатура — каза Денисън.

— Да. Вечно, добронамерено управление на една малка, внимателно подбрана елитна група, на базата на изключителното владение на безсмъртието. Това е исторически неизбежно. Единственият въпрос е кой пръв ще вземе властта.

— И мислите, че това ще сте вие? — попита Денисън.

— Разбира се. Нашата организация е още малка, но доста солидна. Тя се поддържа от всяко ново откритие, което попада в ръцете ни и от всеки учен, който се присъедини към нашите редици. Нашето време ще дойде, Денисън! Бихме искали да бъдете сред нас, сред елита.

— Искате аз да се присъединя към вас? — учудено попита Денисън.

— Искаме. Нашата организация има нужда от творчески научни умове, които да ни подпомогнат в работата, да ни помогнат да спасим човечеството от самото него.

— Без мен — каза Денисън с разтуптяно сърце.

— Няма ли да се присъедините към нас?

— По-скоро бих искал да ви видя на бесилката.

Господин Бенет кимна замислено и облиза тънките си устни.

— Вие изпихте собствения си серум, нали?

Денисън кимна.

— Предполагам, това означава, че трябва да ме убиете сега, а?

— Ние не убиваме — отвърна господин Бенет. — Предпочитаме да чакаме. Мисля, че вие сте разумен човек и след време ще се съгласите с нашата гледна точка. Ние ще бъдем тук доста дълго. Също и вие. Отведете го.

Денисън бе отведен към един асансьор, който се спусна дълбоко в земята. След това го поведоха по един дълъг коридор, покрай стените на който бяха подредени въоръжени мъже. Минаха през четири масивни врати. При петата Денисън бе бутнат да влезе вътре сам и вратата се заключи подире му.

Намираще се в огромен, добре обзаведен апартамент. В стаята, където попадна, имаше може би двадесет души и всички се приближиха да го посрещнат.

Един от тях, строен брадат мъж, се оказа стар приятел от колежа на Денисън.

— Джим Ферис?

— Точно така — отвърна Ферис. — Добре дошъл в Клуба на безсмъртните, Денисън.

— Бях чел някъде, че си загинал в самолетна катастрофа миналата година.

— По-скоро изчезнах — каза Ферис с тъжна усмивка. — След като открих серума на безсмъртието. Точно както и останалите.

— Всичките ли?

— Петнадесет от тези мъже са открили независимо един от друг серума. Останалите са откриватели в други области. Най-старият ни член е доктор Ли, откривател на серума, изчезнал от Сан Франциско през хиляда деветстотин и единадесета. Ти си ни последната придобивка. Нашият клуб е може би най-внимателно охраняваното място на Земята.

— Хиляда деветстотин и единадесета! — възкликна Денисън. Изпълни го отчаяние и той се отпусна тежко върху един стол. — Значи няма възможност за спасение?

— Никаква. За нас има само четири възможности — заговори Ферис. — Някои ни напуснаха и се присъединиха към погребалните агенти. Други се самоубиха. Няколко полудяха. Ние, останалите, основахме Клуба на безсмъртните.

— С каква цел? — попита учудено Денисън.

— За да се измъкнем от това място — отвърна Ферис. — За да избягаме и да предоставим откритията си на света. За да спрем домогванията на тези дребни диктаторчета.

— Те може би знаят какво планирате.

— Разбира се. Но те ни оставят на мира, защото от време на време някой от нас се предава и се присъединява към тях. Пък и мислят, че няма да можем да избягаме. Много са уверени и самодоволни. Това е основният недостатък на всички управляващи и сигурната им грешка.

— Каза, че това е най-добре пазеното място на Земята, нали?

— Да — отвърна Ферис.

— И че някои от вас вече петдесет години се опитват да се измъкнат? Че то ще мине цяла вечност, докато успеем да избягаме!

— Вечността е точно онова, с което разполагаме — каза Ферис. — Но се надяваме, че няма да трае чак толкова дълго. Всеки новопристигнал носи нови идеи, планове. Един от всичките все ще проработи.

— *Вечност* — прошепна Денисън и зарови лице в дланите си.

— Можеш да се върнеш горе и да се присъединиш към тях — предложи му Ферис с твърда нотка в гласа. — Или да се самоубиеш, или да седнеш в ъгъла и да си полудяваш тихичко. Избирай сам.

Денисън вдигна глава.

— Трябва да постъпя честно спрямо вас и мен. Не мисля, че можем да избягаме. Освен това мисля, че никой от вас не вярва, че наистина бихме могли.

Ферис сви рамене.

— Като изключим това обаче, аз мисля, че това е една дяволски добра идея — продължи Денисън. — Ако ме въведете в постигнатото досега, аз ще съдействам с всичко, което мога, за проекта „Вечност“. И нека се надяваме, че самодоволството им ще трае по-дълго.

— Ще трае — увери го Ферис.

Бягството им се удаде не чак след вечност, разбира се. След сто тридесет и седем години, Денисън и колегите му успяха да се измъкнат и да разкрият заговора на погребалните агенти. Те бяха осъдени от Върховния съд за отвличане, заговор за сваляне на правителството и

незаконно притежаване на безсмъртие. Бяха признати за виновни по всички обвинения, осъдени на смърт и екзекутирани.

Денисън и неговите колеги също притежаваха безсмъртието си незаконно, тъй като това беше привилегия само на управляващия елит. Но тяхната смъртна присъда бе отменена, защото бяха взети предвид заслугите на Клуба на безсмъртните към Държавата.

Оказаното им милосърдие обаче бе преждевременно. След няколко месеца членовете на Клуба на безсмъртните минаха в нелегалност с цел да свалят Правителството на елита и да разпространят безсмъртието сред масите. Проектът „Вечност“, както го бяха нарекли те, бе получил известна поддръжка от дисидентите, които нямаха голямо значение в очите на управляващите. Пък и движението не можеше да представлява някаква сериозна опасност.

Но тези им дисидентски действия в никакъв случай не могат да отнемат славата на Клуба заради бягството на членовете му от похитителите им. Умният начин, по който Денисън и колегите му са се измъкнали от привидно непристъпния си затвор, използвайки само една метална катарама от колан, волфрамова нишка, три кокоши яйца и дванадесет химични вещества, които могат да се получат съвсем лесно от човешкото тяло, е толкова добре известен, че не е необходимо да го повтаряме тук.

МЕТАЧЪТ НА ЛОРЕЙ

— Абсолютно невъзможно — заяви професор Карвър.

— Но аз го видях — каза Фред, негов придружител и телохранител. — Видях го късно снощи! Те донесоха онзи ловец... Главата му беше почти откъсната... И те...

— Чакай — прекъсна го професорът и се приведе в очакване.

Бяха напуснали космическия си кораб преди зазоряване, за да наблюдават церемониите, с които ще бъде посрещнат изгрева в селото Лорей на планетата, носеща същото име. Церемониите за посрещане на изгрева, наблюдавани от подходящо разстояние, често са доста колоритни и с описанието си могат да заемат цяла глава в една книга за антропологията. Но Лорей, както обикновено, се бе оказала едно разочарование.

Слънцето си изгря без всякакви церемонии, в отговор на молитвите, отправени му през предната нощ. То бавно издигна тъмночервения си диск над хоризонта, затопляйки високите клони на огромната джунгла, която заобикаляше селото. А пък туземците си спяха...

Но не всички туземци. Метачът вече бе излязъл и почистваше отпадъците между колибите с метлата си, направена от сухи клони. Той се движеше бавно. По форма приличаше на човек, но бе безкрайно чужд по външния си вид. Лицето на Метача бе безизразно, като че ли природата бе само скицирала отгоре му вида, който би трябвало да има разумното същество. Главата му бе обсипана със странни изпъкналости, а кожата му бе с мръсносив цвят.

Докато работеше, Метачът си пееше с тънък, носов глас. Метачът се различаваше от останалите лореанци само по едно — напреко на лицето му бе изрисувана широка черна ивица. Това беше знакът за статута му — възможно най-ниското стъпало в това примитивно общество.

— Слушай сега — заговори професор Карвър, след като слънцето изгря без проблеми. — Един феномен като този, който

описваш, не може да съществува. И освен това е напълно изключено да го има на една изостанала, незначителна, малка планета като тази.

— Аз го видях с очите си — настоя Фред. — Не знам какво е възможно, професоре. Но аз го видях. Ако искате да го отричате, то си е ваша работа.

Той се облегна върху чепатия дънер на тръненото дърво, скръсти ръце върху мършавите си гърди и се загледа към покритите със слама колиби на селото. Намираха се на Лорей почти от два месеца и Фред намразваше това село с всеки изминат ден.

Той бе слаб, възгрозен млад човек и носеше четинестата си коса ниско подстригана, което подчертаваше още повече тясното му чело. Придружаваше професора вече близо десет години и бе посетил с него десетки планети. Бе видял много странни и прекрасни неща. Но всичко, което виждаше, само увеличаваше презрението му към галактиката като цяло. Искаше единствено да се върне богат и известен, или богат и неизвестен, но в своя дом в Байон, Ню Джърси.

— Това нещо може да ни направи богати — настоя Фред. — *А вие* искате да го отречете.

Професор Карвър облиза замислено устните си. Богатството бе нещо много приятно, разбира се. Но професорът не искаше да прекъсва важната си научна работа и да се захваща да гони вятъра. Тъкмо привършваше великата си книга. Книгата, която щеше да подкрепи и документира теорията, развита от него в първия му труд „Цветната слепота сред народа на Танг“. Тази теза той бе доразвил в следващата си книга „Липсата на координация сред членовете на дрангската раса“. След това я бе обобщил в монументалния си труд „Недостигът на разум в галактиката“, в която той доказваше по неопровержим начин, че интелигентността сред извънземните намалява в аритметична прогресия с нарастването в геометрична прогресия на отдалечеността на планетите им от Земята.

Тази теория щеше да бъде напълно развита и потвърдена в последния труд на Карвър, който обобщаваше всичко написано досега и щеше да се нарича „*Основни причини за вродената малоценност на извънземните народи*“.

— Ако си прав... — заговори Карвър.

— Вижте! — извика Фред. — Те носят още един! Вижте сам!

Професор Карвър се поколеба. Той бе едър, представителен, червендалест мъж, предразположен към бавни и внушителни движения. Бе облечен в тропическа ловна униформа, макар че Лорей се намираше в умерената зона. Носеше къс кожен стик, а на кръста си голям револвер, същият като този на Фред.

— Ако си прав — бавно произнесе Карвър, — това ще бъде като джуфка за разкош, така да се каже.

— Хайде! — настоя Фред.

Четирима ловци на срагове носеха един ранен към колибата-лечебница и Карвър с Фред тръгнаха подире им. Ловците бяха явно изморени. Трябва да бяха вървяли дни наред, за да донесат приятеля си до селото, тъй като ловът на срагове обикновено се провеждаше дълбоко из джунглите.

— Изглежда свършил, а? — прошепна Фред.

Професор Карвър кимна. През миналия месец той бе снимал един сраг, след като се бе настанил на сигурно място върху клоните на много високо бирено дърво. Познаваше вече това голямо, злобно и бързо животно с невероятен брой нокти, зъби и рога. То бе единственото незабранено за лов животно, чието месо можеше да се яде на тази планета. Туземците трябваше да търсят срагове и да ги убиват, за да се хранят. Иначе щяха да умрат от глад.

Но раненият явно не е бил достатъчно бърз с копието и щита си, и срагът го бе разпорил от врата до слабините. Ловецът бе загубил много кръв, макар раната да бе покрита с трева. За щастие, той бе в безсъзнание.

— Този приятел няма никакъв шанс — отбеляза Карвър. — Цяло чудо е, че е останал жив досега. Само шокът от загубата на кръв, да не говорим за дълбочината и големината на раната...

— Сега ще видите — каза Фред.

Селото внезапно се беше разбудило. Мъже и жени, сивокожи и с глави на бабунки, се бяха събрали и наблюдаваха мълчаливо, докато ловците се насочваха към колибата на лечителя. Метачът също се спря, за да гледа. Единственото дете на селото бе застанало пред колибата на родителите си и с пръст в устата наблюдаваше процесията. Дег, лечителят, излезе да посрещне ловците, вече нахлузил церемониалната си маска. Танцьорите-лечители се събраха и бързо започнаха да се гримират.

— Мислиш ли, че ще можеш да го оправиш, док? — попита Фред.

— Човек може да се надява — отвърна благочестиво Дег.

Те влязоха в слабо осветената колиба-лечебница. Раненият туземец бе положен внимателно върху купчина трева и танцьорите започнаха да играят пред него. Дег запя тържествена молитва.

— Това никога не би могло да помогне — каза професор Карвър на Фред, загледан в изпълнението на ритуала със заинтересувания поглед на човек, наблюдаващ работата на крачещ ескаватор. — Твърде късно е за лечение с молитви. Чуй дишането му. Слабо е, нали?

— Съвсем — съгласи се Фред.

Дег приключи молитвата и се наведе над ранения ловец. Дишането на човека бе слабо. То се забави, заколеба...

— Време е! — извика лечителят. Той измъкна малка дървена кратунка от торбата си, отпуши я и я поднесе към устните на умирация. Ловецът отпи. И после...

Карвър примигна, а Фред се ухили триумфално. Дишането на ловеца се успокои и стана равномерно. Докато гледаха, огромната рана се превърна в белег, после в розова ивица, а след това в почти невидима белезникава черта.

Ловецът седна, почеса се по главата, ухили се глупаво и поиска нещо за пиене. За предпочитане алкохолно.

Дег обяви началото на тържеството.

Карвър и Фред се отдалечиха към края на джунглата, за да се посъветват. Професорът вървеше като насън. Дебелата му долна устна бе издадена напред и той от време на време поклащаше глава.

— Е, какво ще кажете? — попита Фред.

— Не може да бъде — замаяно произнесе Карвър. — Никое вещество в природата не може да извърши подобно нещо. А ти си го видял същото и снощи. Така ли?

— Точно така, дявол да го вземе — потвърди Фред. — Те донесоха онзи ловец... Половината му глава я нямаше. Той отпи малко от това нещо и оздравя пред очите ми.

— Вековната мечта на човека — замислено произнесе Карвър. — Универсалното лекарство. Панацея!

— За такова нещо можем да вземем колкото си искаме пари — каза Фред.

— Да, можем... Освен това и ще допринесем за развитието на науката — напомни му сериозно професор Карвър. — Да, Фред, аз мисля, че ние трябва да получим малко от тази течност.

Те се обърнаха и с твърди стъпки се насочиха към селото.

Там танците продължаваха, като се редуваха членовете на различните култове към животни. В момента играеха Сатгоханите — представители на култа към едно средно по големина животно, приличащо на сърна. Те можеха да бъдат разпознати по трите червени петна върху челата им. Хората на Дресфеикси и Таганиес чакаха реда си. Това бяха култове към други горски животни. Всеки звяр, към който имаше някакъв култ, бе табу и бе абсолютно забранено убиването му. Карвър така и не успя да открие причината за подобни закони. Лореянциите отказваха да говорят по тези въпроси.

Дег, лечителят, бе свалил церемониалната си маска. Той седеше пред колибата си и наблюдаваше танците. Когато земляните се приближиха, той се изправи.

— Мир вам! — каза лечителят.

— И на теб — отвърна Фред. — Хубава работа свърши ти тази сутрин.

Дег се усмихна скромно.

— Боговете отвърнаха на молитвите ни.

— Боговете ли? — каза Карвър. — Струва ми се, че серумът свърши работата.

— Серум ли? О, сокът от сърси! — Дег направи церемониален жест, когато произнесе името. — Да, сокът от сърси е майката на лореянциите.

— Бихме искали да купим малко — каза направо Фред, без да обръща внимание на намръщването на професор Карвър. — Колко ще струва един галон?

— Съжалявам — отвърна Дег.

— Какво ще кажеш за няколко хубави гердана? Огледала? Или може би два метални ножа?

— Не може — твърдо отговори лечителят. — Сокът от сърси е свещен. Може да бъде използван само за свещено лечение.

— Не ми разправяй такива работи — позачерви се от яд Фред. — Вие, цветнокожите, да не си мислите...

— Разбираме ви — намеси се меко Карвър. — Ние разбираме от свещени неща. Свещеното си е свещено. Не може да бъде докосвано от ръцете на невежа.

— Луд ли сте? — зашепна му на английски Фред.

— Вие сте мъдър човек — сериозно произнесе Дег. — Разбирате защо трябва да ви откажа.

— Естествено. Но аз, Дег, всъщност съм лечител в моята родина.

— Аааа. Не знаех!

— Така е. Всъщност, аз съм най-големият лечител у нас.

— Тогава значи сте много свят човек — каза Дег и склони глава.

— Разбира се, че е свят! — възкликна Фред. — Той е най-светият човек в околностите.

— Моля те, Фред — каза Карвър и примигна скромно. После се обърна към лечителя. — Това което той казва е вярно, но аз не обичам да се споменава. При тези обстоятелства мисля, че няма да е погрешно, ако ми дадете малко сок от сърси. Напротив, ваш свещен дълг е да го направите.

Лечителят мисли дълго, а по безизразното му лице можеха да се видят следи от противоречивите му мисли. Най-после проговори.

— Може и да е така. За съжаление, аз не мога да направя това, което вие искате.

— Защо?

— Защото имам твърде малко сок от сърси. Извънредно малко. Едва ще стигне за селото.

Дег се усмихна тъжно и се отдалечи.

Животът в селото продължи по стария, унил начин. Метачът вървеше бавно и чистеше с метлата си от клони. Ловците тръгнаха да търсят срагове. Жените на селото приготвяха храна и отглеждаха единственото дете. Свещениците и танцьорите се молеха всяка вечер слънцето да изгрее на сутринта. Всички бяха доволни по свой непретенциозен, смирен начин на живот.

Всички, с изключение на хората от Земята.

Те разговаряха още много пъти с Дег и лека-полека научиха цялата история на сока от сърси и проблемите, с които бе свързан.

Сърсовият храст се оказа дребно и болнаво растение. То не се развиваше в естествени условия. Но пък не се поддаваше и на култивиране, и определено не можеше да се присажда. Най-доброто,

което човек можеше да направи, бе да плеви внимателно около него и да се надява, че някога ще цъфне. Но повечето сърсови храсти се бореха година-две и предаваха Богу дух. Много малко от тях успяваха да цъфнат, а още по-малко живееха достатъчно дълго, за да родят характерните си червени плодове.

От плодовете на сърсовия храст се изстискваше еликсирът, който означаваше живот за народа на Лорей.

— Не бива да забравяте колко трудно расте сърси и колко рядко се намира — напомни им Дег. — Ние трябва да го търсим с месеци, за да намерим поне един храст с плодове. А тези плодове спасяват живота само на един лореянец, най-много двама.

— Тъжно, много тъжно — каза Карвър. — Но сигурно някои форми на интензивно торене...

— Всичко е опитано.

— Разбирам — искрено каза Карвър. — Разбирам колко важен е за вас сокът от сърси. Но ако можете да ни дадете малко... Дори стотина-двеста грама... Ние можем да го занесем на Земята, да го изследваме, може би да го синтезираме. Тогава вие бихте имали достатъчно количество.

— Но ние не смеем да се лишим и от капка. Не сте ли забелязали колко малко деца имаме?

Карвър кимна.

— Много малко се раждат. Нашият живот е постоянна борба срещу изчезването на расата ни. Животът на всеки човек трябва да се опази, докато се роди дете, за да го замени. А това може да се осъществи само посредством непрекъснатото и безкрайно търсене на плодовете от сърси. А те никога не са достатъчно — въздъхна учителят. — Никога не стигат.

— *Всичко* ли лекува сокът? — попита Фред.

— Дори нещо повече. Онзи, който е вкусил сърси, добавя петдесет наши години към живота си.

Карвър ококори очи. Петдесет години на Лорей отговаряха на около шестдесет и три земни години.

Значи сокът от сърси беше нещо повече от лекарство, повече от регенератор. Той беше също и средство за дълголетие.

Той замълча, замислен върху въпроса какво ли би било, ако прибави още шестдесет години към живота си.

— А какво става, ако човек изпие още сок от сърси след петдесетте години? — попита той.

— Не знаем — отвърна му Дег. — Никой не би пил втори път, докато не се осигури достатъчно количество.

Карвър и Фред се спогледаха.

— Слушай ме сега внимателно, Дег — заговори професор Карвър. Той спомена свещения дълг на науката. Науката, каза той на учителя, стои над човешката раса, над убежденията, над вярата. Напредъкът на науката е по-важен от самия живот. Какво значение има в края на краищата, ако умрат няколко лореянци? Те и така сигурно биха умрели. Важното бе земната наука да получи мостра от сока от сърси.

— Може и да е както казвате — отвърна Дег. — Но моят избор е един. Като свещеник на слънцелечителската религия, аз имам свещеното задължение да запазя живота на своя народ. И не мога да потъпча задължението си.

Той се обърна и се отдалечи. Земните хора се върнаха разстроени на космическия си кораб.

След кафето професор Карвър отвори чекмеджето и извади ръкописа на „Основни причини за вродената малоценност на извънземните народи“. Той с обич изчете отново последната глава, която се занимаваше специално с недостатъците на лореяните. После остави ръкописа.

— Почти е завършен, Фред — каза той на помощника си. — Още една, най-много две седмици работа!

— Хм — отвърна Фред, загледан към селото през люка.

— Това ще е доказателството — каза Карвър. — Тази книга ще докаже веднъж завинаги естественото превъзходство на земната раса. Доказахме го със силата на оръжията, Фред, доказахме го чрез нашите технологии. Сега е доказано и с безстрастните заключения на логиката.

Фред кимна. Той знаеше, че професорът цитира предговора към книгата си.

— Нищо не може да се сравнява с този велик труд — продължи професорът. — Съгласен си с мен, нали?

— Разбира се — отвърна без да се замисля върху думите му Фред. — Книгата на първо място. Да си знаят мястото цветокожите.

— Е, не исках да кажа точно това. Но ти ме разбираш. При тези обстоятелства може би трябва да забравим за сърси. Може би просто трябва да завършим работата, за която сме дошли.

Фред се обърна към работодателя си.

— Професоре, колко очаквате да изкарате от тази книга?

— Хммм? Ами последната, ако си спомняш, се продаде за добри пари. С тази ще спечеля и повече. Десет, може би двадесет хиляди долара! — Той си позволи лека усмивка. — Нали разбираш, аз съм късметлия, че съм избрал тази тематика. Хората на Земята като че ли доста се интересуват от нея, което за един учен е успех.

— Да речем, че спечелите даже и петдесет хиляди. Нищо работа! Знаете ли колко можем да изкараме само от една епруветка сърси?

— Сто хиляди? — замислено произнесе Карвър.

— Шегувате ли се? Представете си, че някой богаташ умира, а ние притежаваме единственото, което може да го излекува. Та той ще даде за него всичко! Милиони!

— Сигурно си прав — съгласи се Карвър. — Пък и това ще бъде един ценен напредък в медицинската наука... Но за съжаление лечителят не иска да ни даде и грам.

— Закупуването не е единственият начин — каза Фред и откопча кобура си. Провери барабана на револвера си.

— Разбирам, разбирам — отговори Карвър и червеното му лице пребледня. — Но имаме ли това право?

— А *вие* как мислите?

— Ами те *наистина са* по-слабо развита цивилизация. Мисля, че съм доказал това напълно. Може да се каже, че техния живот не струва кой знае колко в общата схема на нещата. Хммм, да... Да, Фред, с това ние можем да спасим живота на земен човек!

— Можем да спасим собствения си живот — допълни Фред. — Кой би искал да си иде преждевременно?

Карвър стана и решително откопча кобура си.

— Не забравяй — напомни той на Фред, — че правим това в името на науката. И в името на Земята.

— Разбира се, професоре — отвърна Фред и тръгна към изхода с усмивка.

Те откриха Дег близо до колибата-лечебница. Карвър заговори без предисловия.

— Трябва да получим малко сърси.

— Но аз вече ви обясних. Казах ви, че е невъзможно — отвърна лечителят.

— Трябва да го получим — настоя Фред. Той измъкна револвера си и погледна заплашително към Дег.

— Не.

— Да не мислиш, че се шегувам? — попита Фред. — Нали знаеш какво може да направи това оръжие?

— Виждаш съм да го употребявате.

— Може би си мислиш, че няма да го използвам срещу теб.

— Не ме интересува. Вие няма да получите сърси.

— Ще стрелям — предупреди го Фред и гласът му се издигна ядосано. — Кълна се, че ще стрелям.

Селяните на Лорей бавно се събираха зад лечителя си. Сивокожи, с глави на бабунки, те бавно заемаха позиции, като ловците носеха копията си, а останалите селяни — ножове и камъни.

— Не можете да получите сърси — настоя Дег.

Фред бавно вдигна револвера.

— Чакай, Фред — намеси се професорът. — Те са много. Не мислиш ли, че...

Слабоватото тяло на Фред се напрегна, а пръстът му побеля, когато се стегна около спусъка. Карвър затвори очи.

Последва момент на мъртва тишина. После револверът гръмна. Карвър страхливо отвори очи.

Лечителят си стоеше прав, макар че коленете му трепереха. Фред издърпваше отново ударника. Селяните не бяха издали и звук. Мина известно време, докато Карвър разбере какво се бе случило. Най-накрая той видя Метача.

Метачът лежеше по лице, а изпънатата му лява ръка още стискаше метлата. Краката му бяха подгънати. От дупката, която Фред бе пробил в челото му, течеше кръв.

Дег се наведе над Метача, а после се изправи отново.

— Мъртъв е — каза лечителят.

— Този е само първият — предупреди Фред и се прицели в един ловец.

— Не! — извика Дег.

Фред го изгледа с повдигнати вежди.

— Ще ви го дам — каза Дег. — Ще ви дам всичкия сърсов сок, който имам. Но после трябва да си идете!

Той притича до колибата-лечебница и след миг се появи с три дървени кратунки, които пъкна в ръцете на Фред.

— Готово, професоре — каза Фред. — Хайде да тръгваме!

Те минаха покрай мълчаливите селяни и се насочиха към космическия кораб. Нещо просветна на слънцето. Фред извика и изпусна револвера си. Професор Карвър бързо го грабна от земята.

— Един от тези глупаци ме удари с нож — извика Фред. — Дай ми револвера!

Едно копие блесна във въздуха и се заби пред краката им.

— Много са — каза Карвър. — Да бягаме!

Те хукнаха към кораба, съпроводжани от съскането и блясъка на ножове и копия. Стигнаха в кораба и заключиха люка.

— Едва успяхме — каза професорът задъхан. Той се облегна върху заключения люк. — Взе ли серума?

— Да — отговори Фред и почеса ръката си. — По дяволите!

— Какво има?

— Ръката ми. Безчувствена е.

Карвър огледа раната и замислено облиза устни, но не каза нищо.

— Не я чувствам — повтори Фред. — Чудя се дали не мажат с отрова оръжията си.

— Твърде е възможно — отбеляза професор Карвър.

— Правят го! — възкликна Фред. — Гледай как плътта около раната си променя цвета!

Краищата на раната бяха почернели и като че ли гангренияли.

— Сулфамид — посъветва Карвър. — И пеницилин. Не бих се опасявал много за това, Фред. Модерните лекарства на Земята...

— Могат и да не подействат на това нещо. Отвори една от тези кратунки!

— Но, Фред — възпротиви се Карвър. — Имаме толкова малко. Освен това...

— По дяволите — ядоса се Фред. Той взе едната кратунка и издърпа запушалката ѝ със зъби.

— Чакай, Фред!

— Няма да чакам!

Фред изпразни съдържанието на кратунката и я хвърли на пода.

— Исках да кажа, че този серум би трябвало да се изследва преди да бъде ползван от земен човек — каза Карвър. — Нямаме представа как би подействал. Става дума за собственото ти добро.

— Сигурно — подигравателно изрече Фред. — Само погледни как реагира лекарството.

Почернелите краища на раната вече бяха порозовели и тя се затваряше. Скоро остана само белег като от драскотина. После и той изчезна и остави на мястото си нова, розова кожа.

— Доста добре, а? — преглътна почти истерично Фред. — Действа, професоре, действа! Изпий и ти едната, приятелче, ще поживееш шейсетина години в повече. Мислиш ли, че тази работа би могла да бъде синтезирана? Ще спечелим милион, десет милиона, милиард! Пък ако не успеем, добрата стара Лорей ще си бъде на мястото. Можем да се връщаме на петдесетина години веднъж и да се презареждаме. Това нещо даже е вкусно, професоре. Има вкус на... Какво има?

Професор Карвър гледаше с ококорени от учудване очи към Фред.

— Ама какво има? — попита ухилен Фред. — Да не съм се закопчал накриво? Какво ме гледаш?

Карвър не отговори. Устните му трепереха. Той бавно започна да отстъпва.

— Ама какво, по дяволите, има? — втренчи се Фред в Карвър. После хукна към предната част на кораба и се погледна в огледалото.

— *Какво става с мен?*

Карвър се опита да каже нещо, но не успя. Той гледаше как лицето на Фред бавно се променя, изглажда, оглупява, превръща се в маска, върху която природата като че ли само е нахвърляла ориентировъчните черти на разума. По главата на Фред започнаха да се появяват странни издутини. Цветът на кожата му бавно започна да се променя от розов в сивкав.

— Казах ти да почакаш — въздъхна Карвър.

— *Какво става?* — попита Фред с изплашен шепот.

— Ами това трябва да е остатъчното действие на сърси. Раждаемостта, както знаеш, практически не съществува на Лорей. Дори и с лечителската сила на сърси, тази раса трябваше да е загинала отдавна. Освен ако серумът няма и друго действие... Например

възможността да променя по-низшите животински видове в разумната форма на лорейански живот...

— Но това е просто невъзможно!

— Само изричам една хипотеза на базата на твърдението на Дег, че сърси е майката на народа на Лорей. Боя се, че това е истинското значение на култа към известни видове животни и забраната да бъдат изяддени. Определени животни трябва да са източник на отделни кастови различия сред хората на Лорей. Но даже и споменаването на идеята за това е забранено. То ясно показва колко дълбоко е вкоренено у тях чувството за малоценност, поради твърде близкото родство с животинския им свят.

Карвър почеса отчаяно челото си.

— Може да предположим, че сокът от сърси играе ролята на кастов разделител сред народа на Лорей — продължи той. — Може да бъде развита теорията, че...

— По дяволите теорията — каза Фред, ужасен от звука на гласа си, който бе станал тънък и носов като този на лорейанците. — Професоре, направете нещо!

— Нищо не бих могъл да сторя.

— Може би земната наука...

— Не, Фред — тихо отговори Карвър.

— Какво?

— Фред, моля те, опитай се да разбереш. Не мога да те върна на Земята.

— Какво говорите? Трябва да сте полудял!

— Никак даже. Как бих могъл да те върна и да разкажа подобна фантазмагория? Та те ще приемат всичко това като гигантска лъжа.

— Но...

— Послушай ме. Никой няма да повярва! Всички ще помислят, че ти по-скоро си някой необикновено интелигентен лорейанец. Самото ти присъствие, Фред, ще обезсмисли основната цел на книгата ми!

— Но вие не можете да ме изоставите! — изстена Фред. — Не можете да направите такова нещо!

Професор Карвър още държеше двата револвера в ръцете си. Той пъкна единия под колана си и насочи другия.

— Нямам намерение да унищожавам труда, на който съм отдал целия си живот. Излизай, Фред.

— Не!

— Няма да повтарям. Излизай, Фред.

— Няма! Ще ти се наложи да ме застреляш!

— Ако трябва, ще го направя — увери го Карвър. — Ще те застрелям и ще те изхвърля навън.

Той се прицели. Фред отстъпи към люка, отключи и го отвори. Селяните чакаха тихо отвън.

— Какво ще направят те с мен?

— Съжалявам, Фред — каза Карвър.

— Няма да отида! — изпищя Фред и се хвана за люка с две ръце.

Карвър го изхвърли в ръцете на очакващата го навън тълпа и метна двете останали пълни кратунки със сок от сърси подире му. После бързо, за да не види какво ще стане, заключи и херметизира люка.

След един час той вече напускаше атмосферните граници на планетата.

Когато се върна на Земята, книгата му „Основни причини за вродената малоценност на извънземните народи“ бе оценена като крайъгълен камък за сравнителната антропология. Но почти веднага след издаването ѝ се появиха проблеми.

Един капитан на космически кораб на име Джонс се върна на Земята от пътешествие и твърдеше, че на някаква си планета Лорей, той бил открил един туземец, който по разума си не се различавал от земляните. И бе донесъл запис на разговорите си с него, както и филм, за да докаже твърденията си.

Тезата на Карвър бе подложена за известно време на съмнения, докато той не изследва лично донесените доказателства. Тогава той доказа с безжалостната си логика, че така нареченият супер-лорейнец, този образец на Лорей, този предполагаем равностоеен по разум на земното човечество туземец, заема най-ниското стъпало в лорейската йерархия — ролята на Метач, което ясно се виждаше от широката черна ивица, пресичаща лицето му.

Космическият капитан призна, че това твърдение е вярно.

„Защо тогава, заяви убедено Карвър, този супер-лорейнец, въпреки така наречените си «възможности», не е успял да заеме по-висок пост в първобитното общество, в което живее?“

Въпросът накара капитана и привържениците му да замлъкнат и всъщност унищожи в зародиш новопоявилото се течение в науката. И доктрината „Карвър“ за вродената малоценност на извънземните народи понастоящем е възприета навсякъде из Галактиката от хората, носители на земния разум.

СПЕЦИАЛНО ИЗЛОЖЕНИЕ

Музеят е необикновено празен тази сутрин, мислеше си господин Грант, докато водеше госпожа Грант по покритото с мрамор фоайе. Кое то при създалите се обстоятелства, го устройваше напълно.

— Добро утро, сър — поздрави разсилният на музея.

— Добро утро, Симънс — отвърна господин Грант. — Това е госпожа Грант.

Госпожа Грант кимна надменно и се облегна на едно кану от времето на войната в Централна Америка. Раменете ѝ се издигаха на нивото на тези на манекена, изобразяващ гребец в лодката, но бяха доста по-широки. Господин Грант ги погледна и се зачуди за миг дали специалното изложение ще има успех. Можеше ли да има успех при една толкова едра, здрава и добре сложена жена като нея?

Надяваше се. Неуспехът щеше да предизвика насмешки.

— Добре дошла в нашия музей — каза разсилният. — Мисля, че имаме удоволствието да ни посетите за първи път, госпожо Грант.

— Не съм идвала тук от дете — отвърна госпожа Грант и прикри прозявката с едрата си длан.

— Госпожа Грант не се интересува много от миналото — обясни господин Грант. — Моята работа в областта на орнитологията не я впечатлява. Но все пак тя се съгласи да ме придружи до Специалното изложение.

— *Специалното* изложение ли, сър? — попита разсилният. Той погледна в тетрадката си. — Струва ми се, че нямате...

— Ето я поканата ми — каза господин Грант.

— Да, господине. — Разсилният прегледа поканата внимателно и му я върна. — Надявам се, че ще ви хареса, сър. Специалното изложение не се показва често. Мисля, че доктор Карвър и съпругата му бяха последните, които го посетиха.

— Разбира се — каза господин Грант. Той познаваше тихия, оплешивяващ Карвър доста добре. А слабичката, заядлива червенокоса съпруга на Карвър бе добра приятелка на госпожа Грант. Изложението

трябва да е имало успех, тъй като Карвър бе доста по-весел на работното си място в последно време. Специалното изложение явно бе доста по-ефективен начин за разрешаване на проблемите в сравнение със семейната консултация, психиатрията, психоанализата или дори обикновената търпеливост.

То бе уникално постижение на проектантите на Музея. Ръководството на Музея държеше служителите му да бъдат щастливи и доволни, тъй като само така те можеха да служат достойно на Науката. Но освен това, Специалното изложение имаше и образователен ефект и запълваше една определена ниша в програмата на Музея.

Обикновената публика не бе информирана за него, тъй като тя бе невероятно консервативна спрямо научната необходимост. Но то така и трябваше да бъде, напомни си господин Грант.

Разсилният намери ключа в джоба си.

— Не забравяйте да ми го върнете, сър — каза той.

Грант кимна и поведе госпожа Грант по коридора покрай стъклените витрини, населени със сибирски тигри и гигантски панди. Един воден бик гледаше със стъклените си очи към тях, а семейство благородни елени се бе втренчило в безкрайността.

— Колко време ще ни отнеме? — попита госпожа Грант.

— Не много — отвърна ѝ господин Грант, като си припомни, че Специалното изложение се слави с бързината си.

— Защото чакам някои поръчки у дома — продължи госпожа Грант. — Пък и трябва да свърша няколко важни работи.

Докато я водеше покрай един планински як и петниста газела, господин Грант си позволи да се зачуди за миг какви ли трябва да са тези важни работи. Интересите на госпожа Грант като да се ограничаваха с телевизията през деня и филмите вечер.

Разбира се, че *имаше* поръчки.

Господин Грант въздъхна. Те очевидно не си подходяха. Кой би могъл да си помисли, че той — дребен, по-скоро нежен и много умен човек — ще се ожени доброволно за жена с толкова героични пропорции и ниска интелигентност. Но това се случваше и на други. На доктор Карвър например.

Господин Грант се усмихна разсеяно при мисълта за привличането на противоположностите и изобщо принципите на любовта. Не го ли бе научила работата му в областта на орнитологията

на нещо? Може ли да се съчетава жълтоопашата кадънка с кондор? Каква фатална грешка! Много по-добре щеше да бъде, мислеше си той, ако се бях записал във френския чуждестранен легион, ако бях профукал наследството си в пианство или се бях присъединил към религията вуду. Подобни авантюри биха могли да се изживеят с времето. Но бракът? Никога. Особено с госпожа Грант, колкото и удобна да му се бе сторила.

Освен, естествено, ако Специалното изложение...

— Оттук — промърмори господин Грант и я поведе по един неочаквано появил се коридор, иначе незабележим между витражите.

— Къде е това изложение? — нетърпеливо попита госпожа Грант. — Аз трябва да съм си вкъщи, когато дойдат поръчките ми.

— Съвсем наблизко вече — отвърна господин Грант и я въведе през една врата, на която с червени букви пишеше „Вход забранен“. Чудеше се какви ли са тези поръчки. Те като че ли никога не свършваха. Пък и доставчикът оставяше огромни купчини фасове от пури в пепелниците.

— Стигнахме — каза господин Грант. Той отключи една метална врата и влезе в огромно помещение. Подреждането изобразяваше поляна в джунглата, а точно пред тях се намираше покрита със слама колиба. Зад нея имаше една по-малка колибка, полускрита от погледа.

Няколко диваци се излежаваха върху покритата с клонки земя и разговаряха.

— Ама те са живи! — възкликна госпожа Грант.

— Естествено. Това, разбираш ли, е нов експеримент в изобразителната антропология.

Малко встрани една стара, набръчкана жена поставяше съчки в огъня, който пращеше весело под голямо гърне. Вътре в гърнето нещо вреше.

Бойците се изправиха, когато забелязаха семейство Грант. Един от тях се прозя и протегна, а мускулите му се изпънаха.

— Възхитителни мъже — прошепна госпожа Грант.

— Да — отвърна ѝ господин Грант. Знаеше, че тя *ще оцени* това.

Пред първата колиба по земята бяха разпръснати дървени мечове, големи лъкове, дълги и тънки стрели и остри тръстикови ножове. А в помещението се носеше непрекъснато далечно

чуруликане, прекъсвано от забързано кудкудякане. Някаква птица изкряска ядосано, а друга ѝ отговори.

— Можем ли да отидем... Ооо!

Един от туземците, див и странен, с дългата си гладка и черна коса и изрисувано лице, бе застанал пред нея. Зад него стояха още двама. Докато наблюдаваше групата, господин Грант си помисли колко дивашки му изглежда самата госпожа Грант с щедро употребените гримове, лисичите кожи и дрънкащите накити.

— Какво искат? — попита госпожа Грант, която оглеждаше полуголите мъже с нещо доста по-различно от страх.

— Искат да разгледаш селото им — каза господин Грант. — Това е част от изложението.

Госпожа Грант забеляза, че първият туземец я гледа с възхищение и тя позволи да бъде отведена.

Показаха ѝ гърнето, което ври, оръжията, украсата на първата колиба. После туземците я поведоха към втората колиба, а един от тях ѝ намигна и я покани вътре.

— Образователно — каза тя и като му намигна в отговор, го последва. Другите двама туземци също влязоха, като единият взе един тръстиков нож преди да се скрие вътре.

— Защо не си ми казал, че са ловци на глави? — долетя едва-едва гласът на госпожа Грант откъм колибата. — Виждал ли си всичките тези смалени глави тук?

Господин Грант кимна мълчаливо на себе си. Странно колко трудно беше да се доставят тези глави. Южноамериканските власти бяха започнали да забраняват износа им. И Специалното изложение бе вече може би единственият останал източник за тези уникални експонати на изчезващото изкуство.

— Едната е с червена коса. Напълно прилича на госпожа...

Последва писък и се чува звуци от яростна борба. Господин Грант затаи дъх. Те бяха трима за по-голяма сигурност, но госпожа Грант бе доста силна жена. Сигурно не би могла...

Един от туземците излезе, танцувайки от колибата, а старицата до огъня взе няколко зловещи инструмента и влезе вътре. Каквото и да имаше в гърнето, то продължаваше весело да бълбука.

Господин Грант въздъхна с облекчение и реши, че е видял достатъчно. В края на краищата антропологията не беше неговата

научна област. Той заключи металната врата след себе си и се насочи към секцията по орнитология, като реши, че поръчките на госпожа Грант не са чак толкова важни, че да изискват личното му присъствие вкъщи.

Издание:

„Мириам“ ЕООД, София, 1997

ISBN: 954-9513-05-X (т.3)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.